

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIwersytet
PRZYRODNICZO HUMANISTYCZNY W ŚLEDZICACH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PRAKTYKI PEDAGOGICZNE – kompetentnie, twórczo, przyjemnie

Publikacja podsumowująca projekt

„Człowiek – najlepsza inwestycja”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PRAKTYKI PEDAGOGICZNE **– kompetentnie, twórczo, przyjemnie**

Publikacja podsumowująca projekt

„Człowiek – najlepsza inwestycja”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Siedlce 2014

Komitet wydawniczy:

Andrzej Baładynowicz, Andrzej Barczak, Tadeusz Boruta, Janusz Chruściel, Beata Gałek, Leszek Kania, Jarosław Stanisław Kardas, Rafał Kozak, Krzysztof Lewandowski, Violetta Machnicka (przewodnicząca), Robert Piętek, Janina Skrzyczyńska, Stanisław Socha, Andrzej Walendziak, Paweł Żarkowski

Bezpłatne materiały związane z projektem Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, realizowanym w partnerstwie z Miastem Siedlce – „**Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie**”

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia

Poddziałanie 3.3.2. Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli

Numer projektu: WND-POKL.03.03.02-00-041/10

Numer umowy dofinansowania: UDA-POKL.03.03.02-00-041/10-01

Okres realizacji projektu: 1.09.2010 r. – 20.10.2014 r.

Wartość projektu: 3 833 175,00 zł

Redakcja: dr Ryszard Kowalski, mgr Olga Szykarczyk, mgr Anna Andrzejewska

Zdjęcia z archiwum projektu

ISBN 978-83-7051-744-1

Biuro Projektu: ul. Bolesława Prusa 12, 08-110 Siedlce, p. 39

e-mail: praktyki@uph.edu.pl; www.praktyki.uph.edu.pl

tel./fax. 25 6431380

Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, ul. Józefa Bema 1, 08-110 Siedlce

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	10
2. OŚWIATA PRIORYTETEM W ROZWOJU MIASTA SIEDLCE	16
3. IDEA I CELE PROJEKTU	23
4. BENEFICJENCI PROJEKTU	27
5. SZKOŁY UCZESTNICZĄCE W PROJEKCIE – WIZYTÓWKI PLACÓWEK OŚWIATOWYCH	34
5.1. Szkoły podstawowe	34
5.2 Gimnazja	68
5.3 Szkoły ponadgimnazjalne	98
6. MODEL PRAKTYCZNEGO KSZTAŁCENIA WDROŻONY W PROJEKCIE I JEGO REALIZACJA W LATACH 2010-2014	132
7. REZULTATY I PRODUKTY PROJEKTU	148
8. FORMY WSPARCIA REALIZOWANE W RAMACH PROJEKTU	155
9. PROMOCJA PROJEKTU	185
10. PROJEKT W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ EWALUACYJNYCH	192
11. REFLEKSJE DOTYCZĄCE NAUCZYCIELSKIEGO KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU BIOLOGIA	218

12. REFLEKSJE DOTYCZĄCE NAUCZYCIELSKIEGO KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU CHEMIA.....	229
13. REFLEKSJE DOTYCZĄCE NAUCZYCIELSKIEGO KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU MATEMATYKA.....	241
14. PROJEKT WIDZIANY Z PERSPEKTYWY DYREKTORÓW SZKÓŁ, NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW ORAZ PEDAGOGÓW SZKOLNYCH	258
15. STUDENCI O SWOIM PROJEKCIE	289
16. ROLA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ W SIEDLCACH W PRZYGOTOWANIU STUDENTÓW UPH DO ZAWODU NAUCZYCIELA	298
17. ZNACZENIE ZAJĘĆ W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM IM. MARII GRZEGORZEWSKIEJ W SIEDLCACH W PRZYGOTOWANIU STUDENTÓW UPH DO ZAWODU NAUCZYCIELA	301
18. PODSUMOWANIE.....	312
SPIS RYCIN.....	318
SPIS TABEL.....	319

Słowo wstępne prof. dr hab. Tamary Zacharuk - Rektora Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

W ramach długoletniej, dobrze rozwijającej się współpracy Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego z Miastem Siedlce, w roku 2010 podjęliśmy wspólne działania w celu pozyskania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego, na kształcenie studentów przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela i podniesienie poziomu praktycznych umiejętności kadry pedagogicznej zatrudnionej w siedleckich szkołach. Była to niezwykle cenna inicjatywa zarówno dla Miasta Siedlce, które edukację traktuje jako sprawę priorytetową, jak również dla Uniwersytetu, mającego długoletnią tradycję w kształceniu i dokształcaniu nauczycieli.

Dzięki pracy zespołu przygotowującego i prowadzącego projekt „*Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie*”, z szansy solidnego przygotowania się do wykonywania zawodu nauczyciela, w 18-tu szkołach pracujących na terenie Miasta Siedlce, skorzystało 136 osób – studentów/-ek i słuchaczy/-ek kształcących się w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym na trzech kierunkach studiów: biologii, chemii i matematyki. Młodzież akademicka zdobywała nauczycielskie szlify pod okiem doświadczonych nauczycieli przedmio-

tów, pedagogów i dyrektorów szkół, mając zapewnione ciągłe wsparcie ze strony dydaktyków przedmiotowych pracujących w Uniwersytecie i koordynatorek kierunkowych. Miała też możliwość uczestniczenia w specjalnie przygotowanych konferencjach, szkoleniach i imprezach kulturalnych, przyczyniających się do uzyskania nauczycielskich kompetencji w zakresie nauczania i wychowania.

Poza jednostkami organizacyjnymi Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, szkołami podstawowymi, gimnazjami i szkołami ponadgimnazjalnymi z terenu Miasta Siedlce, w projekcie prowadzono współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Siedlcach oraz ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym im. Marii Grzegorzewskiej w Siedlcach. Jest to świadectwem szerokiego zakresu oddziaływania tego projektu na środowisko oświatowe Miasta. Z pewnością realizacja wszystkich zaplanowanych działań, a było ich wiele, przyczyniła się do wzmocnienia akademickiego wizerunku Siedlec, jako największego w regionie ośrodka kształcenia, z roku na rok doskonalącego swoją ofertę edukacyjną.

Realizowany w latach 2010-2014 projekt był wspaniałym praktycznym uzupełnieniem procesu kształcenia nauczycieli biologii, przyrody, chemii oraz matematyki. Dzięki precyzyjnie zaplanowanemu i atrakcyjnemu programowi, projekt z pewnością przyczynił się do przyspieszenia procesu adaptacji do warunków pracy zawodowej wielu młodych nauczycieli oraz wzbogacił ich wiedzę i praktyczne umiejętności, tak potrzebne w dzisiejszych czasach.

Zakończenie projektu „*Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie*”, jest okazją do podziękowania całemu zespołowi realizującemu projekt za wkład pracy, zaangażowanie oraz wytrwałość w procesie kształcenia i doskonalenia kadr nauczycielskich.

Jest to również dobra okazja do złożenia podziękowań Partnerowi w projektowym dziele – Miastu Siedlce, za owocną wieloletnią współpracę. Warto w takich momentach mówić o planach przyszłej współpracy Uczelni z Miastem – partnerami realizującymi wspólne cele nie tylko w tym projekcie.

Siedlce, 12 lipca 2014 r.

prof. dr hab. Tamara Zacharuk
Rektor Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego
w Siedlcach

Słowo wstępne Pana Wojciecha Kudelskiego - Prezydenta Miasta Siedlce

Od kilku lat Siedlce stały się istotnym ośrodkiem uniwersyteckim. Z opracowania przygotowanego przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego wynika, że Uniwersytet Przyrodniczo – Humanistyczny odgrywa znaczącą rolę w rozwoju nie tylko Siedlec, ale i całego Mazowsza. Bogata oferta kształcenia, jak również doskonałe warunki studiowania, które stworzono w ostatnim czasie, przyciągają młodzież z całej Polski. Jesteśmy niewątpliwie miastem ponadregionalnym. W Siedlcach zgromadził się duży potencjał intelektualny. Stanowią go młodzi ludzie, którzy wykorzystują szanse jakie stwarza im samorząd wspólnie z uczelnią. Musimy pamiętać o konkurencyjności, bo dziś mierzymy się z zachodem Polski, który jest bardziej doinwestowany. Nasze ostatnie inwestycje jak park wodny i obiekty kultury tworzone były także z myślą o studentach, żeby wybierając uczelnię, podejmowali świadomą decyzję, że chcą studiować właśnie w Siedlcach, gdyż tu czekają na nich dobre warunki.

Uniwersytet to instytucja, która znakomicie pozyskuje fundusze zewnętrzne. Także i Miasto Siedlce stało się w minionej perspektywie liderem na Mazowszu w zakresie zdobywania środków unijnych w różnych obszarach. Dzięki nim realizowane w Siedlcach inwestycje przyczyniają się do zmiany wizerunku i znaczenia miasta oraz poprawiają warunki życia mieszkańców. Zgadzam się w pełni z władzami uczelni, że we wspólnym działaniu uniwer-

sytetu i środowiska lokalnego znacznie rosną szanse rozwoju naszego regionu. Ten cel był i jest wpisany w strategię rozwoju, zarówno Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, jak i Miasta Siedlce.

Obecnie kończy się realizacja mądrego projektu „*Praktyki pedagogiczne -kompetentnie, twórczo, przyjemnie*”. Jest to przykład bardzo dobrze pomyślanego przez pracowników uniwersytetu i zrealizowanego wspólnie z miastem zadania, które łączyło cele kształcenia studentów, przygotowujących się do pracy nauczycielskiej, z doskonaleniem zawodowym nauczycieli pracujących w siedleckich szkołach i lepszym przygotowaniem szkół do pracy w zakresie nauczania i wychowania młodzieży. To świetna inwestycja w kapitał ludzki - przyszłych nauczycieli, a jednocześnie także w rozwój bazy szkolnej. Cztery lata wspólnych działań, ponad 200 osób zaangażowanych w realizację projektu, przyniosło nam wielostronne korzyści.

Proszę przyjąć moje gratulacje za świetnie przygotowany i zrealizowany projekt. Podziękowania dla wszystkich, którzy w nim uczestniczyli niech mi będzie wolno złożyć na ręce Pani prof. dr. hab. Tamary Zacharuk – Rektor Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Siedlcach oraz na ręce kierownika projektu Pana dr Ryszarda Kowalskiego.

Żywię nadzieję, że przed nami jeszcze wiele wspólnych podobnych przedsięwzięć dla dobra uczelni i mieszkańców Siedlec.

Siedlce, 15 lipca 2014 r.

*Prezydent Miasta Siedlce
Wojciech Kudelski*

1. Wstęp

Było to w lutym 2010 roku. Zadzwoił do mnie Pan Rektor prof. dr hab. Antoni Jówko prosząc o zainteresowanie się konkursem ogłoszonym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, dotyczącym doskonalenia studenckich praktyk pedagogicznych. To, że w takiej sprawie zadzwonił do mnie sam Rektor uznałem w pierwszym skojarzeniu za jakieś szczególne wyróżnienie, powiem nawet nieskromnie, uznanie mojego zaangażowania i dorobku w zakresie kształcenia i doksztalcania nauczycieli. Z drugiej jednak strony uświadomiłem sobie, że w swojej nauczycielskiej pracy chyba nieco skostniałem, skoro sam nie wytropiłem informacji o możliwości aplikowania o fundusze, które mogłyby zmienić, poprawić, czy ulepszyć organizowane od lat praktyki pedagogiczne dla naszych studentów. Ten zewnętrzny, nazwijmy go rektorski bodziec i ten wypływający z wnętrza, będący refleksją nad postępującą rutyną, dały efekt konstruktywnej interferencji, zachęcając do podjęcia szybkiego działania.

Na początku był duży stres typowy dla każdej czynności, którą wykonuje się pierwszy raz. Choć moja nauczycielska praca trwała już wówczas ponad 30 lat, to kompletnie nie miałem doświadczenia w pisaniu wniosków i prowadzeniu projektów unijnych. Ale na nowe nigdy nie jest za późno, choć zawsze do nowych zadań podchodzi się z niepewnością i obawami.

Lektura dokumentów projektowych nie była łatwa - wiele nowych terminów, przepisów, procedur, których zrozumienie wymagało konsultacji ze specjalistami. Potem pojawiło się kilka istotnych pytań, między innymi z kim nawiązać współpracę, jak zatytułować projekt, jakie działania i zadania zaplanować, aby praktyczne kształcenie studentów przygotowujących się do nauczycielskiej profesji uatrakcyjnić, unowocześnić, uczynić lepszym i efektywniejszym?

Pojawiały się też wątpliwości, czy znajdą się chętni studenci do odbywania praktyk w Siedlcach i jak propozycję projektowej współpracy przyjmą nauczyciele z siedleckich szkół?

Pisanie wniosku zajęło około trzech miesięcy. Można to było zrobić w krótszym czasie, ale przecież „nie samym projektem człowiek się zajmuje” i trzeba było tę pracę wykonywać jako dodatkowe zobowiązanie. Pracowałem w trzyosobowym zespole, wspólnie z Panią dr Krystyną Wojciechowską, zajmującą się dydaktyką chemii i Panią mgr Celiną Kadej, specjalizującą się w dydaktyce matematyki. Trzy osoby i trzy miesiące spędzone na rozmowach, opracowywaniu diagnozy stanu nauczycielskiego kształcenia w Uczelni, zbieraniu informacji i bezpośrednio przy generatorze wniosków aplikacyjnych, działającym w trybie *online*, który od czasu do czasu straszyl nas pojawiającą się czerwoną tablicą z komunikatem, że czas pracy zbliża się do końca i niezapisane dane zostaną utracone. Po zapisaniu „urobku” trzeba było ponownie się zalogować, aby powrócić do dalszego wypełniania wniosku. Wspólne dyskusje doprowadziły do sformułowania tytułu naszego projektu „*Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie*”, co było ważne, gdyż porządkowało dalsze nasze działania i rzutowało na planowane formy wsparcia. To, że praktyki należy organizować kompetentnie i twórczo było dla nas oczywiste i zawsze staraliśmy się tak postępować. Ale przecież trzeba zawsze dążyć do tego, aby wykonywanie obowiązków przebiegało w przyjemnej atmosferze, dlatego dziś kończąc projekt nie żałujemy, że w jego nazwie zamieściliśmy trzy wyrazy dobrze precyzujące misję i charakter tego, czym się zajmowaliśmy: „kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

W czerwcu gotowy wniosek z liczbą kontrolną, wszystkimi podpisami i pieczęciami został dostarczony do MEN. Dłużył się czas oczekiwania na werdykt ekspertów. Zatwierdzą, czy nie? to było istotne dla nas pytanie. W końcu zatwierdzili, co przyjęliśmy z satysfakcją,

ale jednocześnie z obawami, czy podołamy nowym obowiązkom. Potem były jeszcze negocjacje w MEN, ostatnie kosmetyczne poprawki we wniosku o dofinansowanie, uzgodnienia z Partnerem – Miastem Siedlce, podpisanie umowy i ...

Od początku września 2010 zaczęło funkcjonować biuro projektu. Rozpoczęliśmy od uruchamiania procedur umożliwiających zakup niezbędnego wyposażenia, wyrobienia pieczętek, przygotowania rekrutacji szkół, nauczycieli i studentów. Pracy było dużo, ale dzięki młodym osobom, które zostały zatrudnione na stanowiskach asystenta i specjalisty ds. rozliczeń i sprawozdawczości, wykształconym już w nowym systemie, prace szły sprawnie. Z dnia na dzień na regałach przybywało segregatorów z dokumentami, bo co by nie powiedzieć, praca w projekcie jest dość mocno sformalizowana.

Brak doświadczenia w wykonywaniu nowych obowiązków (nowych przynajmniej dla mnie) uwidocznił się przy pierwszym wniosku o płatność, niestety negatywnie zweryfikowanym przez Instytucję Pośredniczącą. Potem było już coraz lepiej i tylko lepiej. Z perspektywy czasu traktujemy tę incydentalną sytuację, którą wtedy mocno przeżywaliśmy, jako wzmacniający i motywujący chrzest.

Jeśli dziś czegoś mogę żałować, to na pewno tego, że projekt się kończy i w związku z tym kończy się współpraca ze świetnym zespołem współpracownic, kompetentnych, twórczo nastawionych do obowiązków, bardzo odpowiedzialnych i stwarzających przyjemny klimat w miejscu pracy. Mam nadzieję, że zdobyte przez nie doświadczenie wykorzystają władze Uniwersytetu, a może Miasto Siedlce, jako Partner w projekcie i zostaną im powierzone inne obowiązki wymagające umiejętności, pozytywnych cech osobowości i doświadczenia – czyli walorów, które w ich młodym życiu wyjątkowo się skumulowały. Tego kapitału ludz-

kiego nie wolno zmarnować! Nie wykluczam dalszej współpracy z tym zespołem w ramach innego projektu, wszakże jesteśmy na początku kolejnej perspektywy finansowej UE, wpatrujemy się z uwagą w HORYZONT, a przecież do odważnych projekty należą.

Podsumowując w tej książce czteroletnią pracę w projekcie, opisujemy model nauczycielskiego kształcenia, który naszym zadaniem jest dobry, przemyślany i godny upowszechnienia w polskim systemie przygotowywania studentów do wykonywania zawodu nauczyciela. Dlaczego? Ponieważ łączy on organizację praktyk, dostosowanych do wymogów zapisanych w standardzie kształcenia nauczycieli, z „pedagogicznym dojrzewaniem studentów” – młodych adeptów nauczycielskiego powołania i jednoczesnym doskonaleniem opiekunów zatrudnionych w szkołach, na specjalnie zaplanowanych szkoleniach, konferencjach, imprezach kulturalnych. Warto go upowszechnić także dlatego, że przyczynia się do materialnego wzbogacenia pracowni przedmiotowych i gabinetów pedagogicznych, w których nauczycielskie szlify zdobywają studenci. Jego wartością jest nastawienie na współpracę i to w różnych wymiarach, a wszystko dla dobra młodzieży i wysokiego poziomu kształcenia studentów. Jedną z jej płaszczyzn to wewnątrzszkolna współpraca nauczycieli przedmiotów ze szkolnym pedagogiem. Innym jej wymiarem jest współpraca dydaktyków pracujących w Uniwersytecie z nauczycielami szkół ćwiczeń. Wspomnieć także należy o zacieśnieniu współpracy instytucjonalnej Uniwersytetu ze szkołami na terenie miasta, a dodatkowo ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym im. Marii Grzegorzewskiej i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Siedlcach, co wiedzie do wytworzenia klimatu dydaktycznej wspólnoty w akademickim mieście.

W książce podsumowującej staraliśmy się opisać istotę samego projektu, wypracowany model nauczycielskiego kształcenia, rezultaty i efekty naszej wspólnej pracy. Zamieści-

liśmy także wizytówki wszystkich osiemnastu szkół zaangażowanych w realizację projektowej idei, firmowane przez ich dyrektorów. W opracowaniu znalazło się miejsce na refleksję o nauczycielskim przygotowaniu studentów na trzech kierunkach kształcenia: biologii, chemii i matematyki. Zamieściliśmy też autorskie wypowiedzi przygotowane przez niektórych dyrektorów szkół, nauczycieli przedmiotów, szkolnych pedagogów i studentów, a także kierownictwo współpracujących z nami jednostek Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Siedlcach i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siedlcach. Publikację rozpoczynają słowa wstępu przygotowane przez J.M. Rektora Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach – prof. dr hab. Tamarę Zacharuk i Prezydenta Miasta Siedlce – Pana Wojciecha Kudelskiego oraz materiał przygotowany przez Naczelnika Wydziału Edukacji UM w Siedlcach – Pana Sławomira Kurpiewskiego, przedstawiający edukację jako priorytetowe zadanie w naszym mieście.

Pozostając w przekonaniu, że zawsze koniec jednego dzieła oznacza początek innego, wyrażam nadzieję na dalszą efektywną współpracę ze wszystkimi szkołami w naszym mieście, przede wszystkim w zakresie kształcenia przygotowującego studentów do nauczycielskiego zawodu. Dziękuję wszystkim uczestnikom projektu, a wśród nich dyrektorom szkół, nauczycielom przedmiotów, szkolnym pedagogom i studentom za solidną pracę. Dziękuję Władzom naszego Uniwersytetu i Miasta Siedlce za wspieranie zespołu realizującego projekt przez cały okres jego trwania. Zapewniam, że prowadząc projekt mieliśmy zawsze w pamięci trzy słowa – drogowskazy: kompetentnie, twórczo i przyjemnie, co przekładało się na jakość naszej pracy. Mam nadzieję, że zostało to dostrzeżone przez wszystkie osoby kontaktujące się z biurem projektu i Paniąmi koordynującymi pracę na trzech kierunkach kształcenia, z których rekrutowani

byli nasi studenci: biologii, chemii i matematyki. Jak wszędzie, tak i tu w projekcie, zdarzały się pewnie jakieś potknięcia i jeśli ktoś je zauważył, albo osobiście negatywnie odczuł ich skutki, niech nam wybaczy. Z najlepszymi intencjami, przez wszystkie lata prowadzenia projektu, inwestowaliśmy w siedlecką oświatę, a w szczególny sposób w ludzi z nią związanych, dbając o to, aby w pełni zrealizować założone cele.

Kończąc wstęp chciałbym podziękować także moim współpracownikom, z którymi miałem przyjemność obsługiwać projekt, za ich kompetencje i twórcze usposobienie. Szczerze zapewniam, że praca z Paniąmi była dla mnie przyjemnością i wiele się od was nauczyłem, za co serdecznie dziękuję.

Ryszard Kowalski

2. Oświata priorytetem w rozwoju Miasta Siedlce

Od wielu lat Siedlce utrzymują i rozwijają pozycję regionalnego ośrodka edukacji. Na terenie miasta funkcjonuje 16 przedszkoli publicznych i 19 niepublicznych, gwarantując wychowanie przedszkolne na wysokim poziomie. Istniejąca baza pozwala na objęcie opieką 1736 dzieci w przedszkolach publicznych i 1413 dzieci w przedszkolach niepublicznych, co już od 3 lat w pełni pokrywa potrzeby. Ponadto 483 dzieci pięcioletnich i sześciioletnich realizuje roczne przygotowanie przedszkolne we wszystkich szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2013/14 do publicznych szkół podstawowych uczęszcza 4586 uczniów, a do publicznych gimnazjów 2191 uczniów. W Szkole Podstawowej Nr 6 im. Władysława Broniewskiego i w Publicznym Gimnazjum Nr 3 im. Tadeusza Kościuszki, uczniowie kształcą się w oddziałach integracyjnych. Sieć szkół publicznych uzupełnia oferta dwóch niepublicznych szkół podstawowych oraz dwóch niepublicznych gimnazjów prowadzonych przez Diecezję Siedlecką oraz Samodzielne Koło Terenowe Nr 161 Społecznego Towarzystwa Oświatowego. Jedno niepubliczne gimnazjum prowadzone jest przez Stowarzyszenie Polski Ruch Społeczno-Humanitarny. Są w nim oddziały przysposabiające do pracy zawodowej.

Miasto Siedlce przejęło prowadzenie szkół podstawowych 1 stycznia 1994 roku. Corocznie zwiększana jest kwota dopłat z samorządowej kasy do subwencji przyznawanej na zadania oświatowe. Z jednej strony to efekt świadomej lokalnej polityki oświatowej, z drugiej zaś konieczność wynikająca z nieadekwatnego udziału subwencji oświatowej z budżetu państwa w wydatkach na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą. Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, klasy sportowe, realizowane przez szkoły projekty edukacyjne sprawiają,

że dzieci i młodzież osiągają bardzo dobre wyniki na sprawdzianach kompetencji oraz egzaminach gimnazjalnych. Potwierdzają ten fakt średnie, które są wyższe od średnich krajowych i na Mazowszu.

W roku szkolnym 2013/2014, w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Miasto Siedlce, uczy się 5694 uczniów, w tym w liceach ogólnokształcących - 48,9%, w liceach profilowanych - 0,4% oraz w szkołach zawodowych - 50,7%. W ostatnich latach udział uczniów szkół zawodowych w strukturze szkół ponadgimnazjalnych systematycznie wzrasta. W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 im. Stanisława Staszica funkcjonują szkoły z oddziałami integracyjnymi. Szkolnictwo siedleckie wyróżnia się na tle kraju możliwością kształcenia dzieci i młodzieży na wszystkich etapach edukacyjnych systemu oświaty. Już od 10 lat nabór do szkół ponadgimnazjalnych odbywa się elektronicznie za pomocą oprogramowania NABÓR OPTIVUM. Siedlce są jednym z pierwszych miast w kraju, które skorzystały z tej możliwości. Także kandydaci do klasy pierwszej Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. Św. Rodziny korzystają z elektronicznego systemu naboru. Ofertę publicznych szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży uzupełnia 8 publicznych szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych, w których uczy się 641 osób. Ponadto w mieście funkcjonuje 48 niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych prowadzonych przez różne osoby prawne i fizyczne. Uczy się w nich 4341 osób. Szkolnictwo ponadgimnazjalne, podobnie jak szkolnictwo wyższe, poza spełnianą funkcją edukacyjną, jest ważnym elementem dynamizującym procesy rozwojowe miasta i podnoszącym jego prestiż. Ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych pochodzi spoza Siedlec. Praktyczną stronę kształcenia zawodowego zapewnia w największym stopniu Centrum Kształcenia Praktycznego, które należy do wiodących placówek tego rodzaju

w naszym kraju. Centrum współpracuje ze wszystkimi zespołami szkół ponadgimnazjalnych oraz Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym im. Marii Grzegorzewskiej.

Ostatnie lata to czas przemian i wyzwań stojących przed polską edukacją. Wprowadzanie w życie reform wymaga żmudnej i wielostronnej pracy wielu środowisk i grup społecznych, a zwłaszcza nauczycieli. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli ma decydujące znaczenie w osiągnięciu przez uczniów sukcesów edukacyjnych. Proces przygotowania młodych adeptów tego zawodu w warunkach uczelnianych oraz permanentne doskonalenie warsztatu w pracy zawodowej wymaga strategicznego podejścia. Takie właśnie podejście obserwujemy w Siedlcach.

Strategia rozwoju Miasta Siedlce do roku 2015 realizuje między innymi dwa ważne cele: wzrostu roli Siedlec jako subregionalnego ośrodka edukacji i kultury oraz rozwoju kapitału ludzkiego dla potrzeb nowoczesnej gospodarki. Osiągnięcie ich nastąpi poprzez realizację zadań w następujących obszarach:

- wspierania rozwoju szkolnictwa wyższego,
- poprawy stanu i wyposażenia infrastruktury dydaktycznej i pomocniczej w obiektach i ich otoczeniu,
- upowszechniania nowoczesnych metod nauczania,
- wspierania inicjatyw mających na celu rozwój przedszkoli i szkół niepublicznych,
- wspierania doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- wspierania kształcenia ustawicznego i kształcenia praktycznego,
- dostosowania typów szkół, profilów, zawodów i specjalności do prognoz i potrzeb rynku pracy,
- doskonalenia systemu poradnictwa zawodowego i preorientacji zawodowej.

Zadanie wspierania rozwoju szkolnictwa wyższego odnosi się przede wszystkim do dwóch siedleckich uczelni – Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach oraz Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkoły Wyższej. Realizacja tego zadania, mimo tego, że uczelnie są podmiotami autonomicznymi, zawiera także sprzężenie zwrotne. Obie szkoły wyższe to bardzo ważny czynnik rozwoju miasta, zarówno w sensie ekonomicznym, jak też w obszarze edukacji na wszystkich szczeblach. Wśród wielu inicjatyw mających wzajemne wsparcie uczelni i miasta bardzo dobrymi przykładami współpracy są choćby projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Na pierwszym planie mamy projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” realizowany w latach 2010-2014, który ma na celu stworzenie efektywnego modelu praktyk, zaktualizowanie wiedzy przedmiotowej, metodycznej i wychowawczej nauczycieli i studentów oraz lepsze przygotowanie szkół do prowadzenia praktyk, w tym także w zakresie wyposażenia i pomocy dydaktycznych, co w obecnej sytuacji budżetowej naszego państwa jest bardzo ważną wartością dodaną. W projekcie uczestniczy 18 szkół różnych typów. Innym bardzo ciekawym projektem zrealizowanym w tym obszarze jest innowacyjny projekt: „Chemia – wiem, umiem, rozumiem”, skierowany do nauczycieli i uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Uczestniczyli w nim uczniowie z siedleckich liceów ogólnokształcących i zespołów szkół ponadgimnazjalnych. W obu projektach Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach był liderem, a Miasto Siedlce partnerem.

Na uwagę zasługuje też fakt, że 14 października 2011 r., pomiędzy Instytutem Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i Zakładem Ekonomiki, Organizacji Rolnictwa i Agrobiznesu Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, a Urzędem Miasta Siedlce zostało zawarte porozumienie o współpracy w zakresie upowszechniania i promowania

działań na rzecz edukacji i rynku pracy w subregionie siedleckim w ramach projektu „Lokalny System Edukacyjny jako instrument tworzenia gospodarki innowacyjnej”. Przedmiotem podpisanego porozumienia jest określenie zasad współpracy w zakresie upowszechniania i promowania harmonizacji działań na rzecz edukacji i rynku pracy w subregionie siedleckim, która była celem realizacji dwóch projektów:

1. „Lokalny System Edukacyjny jako instrument tworzenia gospodarki innowacyjnej”, realizowany przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie w partnerstwie z Uniwersyte-tem Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach. Ten projekt badawczo-wdrożeniowy finansowany był ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
2. „Rozwój szkolnictwa zawodowego w Siedlcach, w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy”, realizowany przez Miasto Siedlce w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „Wiedza” w Warszawie oraz Instytutem Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur w Warszawie. Ten projekt badawczy był z kolei współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem nawiązanej współpracy jest zwiększenie harmonizacji działań na rzecz edukacji i rynku pracy oraz upowszechnianie i promocja platform elektronicznych: Lokalnego Systemu Edukacyjnego <http://lse.sgh.waw.pl> oraz Siedleckiego Portalu Informacyjno-Badawczego www.spib.triada-chelm.pl.

Zadania w zakresie wspierania doskonalenia zawodowego dla nauczycieli realizuje Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, które od 2007 roku posiada akredytację Mazowieckiego Kuratora Oświaty, co stanowi potwierdzenie, że ta placówka zapewnia wysoką jakość prowadzonych form doskonalenia. Dzięki tej instytucji nauczyciele z Siedlec

mają zapewniony sprawny system doradztwa zawodowego oraz uczestniczą w wielu projektach edukacyjnych finansowanych ze środków unijnych. Wśród projektów w tym obszarze szczególnego podkreślenia wymaga realizowany obecnie „Powiatowy program wspomaganie szkół i przedszkoli w Mieście Siedlce”. Jest to pilotażowe przedsięwzięcie w zakresie nowego modelu systemu doskonalenia nauczycieli i zewnętrznego wspomaganie pracy szkół. Istotne jest to, że w ramach takich jak ten projektów, działania obejmują obszary, w których w ostatnich latach nastąpiły istotne zmiany. Pilotaż pozwoli nie tylko na weryfikację nowych form doskonalenia, związanych z bezpośrednim wsparciem szkoły, ale pomoże także dyrektorom i nauczycielom, w jak najlepszym przygotowaniu się do realizacji nowych wyzwań w ramach polityki edukacyjnej państwa.

Wydział Edukacji UM w Siedlcach przygotowuje coroczne opracowania dotyczące realizacji zadań oświatowych. Zgodnie z art. 5a ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.), Prezydent Miasta Siedlce, w terminie do dnia 31 października każdego roku, przedstawia Radzie Miasta Siedlce – jako organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego, informację o stanie realizacji zadań oświatowych za poprzedni rok szkolny, w tym o wynikach sprawdzianu i egzaminów w szkołach, których prowadzenie należy do zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego. Opracowania w tym zakresie znajdują się m. in. w dokumentach publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej na oficjalnej stronie Miasta Siedlce www.siedlce.pl, w zakładce Edukacja. Zainteresowanych serdecznie zapraszam do odwiedzenia naszej strony internetowej.

Lata 2007 – 2013 przyniosły nieocenioną wprost możliwość korzystania ze środków europejskich. Z możliwości tej Miasto Siedlce skorzystało w bardzo znacznym stopniu, będąc

zarówno inicjatorem i realizatorem wielu projektów i przedsięwzięć, jak też wchodząc w partnerstwo z innymi podmiotami. Wyzwania stojące przed polską edukacją wymagają koncentracji i spójności działań. Współpraca Uniwersytetu Przyrodniczo – Humanistycznego w Siedlcach z Miastem Siedlce jest przykładem dobrej praktyki realizacji zadań strategicznych obu instytucji.

Mam nadzieję, że czeka nas jeszcze szereg wspólnych przedsięwzięć, które zrealizujemy dla dobra lokalnego środowiska i oświaty w naszym Mieście.

Sławomir Kurpiewski
Naczelnik Wydziału Edukacji
Urząd Miasta Siedlce

3. Idea i cele projektu

Projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowany był przez Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce w okresie od 1 września 2010 r. do 20 października 2014 r. Projekt wpisany był w ramy Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2. Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Jego realizacja przebiegała zgodnie z umową o numerze UDA-POKL.03.03.02-00-041/10-01, a wartość wyniosła 3 833 175,00 zł, z czego 85% stanowiło dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej, przy 15% wkładzie z budżetu państwa.

Głównym celem projektu było zrealizowanie praktyk studenckich w wybranych szkołach na terenie miasta Siedlce, a celami szczegółowymi: stworzenie efektywnego modelu praktyk pedagogicznych, lepsze przygotowanie wybranych szkół do przyjęcia studentów/ek na praktykę poprzez doposażenie pracowni przedmiotowych i pedagogicznych w pomoce dydaktyczne, zaktualizowanie wiedzy przedmiotowej, metodycznej i wychowawczej uczestników projektu, a także ich lepsze przygotowanie do roli wychowawcy-nauczyciela przedmiotu oraz niestereotypowego i równościowego prowadzenia zajęć w szkołach. Zadaniem projektu było również usprawnienie współpracy Uniwersytetu ze szkołami w Siedlcach i dążenie do zbudowania w akademickim mieście wspólnoty dydaktycznej, w której dojrzewać mogą kandydatki i kandydaci do nauczycielskiego zawodu. Projekt służył ponadto wzmacnianiu wśród studentów/-ek i słuchaczy/-ek chęci ciągłego uczenia i doskonalenia się, a także świadomego

kreowania własnej kariery zawodowej. Projekt był także okazją do wzmacniania pozytywnego wizerunku uczelni oraz Miasta Siedlce w lokalnym i regionalnym środowisku.

Bezpośrednią realizacją zadań projektowych zajmowało się biuro projektu pracujące w składzie: kierownik, asystentka, specjalistki do spraw rozliczeń i sprawozdawczości ze strony Lidera i Partnera oraz trzy koordynatorki kierunkowe.

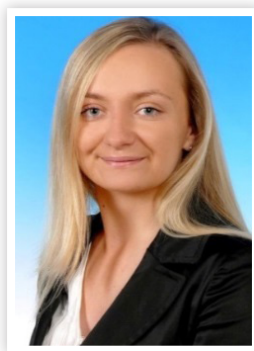
BIURO PROJEKTU

UNIwersYTET PRZYRODniczo-HUMANISTYCZNY – LIDER

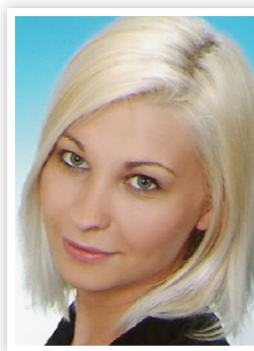
Ryszard Kowalski
kierownik projektu

Olga Szykarczyk
asystentka projektu

Anna Andrzejewska
specjalistka ds. rozliczeń
i sprawozdawczości

Maria Obrębska
koordynatorka kierunku biologia

Krystyna Wojciechowska
koordynatorka kierunku chemia

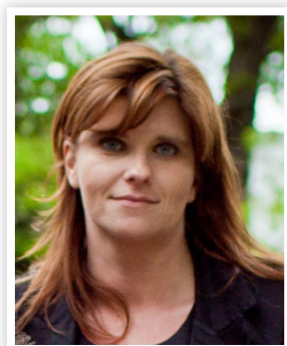
Celina Kadej
koordynatorka kierunku matematyka

MIASTO SIEDLCE - PARTNER

Małgorzata Krawiecka
specjalistka ds. rozliczeń
i sprawozdawczości

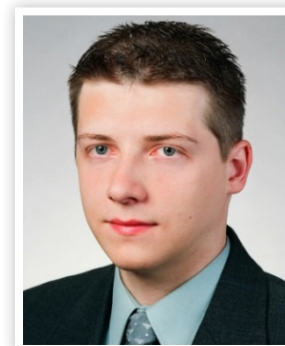
OSOBY WSPÓLPRACUJĄCE Z BIUREM PROJEKTU

Monika Troć
specjalistka ds. rozliczeń
i sprawozdawczości (zastępstwo)

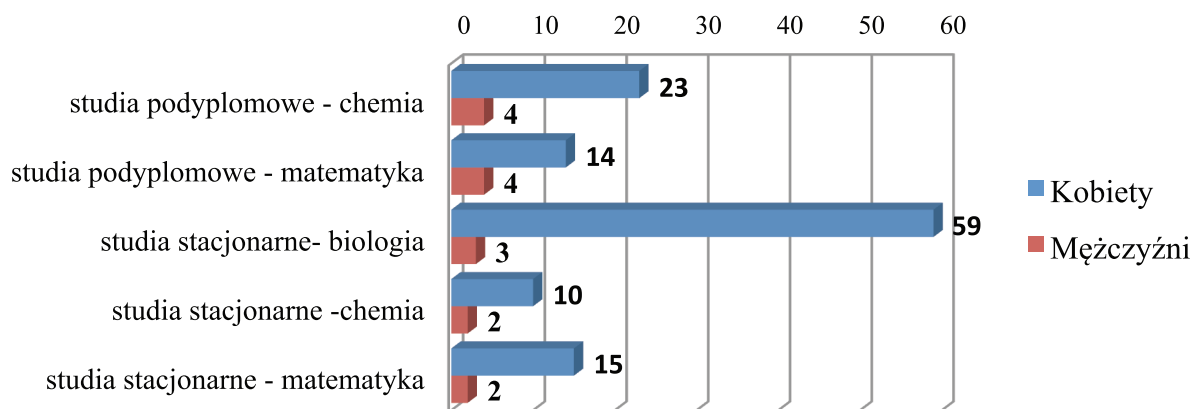
Aneta Strupiechowska
specjalistka ds. ewaluacji

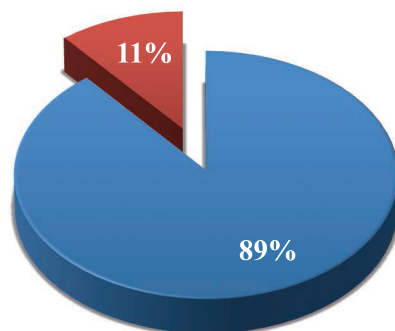
Piotr Świtalski
aktualizacja strony internetowej

4. Beneficjenci projektu

Kim byli uczestnicy projektu? Kto skorzystał na tym, że w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach, w partnerstwie z Miastem Siedlce, zrealizowano ten projekt? Grupa docelowa była zróżnicowana i można w niej wyróżnić dwie podgrupy. Pierwszą z nich stanowili studenci/-tka/słuchacze/-ki studiujący w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach na trzech kierunkach kształcenia: biologii, chemii i matematyki. Ogółem praktyczne kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, zgodnie z modelem realizowanym w projekcie, ukończyło 136 osób, w tym 121 kobiet oraz 15 mężczyzn. Strukturę tej podgrupy beneficjentów, z uwzględnieniem studiowanego kierunku i formy kształcenia oraz płci przedstawiono na rycinach nr 1 i 2.

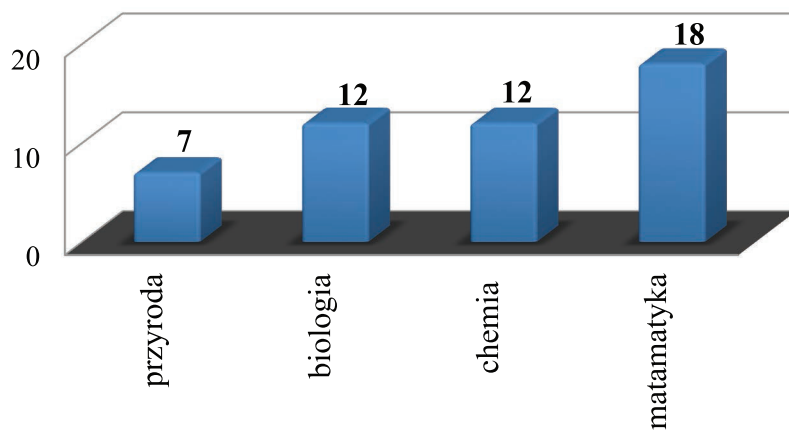
Ryc. 1. Liczba studentów/-ek oraz słuchaczy/-ek z podziałem na kierunki i formy studiów, z uwzględnieniem płci.

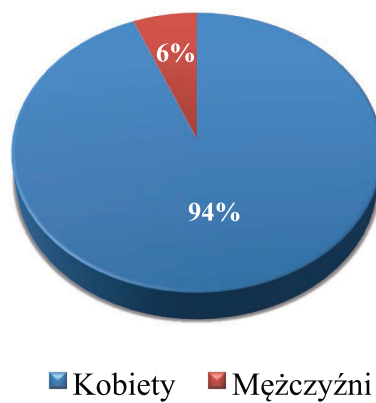
■ Kobiety   ■ Mężczyźni

Ryc. 2. Procentowy udział studentów/-ek oraz słuchaczy/-ek z podziałem na płeć.

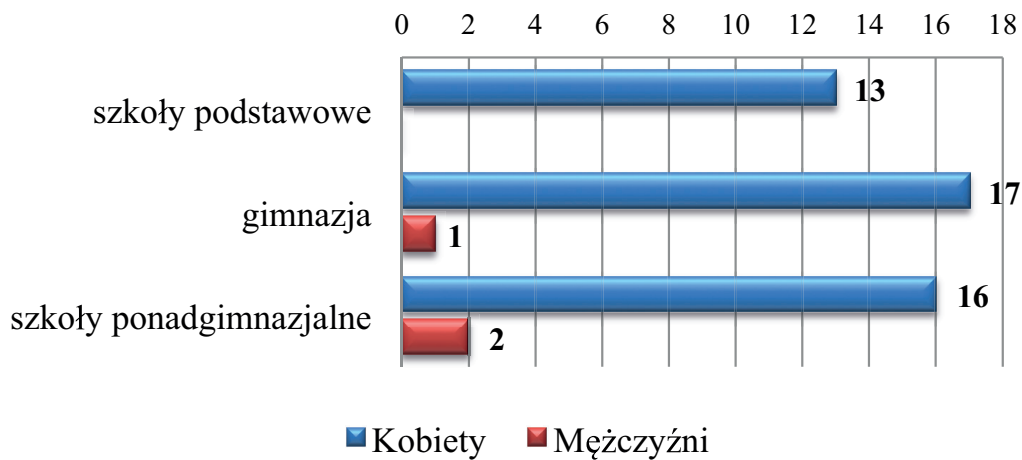
Drugą podgrupę beneficjentów, wewnątrznie zróżnicowaną pod względem pełnionej funkcji, stanowili nauczyciele siedleckich szkół. Było wśród nich 49 nauczycieli/-ek przedmiotów, w tym 46 kobiet i 3 mężczyźni, 18 pań pracujących na etacie szkolnego pedagoga i 21 dyrektorów szkół, w tej liczbie 11 kobiet i 10 mężczyzn. Strukturę tej grupy beneficjentów zobrazowano na rycinach nr 3 – 8.

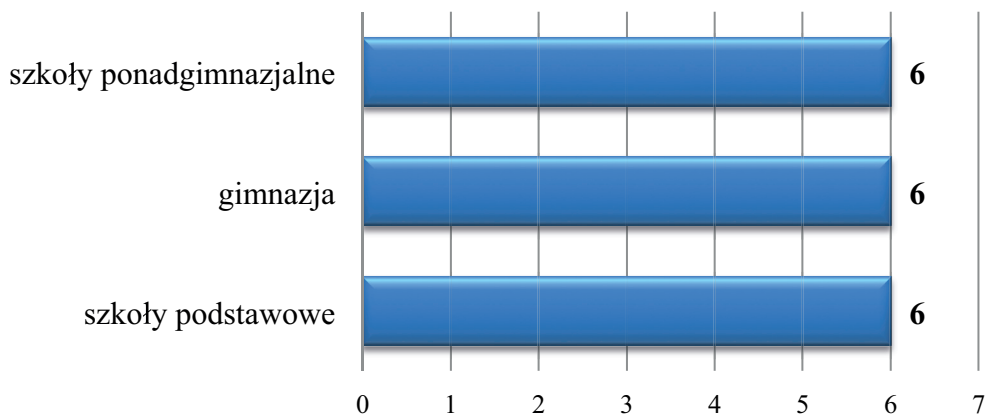
Ryc. 3. Liczba nauczycieli/-ek z podziałem na przedmioty nauczania.

Ryc. 4. Procentowy udział mężczyzn i kobiet w grupie nauczycieli/-ek przedmiotów.

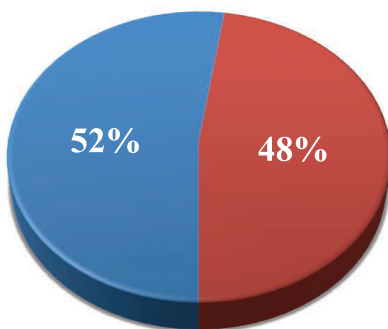

Ryc. 5. Liczba nauczycieli/-ek przedmiotów z podziałem na płeć i etapy kształcenia.

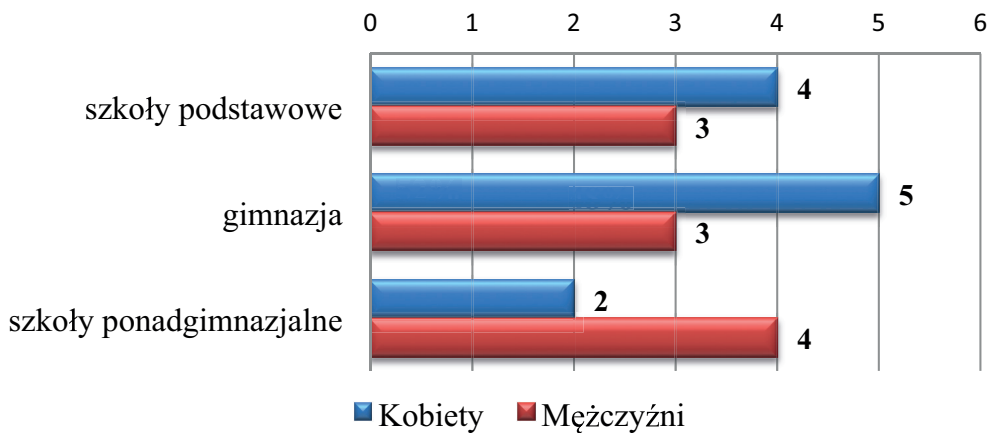
Ryc. 6. Pedagodzy szkolni z podziałem na poszczególne etapy kształcenia (kobiety).

■ Kobiety ■ Mężczyźni

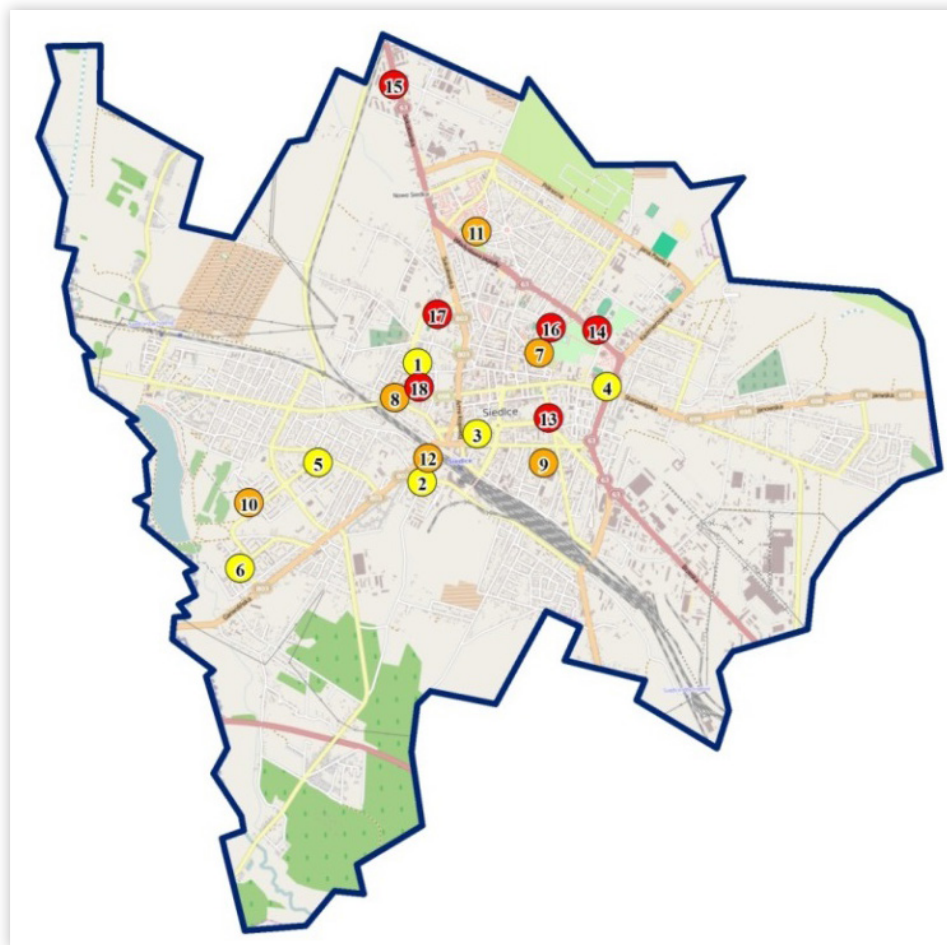
Ryc. 7. Procentowy udział mężczyzn i kobiet w grupie dyrektorów/-ek szkół.

■ Kobiety ■ Mężczyźni

Ryc. 8. Liczba dyrektorów/-ek szkół na poszczególnych etapach kształcenia.

W realizację projektu zaangażowanych było 18 szkół, po 6 z każdego etapu kształcenia: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, z 48 pracownikami przedmiotowymi (biologia, chemia, matematyka, przyroda) oraz 18 pracownikami pedagogicznymi. Szkoły te można określić mianem beneficjentów instytucjonalnych. Na schemacie nr 9 zaznaczono rozmieszczenie tych placówek oświatowych na terenie Miasta Siedlce.

Ryc. 9. Szkoły uczestniczące w projekcie.

- 1 Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Adama Mickiewicza
- 2 Szkoła Podstawowa nr 5 im. Władysława Rawicza w Zespole Szkół nr 2
- 3 Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 6 im. Władysława Broniewskiego
- 4 Szkoła Podstawowa Nr 7 im. Czesława Kamińskiego
- 5 Szkoła Podstawowa Nr 10 im. Księżnej Aleksandry Ogińskiej
- 6 Szkoła Podstawowa Nr 12 im. Kornela Makuszyńskiego
- 7 Publiczne Gimnazjum Nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej
- 8 Publiczne Gimnazjum Nr 2 im. Gabriela Narutowicza
- 9 Publiczne Gimnazjum Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Tadeusza Kościuszki
- 10 Publiczne Gimnazjum Nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego
- 11 Publiczne Gimnazjum nr 5 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Zespole Szkół nr 1
- 12 Publiczne Gimnazjum Nr 6 im. księdza Stanisława Brzóska w Zespole Szkół nr 2
- 13 I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa
- 14 II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi
- 15 IV Liceum Ogólnokształcące im. hetmana Stanisława Żółkiewskiego
- 16 Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Stanisława Staszica
- 17 Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica
- 18 Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 6 im. Generała Józefa Bema

5. Szkoły uczestniczące w projekcie – wizytówki placówek oświatowych

5.1. Szkoły podstawowe

- ✚ Szkoła Podstawowa nr 4 im. Adama Mickiewicza
- ✚ Szkoła Podstawowa nr 5 im. Władysława Rawicza w Zespole Szkół nr 2
- ✚ Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 6 im. Władysława Broniewskiego
- ✚ Szkoła Podstawowa nr 7 im. Czesława Kamińskiego
- ✚ Szkoła Podstawowa nr 10 im. Księżnej Aleksandry Ogińskiej
- ✚ Szkoła Podstawowa nr 12 im. Kornela Makuszyńskiego

Szkoła Podstawowa nr 4

Szkoła Podstawowa nr 5

Szkoła Podstawowa nr 6

Szkoła Podstawowa nr 7

Szkoła Podstawowa nr 10

Szkoła Podstawowa nr 12

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Adama Mickiewicza

ul. 10-tego Lutego 18

Uczestnicy projektu:

Mgr Przemysław Anusiewicz - dyrektor

Mgr Jadwiga Baranowska - pedagog szkolny

Mgr Teresa Maria Szyba - nauczycielka przyrody

Mgr Agnieszka Protasiuk - nauczycielka matematyki

Szkoła Podstawowa Nr 4 w Siedlcach to szkoła z tradycjami. Jest jedną z najstarszych placówek w naszym mieście. Powstała w 1917 roku, zaś w 1921 nadano jej imię Adama Mickiewicza, tym samym włączając ją do grona „szkół Mickiewiczowskich”. Pierwotnie mieściła się przy ulicy Błonie.

W czasie wojny budynek „Czwórki” podzielił los wielu innych - został zbombardowany. Spaliło się wyposażenie i dokumenty. Po zakończeniu wojny szkoła mieściła się w budynku przy ulicy Świętojańskiej (dawniej Dzierżyńskiego), nad łaźnią miejską. Trudne warunki tam panujące zmusiły władze do podjęcia szybkich decyzji. Gdy w 1958 r. w kraju rozbrzmiało hasło „1000 szkół na 1000-lecie Państwa Polskiego”, Prezydium Miejskiej Rady Narodowej Siedlcach postanowiło wziąć udział w ogłoszonej akcji i podjęło uchwałę o budowie szkoły 1000-lecia,

z dobrowolnych składek pieniężnych społeczeństwa. Szkoła została zbudowana przy ul. J. Krasickiego (dziś 10-tego Lutego). W dniu 10 czerwca 1961 roku, w czasie uroczystości z okazji czterechsetnej rocznicy nadania miastu praw miejskich, Szkołę Podstawową nr 4 oddano do użytku.

Na przestrzeni kolejnych kilkudziesięciu lat w szkole miało miejsce wiele wydarzeń. W październiku 1967 roku w „Czwórce” odbyła się konferencja połączona z wystawą: „Postęp pedagogiczny w nauczaniu”. Zachowane zdjęcia i dokumenty potwierdzają jej wysoki poziom. Od wielu lat na terenie szkoły działa drużyna harcerska. W roku 2006 przy szkole posadzono dęby - „żywe pomniki”, upamiętniające bł. Jana Pawła II, Kardynała Stefana Wyszyńskiego i budowniczego katedry siedleckiej księdza Józefa Scipio del Campo.

Od kilkudziesięciu lat „Czwórka” znana jest jako szkoła sportowa. Zainteresowani uczniowie mają rozszerzony program wychowania fizycznego. Bierą udział w wielu zawodach organizowanych na terenie miasta i poza nim. Mogą się poszczycić sukcesami, m.in. w Międzypowiatowych Igrzyskach

Młodzieży Szkolnej. W 2013 r., w czasie obchodów Dni Siedlec, w klasyfikacji ogólnej szkoła po raz kolejny uplasowała się na I miejscu.

Z inicjatywy pracowników „Czwórki”, 1 kwietnia 2011r. odbyło się pierwsze Dyktando Siedleckie. Realizującymi ten projekt byli: Szkoła Podstawowa nr 4 oraz Uniwersytet Przy-

rodniczo-Humanistyczny w Siedlcach. Przedsięwzięcie miało na celu integrację środowiska lokalnego i wyłonienie mistrzów ortografii spośród przedstawicieli władz samorządowych, zakładów pracy oraz uczniów szkół podstawowych. Impreza spotkała się z dużym zainteresowaniem, dlatego będzie kontynuowane w kolejnych latach. Do udziału w organizacji tej imprezy, oprócz UPH, zaproszono także Publiczne Gimnazjum nr 2 oraz II Liceum Ogólnokształcące im. Św. Królowej Jadwigi z Oddziałami Dwujęzycznymi.

W 2011r. szkoła obchodziła pięćdziesięciolecie funkcjonowania w obecnym budynku. Odbyły się z tej okazji wystawy, przedstawienia, spotkania absolwentów. Można było naocznie przekonać się jak wielu wspaniałych, ambitnych ludzi opuściło mury tej placówki.

Szkołę odwiedzali biskupi siedleccy, pisarze, aktorzy, sportowcy i wiele innych osób, z którymi młodzież mogła rozmawiać, a także brać z nich przykład.

W latach 2011-2013 roku szkoła brała udział w projekcie Comenius „Uczenie się przez całe życie” pt. „C.A.L.E.N.D.A.R. - Naturalne i Historyczne dziedzictwo narodowe”. Podjęto współpracę ze szkołami z Niemiec, Włoch, Hiszpanii, Grecji. Na zakończenie projektu, w maju 2013 r., partnerzy odwiedzili siedlecką „Czwórkę”. W spotkaniu podsumowującym wzięło udział 20 osób. Uczniowie wykorzystywali każdą chwilę, aby porozmawiać z gośćmi. Dla wielu z pewnością będzie to motywacja do bardziej wyętej nauki języka angielskiego i niemieckiego. Należy również wspomnieć o tym, że dzięki temu projektowi placówka wzbogaciła się w pomoce dydaktyczne i multimedialne.

Szkoła to przede wszystkim nauka. Wielu uczniów korzysta z szerokiej oferty kół i zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez nauczycieli. Cieszą sukcesy uczniów osiągających wysokie wyniki w nauce, zwyciężających w międzynarodowych zawodach, ligach,

olimpiadach, konkursach matematycznych, informatycznych, literackich, recytatorskich, plastycznych, wokalnych i innych. Wielu uczniów „Czwórki” to stypendyści Prezydenta Miasta Siedlce. Cieszy także ambicja uczniów, którzy godzą naukę z zajęciami w szkole muzycznej, treningami sportowymi, próbami i występami w zespołach Luz i Caro Dance. W szkole wydawana jest gazetka „Czwórka z plusem” oraz działa samorząd uczniowski.

Bardzo ważna jest współpraca z lokalnymi instytucjami takimi jak MOPR, Caritas czy Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna w Siedlcach, podejmowana po to, aby pomóc uczniom i ich rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji. Z innymi, takimi jak Centrum Kultury i Sztuki w Siedlcach, Miejskim Ośrodkiem Kultury w Siedlcach, bibliotekami, muzeami, Uniwersytetem Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach, podejmowane są wspólne działania w celu rozwijania umiejętności uczniów i integracji środowiska lokalnego.

W szkole organizowane są wycieczki dydaktyczne. Uczniowie zwiedzają miejsca związane z historią regionu i kraju, biorą udział w lekcjach muzealnych, warsztatach, oglądają przedstawienia, spacerują po ogrodach botanicznych i lasach, świetnie się przy tym bawiąc.

Placówka dba o wychowanie patriotyczne. Pielęgnowany jest ceremonial szkoły, uroczyste obchodzony jest dzień patrona. Od pięciu lat szkoła ma nowy sztandar ufundowany przez rodziców. Poczet sztandarowy „Czwórki” jest obecny na każdej niemal uroczystości miejskiej upamiętniającej ważne wydarzenia, np.

obchody sto pięćdziesiątej rocznicy Powstania Styczniowego. Młodzież brała także udział w Biegu Niepodległości.

Szkoła troszczy się nie tylko o rozwój intelektualny i fizyczny uczniów. Ważne jest, aby w młodych ludziach kształcić wrażliwość na potrzeby innych, dlatego od sześciu lat działa Szkolne Koło *Caritas*. Jego członkowie, inicjując różne akcje charytatywne, uczą się pomagać ludziom. W 2010 roku członkowie koła zostali wyróżnieni tytułem „Ośmiu Wspaniałych”.

W „Czwórce” od lat działa Klub Wolontariusza „Równy Start”, dzięki któremu wielu uczniów ma zapewnioną dodatkową pomoc w nauce.

Jednym z priorytetów szkoły jest bezpieczeństwo uczniów, dlatego wyposażona jest ona w całodobowy monitoring. Budynek „Czwórki” jest jednym z najładniejszych w okolicy. Dzięki środkom z Urzędu Miasta możemy pochwalić się kolorową elewacją, dużą powierzchnią trawników dookoła budynku, dziedzińcem wyłożonym kostką, ławkami, estetycznym ogrodzeniem. W 2008 roku oddano do użytku wielofunkcyjne boisko, a niedługo potem kolorowy, nowoczesny, bezpieczny plac zabaw. Dodatkowym atutem jest położenie z dala od ulicy i duża ilość drzew i krzewów. Wszystko to zapewnia wychowankom przyjazną, kameralną atmosferę. Wnętrze budynku jest nowoczesne. Zwracają uwagę jasne kolory korytarzy oraz estetyczne i bogate wyposażenie sal lekcyjnych. W każdej jest komputer z dostępem do Internetu, tablica interaktywna lub projektor. W szkole działa biblioteka i pracownia multimedialna. Uczniowie korzystają z szafek stojących na korytarzach. Obecnie szkoła liczy 500 uczniów, pracuje w niej 48 nauczycieli oraz 17 pracowników administracji i obsługi.

Przemysław Anusiewicz - dyrektor

Szkoła Podstawowa nr 5 im. Władysława Rawicza w Zespole Szkół nr 2
ul. Generała Orlicz – Dreszera 3

Uczestnicy projektu:

- Mgr Wojciech Mamcarz* - wicedyrektor ZS nr 2
Mgr Elżbieta Górską - pedagog szkolny
Mgr Agnieszka Kowalczyk - nauczycielka przyrody
Mgr Elżbieta Abramowicz - nauczycielka matematyki

Szkoła może się poszczycić wieloma osiągnięciami uczniów w nauce, ma licznych laureatów konkursów przedmiotowych, organizowanych przez instytucje oświatowe, samorządowe i administrację państwową. Placówka ma znaczące sukcesy w sporcie - rokrocznie jest w czołówce najbardziej usportowionych

Szkoła Podstawowa nr 5 liczy już ponad 80 lat. Obecnie uczy się w jej murach 634 uczniów, którzy uczęszczają do 25 oddziałów. Zatrudnionych jest 56 nauczycieli.

szkół regionu siedleckiego. Młodzież otrzymuje nagrody w konkursach muzycznych, plastycznych i tanecznych. Absolwenci kontynuują swoje pasje, którymi zainteresowali się w szkole, osiągają sukcesy w kraju i na arenie międzynarodowej. Są wśród nich wybitni naukowcy, sportowcy, pracownicy instytucji międzynarodowych. Nic więc dziwnego, że placówka otrzymała tytuł „Szkoły łowców talentów”.

Dyrekcja i grono pedagogiczne dokładają starań, aby uczniowie mieli poczucie bezpieczeństwa i czuli się tu, jak w rodzinie. Zaszczytem dla społeczności szkolnej jest tytuł „Szkoła bez przemocy”.

W procesie dydaktycznym, „Piątka” podejmuje współpracę z wieloma instytucjami na terenie miasta, jak np. Centrum Kultury i Sztuki, Miejski Ośrodek Kultury, Muzeum Regionalne, Muzeum Diecezjalne i in.

Do instytucji, z którymi współpracuje szkoła, należy także siedlecka uczelnia. Szkoła Podstawowa nr 5 pełni od wielu lat funkcję szkoły ćwiczeń dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela. Ta forma współpracy trwa już wiele lat i rozpoczęła się wtedy, gdy

uczelnia funkcjonowała pod nazwą Wyższej Szkoły Pedagogicznej (1973-1977). Współpraca w tym zakresie jest kontynuowana do chwili obecnej z władzami Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach i dotyczy kształcenia studentów na różnych kierunkach, np. biologii, filologii, matematyki, peda-

gogiki. Nauczyciele poloniści ze Szkoły Podstawowej nr 5 pracowali w uczelni (wtedy funkcjonowała ona pod nazwą Akademia Podlaska), prowadząc ze studentami ćwiczenia z dydaktyki, a następnie zapraszali swoich podopiecznych na lekcje pokazowe do szkoły.

Obecnie „Piątka” bierze udział w Projekcie „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” realizowanym przez Uniwersytet – Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce. W ramach tego projektu, praktyki przedmiotowe i wychowawcze, w systemie śródrocznym i ciągłym, odbywają tu studenci biologii i matematyki. Poza projektem praktyczne kształcenie odbywają studenci Wydziału Humanistycznego UPH. Mają oni możliwość obserwowania i przeprowadzenia lekcji oraz zapoznania się z funkcjonowaniem szkoły pod okiem wyspecjalizowanej i doświadczonej kadry nauczycielskiej. Dzięki projektowej współpracy, pracownie szkolne wzbogaciły się w przydatne pomoce naukowe. Nauczyciele biorący udział w projekcie uczestniczyli w interesujących konferencjach metodycznych, szkoleniach, imprezach kulturalnych, zorganizowanych przez biuro projektu mieszczące się w UPH.

Współpraca między szkołą, a Uniwersytetem nie ogranicza się jedynie do pracy ze studentami. Uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 5 uczestniczą co roku w Festiwalu Nauki i Sztuki w Siedlcach. W ten sposób, na wykładach, ćwiczeniach, pokazach, wystawach, mają możliwość zapoznania się z różnymi zagadnieniami współczesnej nauki.

Wojciech Mamcarz - wicedyrektor ZS nr 2

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 6 im. Władysława Broniewskiego
ul. Sienkiewicza 49

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Maria Pawelkiewicz</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Alicja Krasuska</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Anna Raczko</i>	<i>- nauczycielka przyrody</i>
<i>Mgr Iwona Chrzęścik</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

Szkoła Podstawowa Nr 6 w Siedlcach od 19 lat jest placówką integracyjną. Obecnie uczęszcza do niej 133 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Są wśród nich uczniowie niewidomi, niedowidzący, niedosłyszający, upośledzeni umysłowo, zagrożeni niedostosowaniem społecznym, autystyczni, z zespołem Aspergera, niepełnosprawni ruchowo, z porażeniem mózgowym i zaburzeniami sprzężonymi. Od wielu lat kadra pedagogiczna szkoły podnosi swoje kwalifikacje (studia podyplomowe, kursy, szkolenia, konferencje, itp.), aby móc efektywnie wspierać uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych. W szkole prowadzonych jest wiele działań pozwalających na zaspokojenie indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów.

Uczniowie pracują na lekcjach z pomocą pedagogów wspierających, uczęszczają na dodatkowe zajęcia z reedukatorem, logopedą, psychologiem, pedagogiem, rehabilitantem ruchowym, rehabilitantem integracji sensorycznej, nauczycielem orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się osób niewidomych, instruktorem czynności życia codziennego i samoobsługi osób niewidomych i słabowidzących. W miarę potrzeb uczestniczą również w zajęciach prowadzonych w ramach projektów unijnych. Szkoła posiada bogate doświadczenie w zakresie wyrównywania słabych i rozwijania mocnych stron tych uczniów. Chętnie dzielimy się swym doświadczeniem z innymi. W roku 2005 zorganizowaliśmy konferencję „Integracja w doświadczeniu”. W 2010 roku, z okazji piętnastolecia nauczania integracyjnego, kadra pedagogiczna naszej szkoły przeprowadziła ponad 30 lekcji otwartych dla nauczycieli innych szkół siedleckich. Nauczyciele Szkoły Podstawowej nr 6 od 13 lat prowadzą zajęcia w klasach integracyjnych dla studentów Wydziału Pedagogicznego UPH. Przygotowują w ten sposób przyszłych nauczycieli do pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Szkoła brała lub bierze udział w różnych projektach edukacyjnych:

- „Wyrównywanie szans edukacyjnych dla uczniów klas I-III” - to finansowany ze środków unijnych program realizowany w latach 2011-2013. Dzięki niemu wielu uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych miało dodatkowe zajęcia reedukacyjne, logopedyczne, arteterapii i zajęć wyrównawczych.
- „Matematyka i przyroda kluczem do lepszej przyszłości” - to projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej. Został on napisany przez nauczycieli szkoły i realizowany był przez 2 lata (2010/2011 i 2011/2012). Dzięki niemu uczniowie klas IV-VI mogli rozwijać swoje umiejętności i nadrabiać zaległości pracując w Klubie Matematyczno

- Przyrodniczym. Poznawali swoje mocne strony i uczyli się biorąc udział w zajęciach z programu „Rozumiem siebie i wiem kim jestem”.

- „Dziecięca Akademia Przyszłości”- to kolejny projekt współfinansowany przez UE. Zachęceniu dużą ilością zajęć sportowych, uczniowie z problemami nadrabiali załęgłości z matematyki, przyrody, języka angielskiego. Mieli też okazję poprawić swoje umiejętności informatyczne.
- „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” to projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w którym od 2010 roku jesteśmy partnerami Uniwersytetu Przyrodniczo – Humanistycznego w Siedlcach w kształceniu studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela.
- „Edukacja przez szachy w szkole” – to projekt pilotażowy realizowany w bieżącym roku szkolnym we współpracy z Polskim Związkiem Szachowym. Jego celem jest kształcenie umiejętności logicznego myślenia u uczniów I etapu edukacyjnego, a jednocześnie umiejętności gry w szachy.

Od 15 lat działa w szkole integracyjna grupa teatralna – Teatrzyk „Supełek”. Jest on jednym z pierwszych integracyjnych teatrów dziecięcych, powstałych na terenie kraju. Od wielu lat „Supełek” umożliwia wejście na scenę i osiągnięcie sukcesu uczniom niepełnosprawnym ruchowo, upośledzonym umysłowo, niedosłyszącym i zagrożonym niedostosowaniem społecznym. Zabawa w teatr wzmacnia ich poczucie wartości i uczy otwartości w stosunku do innych. To oni, razem z ich pełnosprawnymi kolegami, od wielu lat reprezentują szkołę na konkursach miejskich, rejonowych, wojewódzkich, krajowych, a nawet międzynarodowych. Teatrzyk był 11 razy laureatem rejonowego Festiwalu Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych „Srebrna Maską”, 6-krotnie

zajął I miejsce, 3-krotnie drugie w Miejskim Festiwalu Twórczości Dziecięcej i Młodzieżowej; zajął II miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Teatrów Dzieci i Młodzieży „Wigraszek”.

Od lat prowadzony jest na terenie szkoły zespół taneczny „Psocki”. Uczniowie odnoszą wiele sukcesów w konkursach miejskich i wojewódzkich, prezentując zarówno polskie tańce ludowe, jak również klasyczne i latynoamerykańskie.

W „Szóstce” powstało Stowarzyszenie Edukacyjno – Krajoznawcze „TRAMP – EK”, utworzone przez nauczycieli szkoły, działające na rzecz wszystkich uczniów i rodziców tej placówki. Stowarzyszenie prowadzi działania skierowane do dzieci z różnymi niepełnosprawnościami. Organizowane są dodatkowe spotkania z psychologiem

szkolnym, wyjazdy zimowe i wakacyjne, obejmujące również dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. Jest to dla nich czas spędzony w gronie zdrowych rówieśników, który owocuje nowymi umiejętnościami.

Szkoła dzięki swej działalności odnosi sukcesy na terenie miasta i kraju. Świadczą o tym następujące przykłady:

- w roku szkolnym 2003/2004 szkoła została laureatem w ogólnopolskim konkursie „Super Szkoła 2003”, w kategorii szkół podstawowych w miejscowościach powyżej 50 tys. mieszkańców, przeprowadzonym pod patronatem Marszałka Sejmu RP,

- w roku szkolnym 2008/2009 placówka została nagrodzona grantem w programie „Szkoła bez przemocy”,
- w roku szkolnym 2013/14 odnotowany został kolejny sukces - nagroda główna w konkursie ogólnopolskim „Szkoła przyjazna dla każdego”.
- w Międzyszkolnej Lidze Przedmiotowej szkoła zajęła czterokrotnie 1. miejsce, raz 2. i trzykrotnie 3.
- uczeń szkoły uzyskał w 2014 r. tytuł mistrza polski w rzucie piłeczką palantową.

Tradycją naszej placówki jest organizowanie święta szkoły, w czasie którego uczniowie prezentują swój roczny dorobek artystyczny. Organizujemy także od dwudziestu lat zielone szkoły. Cykliczną imprezą jest Dzień Sportu Szkolnego.

Maria Pawełkiewicz - dyrektor

Szkoła Podstawowa Nr 7 im. Czesława Kamińskiego
ul. Starowiejska 23

Uczestnicy projektu:

- Mgr Alicja Świdorska* - dyrektor
Mgr Elwira Hawryluk-Ricciardiello - pedagog szkolny
Mgr Bożena Kotowska - nauczycielka przyrody
Mgr Beata Mazur - nauczycielka matematyki

***„Na tej niewielkiej przestrzeni uczymy się szanować siebie nawzajem, myśleć,
zdobywać wiedzę, zadziwiać, znajdować spokój i tworzyć”***

się Szkoła Podstawowa nr 6 im. Ignacego Mościckiego. Jej budynek oddano do użytku 31 maja 1934 roku. W 1944 roku, w czasie wycofywania się okupanta z miasta, budynek Szkoły Podstawowej nr 6

Popularna siedlecka „Siódemka” jest placówką mającą swoją historię i tradycje. Jej początki sięgają czasów przed drugą wojną światową. Wtedy, na miejscu dzisiejszej Szkoły Podstawowej nr 7, znajdowała

doszczętnie spłonął. W dniu 19 marca 1954 roku został powołany Komitet Budowy Szkoły. Jego zadaniem było podjęcie starań w sprawie budowy nowej szkoły na miejscu spalonej placówki. W dniu 1 stycznia 1957 roku wydano zezwolenie na budowę i uzyskano potrzebne na to kredyty. Prace przygotowawcze rozpoczęto 27 marca 1957 roku. Dnia 2 września 1958 r., przed nowym gmachem szkolnym, odbyła się uroczystość rozpoczęcia roku szkolnego 1958/1959. Od dnia 25 kwietnia 1965 r. Szkoła Podstawowa nr 7 nosi imię Czesława Kamińskiego.

Teren szkoły zajmuje powierzchnie 1,30 ha, obejmując trzy boiska do zajęć sportowych, w tym Orlik - 2012 oraz plac zabaw w ramach programu „Radosna szkoła”. Budynek jest 3-piętrowy, mieści się w nim 8 sal lekcyjnych dla dzieci młodszych z klas I - III, 12 sal lekcyjnych dla uczniów z klas IV-VI: 2 pracownie polonistyczne, 2 matematyczne, 2 przyrodnicze, 2 języków obcych, pracownia historyczna, pracownia muzyczno-plastyczna, 1 pracownia informatyczna z 15 stanowiskami pracy i dostępem do Internetu oraz 1 sala gimnastyczna z szatniami i łazienką, mała sala do gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej, gabinet pedagoga szkolnego, gabinet pielęgniarki, biblioteka z czytelnią, świetlica, szatnia, stołówka, kuchnia, sala dla dzieci z oddziału przedszkolnego oraz pomieszczenia administracyjno-gospodarcze.

Niemalże wszystkie pracownie przedmiotowe posiadają na swoim wyposażeniu sprzęt audiowizualny i multimedialny ekran projekcyjny. Sale lekcyjne mają bezpośredni dostęp do Internetu, dzięki czemu zajęcia/lekcje stają się jeszcze ciekawsze, a wiedza bardziej przystępna.

Szkoła Podstawowa nr 7 posiada również w pełni skomputeryzowaną pracownię językową z 9 komputerami pracującymi w sieci, dzięki czemu wymiana e-korespondencji z rówieśnikami z Holandii, Słowacji, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Cypru nigdy nie była tak łatwa. Na wyposażeniu pracowni znajduje się także tablica interaktywna IWB 77» SMART oraz projektor NEC.

Od ośmiu lat w szkole funkcjonują klasy sportowe z rozszerzoną liczbą godzin wychowania fizycznego. Uczniowie aktywnie uczestniczą w sportowej rywalizacji i zajmują czołowe miejsca. W roku szkolnym 2012/2013 została utworzona klasa sportowa o profilu gimnastyka sportowa i mini gry zespołowe.

Już od 13 lat w szkole obowiązuje ujednolicony strój uczniowski. Każda klasa może sobie wybrać dowolny kolor t-shirtów i modnych bluz.

Od wielu lat szkoła współpracuje z Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym w Siedlcach pełniąc funkcję szkoły ćwiczeń dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela - wcześniej biologii, a obecnie przyrody. Aktualnie prowadzimy klasę ćwiczeń, na poziomie nauczania wczesnoszkolnego, w klasach I-III.

W roku 2013/2014, w szkole uczyło się 739 uczniów w klasach I-VI, w 30 oddziałach oraz 53 dzieci w 3 oddziałach przedszkolnych. Zatrudnionych było 67 nauczycieli, w tym 7 w niepełnym wymiarze oraz 17 pracowników niepedagogicznych.

Szkoła uczestniczy w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego:

- „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

Od 1 września 2010 r. do 20 października 2014 r. szkoła bierze udział w projekcie Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w Siedlcach, w partnerstwie z Miastem Siedlce. Głównym celem projektu jest doskonalenie systemu praktycznego kształcenia studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz lepsze przygotowanie szkół do pracy ze studentami.

- „Wsparcie indywidualizacji procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół

podstawowych w Siedlcach”. Od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2013 r. szkoła brała udział w projekcie realizowanym przez Miasto Siedlce w ramach PO KL.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 7 w Siedlcach od wielu lat realizują programy europejskie (Socrates Comenius, eTwinning), zdobywają wiedzę o świecie, uczą się szanować tradycję i kulturę własnego narodu, otwierają się na świat, poznają zwyczaje i kulturę innych państw. W przeciągu ostatniej dekady „Siódemka” współpracowała ze szkołami w Belgii, Holandii, Słowacji, Portugalii, Czechach, Wielkiej Brytanii, Turcji.

Szkoła realizuje program eTwinning:

- rok szkolny 2009/2010 i 2010/2011 realizacja projektu „Becoming friends” (Zostańmy przyjaciółmi). Partnerem „Siódemki” była szkoła w Czechach, mieszcząca się w mieście Most (ZS Okružni 1235, Most).
- rok szkolny 2011/2012 realizacja projektu językowego pt. „Zwyczaje bożonarodzeniowe w Wielkiej Brytanii i w Polsce” (Christmas traditions in the UK and Poland).
- rok szkolny 2012/2013 realizacja projektu „e-Friends” - partnerem jest szkoła podstawowa z Cypru. Głównym celem tego projektu jest rozwijanie umiejętności komunikowania się w języku obcym poprzez wykorzystywanie nowoczesnej technologii informatycznej.
- rok szkolny 2013/2014 realizacja projektu „Food Pyramid” (Piramida Zdrowego Żywienia). Partnerską szkołą jest szkoła z Turcji (Bursa karacabey cumhuriyet ilkokul).

Szkoła uczestniczy także w programie Comenius. Na lata 2013-2015 zaplanowany jest projekt „Quality of life” (Jakość życia), w ramach programu *Comenius, Partnerskie Projekty Szkół*.

Szkoła współpracuje w tym zakresie ze szkołami z Hiszpanii, Grecji i Cypru. Projekt podzielony jest na cztery części: odżywianie, właściwe zachowanie, aktywność fizyczna, ochrona środowiska.

Spośród różnych osiągnięć szkoły warto wyróżnić:

1. Otrzymanie Wojewódzkiego Certyfikatu Szkoły Promującej Zdrowie - 14 lipca 2011 r. Kapituła powołana przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty przyznała Szkole Podstawowej nr 7 w Siedlcach Wojewódzki Certyfikat Szkoły Promującej Zdrowie. Szkoła Podstawowa nr 7 w Siedlcach jest jedną z dwóch szkół podstawowych w Delegaturze Siedleckiej Kuratorium Oświaty w Warszawie posiadającą ten certyfikat.
2. Otrzymanie w 2011 r. i 2012 r. tytułu Mistrza Ortografii w I i II Dyktandzie Siedleckim.
3. II miejsce w X Międzyszkolnej Lidze Przedmiotowej w roku szkolnym 2011/2012 wśród siedleckich szkół podstawowych: I miejsce z przyrody, I miejsce z języka angielskiego, I miejsce z historii, II miejsce z religii.
4. Otrzymanie certyfikatu „Klub Bezpiecznego Puchatka”.
5. Dwie uczennice otrzymały wyróżnienia Mazowieckiego Kuratora Oświaty w etapie wojewódzkim II edycji Ogólnopolskiego Konkursu „Mam 6 lat”.
6. Uczeń otrzymał tytuł Wicemistrza Ortografii w ramach trzeciego Dyktanda Siedleckiego wśród siedleckich szkół podstawowych;
7. Drugie miejsce w XI Międzyszkolnej Lidze Przedmiotowej w roku szkolnym 2012/2013 wśród siedleckich szkół podstawowych: I miejsce z języka polskiego, I miejsce z religii, I miejsce z języka angielskiego, II miejsce z przyrody, III miejsce z matematyki.

8. Od wielu lat czołowe miejsca w Miejskim Festiwalu Twórczości Dziecięcej i Młodzieżowej w Siedlcach w kategorii taniec, teatr, piosenka, plastyka.
9. Międzynarodowe, ogólnopolskie, międzypowiatowe, powiatowe osiągnięcia sportowe uczniów (w piłce siatkowej; tenisie stołowym chłopców; czwórboju lekkoatletycznym chłopców; biegach sztafetowych dziewcząt; skoku w dal; rzucie piłeczką palantową; pływaniu; gimnastyce sportowej chłopców i dziewcząt);
10. Czołowe lokaty w Międzyszkolnym Konkursie Recytacji Poezji i Czytania Prozy Niemieckojęzycznej „Loreley” oraz w Konkursie Kolęd i Poezji o Bożym Narodzeniu w języku niemieckim;
11. Od wielu lat czołowe miejsca i wyróżnienia w międzynarodowych, ogólnopolskich, powiatowych, międzyszkolnych konkursach plastycznych;
12. Coroczne wyróżnienia w Międzynarodowym Konkursie „Kangur Matematyczny”;
13. Pierwsze miejsce w VIII Ogólnopolskiej Olimpiadzie Franciszkańskiej „Św. Maksymilian w Grodnie” - część plastyczna (kategoria: malowanie na szkle);
14. W roku 2013/2014 szkoła dołączyła do Ogólnopolskiej Sieci Szkół Odkrywców Talentów.

Alicja Świdarska - dyrektor

Szkoła Podstawowa nr 10 im. Księżnej Aleksandry Ogińskiej
ul. Mazurska 10

Uczestnicy projektu:

- Mgr Daniel Wiszniewski* - dyrektor
Mgr Urszula Smolińska-Ładziak - pedagog szkolny
Mgr Elżbieta Kukawska - nauczycielka przyrody
Mgr Grażyna Bańkowska - nauczycielka przyrody
Mgr Dorota Saj - nauczycielka matematyki

Szkoła Podstawowa nr 10 w Siedlcach istnieje od 1984 r. W roku szkolnym 2014/2015 obchodzić będzie jubileusz XXX – lecia. Zlokalizowana jest na Osiedlu Warszawska. Jako szkoła osiedlowa wrosła w jego pejzaż i jest bardzo związana ze środowiskiem lokalnym. W ciągu 30 lat, szkoła dopracowała się pięknych

tradycji, nadających jej osobliwy i szczególnie charakter, mających na celu poznawanie historii Polski, regionu i miasta.

Do ważniejszych przedsięwzięć organizowanych przez szkołę należą:

- uroczyste akademie z okazji świąt państwowych Święta Niepodległości i Święta 3-go Maja,
- Konkurs Pieśni Patriotycznej,

- Konkurs wiedzy „Kocham Cię Polsko”,
- Udział w uroczystościach miejskich z okazji świąt państwowych,
- Udział w obchodach rocznicowych „Dzień Papieski”, rocznica wybuchu Powstania Styczniowego,
- Udział w „Orszaku Trzech Króli”,
- Jasełka Bożonarodzeniowe,
- Szkolne kolędowanie – „Herody” i „Kolędnicy”,
- Obchody Szkolnego Dnia Europejskiego,
- „Otrzęsiny klas IV”,
- Ślubowanie klas I,
- Spotkania opłatkowe,
- Choinka szkolna,
- Pożegnanie klas VI,
- „Zielone szkoły” – kilkudniowe wyjazdy uczniów o charakterze edukacyjnym,
- Udział w obchodach „Dni Siedlec”,
- „Żywe lekcje historii” Bractwa Rycerskiego,
- Koncerty muzyczne i spektakle teatralne na terenie szkoły,
- Rodzinne Mistrzostwa Siedlec w Badmintonie.

Specyfika placówki wynika także z bogatej obrzędowości związanej z patronką szkoły – księżną Aleksandrą Ogińską. Od 1997 r., kiedy szkoła otrzymała jej imię, prowadzone jest systematycznie upowszechnianie wiedzy o jej życiu i epoce. Co roku obchodzone jest święto szkoły połączone z konkursami wiedzy, plastycznymi i literackimi. Dla upamiętnienia

rocznicy śmierci Patronki, uczniowie składają kwiaty i zapalają znicze w kaplicy jej imienia. Dla szerszej popularyzacji tworzone są strony internetowe i prezentacje multimedialne. W ramach edukacji regionalnej uczniowie licznie uczestniczą w wycieczkach do miejsc związanych z Patronką oraz w miejskich uroczystościach związanych z księżną Aleksandrą Ogińską.

W 2011 r. szkoła uzyskała zaszczytny tytuł „Szkoła Odkrywców Talentów” i prawo posługiwania się logo tego projektu. Tytuł ten został nadany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. W akcji były promowane i doceniane szkoły, które potrafią w ciekawy sposób rozwijać talenty swoich uczniów. Była to wspólna akcja pod patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej. Akcja ta miała przede wszystkim na celu pokazanie nauczycieli, którzy z pasją pracują ze swoimi uczniami, rozbudzają w nich zainteresowania i zdolności, prowadzą kółka zainteresowań, realizują z uczniami projekty edukacyjne.

Od 1998 r. szkoła współpracuje ze Społeczną Szkołą Polską w Baranowiczach na Białorusi w ramach „Szkół patronackich”. W 2002 r. została podpisana umowa między szkołami. Uczniowie Szkoły Polskiej z Baranowicz, w celu poznania polskich tradycji i zwyczajów, mają zapewniony pobyt w rodzinach naszych uczniów. Uczestniczą w zajęciach szkolnych, wycieczkach, poznają historię Polski i tradycje narodowe. W szkole systematycznie prowadzona jest zbiórka darów w ramach akcji „Dzieci – dzieciom” dla rodzin polskich mieszkających na Białorusi, realizowana we współpracy ze Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska”.

Od kilku lat szkoła współpracuje, w ramach programu eTwinning, z placówkami oświatowymi w innych krajach Unii Europejskiej, realizując projekty tematyczne dotyczące np. zdrowego odżywiania, ochrony środowiska, wychowania patriotycznego. Szkoła zrealizowała dotychczas siedem projektów otrzymując wielokrotnie odznakę „eTwinning Label”.

Od roku szkolnego 2010/2011, w szkole realizowany jest projekt „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, dofinansowany z EFS. Celem projektu jest stworzenie efektywnego modelu praktyk pedagogicznych, lepsze przygotowanie studentów i nauczycieli do roli nauczyciela przedmiotu - wychowawcy oraz niestereotypowego prowadzenia zajęć lekcyjnych, zaktualizowanie wiedzy przedmiotowej, metodycznej i wychowawczej nauczycieli i studentów, doposażenie szkoły w sprzęt multimedialny oraz w pomoce naukowe.

Szkoła aktywnie współpracuje z wieloma organizacjami, takimi jak: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, Komenda Miejska Policji, Sąd Rodzinny, Osiedlowy Klub Kultury „Trójka”, Biblioteka Pedagogiczna, Miejska Biblioteka Publiczna, Nadleśnictwo Siedlce i inne.

W 2008 r. szkoła została laureatem konkursu na najlepiej z informatyzowaną szkołę w dawnym województwie siedleckim. We wszystkich salach lekcyjnych znajdują się komputery z dostępem do Internetu, a w dziewięciu pracowniach zainstalowane są tablice multimedialne. Szkoła posiada nowoczesne, wielofunkcyjne boisko oraz plac zabaw.

Szkoła Podstawowa nr 10 to pierwsza szkoła w Siedlcach, która wykorzystuje energię słoneczną do celów naukowych oraz do oświetlenia obiektu. Energia elektryczna wytwarzana jest w 25 panelach fotowoltaicznych.

W ramach programu wspierającego uczniów szczególnie uzdolnionych, w każdym semestrze uczniowie Szkoły Podstawowej nr 10 uzyskują stypendia Prezydenta Miasta Siedlce, za wysokie wyniki w nauce, osiągnięcia sportowe i artystyczne.

Uczniowie „Dziesiątki” odnoszą znaczące sukcesy w konkursach przedmiotowych, muzycznych, plastycznych i w zawodach sportowych na szczeblu miasta, regionu i kraju.

Od kilku lat szkoła osiąga najwyższy wynik sprawdzianu uczniów klas VI, wśród szkół prowadzonych przez Miasto Siedlce.

W środowisku szkolnym prężnie działają koła zainteresowań, drużyna zuchowa i drużyna harcerska, które mają na celu rozwijanie zainteresowań i zdolności uczniów oraz kształtowanie właściwych postaw.

Od roku szkolnego 2013/2014 szkoła bierze udział w projekcie „Kompleksowe wsparcie szkoły szansą na sukces edukacyjny uczniów”.

Daniel Wiszniewski - dyrektor

Uczestnicy projektu:

Mgr Elżbieta Zysk-Zychowiecka - dyrektor

Mgr Hanna Głuchowska - dyrektor

Mgr Krystyna Sochacka - pedagog szkolny

Mgr Elżbieta Brzycka - nauczycielka przyrody

Mgr Hanna Arciszewska - nauczycielka matematyki

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Kornela Makuszyńskiego to szkoła przyjazna każdemu dziecku, czyli taka, do której uczniowie przychodzą z chęcią i uśmiechem na ustach.

To szkoła z tradycjami. To także pierwsza w Siedlcach szkoła samorządowa, która powstała dzięki wspólnej inicjatywie samorządu, rodziców i nauczycieli. I tak 23 września 1993 roku naukę w nowo wybudowanym budynku rozpoczęło 416 dzieci. Po pięciu latach do użytku oddano drugi segment, a w 2001 roku obiekty sportowe.

Szkoła mieści się w jasnym i przestronnym budynku (z podziałem na nauczanie przedszkolne i zintegrowane oraz część dla klas IV – VI). Posiada dużą halę sportową, nowoczesne boiska do gier zespołowych, korty tenisowe, salę baletową oraz salę do gimnastyki korekcyjnej.

Dzięki pracownikom komputerowym z dostępem do Internetu uczniowie mogą się lepiej przygotować do zajęć, a także znaleźć potrzebne materiały. W szkole funkcjonuje stołówka i świetlica, w której dzieci mają możliwość odrobienia lekcji i wzięcia udziału w różnych zajęciach: teatralnych, plastycznych, sportowych i innych rozwijających umiejętności. Ku uciesze najmłodszych mamy obiekty do zabaw ruchowych i korekcyjnych.

Dyrektorem pierwszej samorządowej szkoły była nieprzerwanie, do roku 2012, mgr Elżbieta Zysk – Zychowiecka. W styczniu 1995 roku odbyły się pierwsze wybory do Samorządu Szkolnego, a w listopadzie tego samego roku ukazał się pierwszy numer gazetki szkolnej „Szkolny Ekspresik, czyli opowiadki z Dwunastki”.

Szkoła może poszczycić się wieloma certyfikatami. W październiku 2003 roku otrzymaliśmy zaszczytne miano „Szkoła z klasą”. Otrzymany tytuł zobowiązuje, dlatego też w szkole uczymy tolerancji dla innych wyznań, wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka, dbamy o kulturę słowa, propagujemy zdrowy tryb życia.

23 czerwca 2004 roku patronem naszej szkoły został Kornel Makuszyński. Podczas tej uroczystości miało miejsce premierowe wykonanie hymnu szkoły. 31 maja 2007 roku odbyło się wręczenie sztandaru. Otrzymaliśmy także certyfikaty: „Szkoła pełna Energii”, „Bezpieczna Szkoła” oraz „Łowcy Talentów”.

„Dwunastka” często kojarzy się z sukcesami sportowymi. Młodzi piłkarze oraz drużyna koszykarska plasują się w czołówce krajowej. Ze względu na świetne zaplecze u nas najczęściej rozgrywane są turnieje, mecze, duże imprezy sportowe i konkursy zespołów „cheerleaders”.

Szkoła może być jednak dumna nie tylko z osiągnięć sportowych. Mamy laureatów w konkursie „Ośmiu Wspaniałych” Miasta Siedlce. Jesteśmy dumni z ich postawy i zaangażowania w niesienie pomocy innym.

Od lat szkoła uczestniczy w obchodach Dni Siedlec. Teatr „Figielek” zdobył wyróżnienie w II Ogólnopolskim konkursie „Podróże Koziółka Matołka”. Nasi uczniowie zdobywają nagrody i wyróżnienia w matematycznym konkursie „Kangur”, języka angielskiego „Fox”, recytatorskim im. Kornela Makuszyńskiego. Do najbardziej spektakularnych sukcesów szkoły Podstawowej nr 12 w Siedlcach należy zaliczyć:

1. Międzyszkolna Liga Przedmiotowa – 16 laureatów, w tym:
  - ośmiu z matematyki,
  - po dwóch z języka angielskiego, historii i edukacji wczesnoszkolnej,
  - po jednym z muzyki i języka polskiego.
2. Międzynarodowy Konkurs Matematyczny „Kangur”:
  - dwóch laureatów,
  - wielu uczniów otrzymujących corocznie wyniki bardzo dobre i wyróżnienia.
3. Ogólnopolski Konkurs Matematyczny „Alfik”:
  - 6 laureatów,
  - corocznie uzyskiwane wyniki bardzo dobre i dobre.
4. Ogólnopolski Konkurs „Młody Innowator”:
  - II miejsce w roku 2010/2011,
  - I i II miejsce w roku 2011/2012 – prace na wystawie wynalazczości młodych w Centrum Nauki Kopernik,
  - Nagroda Specjalna Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej,
  - I i II miejsce w roku 2012/2013 prace na wystawie międzynarodowej IWIS.
5. Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Psie Troski” – wyróżnienie.

6. II Ogólnopolski konkurs „Podróże Koziołka Matołka” dla Teatru „Figielek” – wyróżnienie.
7. Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego FOX:
  - dwóch laureatów,
  - corocznie osiągane bardzo dobre i dobre wyniki.
8. Festiwal Twórczości Dziecięcej – czołowe miejsca.
9. Festiwal Piosenki Europejskiej – czołowe miejsca.
10. Gminny Konkurs Piosenki „Śpiewać każdy może” – czołowe miejsca.

Naszą misją jest tworzenie szkoły rodzinnej, aby zapewnić dziecku jak najlepsze warunki efektywnego rozwoju. Dysponujemy wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną. Zapewniamy możliwość rozwoju własnych talentów i zainteresowań. Uczniowie chętnie i licznie uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych. Młodzi aktorzy znajdują dla siebie pole do popisu w kółku teatralnym. W Klubie Unii Europejskiej spotykają się zainteresowani integracją europejską. Wielbiciele tańca doskonali swe umiejętności podczas zajęć Dziecięcego Zespołu Tanecznego „Tuzin”. Swoje pasje i zainteresowania dzieci mogą rozwijać również w kole matematycznym, historycznym, modelarskim, przyrodniczym lub w chórze szkolnym.

Szkoła organizuje wiele imprez okolicznościowych, które integrują brać uczniowską i przygotowują do życia we współczesnym świecie. Mimo, że jesteśmy młodą szkołą mamy już swoje tradycje. W szczególnie uroczysty sposób obchodzimy Święto Szkoły, Dzień patrona, Dzień Ziemi, a także od 2013 roku „Korneliadę”. To właśnie w naszej Szkole Podstawowej Nr 12 w Siedlcach odbywa się w styczniu Wielki Finał Siedleckiej Międzyszkolnej Korneliady. Biorą w nim udział uczniowie siedleckich szkół podstawowych. Głównym celem naszego przedsięwzięcia jest

poszerzenie wiedzy na temat życia i twórczości Kornela Makuszyńskiego. Pragniemy również w ten sposób zachęcić dzieci i młodzież do częstszego obcowania z książką. Finał „Korneliady” poprzedzają liczne konkursy plastyczne i literackie, których inicjatorem jest nasza szkoła. Przed upływem wyznaczonego terminu, siedleckie szkoły podstawowe składają prace na określony wcześniej temat, które są oceniane przez międzyszkolne jury. W ubiegłym roku wykonano prace plastyczne pod hasłem: „W świecie książek Kornela Makuszyńskiego” (klasy I – III) oraz „Czytajmy książki Kornela Makuszyńskiego” (klasy IV – VI); natomiast w 2014 r. – „Mój ulubiony bohater książek Kornela Makuszyńskiego” (kl. I – III) i „Wizyta Koziółka Matołka w naszym mieście” (kl. IV – VI). Tematami prac literackich były: „Jeden dzień z życia bohatera książek Kornela Makuszyńskiego w XXI wieku”, „List do wybranego bohatera książek Kornela Makuszyńskiego” (2013 r.) oraz „Wizyta Koziółka Matołka w naszym mieście” (2014 r.). Finał „Korneliady” uświetniają występy uczniów Szkoły Podstawowej Nr 12. W tym samym dniu odbywa się „Turniej wiedzy o życiu i twórczości Przyjaciela Dzieci” i prezentowane są wyniki klasyfikacji generalnej. W ubiegłym roku zwyciężyła Szkoła Podstawowa Nr 12 im. Kornela Makuszyńskiego w Siedlcach, a w roku 2014 I miejsce zajęła Szkoła Podstawowa Nr 10 im. Księżnej Ogińskiej w Siedlcach. Honorowy patronat nad Wielkim Finałem Siedleckiej Międzyszkolnej Korneliady objął Prezydent Miasta Siedlce – Pan Wojciech Kudelski. Tego dnia gościmy wielu znamienitych gości – przedstawicieli Siedleckiego Wydziału Edukacji, Rady Miasta Siedlce, dyrektorów siedleckich szkół.

Nasi uczniowie szlifują język angielski podczas corocznych wyjazdów do Londynu. W ciągu roku szkolnego organizowane są różnego rodzaju wycieczki. Są to wyjazdy jednodniowe, podczas których dzieci poznają historię i tradycje najbliższej okolicy lub uczestniczą w spektaklach teatralnych. Wycieczki kilkudniowe służą poznaniu dalszych zakątków naszego kraju.

W 2002 roku nawiązaliśmy współpracę kulturalną ze słowacką szkołą z miasta Sabi-nov. Co roku w maju gościmy słowackich uczniów, a w czerwcu my udajemy się na Słowację z rewizytą. Dzięki tej wymianie uczniowie poznają kulturę i zwyczaje innego kraju, a także nawiązują nowe przyjaźnie.

Szkoła jest otwarta na współpracę z organizacjami samorządowymi i lokalnymi. Od wielu lat prowadzona jest rehabilitacja i terapia dla uczniów ze szkoły i dzieci z miasta. Stale współpracujemy z Wioską Dziecięcą SOS, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną.

W ofercie szkoły znajdują się:

- Zajęcia lekcyjne w stałych godzinach – jednozmianowość.
- Oddzielne grupy dla dzieci sześcioletnich i pięcioletnich.
- Możliwość korzystania ze stołówki oraz opieki świetlicy szkolnej.
- Dodatkowe zajęcia z języka niemieckiego.
- Klasa sportowa o profilu pływackim.
- Doświadczona kadra pedagogiczna.
- Indywidualizacja pracy z uczniem.
- Zajęcia logopedyczne.
- Udział w konkursach szkolnych i pozaszkolnych.
- Udział w zawodach sportowych.
- Zespół taneczny „Tuzin”.
- Zajęcia programowe wzbogacone o wycieczki, wyjścia do kina, teatru.

- Organizacja imprez klasowych: Dzień Chłopca, Wigilia, Dzień Rodziny, Dzień Dziewczynek.
- Organizacja imprez środowiskowych: Jasełka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki.
- Organizacja Festynów Rodzinnych.
- Koła zainteresowań przedmiotowych.
- Chór szkolny.
- Dodatkowe zajęcia sportowe i gimnastyka korekcyjna.

Szkoła od wielu lat współpracuje z Uniwersytetem Przyrodniczo – Humanistycznym w Siedlcach. Nauczyciele chętnie dzielą się wiedzą ze studentami odbywającymi praktyki pedagogiczne. Pod fachowym okiem przyszli pedagodzy zdobywają doświadczenie i zapoznają się z działalnością szkoły. Przykładem tej współpracy jest udział Szkoły Podstawowej nr 12 w projekcie PO KL „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

Hanna Głuchowska - dyrektor

5.2 Gimnazja

- Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej
- Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Gabriela Narutowicza
- Publiczne Gimnazjum nr 3 im. Tadeusza Kościuszki z Oddziałami Integracyjnymi
- Publiczne Gimnazjum nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego
- Publiczne Gimnazjum nr 5 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Zespole Szkół nr 1
- Publiczne Gimnazjum nr 6 im. księdza Stanisława Brzóska w Zespole Szkół nr 2

Publiczne Gimnazjum nr 1

Publiczne Gimnazjum nr 2

Publiczne Gimnazjum nr 3

Publiczne Gimnazjum nr 4

Publiczne Gimnazjum nr 5

Publiczne Gimnazjum nr 6

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Henryk Szyszko</i>	<i>- p.o. dyrektora</i>
<i>Mgr Magdalena Olszewska-Silna</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Joanna Pisarska-Knap</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Anna Nowak</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Urszula Borkowska</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Elżbieta Koltuniak</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

Publiczne Gimnazjum nr 1 w Siedlcach im. Komisji Edukacji Narodowej mieści się obok malowniczego parku „Aleksandria”. Szkoła istnieje od 1999 roku, a imię i budynek przejęła

po Szkole Podstawowej nr 1. Misją gimnazjum jest sprzyjanie aktywnemu rozwojowi ucznia.

Młodzież rozwija zdolności i zainteresowania na wielu zajęciach pozalekcyjnych m.in. takich jak chór szkolny, koło plastyczne, taneczne, teatralne, informatyczne, językowe i sportowe. Gimnazjum, w którym znajdują się klasy sportowe o profilu koszykówka dziewcząt i piłka siatkowa chłopców, zostało zakwalifikowane do rządowego programu Siatkarskich Ośrodków Szkolnych.

Dzięki temu pionierskiemu i innowacyjnemu w skali kraju przedsięwzięciu Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Polskiego Związku Piłki Siatkowej, szkoła została wyposażona w nowoczesne тренаżery do prowadzenia zajęć treningowych i lekcyjnych. W ramach projektu, szkoły gimnazjalne objęte programem rywalizują w turniejach siatkarskich. Prężnie działa Samorząd Szkolny, Wolontariat Młodych, Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”, Szkolny Klub Europejski „Euromater”.

Swoje zainteresowania mogą rozwijać też miłośnicy pióra. Młodzi poeci wydali dwa tomiki poetyckie – „Od kamyka do bólu” i „Tęczowy pryzmat” oraz zbiór scenariuszy „Wariacje gimnazjalistów Jedynek”. Gimnazjum współpracuje z Siedlecką Grupą Literacką „Witraz”. Młodzież uczestniczy w warsztatach poetyckich. Najciekawsze utwory są prezentowane w Centrum Kultury i Sztuki podczas wieczorów poezji. Młodzi dziennikarze doskonalą swoje umiejętności, wydając gazetę „Galaktyka”, która czterokrotnie została laureatką konkursu Redaktor-Uczeń organizowanego przez „Tygodnik Siedlecki” i Kuratorium Oświaty w Warszawie. Szkoła zajęła też II i III miejsce w konkursie organizowanym przez Katolickie Radio Podlasie – „Wielka Czcionka”.

Uczniowie „Jedynek” odnoszą sukcesy w konkursach przedmiotowych, imprezach sportowych, artystycznych na terenie miasta, powiatu, województwa, kraju, a nawet międzynarodowych. Szkoła ma wielu laureatów i finalistów konkursów przedmiotowych – laureata V Olimpiady Informatycznej Gimnazjalistów, laureata Konkursu Historycznego, 16 finalistów konkursów przedmiotowych organizowanych przez Mazowieckie Kuratorium Oświaty, laureata i trzech finalistów konkursu Losy Żołnierza i Oręża Polskiego, laureata III Ogólnopolskiego Konkursu Języka Niemieckiego, znaczące osiągnięcia w konkursach plastycznych, recytatorskich, literackich. Projekt naszej uczennicy wybrano na logo ogólnopolskiej kampanii „Bezpieczne dzieci na polskich dro-

gach”. Prace plastyczne gimnazjalistów są wystawiane w Muzeum Regionalnym, na wystawach krajowych i międzynarodowych, publikowane w różnych czasopismach, katalogach, albumach m.in. albumie podarowanym papieżowi Janowi Pawłowi II.

Uczniowie angażują się w prace społeczne i akcje charytatywne. W konkursie „Ośmiu Wspaniałych Miasta Siedlce”, gimnazjum ma ośmiu laureatów i dwa wyróżnienia. Izabela Belowska otrzymała tytuł laureatki w finale ogólnopolskim XVIII Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”.

Szkoła ma znaczące osiągnięcia sportowe. Od wielu lat zajmuje I miejsce w sportowej klasyfikacji szkół gimnazjalnych w powiecie siedleckim i w zawodach międzypowiatowych. Dwukrotnie zajęła II miejsce i trzykrotnie III miejsce w Mazowieckich Igrzyskach Młodzieży Szkolnej. Mocne strony szkolnego sportu to piłka siatkowa, koszykówka i lekkoatletyka.

Placówka uzyskała w 2006 r. nieformalny tytuł „cybergimnazjum”, ponieważ miała trzech laureatów w mazowieckim konkursie „Prąd – mój bezpieczny przyjaciel”. Od wielu lat uczniowie PG1 zajmują czołowe lokaty na szczeblu powiatu i rejonu w Ogólnopolskim Turnieju Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym.

Szkoła słynie z przygotowywanych na bardzo wysokim poziomie uroczystości środowiskowych. Chlubą gimnazjum są wystawione w ostatnich latach spektakle np. „Lato w Nohant” – z okazji Roku Fryderyka Szopena, „Nie ma dzieci – są ludzie” z okazji Roku Janusza Korczaka, „Poetycki przekładaniec” – z okazji Roku Juliana Tuwima i inne jak „Bogowie Olimpu”, „Poskromienie złościcy”.

Gimnazjum realizuje projekty edukacyjne, które dają uczniom szansę podnoszenia swoich możliwości edukacyjnych np.: „Zagrajmy o sukces”, „Praktyki pedagogiczne – kompetent-

nie, twórczo, przyjemnie”, realizuje szkolne projekty dydaktyczne: „Spacerkiem po antyku”, „Zdrowie”, „Trzymaj formę”, projekty w języku angielskim i niemieckim. Gimnazjum przygotowuje ciekawe projekty edukacyjne dla uczniów klas szóstych ze Szkół Podstawowych nr 7 i nr 11. Od 2013 r. w szkole odbywa się Festiwal Projektów Edukacyjnych, który cieszy wielkim zainteresowaniem uczniów, rodziców i środowiska lokalnego.

Publiczne Gimnazjum nr 1 posiada kompetentną i wykwalifikowaną kadrę, dzięki której uczniowie poszerzają wiedzę i rozwijają talenty. Zaangażowanie nauczycieli przekłada się na wzrost efektów kształcenia. Dowodem osiągnięć uczniów tej szkoły są bardzo dobre wyniki egzaminów zewnętrznych. Trzyletnie Wskaźniki Edukacyjnej Wartości Dodanej, od roku 2006 do roku 2013, lokują placówkę wśród szkół sukcesu, zarówno w części humanistycznej, jak i matematyczno-przyrodniczej. Na efekty kształcenia wpływa również baza szkoły, pozwalająca realizować podstawę programową. Szkoła posiada dwie pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, dwie pracownie językowe, nowoczesnie wyposażoną salę chemiczną, fizyczną, biologiczną, bibliotekę, gdzie uczniowie mogą skorzystać z komputera i Internetu, czytelnię, nowoczesny sprzęt multimedialny np.: projektory, tablice interaktywne, dwie sale gimnastyczne, nowe boisko wielofunkcyjne. Uczniowie czują się w szkole bezpiecznie, uznają autorytet pedagogów, znają i respektują ustalone w szkole normy. Wiedzą, że oczekuje się od nich kulturalnego zachowania, okazywania szacunku i tolerancji.

Gimnazjum w pełni zasługuje na miano szkoły środowiskowej. Systematycznie współpracuje z wieloma instytucjami środowiska lokalnego. Do grona stałych partnerów szkoły należą instytucje sprawujące nadzór, instytucje wspomagające rozwój i wychowanie, instytucje działające na rzecz dziecka, rodziny i szkoły oraz instytucje kulturalne oświatowe i naukowe,

a także kluby i stowarzyszenia sportowe. Szkoła współpracuje z Uniwersytetem Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach realizując projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, którego celem jest stworzenie efektywnego modelu praktyk pedagogicznych, lepsze przygotowanie studentów i nauczycieli do roli wychowawcy-nauczyciela przedmiotu oraz niestereotypowego i równowartościowego prowadzenia zajęć lekcyjnych, zaktualizowanie wiedzy przedmiotowej, metodycznej i wychowawczej nauczycieli i studentów, lepsze przygotowanie wybranych szkół do prowadzenia praktyk. PG1 współpracuje z uniwersyte-tem w przygotowaniu w organizowanym co roku Festiwalu Nauki i Sztuki. Młodzież chętnie uczestniczy w festiwalowych konkursach zajmując czołowe lokaty.

Publiczne Gimnazjum nr 1 współpracuje z wieloma instytucjami kulturalnymi i oświatowymi. Często korzysta z ciekawej oferty Centrum Kultury i Sztuki Scena Teatralna Miasta Siedlce, Miejskiego Ośrodka Kultury, NowegoKina Siedlce i kina Helios. Ściśle współpracuje z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Samorządowym Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, Miejską Biblioteką Publiczną, Biblioteką Pedagogiczną, Muzeum Regionalnym i Muzeum Diecezjalnym, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną oraz innymi szkołami na terenie miasta Siedlce.

Publiczne Gimnazjum nr 1 w Siedlcach to placówka oświatowa dobrze zarządzana, kładąca nacisk na edukację na wysokim poziomie, profilaktykę i wychowanie oraz na wszechstronny rozwój ucznia, spełniająca wysokie standardy nauczania i wychowania. Tak też jest postrzegana w środowisku lokalnym. Od lat cieszy się dużym zainteresowaniem wśród uczniów jak i rodziców.

Magdalena Olszewska-Silna - dyrektor

Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Gabriela Narutowicza w Siedlcach
ul. Szkolna 2

Uczestnicy projektu:

<i>mgr Jadwiga Filus</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>mgr Jadwiga Zgorzałek</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>mgr Justyna Wojewódzka</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>mgr Barbara Jezierska</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>mgr Elżbieta Zboina</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>mgr Jolanta Bałaj</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Gabriela Narutowicza w Siedlcach to szkoła z ciekawą, ponadstuletnią tradycją. Historia obecnego gimnazjum sięga roku 1912. Wówczas Leon Kozłowski założył Prywatną Szkołę Elementarną z polskim językiem wykładowym. Szkoła, dzięki szybkiemu rozwo-

jowi i wysokiemu poziomowi nauczania, stała się ośrodkiem kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Nowy gmach szkoły oddano do użytku 30 marca 1930 roku. Jej kierownikiem został wówczas Bolesław Pawlak, a patronem pierwszy Prezydent RP Gabriel Narutowicz.

O wspaniałych tradycjach i wysokim poziomie nauczania świadczą absolwenci „Dwójki” - obecni lekarze, prawnicy, artyści, sportowcy. W murach tej szkoły kształcił się między innymi Wojewoda Siedlecki i pierwszy Prezydent Miasta Siedlce – Henryk Gut, zastępca dyrektora artystycznego zespołu Mazowsze, choreograf – Janusz Chojecki.

Obecnie PG nr 2 jest szkołą kameralną, bezpieczną, otwartą, przyjazną dla uczniów i ich rodziców. Od lat panuje tu ciepła, serdeczna atmosfera. Potwierdzeniem tego są między innymi tytuły: „Szkoły z klasą” - nadany w 2003 roku, „Otwartej Szkoły” - od 2005 r., „Bezpiecznej szkoły” - od 2008 r.

Uczniowie „Dwójki” odnoszą znaczące sukcesy w konkursach przedmiotowych, muzycznych, plastycznych, w zawodach sportowych zarówno na szczeblu miasta, regionu jak i kraju. Potwierdzeniem tych osiągnięć są stypendia Prezydenta Miasta Siedlce za bardzo dobre wyniki w nauce, wzorowe zachowanie oraz osiągnięcia sportowe i artystyczne, które w każdym semestrze uzyskuje liczna grupa uczniów naszego gimnazjum – II semestr 2012/2013 – 6 stypendiów I stopnia i 13 II stopnia, podobnie w I semestrze 2013/2014 – 6 stypendiów I stopnia i 13 stypendiów II stopnia. W małej szkole, liczącej około 200 uczniów, to imponujący wynik.

Poza nauką uczniowie mogą rozwijać w szkole swoje pasje i zainteresowania w ramach kół i zajęć pozalekcyjnych. Chętnie uczestniczą w realizowanych przez szkołę projektach.

Do najciekawszych z nich można zaliczyć:

- „Wartości Europejskie na scenie” – dwuletni międzynarodowy projekt, w ramach programu „Uczenie się przez całe życie” – Comenius, realizowany z Hiszpanią, Turcją i Rumunią,
  - „Odkryć nieznanne i tworzyć nowe” – projekt dodatkowych zajęć z fizyki,
  - „Rozważny Europejski Konsument” – dwustronny partnerski projekt współpracy międzynarodowej w ramach programu „Uczenie się przez całe życie” – Comenius,
  - „Odżywianie a zdrowy styl życia” - projekt językowy współpracy międzynarodowej w ramach programu Socrates Comenius,
  - „Akademia Uczniowska” – projekt z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Europejskiej, w ramach Szkolnych Kół Naukowych realizowane są zajęcia dodatkowe z matematyki, chemii, fizyki, biologii.
- Na stałe do kalendarza imprez szkoły wpisały się cyklicznie realizowane przedsięwzięcia:
- Festiwal Nauki – co roku poświęcony innym dziedzinom nauki,
  - Koncert „Kolędy Pokoleń” – integrujący środowisko lokalne,
  - Konkurs piosenki obcojęzycznej „Moja ulubiona Piosenka” – alternatywa Dnia Wagarowicza, organizowany pierwszego dnia wiosny wspólnie z SCDiDN,
  - Sportowa Wiosna w Dwójce – zawody sportowo – rekreacyjne popularyzujące zdrowy styl życia
  - Rowerowy Rajd Dwójki – co roku innym szlakiem rezerwatu przyrody.
  - Quizy przedmiotowe – poszerzające wiedzę z zakresu różnych przedmiotów

Cała społeczność szkolna włącza się w akcje charytatywne organizowane na szczeblu miasta i kraju: WOŚP, zbiórka żywności z Bankiem Żywności, „Góra Grosza”, „Dziewczynka z zapalkami”, „Podaruj znicz na polski grób na Białorusi”.

Uczniowie „Dwójki” sami też są pomysłodawcami i inicjatorami akcji dobroczynnych takich jak „Paczka dla bezdomnych”, „Pełna miska dla schroniska”. Współpracują ze Stowarzyszeniem „Zawsze razem” oraz Domem Pomocy Społecznej „Dom nad Stawami”. Praca uczniów w wolontariacie szkolnym oraz inicjatywy wynikające z coraz większej wrażliwości zaowocowały wieloma laureatami w Samorządowym Konkursie Nastolatków „Ośmiu Wspañiałych”. Dumą szkoły jest laureatka tego konkursu z 2013 roku, która reprezentowała Siedlce i została finalistką na szczeblu ogólnopolskim XIX edycji tego konkursu.

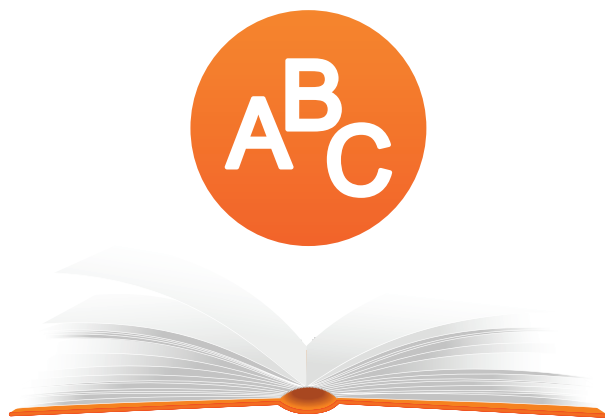
Od wielu lat w gimnazjum funkcjonują klasy sportowe: piłka nożna, tenis ziemny, pływanie, lekka atletyka. Efektem tego są sukcesy sportowe, którymi szkoła może się poszczycić. Liczne puchary, medale i dyplomy zdobiące ściany i gabloty szkoły są tego dowodem.

Szkoła aktywnie współpracuje z wieloma organizacjami, instytucjami i stowarzyszeniami. Są wśród nich: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, Komenda Miejska Policji, Sąd Rodzinny, Biblioteka Pedagogiczna, Miejska Biblioteka Publiczna, Nadleśnictwo Siedlce, CKiS, MOK, Muzeum Regionalne oraz UP-H w Siedlcach. Współpraca Publicznego Gimnazjum nr 2 w Siedlcach z Uniwersytetem Przyrodniczo - Humanistycznym w Siedlcach to wieloletnie, owocne doświadczenia. Z Siedlecką Uczelnią „Dwójka” współpracowała nie tylko przy okazji projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” realizowanego w latach 2010-2014. Nauczyciele szkoły wielokrotnie przygotowywali studentów do pracy w ramach praktyk pedagogicznych. Korzystali również z ciekawych propozycji Uczelni. Uczestniczyli w Festiwalu Nauki i Sztuki, warsztatach, wykładach, zajęciach laboratoryjnych organizowanych przez siedlecką uczelnię.

Jadwiga Zgorzałek - dyrektor

Publiczne Gimnazjum nr 3 im. Tadeusza Kościuszki z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Sekulska 10

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Dariusz Kupiński</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Mariola Księżopolska</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Beata Poppek</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Beata Górska</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Anna Łaszczyk</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

Publiczne Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi to szkoła, w której w 20 oddziałach uczy się 430 uczniów, w tym w 15 oddziałach integracyjnych 75 uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

Gimnazjum nr 3 to szkoła przyjazna uczniom, dająca wszystkim możliwość

właściwego i wszechstronnego rozwoju na miarę ich oczekiwań i możliwości, co zaowocowało już wieloma osiągnięciami i sukcesami.

Liczne koła zainteresowań i koła przedmiotowe

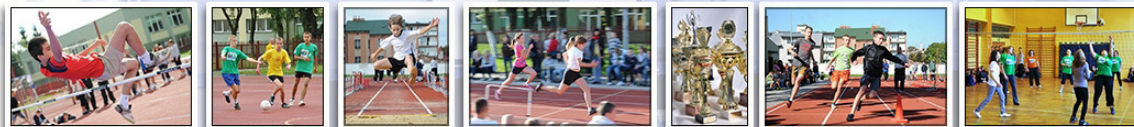
Oferta szkoły konstruowana jest w oparciu o rozpoznanie potrzeb i uzdolnień wszystkich uczniów. Ważnymi elementami wspierającymi rozwój młodzieży są wychowanie fizyczne i zaangażowanie w odbiór i tworzenie dóbr kultury. Oba te obszary działalności uczniów Publicznego Gimnazjum nr 3 pozwalają na realizację pasji, osiągnięcie sukcesów zgodnych z ich uzdolnieniami. Wymiernym efektem jest utrzymujący się trend wzrostowy wyników klasyfikacji egzaminów zewnętrznych oraz liczby finalistów i laureatów konkursów. Najcenniejsze to indywidualne Mistrzostwo Polski w Informatyce, liczni laureaci i finaliści konkursów przedmiotowych, muzycznych, teatralnych, plastycznych, sportowych, szachowych oraz tanecznych. W roku szkolnym 2013/2014 Gimnazjum nr 3 może poszczycić się aż 5 finalistami w konkursach polonistycznym, chemicznym, matematycznym, geograficznym i z języka angielskiego. Uczniowie szkoły mogą rozwijać swoje talenty i zainteresowania poprzez udział w bogatej ofercie zajęć pozalekcyjnych. Wśród nich znajdują się koła zainteresowań, teatralne, piosenkarskie, fotograficzne, plastyczne, taneczne, szachowe, dziennikarskie, turystyczne, europejskie, modelarskie, koła przedmiotowe, zajęcia wyrównawcze, nauka języków obcych i bardzo lubiane zajęcia sportowe w licznych dyscyplinach sportowych w ramach SKS-u.

Publiczne Gimnazjum nr 3 to przyjazne środowisko rozwijania talentów i nauki, które systematycznie doposażone jest w nowoczesne środki dydaktyczne m.in. komputery, projektory, tablice interaktywne, profesjonalny sprzęt fotograficzny.

Wizytówką szkoły i skuteczną metodą włączania społeczności lokalnej w życie Publicznego Gimnazjum nr 3 są realizowane cyklicznie projekty o charakterze naukowo-badawczym (Szkolny Festiwal Nauki), integrujące społeczność szkolną (Dzień Integracji, Święto Szkoły), profilaktyczne (Projekt Zdrowie), poświęcone kulturze, sztuce – będące od 13 lat

tradycją szkoły Projekty Interdyscyplinarne (np. ENIGMA 2012, MILLARIA 2011, GENEZIS 2010, ARS POETICA 2009).

Znaczące sukcesy w zawodach sportowych

Szkoła kształtuje i rozwija wśród uczniów postawy patriotyczne i obywatelskie, poprzez udział i organizację licznych uroczystości z okazji świąt państwowych i narodowych, opiekę nad miejscami pamięci narodowej oraz poprzez spotkania z ludźmi zasłużonymi dla regionu.

Publiczne Gimnazjum nr 3 to placówka, w której wypracowany został sprawnie i skutecznie funkcjonujący system pracy z uczniami posiadającymi specjalne potrzeby edukacyjne. Zespół specjalistów, systematycznie wzbogacający warsztat pracy, ściśle współpracując z dyrektorem szkoły, rodzicami i instytucjami zewnętrznymi, udziela pomocy w pokonywaniu trudności edukacyjnych, emocjonalnych, wychowawczych i fizycznych. Młodzież posiadająca orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego osiąga sukcesy edukacyjne, sportowe, podlega znacznemu uspołecznieniu. Publiczne Gimnazjum nr 3 jest jedyną placówką na terenie Siedlec

kształcąca młodzież gimnazjalną w oddziałach integracyjnych, więc stanowi ważny element systemu edukacji dla społeczności lokalnej.

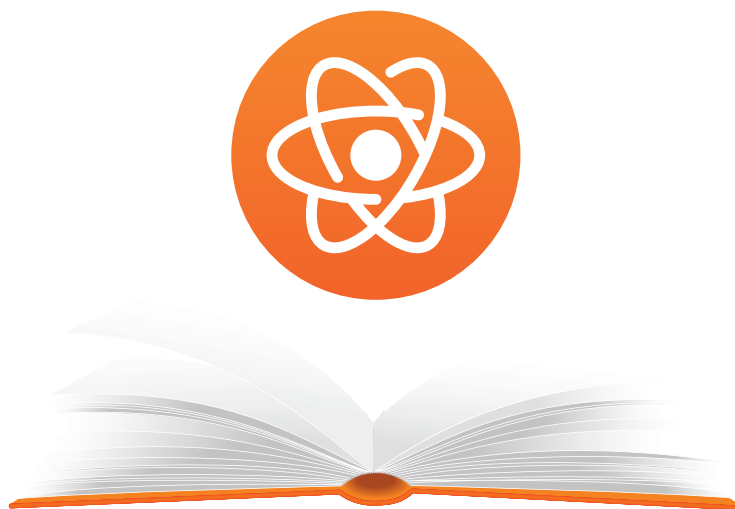
W ramach umowy pomiędzy Miastem Siedlce, a Rejonem Wileńskim na Litwie, Gimnazjum nr 3 nawiązało w 2002 roku współ-

pracę z Gimnazjum nr 1 w Niemenczynie. Jej przejawem są wizyty przedstawicieli nauczycieli i uczniów naszej szkoły na Litwie oraz Szkoły z Niemenczyna w naszym mieście i szkole. Nasze wyjazdy na Wileńszczyznę przyczyniły się zarówno do lepszego poznania piękna ojczyzny Mickiewicza i Miłosza, jak też do prezentacji osiągnięć artystycznych uczniów podczas Festiwalu „Kwiaty Polskie” w Niemenczynie.

Bardzo aktywnie działa w szkole samorząd uczniowski z wieloma sekcjami, wydając szkolną gazetkę „Trójka”. Aktywnie w szkole działają harcerze z „Błękitnej 6”.

W szkole stworzone zostały dogodne warunki do nauki. Uczniów wspiera dobrze wykształcona i przygotowana kadra nauczycielska pracująca z wielkim zaangażowaniem, często wykorzystująca w pracy nowoczesne komputery z dostępem do Internetu.

Dariusz KUPIŃSKI - dyrektor

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Janusz Dudewicz</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Lidia Kadej</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Aldona Czapska</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Maria Paczuska</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Iwona Prokop</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

Lata 80 - 90 to okres powstawania osiedla „Warszawska”. We wrześniu 1990 roku oddano do użytku Szkołę Podstawową nr 8 mieszczącą się przy ul. Żuławskiej 1. Dyrektora szkoły powołano 17 kwietnia 1990 r.

W 22 dużych, jasnych salach lekcyjnych rozpoczęło naukę 1408 uczniów w 49 oddziałach, począwszy od oddziału „0”, aż do klasy VIII.

W budynku otwarto także świetlicę i stołówkę oraz rozpoczęto organizację biblioteki szkolnej. W roku 1993 ukończono i oddano do użytku obiekty sportowe: salę gimnastyczną wraz z zapleczem, siłownię i salę baletową. W roku 1994 przy szkole otwarto pierwszą w Siedlcach i okolicy krytą pływalnię. W tym samym roku uczniowie otrzymali do dyspozycji pierwszą pracownię komputerową (obecnie funkcjonują dwie pracownie informatyczne).

Na uwagę zasługuje ogromne zaangażowanie rodziców w rozwój szkoły. Sfinansowali oni m.in. pracownię komputerową, w pełni wyposażyli szkolny gabinet stomatologiczny, zakupili sprzęt audiowizualny do sal lekcyjnych. W roku 1997 przy szkolnej bibliotece oddano długo oczekiwaną i dobrze wyposażoną czytelnię. Biblioteka, od 1993 r., jest skomputeryzowana i obecnie liczy 30 000 zbiorów.

W związku z rozpoczętą reformą szkolnictwa, 1 września 1999 r. powołano do życia Publiczne Gimnazjum nr 4. Od tej daty w murach budynku przy ul. Żuławskiej 1 funkcjonowały dwie szkoły: Publiczne Gimnazjum nr 4 i wygasająca Szkoła Podstawowa nr 8. W roku szkolnym 1999/2000 w gimnazjum, w 17 klasach pierwszych, rozpoczęło naukę 482 uczniów oraz podjęło pracę 43 nauczycieli. W roku szkolnym 2001/2002 liczba uczniów wzrosła do 1108. W 2000 r. została nawiązana współpraca z włoskimi szkołami w Settimo i Pescantynie, owocująca wspólnymi wyjazdami i wymianą doświadczeń, poznawaniem kultur zwyczajów obu narodów. W 2004 r. szkoła przystąpiła do projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego EFS. W czerwcu 2005 r. otrzymała pracownię komputerową, zaś 19 grudnia tego roku w czytelnii szkolnej uruchomiono Internetowe Centrum Multimedialne. Kolejny projekt i kolejna pracownia została otwarta 25 czerwca 2007 r. Oprócz 10 stacji roboczych i serwera, zawierała ona projektor multimedialny, drukarkę, skaner oraz komputer przenośny. W następnym roku liczba komputerów w ICM powiększyła się o kolejne 6 sztuk dzięki realizacji projektu z 17.01.2008 r. Następną, nowoczesną, bogato wyposażoną pracownia została oddana do użytku w czerwcu 2008 r.

Z początkiem roku 2001 rozpoczęto prace związane z wyborem patrona szkoły, które zakończyły się 2 czerwca 2004 r., kiedy to szkoła otrzymała imię Stefana Kardynała Wyszyńskiego.

Od 1 września 2007 r. w budynku szkoły ma swoją siedzibę Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli.

W latach 2007-2008 budynek został wyposażony w 14 kamer w ramach rządowego programu Monitoring Wizyjny w Szkołach i Placówkach Oświatowych. Również w ramach tego projektu, w 2010 roku zostały zainstalowane cztery kamery na boisku ORLIK. Od stycznia 2009 r. gimnazjum wprowadziło jako pierwsze w mieście elektroniczny dziennik. W 2009 roku, w ramach projektu „Moje boisko - Orlik 2012”- zostało oddane boisko o nawierzchni poliuretanowej.

Od 8 maja 2002 roku przy szkole funkcjonuje Siedleckie Towarzystwo Oświatowo - Kulturalne „Glob”, w ramach którego zawiązała się współpraca ze szkołami w miastach Pescantina i Settimo. Co roku odbywa się wymiana uczniów pomiędzy zaprzyjaźnionymi miastami.

Młodzież poznaje kulturę, obyczaje oraz zwiedza najpiękniejsze zakątki Włoch i Polski.

Od roku szkolnego 2010/2011 Publiczne Gimnazjum nr 4 w Siedlcach uczestniczy w projekcie „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Projekt ten realizowany jest przez Uniwersytet Przyrodniczo - Humanistyczny w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce. Nauczyciele, uczestniczący w projekcie w charakterze opiekunów praktyk, przekazują swoją wiedzę i doświadczenie młodzieży przygotowującej się do pracy w szkołach. Dzięki współpracy z uczelnią pracownie wzbogacane są w materiały i pomoce wspomagające pracę dydaktyczno-wychowawczą.

Wybrane z wielu osiągnięcia szkoły:

- Dziesięciu stypendystów pierwszego stopnia oraz dwudziestu sześciu drugiego stopnia uhonorowanych przez Prezydenta Miasta Siedlce w październiku 2013 roku za osiągnięcia naukowe, artystyczne i rekreacyjno-sportowe.
- W roku szkolnym 2013/14, po raz kolejny, Złoty Kamerton oraz Puchar Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty powędrował do chóru dziewczęcego Publicznego Gimnazjum Nr 4 w Siedlcach w XXXIII Ogólnopolskim Konkursie Chórów a Capella Dzieci i Młodzieży. Jest to najbardziej prestiżowy konkurs muzyczny dla młodzieży szkolnej organizowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- II miejsce w Konkursie kolęd i poezji o Bożym Narodzeniu w języku niemieckim w roku szkolnym 2013/14.
- III miejsce oraz nagroda specjalna w konkursie organizowanym przez Miejski Ośrodek Kultury w Siedlcach pt. „Kartka Bożonarodzeniowa”.

- I miejsce w Miejskiej Gimnazjadzie w koszykówce chłopców w roku szkolnym 2013/2014
- I miejsce w zawodach pływackich związanych z otwarciem Parku Wodnego w Siedlcach w dniu 9.01.2014 r.
- III miejsce na Mazowszu dla drużyny uczniów z PG4 w piłce siatkowej, w kategorii do lat 14 oraz awans do ¼ Finału Mistrzostw Polski.
- od wielu lat szkoła wspomaga działalność charytatywną prowadzoną w Mieście Siedlce.

Janusz Dudewicz - dyrektor

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Hanna Wójcik</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Beata Grodzicka</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Anna Olędzka</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Agnieszka Pypowska</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Katarzyna Chmielewska</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

Nadrzędnym celem działań podejmowanych w szkole jest wszechstronny rozwój ucznia w wymiarze intelektualnym, społecznym, zdrowotnym i moralnym. Aby ten cel osiągnąć, istotna jest harmonijna realizacja przez nauczycieli zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania.

Przekazywanie wiedzy, kształcenie umiejętności praktycznego jej wykorzystania oraz postawa moralna ucznia, to trzy wymiary stwarzające najlepszą gwarancję wszechstronnego rozwoju.

Do priorytetów szkoły zalicza się:

- Systematyczne podnoszenie jakości pracy szkoły i zapewnienie wysokiego standardu usług edukacyjnych;
- Podejmowanie działań wychowawczych mających na celu eliminowanie zagrożeń i wzmacniających pozytywne zachowania uczniów;
- Wzmocnienie pozytywnego wizerunku szkoły w środowisku i kreowanie pozytywnych emocji wobec zachodzących w placówce zmian;
- Stwarzanie wszystkim uczniom warunków umożliwiających rozwijanie zainteresowań, poszerzanie wiedzy oraz nabywanie nowych umiejętności;
- Modernizowanie bazy lokalowej i dydaktycznej szkoły.

Szkoła odnosi sukcesy w różnych dziedzinach. Corocznie zajmuje czołowe miejsca z egzaminu gimnazjalnego, a w roku szkolnym 2012/2013 zajęła pierwsze miejsce ze wszystkich części egzaminu spośród szkół publicznych.

Najważniejsze osiągnięcia z ostatnich dwóch lat:

- Posłanki na Sejm Dzieci i Młodzieży;
- Laureaci Konkursów przedmiotowych z historii i wiedzy o społeczeństwie;
- Finalistka olimpiady z języka niemieckiego;
- II miejsce w Międzynarodowym Konkursie Artystycznym „Całej ziemi jednym objąć nie można uściskiem”;
- I miejsce w IV Mazowieckim Festiwalu Kolęd i Pastorałek „Kolędowe Serce Mazowsza”.
- Laureaci w XVI Ogólnopolskim i XXX Wojewódzkim Przeglądzie Dziecięcej i Młodzieżowej Twórczości Literackiej „Lipa 2012”;

- Nagroda główna w Festiwalu Wirtualnym „Dobrzy ludzie w czasach zła”. Organizowany przez CEO;
- I miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Literackim „Idea olimpijska w życiu pozasportowym”;
- Nagroda główna w Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Geometria w szarości”;
- III miejsce w XV Mazowieckich Igrzyskach Młodzieży szkolnej w Unihokeju Dziewcząt.

W ramach projektu „Praktyki Pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” studenci UPH przygotowują się do pracy nauczycielskiej w zakresie praktycznego kształcenia, obserwując zajęcia edukacyjne, prowadząc lekcje pod kierunkiem nauczyciela. Wymiana doświadczeń między dyrekcją i nauczycielami, a wykładowcami UPH i studentami przynosi wymierne korzyści i przyczynia się do podnoszenia jakości pracy dydaktycznej. Organizowane w ramach projektu konferencje wniosły wiele do naszej pracy zarówno dydaktycznej jak i wychowawczej, pogłębiając naszą wiedzę.

Hanna Wójcik - dyrektor

Publiczne Gimnazjum Nr 6 im. księdza Stanisława Brzóska w Zespole Szkół nr 2
ul. Generała Orlicz – Dreszera 3

Uczestnicy projektu:

- Mgr Joanna Kowalska-Wróbel* - dyrektor
Mgr Małgorzata Woźniak - pedagog szkolny
Mgr Małgorzata Łukasiewicz - nauczycielka biologii
Mgr Agnieszka Ługowska - nauczycielka chemii
Mgr Leszek Belniak - nauczyciel matematyki

Publiczne Gimnazjum nr 6 decyzją władz miejskich zostało powołane 1 września 2000 r.

Od 2005 r. nosi imię księdza Stanisława Brzóska. W 2007 r. weszło w skład nowo utworzonego Zespołu Szkół nr 2.

Dyrekcja szkoły i kadra pedagogiczna starają się stworzyć warunki do optymalnego

rozwoju uczniów. Diagnozowana jest ich wiedza i weryfikowane umiejętności. Młodzieży umożliwia się odkrywanie i rozwijanie uzdolnień, a osiągnięcia prezentowane są na forum publicznym. Uczniowie podczas zajęć kół zainteresowań są przygotowywani do zewnętrznych

konkursów przedmiotowych, literackich, recytatorskich, plastycznych i muzycznych. Co roku organizowane są też konkursy wewnętrzne:

- „Pierwszoklasista – mistrz ortografii”,
- Konkurs Wiedzy Mitologicznej,
- Konkurs Wiedzy o Patronie – księdzu Stanisławie Brzósce,
- „Znawca kultury brytyjskiej”.

Dużą popularnością cieszą się też konkursy recytatorskie i literackie. Ponadto młodzież szkoły chętnie przystępuje do rywalizacji zewnętrznej i osiąga na tym polu liczne sukcesy. Możemy się poszczycić uczniami, którzy zdobyli tytuły finalistów i laureatów konkursów przedmiotowych organizowanych przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty. Zdobywaliśmy laury z przedmiotów: język polski, język rosyjski, język angielski, język niemiecki, matematyka, biologia, chemia, wiedza o społeczeństwie.

Sukcesem zakończył się też udział w konkursach chemicznych: „Z chemią w XXI wiek” i „Wokół odkryć Marii Skłodowskiej – Curie”.

Młodzież Gimnazjum nr 6 ma także osiągnięcia w wielu ogólnopolskich konkursach językowych:

- Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego „Fox”,
- Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego „English High Flier”,
- Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego „English Ace”,
- Ogólnopolska Olimpiada Języka Niemieckiego,
- Konkurs Recytacji i Czytania Prozy Niemieckojęzycznej „Loreley”,
- Regionalny Konkurs „Mistrz Ortografii Niemieckiej”,
- Konkurs Recytatorski Poezji Rosyjskiej.

Wielu uczniów tej szkoły to wybitni matematycy. Wielokrotnie mieli okazję prezentować swoje umiejętności w międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach matematycznych: *PANGEA* oraz *KANGUR MATEMATYCZNY* i osiągnęli w nich punktowane miejsca.

Dużą popularnością cieszy się też Ogólnopolska Olimpiada Przedmiotowa „OLIMPUS”. Możemy się poszczycić sukcesami z matematyki, chemii, języka polskiego i biologii.

W roku szkolnym 2008/2009 mieliśmy wśród naszych uczniów laureata międzynarodowego konkursu informatycznego *BÓBR*.

Uczniowie wyróżniają się również zdolnościami artystycznymi. Sukcesami zakończył się na przykład udział w XV Festiwalu Twórczości Dziecięcej i Młodzieżowej oraz w Festiwalu Nauki i Sztuki w Siedlcach. Młodzież zdobywa też laury w konkursach muzycznych.

Co roku uczestniczymy oraz odnosimy sukcesy w miejskich konkursach i projektach: Dyktando Siedleckie, Dziedzictwo Czasów Stanisławowskich, Konstytucja 3 Maja, siedlecki test historyczny, miejsca pamięci narodowej w Siedlcach, festiwale nauki, obchody „Dni Siedlec”, konkursy literackie organizowane przez miejską bibliotekę publiczną, np. „Siedlce – moje miasto” czy „Książka, która pomogła mi żyć”, samorządowy konkurs dla nastolatków „Ośmiu wspaniałych” - laureaci w latach: 2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2013.

Osiągane sukcesy zaowocowały przyznaniem Publicznemu Gimnazjum nr 6 tytułu Szkoła Odkrywców Talentów.

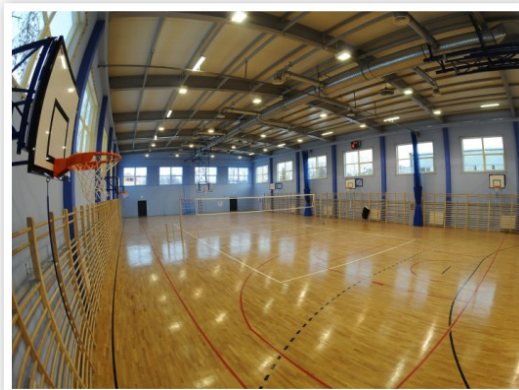
Społeczność gimnazjum aktywnie włącza się w obchody „Dni Papieskich”. Od lat odbywa się w szkole Międzynarodowy Turniej Szachowy „Równe Szanse”, uświetniany montażem słowno-muzycznym poświęconym sylwetce Jana Pawła II. Młodzież uczestniczy też w konkursie recytatorskim i literackim nawiązującym do twórczości Karola Wojtyły.

Ważnym elementem życia szkoły jest wychowanie patriotyczne. Dlatego też uczniowie włączani są w obchody świąt narodowych. W gimnazjum odbyły się miejskie uroczystości 150. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego, a wcześniej 90. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Tradycją stało się obchodzenie Dnia Patrona – księdza Stanisława Brzóska.

W szkole realizowane były projekty unijne:

- „Zagrajmy o sukces”;
- „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”;
- „Nie ma życiowych porażek, są tylko doświadczenia”, który został pozytywnie zweryfikowany.

Poza tym społeczność szkoły brała udział w projektach mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa uczniom – „Bezpieczna szkoła” i „Szkoła bez przemocy”.

Istotnym atutem szkoły są osiągnięcia sportowe. Od lat uczniowie odnoszą sukcesy w narciarstwie biegowym. Absolwent szkoły, Maciej Staręga, reprezentował nasz kraj w narciarstwie biegowym na Olimpiadzie Zimowej w Soczi. Warto też wspomnieć, że kilkoro absolwentów kontynuuje naukę i doskonalili swoje umiejętności

w Szkole Mistrzostwa Sportowego Sportów Zimowych w Szczyrku.

Drugą dyscypliną, w której odnosimy sukcesy, jest lekka atletyka. Reprezentanci szkolnego klubu sportowego zwyciężają w rywalizacji ogólnopolskiej, a nawet międzynarodowej. Dwukrotnie Publiczne Gimnazjum nr 6 zajęło trzecie miejsce w ogólnej klasyfikacji szkół gimnazjalnych w rywalizacji sportowej. Na uwagę zasługuje też zdobycie w 2013 roku pierwszego miejsca i mistrzostwa województwa w Sztafetowych Biegach Przełajowych Chłopców. W szkole zostały utworzone klasy sportowe – narciarska i lekkoatletyczna. Możemy się też pochwalić tym, że do naszego gimnazjum uczęszczał Jacek Kielb – zawodnik grający w piłkarskiej Ekstraklasie (obecnie Korona Kielce).

Nie można również pominąć faktu, że wyniki gimnazjalnych egzaminów zewnętrznych osiągnane przez naszych trzecioklasistów są wyższe niż średnia miasta, powiatu i województwa. Sukcesy uczniów PG nr 6 docenia też Prezydent Miasta Siedlce, przyznając wielu uczniom swoje stypendia.

W gimnazjum aktywnie działa Samorząd Uczniowski. Młodzież uczy się tu odpowiedzialności, kształtowane są też postawy społeczne i obywatelskie. W szkole podejmowane są działania wolontarystyczne. Od lat współpracujemy z Bankiem Żywności.

Publiczne Gimnazjum nr 6 współdziała z wieloma instytucjami kulturalnymi i oświatowymi. Często korzystamy z oferty Centrum Kultury i Sztuki w Siedlcach, Miejskiego Ośrodka Kultury i Nowego Kina. Nawiązujemy też współpracę z Uniwersytetem Przyrodniczo – Humanistycznym, MSCDN–em, SCDiDN–em, Miejską Biblioteką Publiczną, Biblioteką Pedagogiczną, Muzeum Regionalnym i Muzeum Diecezjalnym.

Należy podkreślić, że gimnazjum cieszy się ogromnym uznaniem w środowisku lokalnym.

Joanna Kowalska-Wróbel - dyrektor

5.3 Szkoły ponadgimnazjalne

- ✚ I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa
- ✚ II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi
- ✚ IV Liceum Ogólnokształcące im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego
- ✚ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Stanisława Staszica
- ✚ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica
- ✚ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6 im. Józefa Bema

I Liceum Ogólnokształcące

II Liceum Ogólnokształcące

IV Liceum Ogólnokształcące

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6

I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa

ul. Floriańska 10

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Andrzej Kopiec</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Magdalena Korbel</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Bożena Surdyk</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Elżbieta Smółka</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Agnieszka Stec</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa należy do najstarszych szkół w Siedlcach. Za datę jej powstania przyjmuje się rok 1923, w którym Wydział Humanistyczny Gimnazjum im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego w Siedlcach został przekształcony w odrębną placówkę – Państwowe Gimnazjum Męskie im. B. Prusa.

Od roku 1953 szkoła stała się placówką koedukacyjną. W tym też roku oddano do użytku internat.

I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa w Siedlcach, w roku swojego jubileuszu 90-lecia istnienia, jest szkołą spełniającą współczesne wyzwania, a w szczególności oczekiwania środowiska. Jest największym samodzielnym liceum ogólnokształcącym

w Siedlcach i rejonie. Ciągłe jest szkołą prestiżową. Mimo powstania w ostatnich latach kilku nowych liceów ogólnokształcących w Siedlcach – I Liceum im. B. Prusa cieszy się ogromną popularnością i osiąga najwyższe miejsca w rankingach szkół ponadgimnazjalnych w nauce, sporcie, w olimpiadach przedmiotowych, w przyjęciach na studia. Uczniowie tej szkoły, w największej liczbie w Siedlcach, są stypendystami Ministra Edukacji Narodowej i Prezydenta Miasta Siedlce.

Baza szkoły w każdym roku jest modernizowana i unowocześniana. Przed 18 laty została oddana do użytku pełnowymiarowa sala gimnastyczna. Szkołę odnowiono z zewnątrz i wewnątrz. Szkoła posiada nowoczesną bibliotekę oraz czytelnię wraz z szybkim dostępem do Internetu, platformę Moodle, monitoring wizyjny. Przy szkole działa Lokalna Akademia Informatyczna. Szkoła zapewnia pomoc psychologiczno-pedagogiczną młodzieży szkolnej oraz możliwość korzystania z obiadów w stołówce szkoły.

Obecnie w szkole kształcą się 730 uczniów (w tym 60% dziewcząt) w 24 oddziałach. Prowadzi się tu nauczanie na poziomie rozszerzonym we wszystkich przedmiotach. Nauczane języki obce: angielski, niemiecki, francuski, rosyjski, włoski i łaciński.

Kadra szkoły jest w pełni kwalifikowana. Ponad 85% to nauczyciele dyplomowani, egzaminatorzy nowej matury, korzystający z nowych metod i technik nauczania. W szkole organizowanych jest szereg imprez o charakterze wychowawczym, edukacyjnym i patriotycznym o zasięgu środowiskowym.

Szkoła współpracuje z wieloma uczelniami: Warszawskim Uniwersytem Medycznym, Politechniką Warszawską, Uniwersytem Warszawskim, Uniwersytem Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach, Collegium Mazovia - Innowacyjną Szkołą Wyższą, Uniwersytem

Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych, szkołami imienia Bolesława Prusa, szkołami zagranicznymi – Gimnazjum im. A. Grina w Kirowie oraz Polską Szkołą w Wołkowysku, a także placówkami kultury - Muzeum Regionalnym, Miejskim Ośrodkiem Kultury, Centrum Kultury i Sztuki w Siedlcach oraz innymi instytucjami wspomagającymi proces dydaktyczno-wychowawczy i rozwój ucznia.

Szkoła bardzo dobrze przygotowuje uczniów do złożenia egzaminu maturalnego i podjęcia nauki na wyższym etapie kształcenia oraz funkcjonowania w ciągle rozwijającym się państwie demokratycznym, społeczeństwie obywatelskim i gospodarce rynkowej, do życia i pracy w zjednoczonej Europie.

I Liceum Ogólnokształcące im. B. Prusa realizuje szereg projektów i przedsięwzięć, w tym także w wymiarze środowiskowym, które rozwijają pozaprzedmiotowe zdolności i umiejętności młodzieży. Cykliczne koncerty, to „Koncert Talentów” oraz „Gospeliada”. Młodzież szkolna rozwija także swoje zainteresowania w Młodzieżowym Wolontariacie, Szkolnym Kole Caritas, Kole Amnesty International, harcerstwie oraz wielu sekcjach Samorządu Szkolnego, w tym także sportowych i Szkolnej Wytwórni Filmowej „Works”.

I Liceum Ogólnokształcące im. B. Prusa stawia na:

- ścisłą współpracę z rodzicami i wszechstronny rozwój ucznia,
- bardzo wysoki wskaźnik zdawalności matury, szeroką ofertę profili kształcenia, naukę języków obcych w podziale na grupy wg zaawansowania,
- stałe unowocześnianie procesu kształcenia oraz organizacji pracy,
- bezpieczeństwo i zdrowy tryb życia - bez nałogów i uzależnień,

- rozwój samorządności oraz zainteresowań młodzieży (koła sportowe, informatyczne, języki obce, polonistyczne, biologiczne, historyczne, wokalne, wydawanie gazety szkolnej, innowacyjne programy nauczania itp.),
- organizację imprez i uroczystości środowiskowych.

Andrzej Kopiec - dyrektor

II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi
ul. Bolesława Prusa 12

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Urszula Balkowiec</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Małgorzata Serzysko-Zdanowska</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Dorota Karczewska</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Anna Kania</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Tadeusz Koczoń</i>	<i>- nauczyciel matematyki</i>

Szkoła powstała w 1904 r. pod nazwą Żeńska Szkoła Handlowa Jadwigi Barszczewskiej w Siedlcach. Jej inicjatorem i fundatorem był Leon Barszczewski. Zamyśl wcieliła w życie jego córka Jadwiga, gdyż to ona uzyskała zezwolenie na otwarcie placówki. Jadwiga Barszczewska, mimo iż szkoła nosiła nazwę „handlowej”, od

początku postawiła sobie za cel dostarczenie uczniom wiedzy ogólnej.

Pod względem metod nauczania, treści programowych, wychowania i wyposażenia, szkoła była autorskim przedsięwzięciem rodziny Barszczewskich.

Marzeniem założycieli była szkoła nowoczesna, łącząca wykształcenie humanistyczne ze ścisłym, rozwijająca pasję młodzieży, przygotowująca młodych ludzi do życia i dająca im narzędzia do samodzielnego myślenia, udziału w życiu społecznym i obywatelskim.

Od początku powstania szkoły kilkakrotnie zmieniała ona swoją nazwę:

- 1904-1916**   Żeńska Szkoła Handlowa Jadwigi Barszczewskiej w Siedlcach,
- 1916-1919**   Wyższa Szkoła Realna Żeńska Jadwigi Barszczewskiej w Siedlcach,
- 1919-1938**   Gimnazjum Państwowe im. Królowej Jadwigi w Siedlcach,
- 1938-1948**   III Państwowe Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Siedlcach,
- 1948-1959**   Państwowa Szkoła Ogólnokształcąca stopnia licealnego
im. Królowej Jadwigi w Siedlcach,
- 1959-1965**   Liceum Ogólnokształcące Żeńskie w Siedlcach,
- 1965-1973**   Liceum Ogólnokształcące nr 2 w Siedlcach ,
- 1973-1975**   II Liceum Ogólnokształcące w Siedlcach,
- 1975-2001**   II Liceum Ogólnokształcące im. Królowej Jadwigi w Siedlcach,
- 2001-2009**   II Liceum Ogólnokształcące im. Św. Królowej Jadwigi w Siedlcach,
- Od 2009**   II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi
im. Św. Królowej Jadwigi w Siedlcach.

II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi w Siedlcach to szkoła prestiżowa, spełniająca oczekiwania uczniów i rodziców. Posiada bardzo dobrą bazę lokalową wyposażoną w nowoczesne urządzenia i środki dydaktyczne. Celem wychowawczym szkoły jest ukierunkowanie rozwoju osobowego każdego ucznia na poszukiwanie prawdy, piękna, dobra i korzeni kulturowych, a także przygotowanie do działań przedsiębiorczych i możliwości podejmowania własnej działalności gospodarczej lub pracy. Obecnie kształcą się w niej 770 uczniów w klasach o profilu matematyczno-fizycznym, matematyczno-informatycznym, biologiczno-chemicznym (jedna klasa objęta jest patronatem Instytutu Biologii Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, a druga realizuje projekt „Promocja zdrowia” w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim Sp. z o.o. w Siedlcach), matematyczno-geograficznym, humanistycznym (z elementami prawa, edukacją medialną i europejską) oraz dwujęzycznym – z językiem angielskim. Szkoła proponuje uczniom naukę języków obcych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego, hiszpańskiego, włoskiego i rosyjskiego.

O wysokim poziomie kształcenia świadczy udział uczniów w licznych olimpiadach i zdobyte tytuły finalistów i laureatów w Olimpiadzie: Literatury Języka Polskiego, Historycznej, Wiedzy o Społeczeństwie, Wiedzy o Regionie i Przedsiębiorczości, Astronomicznej i Geograficznej. Wiele sukcesów odnoszą nasi uczniowie w międzynarodowych konkursach informatycznych, fizycznych, matematycznych, języka angielskiego, a także ogólnopolskich recytatorskich i literackich, językowych oraz rosyjskojęzycznych, m.in. Recytacji Poezji i Prozy Aleksandra Puszkina i Adama Mickiewicza. Finaliści konkursów polonistycznych otrzymali propozycję współpracy z aktorami Teatru Powszechnego w Warszawie oraz ze Studio Filmowym Harpoon

Films, za scenariusz filmowy pt. Dekalog. W 2011 r. uczeń naszej szkoły zdobył tytuł laureata w Ogólnopolskim Samorządowym Konkursie „Ośmiu Wspaniałych”. Laureaci i finaliści olimpiad i konkursów to również stypendyści Prezesa Rady Ministrów i Prezydenta Miasta Siedlce. Sukcesem szkoły jest wysoka zdawalność egzaminu maturalnego oraz osiągnięcie na egzaminie maturalnym wysokich wyników krajowych.

Szkoła, poprzez nowoczesne komunikatory, prowadzi szeroką działalność informacyjną i promocyjną. Uczniowie naszej szkoły to młodzież o wielkim sercu, chętnie włącza się w akcję niesienia pomocy innym. Jest inicjatorem koncertów charytatywnych, zbiórki krwi, wolontariuszami Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Od kilku lat jesteśmy organizatorami międzyszkolnych Konkursów: Piosenki, Tańca Towarzyskiego, Turnieju w Piłkę Koszykową i Siatkową. Na przestrzeni ostatnich lat szkoła realizowała m.in. projekty: „Szkoła z klasą”, „Mazowieckie Centra Talentu i Kariery”, „Szkoła Odkrywców Talentów”; „Szkoła bez Przemocy”; „IT Szkoła”; „Ekologia - wybór przyszłości”; „Chemia – wiem, umiem, rozumiem”; „Szukając Einsteina – Akademia Umysłów Ścisłych”; „ Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

Praktyki odbyte przez studentów Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w II Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi w Siedlcach miały na celu gromadzenie doświadczeń związanych z pracą dydaktyczno-wychowawczą z uczniami, diagnozowanie potrzeb uczniów, a także konfrontowanie nabytej wiedzy studentów z rzeczywistością pedagogiczną w działaniu praktycznym. Program praktyk dał możliwość poznania specyfiki pracy nauczyciela na różnych płaszczyznach działalności szkoły. Współpraca z nauczycielem opiekunem to świetna okazja do wymiany poglądów oraz poznanie „dobrych praktyk”.

Wierzymy, że praktyki przyczyniły się do utwierdzenia przekonania, że wybrany przez studenta kierunek studiów jest tym właściwym.

Zawód nauczyciela niezależnie od przedmiotu jest misją, z którą wiążą się życiowe decyzje uczniów.

Urszula Bałkowiec - dyrektor

IV Liceum Ogólnokształcące im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego
ul. Sokołowska 161 B

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Jacek Jagiello</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Dorota Grzebisz</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Dorota Kostecka</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Grażyna Barcińska</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Zygmunt Łaszczyk</i>	<i>- nauczyciel matematyki</i>

IV Liceum Ogólnokształcące im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego jest spadkobiercą znakomitej tradycji siedleckiego szkolnictwa ponadgimnazjalnego. To placówka, która wpisała się w historię województwa mazowieckiego. Obecnie szkoła znajduje się przejściowo w bu-

dyunku Collegium Mazovii - Innowacyjnej Szkoły Wyższej przy ulicy Sokołowskiej 161 B.

Historyczny budynek, mieszczący się w centrum miasta, przy ulicy Konarskiego 1, przeznaczono do remontu. Pierwotna siedziba jest miejscem niezwykłym, przestrzenią mentalną, w której przez lata wyzwalala się pozytywna energia. Zaprojektowany przez Antonia Corazziego i pobudowany w 1844 roku gmach oraz ludzie dawniej i dzisiaj związani z tą szkołą, tworzą niepowtarzalną atmosferę, którą świadomie możemy nazwać genius loci.

W 1961 roku rząd PRL położył kres funkcjonowaniu szkoły, nie tylko z powodu imienia Hetmana Stanisława Żółkiewskiego, ale i patriotycznej postawy Żółkiewszczaków. Absolwenci „Żół-

kiewskiego”, spotykając się systematycznie co kilka lat na zjazdach koleżeńskich, marzyli o reaktywacji placówki. Ich pragnienia spełniły się w 1991 roku, kiedy na nowo powołano Liceum Żółkiewskiego. 22 września 2011 roku szkoła obchodziła dwudziestolecie reaktywowania. W murach Liceum im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego kształcili się wybitni Polacy: Błogosławiony ksiądz Ignacy Kłopotowski, biskup łucki Adolf Szelażek, ksiądz prałat Zdzisław

Oziębło, prof. Wojciech Ratyński, prof. Adam Sobiczewski, Antoni Ponikowski, Władysław Kamiński, Leon Wyczółkowski, Jan Komar, Aleksander Głowacki, Aleksander Świętochowski, Jacek Woszczerowicz, Robert Rogalski i wielu innych. Dyrektorem szkoły w latach 1849 – 1851 był dziadek najwybitniejszej polskiej uczzonej, dwukrotnej noblistki Marii Skłodowskiej - Curie Józef Skłodowski, a jej ojciec, któremu, jak wspominała, zawdzięczała mocne podstawy swojej wiedzy - Władysław Skłodowski zdał maturę w tej szkole w roku 1847.

Od początku istnienia, czyli od roku 1844, IV Liceum opuściło 4800 absolwentów, w tym w ostatnich 20 latach 2464. W pięciu klasach kształcą się uczniowie w typowych dla liceum ogólnokształcącego profilach: geograficznym, humanistycznym, ekonomicznym, biologiczno – chemicznym i politechnicznym. Oferta kształcenia opiera się na potrzebach uczniów i zapotrzebowaniu lokalnego środowiska. Przy szkole zostało powołane Stowarzyszenie „Żółkiewszczacy”. Jednym z najważniejszych zadań Stowarzyszenia jest działalność wspierająca powrót Liceum do historycznego budynku. Szkoła cały czas wdraża nowoczesne metody nauczania i wychowania, biorąc udział w projektach edukacyjnych: „Żółkiewski szkołą równych szans”, „e – dumka na dwa serca – z kraju do kraju”, „Chemia ,wiem, umiem, rozumiem”, „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, „Szkoła nowych technologii”. Utrzymując kontakty ze szkołami spoza granic Polski, umożliwia uczniom ćwiczenie umiejętności językowych w spotkaniach z rówieśnikami. W tym celu została nawiązana współpraca ze Szkołą Średnią nr 2 we Lwowie w trakcie, której zorganizowano wyjazdy na Ukrainę. W szkole organizowany jest „Dzień Niemiecki”, „Dzień Europejski”, festiwal piosenki rosyjskiej „Bałajka”, Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Prezydenta Miasta Siedlce. Co roku obchodzone jest Święto Szkoły.

Liceum współpracuje z miejscowymi uczelniami, takimi jak: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach i Collegium Mazovia - Innowacyjna Szkoła Wyższa oraz warszawskimi: Warszawską Wyższą Szkołą Informatyki i Wyższą Szkołą Psychologii Społecznej.

Od 2014 roku szkoła realizuje wspólnie z Firmą Edukacyjno-Wydawniczą ELITMAT projekt „E-laboratorium matematyczne - małymi krokami do wielkich sukcesów”, współfinansowany ze środków unijnych w ramach EFS. Od września 2011 roku w IV Liceum obowiązuje dziennik elektroniczny, na potrzeby którego zostały zakupione netbooki. Na terenie kompleksu uczniowie mogą bezpłatnie łączyć się z Internetem. Sukcesem szkoły jest 100 procentowa zdawalność egzaminu maturalnego. Na tym samym poziomie utrzymuje się promocja do klas programowo wyższych. Uczniowie mają możliwość uczestniczenia w licznych i różnorodnych kołach zainteresowań: muzyczno-artystycznym, polonistycznym, recytatorskim, przedsiębiorczości, geograficznym, plastycznym, sportowym, strzeleckim oraz fakultatywnych, przygotowujących do matury. Mimo zmiany siedziby szkoły, uczniowie czują się w niej bezpiecznie. Brak anonimowości sprzyja ciepłej atmosferze. Nauczyciele pracujący w IV LO przyjęli zasadę indywidualnego podejścia do ucznia i angażowania rodziców w życie klasy i szkoły.

Istotnym i bardzo ważnym przedsięwzięciem było przystąpienie szkoły do projektu realizowanego przez UPH i Miasta Siedlce „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. W trakcie praktyk pedagogicznych studenci zapoznawali się ze specyfiką pracy nauczyciela, pedagoga, warunkami pracy w szkole. Projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” zacieśnił bardziej istniejącą już współpracę pomiędzy UPH w Siedlcach, a IV LO, na polu organizacji praktyk studenckich i wymiany doświadczeń pomiędzy kadrą naukową Uniwersytetu, a nauczycielami Liceum „Żółkiewskiego”. Wymiernym tego efektem

dla szkoły było powiększenie zasobów pomocy dydaktycznych z biologii, chemii, matematyki oraz środków edukacyjnych przydatnych w pracy pedagoga szkolnego. Realizowany wspólnie z innymi szkołami projekt edukacyjny to nie tylko wymiana doświadczeń, ale przede wszystkim integracja środowiska naukowego i dydaktycznego Miasta Siedlce. W marcu 2014r. szkoła otrzymała certyfikat „Wiarygodnej szkoły”.

Jacek Jagiello - dyrektor

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Stanisława Staszica
ul. Stanisława Konarskiego 11

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Krystyna Więclawek</i>	- dyrektor
<i>Mgr Ewa Wojciechowska</i>	- pedagog szkolny
<i>Mgr Bożena Piskorz-Kruk</i>	- nauczycielka biologii
<i>Mgr Krystyna Mańkowska</i>	- nauczycielka chemii
<i>Mgr Monika Wońska</i>	- nauczycielka matematyki

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Stanisława Staszica w Siedlcach jest najstarszą i największą szkołą ponadgimnazjalną w regionie. W skład Zespołu, w roku szkolnym 2013/2014, wchodzi szkoły:

1. Technikum Nr 1 – 25 klas,
2. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1 – 6 klas,
3. III Liceum Ogólnokształcące – 10 klas.

Szkoła liczy ogółem 41 oddziałów i 1144 uczniów. Zatrudnionych jest 101 nauczycieli i 27 pracowników administracji i obsługi. Szkoła posiada Internat na 150 miejsc. Nie ma problemu z naborem młodzieży do klas pierwszych. Największym zainteresowaniem wśród młodzieży cieszy się zawód technik mechatronik i technik informatyk. Nasi uczniowie osiągają liczne sukcesy nie tylko ogólnopolskie, ale i międzynarodowe. Oto kilka z nich: Laureat 60. Olimpiady Fizycznej; Finalista LIV Olimpiady Astronomicznej; Finalista Ogólnopolskiego Konkursu Informatycznego „TIK? - TAK!”; Wyróżnienie w Międzynarodowym Konkursie „Kangur Matematyczny”; Finalista Olimpiady Wiedzy Technicznej; I miejsce w etapie centralnym IV Edycji Konkursu Młody Innowator; Złoty Medal na Międzynarodowej Wystawie CIGIF 2011 - Korea Cyber International Genius Inventor Fair w Seulu, Srebrny medal na targach IWIS 2011 w Warszawie oraz Brązowy medal na Międzynarodowych Targach IENA w Norymberdze, za pracę innowacyjną „Czajnik z grzałką elektryczną zbudowany na mikrokontrolerze AT 89 C 2051, z możliwością włączania/wyłączania telefonem GSM”; I miejsce w I Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy Mechatronicznej w Łowiczu; I miejsce indywidualnie i drużynowo w finale Wojewódzkiego Konkursu „Bezpieczeństwo i Higiena Pracy”; I miejsce indywidualnie i drużynowo w finale Międzyszkolnego Konkursu Mechatronicznego.

W Ogólnopolskim Rankingu Szkół Ponadgimnazjalnych, wśród techników, które znalazły się na liście opublikowanej przez Miesięcznik „Perspektywy” i dziennik „Rzeczpospolita”, nasze Technikum nr 1 zajęło w 2012 roku – 75 miejsce w Polsce i 6 w rankingu wojewódzkim; w 2013 roku - 206 miejsce w Polsce i 16 w rankingu wojewódzkim; w 2014 roku - 262 miejsce w Polsce i 20 w rankingu wojewódzkim.

Jesteśmy szkołą otwartą, chętną do współpracy z wieloma instytucjami, które mogą przysłużyć się do tego, aby szkoła była nowoczesna i atrakcyjna dla uczniów. Chętnie realizujemy różnego rodzaju projekty: „*Chemia – wiem, umiem, rozumiem*”, „*Szukając Einsteina – Akademia Umysłów Ścisłych*”, „*Portal Koordynacja 3.0 – stabilny mechanizm powiązania kształcenia zawodowego z potrzebami mazowieckiego rynku pracy*”, „*Edukacja szkolna przeciwko wykluczeniu prawnemu*” i wiele innych.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Stanisława Staszica w Siedlcach od 1 września 2010 roku uczestniczy w projekcie „*Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie*”. Realizowany jest on przez Uniwersytet Przyrodniczo - Humanistycznego w Siedlcach, w partnerstwie z Miastem Siedlce, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wszyscy nauczyciele z ogromnym zapałem przystąpili do realizacji tego projektu. Studenci, przygotowujący się do wykonywania zawodu nauczyciela, odbywający praktyki w ZSP nr 1, byli bardzo zaangażowani zarówno w pracy z nauczycielami poszczególnych przedmiotów, jak i w pracy z pedagogiem szkolnym. Chętnie poznawali metody pracy dydaktycznej i wychowawczej z młodzieżą. Duże zainteresowanie wzbudzała praca i rola pedagoga szkolnego. Studenci zapoznawali się z poszczególnymi przypadkami uczniów mających specjalne potrzeby edukacyjne. Poznawali podstawowe dokumenty regulujące pracę szkoły.

Dyrektor, wraz z nauczycielami biorącymi udział w projekcie, bardzo wysoko oceniają współpracę szkoły z przedstawicielami Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w Siedlcach, koordynującymi realizację tego projektu. Przygotowanie i realizację wszystkich przedsięwzięć oceniamy jako wzorowe. Zawsze spotykaliśmy się z ogromną życzliwością i pomocą ze strony przedstawicieli uczelni. Mamy nadzieję, że studenci odbywający praktykę w ZSP nr 1, dzięki dużemu zaangażowaniu nauczycieli oraz pracowników uczelni, zdobyli wiele praktycznych umiejętności i poznali metody pracy, które będą mogli wykorzystać w przyszłości w swojej pracy zawodowej.

Uważamy, że połączenie umiejętności doświadczonych nauczycieli z zapałem i entuzjazmem przyszłych pedagogów, pozytywnie wpłynęło na realizację procesu dydaktycznego w placówce. Uczniowie z wielkim zainteresowaniem uczestniczyli w lekcjach prowadzonych przez studentów, byli aktywni i chętni do współpracy. Zajęcia odbywały się w miłej i twórczej atmosferze.

W ramach ww. projektu szkoła pozyskała atrakcyjne pomoce dydaktyczne, a nauczyciele, studenci i uczniowie wzbogacili swoją wiedzę i zdobywając nowe doświadczenie.

Krystyna Więclawek - dyrektor

Uczestnicy projektu:

<i>Mgr Jan Stankiewicz</i>	<i>- dyrektor</i>
<i>Mgr Agnieszka Soroczyńska</i>	<i>- pedagog szkolny</i>
<i>Mgr Anna Borkowska</i>	<i>- nauczycielka biologii</i>
<i>Mgr Jolanta Zagalska</i>	<i>- nauczycielka chemii</i>
<i>Mgr Alina Przychoda</i>	<i>- nauczycielka matematyki</i>

W skład ZSP nr 3 w Siedlcach wchodzi następujące szkoły:

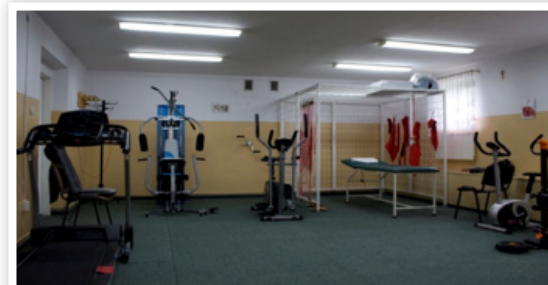
- VIII Liceum Ogólnokształcące;
- Technikum Nr 3 ze specjalnościami: Technik Pojazdów Samochodowych, Technik Żywnienia i Usług Gastronomicznych (kelner, kucharz, hotelarz);
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 3

kształcąca w zakresie: mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych, kucharz i cukiernik.

ZSP nr 3 w Siedlcach jest jedyną w regionie szkołą ponadgimnazjalną z oddziałami integracyjnymi. Uczęszczają do niej uczniowie z różnymi dysfunkcjami. Budynek szkoły jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Stworzone zostały w nim sale ćwiczeń rehabilitacyjnych, rewalidacyjnych, dydaktyczno-wychowawczych i kół zainteresowań.

W klasach integracyjnych, oprócz nauczyciela przedmiotu, obecny jest także nauczyciel wspierający. Taka współpraca pozwala w pełni dostosować program do indywidualnych potrzeb uczniów i efektywnie go realizować.

Od 2000 roku dysponujemy nowym budynkiem dydaktycznym. Mieszczą się w nim doskonale

wyposażone, przestronne pracownie przedmiotowe, gdzie naukę pobiera młodzież z klas zawodowych, technicznych oraz ogólnokształcących. Sale lekcyjne są systematycznie wyposażone w sprzęt multimedialny oraz niezbędne pomoce dydaktyczne, dzięki którym nauka staje się łatwiejsza i przyjemniejsza.

Na terenie szkoły funkcjonują pracownie komputerowe oraz centra multimedialne.

W roku 2012 zakończono budowę drugiego budynku dydaktycznego i oddano do użytku kolejne pracownie zawodowe, komputerowe i przedmiotowe. Ich wyposażenie jest imponujące. Młodzież uczy się zawodu korzystając ze sprzętów i urządzeń, których mogą nam pozazdrościć profesjonaliści.

W pracowniach zawodowych kształcą się uczniowie technikum hotelarskiego, przyszli mechanicy i elektromechanicy i uczniowie techników samochodowych oraz uczniowie klas gastronomicznych.

W roku 2012 przy szkole powstało boisko Orlik. Obecnie trwa budowa nowoczesnej hali sportowej, której otwarcie zaplanowano na początek przyszłego roku szkolnego.

Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele naszego zespołu chętnie angażują się w różnorodne akcje organizowa-

ne na terenie miasta. Realizujemy także projekty finansowane z funduszy Unii Europejskiej.

Osiągnięcia szkoły:

- 2003 ZSP nr 3 w Siedlcach została samochodową szkołą roku,
- 2010 ZSP nr 3 w Siedlcach otrzymała certyfikat szkoły przedsiębiorczości,

Sukcesy uczniów to między innymi:

- Stypendyści Prezydenta Miasta Siedlce,
- Stypendyści Premiera i Ministra Edukacji Narodowej,
- Laureaci konkursu „Ośmiu Wspaniałych”,
- Laureaci konkursów kulinarnych,
- Mistrzowie sportu: IV miejsce na Mistrzostwach Europy w Podnoszeniu Ciężarów i złoty medal w Pucharze Świata w Kick-Boxingu,
- Laureaci ogólnopolskich konkursów recytatorskich i poezji śpiewanej.

Od 2012 roku szkoła uczestniczy w różnych projektach.

- **Wspomaganie nauczania matematyki w technikum w oparciu o nowoczesne technologie informacyjne.** Dzięki projektowi uczniowie technikum samochodowego pogłębiają swoją wiedzę z zakresu matematyki, doskonalą umiejętności podczas zajęć na platformie e-learningowej i podczas videokonferencji z wykładowcami z Politechniki Łódzkiej.

- W ramach projektu „**Na staż po wyższe kompetencje**” uczniowie z klas II i III o specjalnościach gastronomicznych, hotelarskich, samochodowych i mechanicznych wyjeżdżają na 3-tygodniowe staże zawodowe do przedsiębiorstw we Włoszech, w Niemczech oraz w Hiszpanii. Przed wyjazdem uczestniczą w bezpłatnym kursie językowym.

- Projekt „**Lepsza Edukacja Kluczem do Sukcesu**” daje uczniom z klas technikum gastronomicznego i hotelarskiego możliwość uczestnictwa: w warsztatach z mistrzami kuchni, w profesjonalnych, certyfikowanych kursach, w konwersacjach z języka obcego (niemieckiego lub angielskiego), w zajęciach z doradcami zawodowymi oraz w kursach na platformie e-learningowej.

W ostatnich latach nasi uczniowie mieli możliwość poszerzać swoją wiedzę i umiejętności z przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych w ramach następujących projektów: „Rozwój szkolenia zawodowego w Siedlcach w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy”, „Lepszy w zawodzie”, „Już wiem kim będę”,

„Wybieram E-Fizykę”, „Chemia - Wiem, Umiem, Rozumiem”.

„Informatyka – mój sposób na poznanie i opisanie świata” to nowy projekt realizowany w tym roku przez naszych nauczycieli we współpracy z Warszawską Wyższą Szkołą Informatyki. (jedna z 20 szkół w Polsce).

W tym roku po raz kolejny uczniowie naszej szkoły biorą udział w programie E-twinning. Chcemy połączyć wykorzystywane do tej pory środki - Internet, komputer itp. z praktykami zawodowymi za granicą i wymianą uczniów. W ramach współpracy my organizujemy spotkanie w Polsce, a w przyszłym roku szkolnym mamy nadzieję pojechać do partnerów projektu. Nasi uczniowie uczestniczą też w organizowanych na terenie szkoły kursach i pokazach branżowych, m.in. kelnerskich i barmańskich.

Tradycją stało się organizowanie przez naszą szkołę „Targów edukacyjnych wyższych uczelni” pod patronatem Mazowieckiego Kuratora Oświaty i Prezydenta Miasta Siedlce. Podczas targów prezentowane są stoiska uczelni i instytucji użyteczności publicznej. Młodzież zapoznaje się z ofertami edukacyjnymi szkół wyższych, ma

możliwość uczestnictwa w zajęciach aktywizacyjnych i warsztatach. Poza tym młodzi ludzie mogą skorzystać z porad specjalistów, dotyczących ich przyszłości zawodowej. W tym roku już po raz 7 gościliśmy w naszych progach przedstawicieli 30 szkół wyższych z całej Polski.

W „Samochodówce” prężnie działa Samorząd Uczniowski. Jest on inicjatorem wielu ciekawych akcji. Od 2009 roku prowadzimy zbiórki makulatury i zużytych baterii. W roku szkolnym 2009/2010 w konkursie „Drugie życie elektrośmieci” zespół – naszych samorządowców zajął 15 miejsce wśród szkół ponadgimnazjalnych z całej Polski.

Uczniowie angażują się w liczne akcje charytatywne. Od 2011 roku prowadzona jest zbiórka plastikowych nakrętek na rzecz podopiecznych fundacji oraz zbiórki pieniężne i rzeczowe dla potrzebujących.

W naszym zespole funkcjonują oddziały integracyjne (12 oddziałów) i każdego roku świętujemy ten fakt obchodząc Dzień Integracji. Łączymy wtedy dobrą zabawę z nauką i kształtowaniem postawy tolerancji.

Dbamy zarówno o rozwój intelektualny, jak i tężyznę fizyczną naszych uczniów. Organizujemy ciekawe zajęcia w ramach Szkolnego Świąta Nauki, a także promujemy zdrowy styl życia organizując Dni Sportu.

Organizujemy zajęcia językowe, które prowadzą goście m.in. z Wielkiej Brytanii.

Nasi uczniowie mogą rozwijać swoje pasje dziennikarskie i muzyczne. Wydajemy gazetkę szkolną „Samochódka News”.

Od lat wielką popularnością wśród uczniów cieszą się chór szkolny i zespół muzyczny (wypożyczony w sprzęt muzyczny), których członkowie przygotowują oprawę muzyczną szkolnych uroczystości i odnoszą sukcesy w konkursach muzycznych.

Dumą ZSP nr 3 są laureaci licznych konkursów branżowych: gastronomicznych i technicznych.

Nasi podopieczni odnoszą sukcesy w ogólnopolskim Młodzieżowym Turnieju Motoryzacyjnym. W ubiegłym roku nasza drużyna była najlepsza na Mazowszu, a w finale ogólnopolskim zajęła 5 miejsce. W murach naszej szkoły kształcą się utalentowani sportowcy, jest wśród nich Maciej Garbaczewski - mistrz Polski w kick-boxingu w formule kick-light.

W ostatnich latach mury naszej szkoły opuściły utalentowane sztangistki: Martyna Mędra - Mistrzyni Europy 2009 oraz Wioletta Jastrzębska - złota medalistka *Mistrzostw Polski Juniorek i Juniorów 2011*. Na zakończenie warto wspomnieć, że absolwentami naszej szkoły są m.in.: bramkarz Artur Boruc, poeta Eugeniusz Kasjanowicz, muzyk Marek Stańczuk.

*Krzysztof Grzegorzuk - dyrektor
Jolanta Zagalska - wicedyrektor*

Uczestnicy projektu:

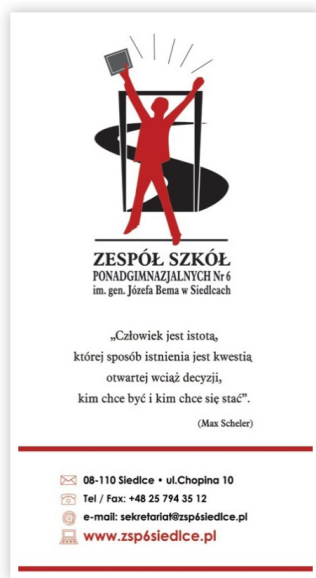
- Mgr Jerzy Celiński-Mysław* - dyrektor
Mgr Monika Łopuska - pedagog szkolny
Mgr Grażyna Malinowska - nauczycielka biologii
Mgr Teresa Mateusiak - nauczycielka chemii
Mgr Anna Wolińska - nauczycielka matematyki

***„Świadomi odpowiedzialności, zapewniamy, iż zadbamy o dobre imię szkoły.
Solidną nauką i dobrym zachowaniem przydamy chwały szkole, miastu i ojczyźnie.”***

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6 w Siedlcach to szkoła z tradycjami, istniejąca od wielu lat. W szkole tej kształcili się młodzi ludzie. Zdobywali wiedzę i umiejętności niezbędne do pracy w określonych zawodach. Mimo wielu zmian i upływu lat – szkoła wciąż istnieje i tętni życiem.

To już nie Technikum Mechaniczne czy Kolejowe, ale Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6.

Do 31 sierpnia 2010r. funkcjonowały trzy szkoły: VII Liceum Ogólnokształcące, VI Liceum Profilowane i Technikum nr 6.

VII Liceum Ogólnokształcące powołano 1 września 1997 r. na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej i Wojewodą Siedleckim. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej i Kurator Oświaty w Siedlcach wyrazili zgodę na zlokalizowanie Liceum w obiekcie Zespołu Szkół Zawodowych Polskich Kolei Państwowych im. gen Józefa Bema w Siedlcach.

VI Liceum Profilowane powołane zostało przez Radę Miasta Siedlce 24 stycznia 2002 r. Wraz z powołaniem zmieniono nazwę szkoły na

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6. Edukację w VI Liceum Profilowanym zakończono w 2010 roku.

Technikum nr 6 powołano w zastępstwie funkcjonującego już wcześniej Technikum Kolejowego. Nazwę zmieniono zgodnie z uchwałą Rady Miasta o Sieci Lokalnej i decyzją Rady Pedagogicznej 7 lutego 2005 r.

Od 01 września 2010 roku w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6 funkcjonują dwie szkoły: VII Liceum Ogólnokształcące i Technikum nr 6.

Szkoła stawia sobie ambitne cele, przede wszystkim przygotowanie młodzieży do studiów wyższych. Właściwie przygotowana i doświadczona kadra pedagogiczna, stawia-

jąca za priorytet egzamin maturalny ucznia i jego dalszą edukację na studiach. Przestronne, dobrze wyposażone sale dydaktyczne, nowoczesne pracownie informatyczne, centrum multimedialne - to dobre wsparcie na drodze naukowej ucznia. W szkole zadbano o to, by przygotować młodzież do wybranych przez nich kierunków studiów. Ich zainteresowania są różne. Zatem w programach poszczególnych klas VII Liceum Ogólnokształcącego uwzględniono przedmioty typowo humanistyczne, jak i ścisłe, których treści realizowane są na poziomie rozszerzonym. W Technikum młodzież oprócz przygotowania do matury dodatkowo nabywa umiejętności praktyczne, przygotowuje się do pracy w konkretnym zawodzie. Preferowane w szkole języki obce to: język angielski, język niemiecki, język rosyjski. Uczniowie mogą pogłębiać swoją wiedzę w ramach działających w szkole kół zainteresowań.

W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6 dbamy nie tylko o rozwój intelektualny, ale i duchowy każdego wychowanka. Szkoła daje młodzieży miłość do ojczyzny, kultury, rodziny – taką wizję wyraża wypracowany przez kadrę pedagogiczną program wychowawczy. Każdy wychowanek otaczany jest troską i umiejętnie prowadzony. Pragniemy bowiem, by nasi uczniowie odnaleźli swoje miejsce w społeczeństwie, byli odpowiedzialni za siebie i za innych. Dbamy, by relacje międzyludzkie w szkole oparte były na życzliwości i trosce o dobro drugiego człowieka. Wielokrotne sukcesy w konkursie „Ośmiu Wspaniałych”, udział młodzieży w różnego rodzaju akcjach, imprezach charytatywnych to dowód, że w szkole liczy się człowiek i jego dobro. Uczniowie osiągają też sukcesy w konkursach przedmiotowych, recytatorskich oraz sporcie.

Patronem Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6 jest generał Józef Bem. Ojczyzna to cały ogrom uczuć rodzących się głęboko w sercu. Naszego kraju nie oszczędzała historia. Kolejne pokolenia dowiodły swej miłości na polu walki. Doskonałym przykładem człowieka walczącego za wolność

naszą i waszą jest generał Józef Bem. Serca walczących zawsze były z nieustanną miłością do kraju. A uczniowskie serca? My nie musimy już walczyć, za to zobowiązani jesteśmy przez wzgląd na patrona szkoły i innych wielkich ludzi do odpowiedniej postawy, właściwego życia. Świat ma tak wiele dla nas – jeśli tylko mamy oczy, które to widzą, serce, które kocha i dłonie, które dla nas zbierają. Dotychczasowa współpraca z Uniwersytetem Przyrodniczo-Pedagogicznym

1. Uczestnictwo młodzieży pod opieką nauczycieli w Festiwalu Nauki i Sztuki, w dniach otwartych organizowanych na uczelni, wykładach z okazji zjazdu PTCH, Roku Marii Skłodowskiej-Curie.
2. Udział młodzieży i liczne sukcesy w kolejnych edycjach Siedleckiego Turnieju Wiedzy Matematycznej, organizowanego przez Siedlecki Oddział Stowarzyszenia Nauczycieli Matematyki wraz z Samorządowym Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli oraz Wydziałem Nauk Ścisłych.
3. Realizacja własnego przedmiotu chemia w kosmetyce i odnowie biologicznej, w laboratorium Instytutu Chemii na Wydziale Nauk Ścisłych.
4. Opieka nad studentami odbywającymi praktyki pedagogiczne, szkoła ćwiczeń dla studentów wszystkich kierunków.
5. Współpraca z Instytutem Historii; opracowanie i udostępnienie materiałów niezbędnych do napisania pracy magisterskiej studentki V roku pt. Dzieje Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 6 w Siedlcach. Umożliwienie studentom UPH korzystania z archiwum szkolnego ZSP6. Uczestnictwo młodzieży z opiekunami w wykładach o tematyce historycznej, głoszonych przez pracowników naukowych Uczelni, np. z okazji 150 rocznicy Powstania Styczniowego i innych.

6. Współpraca z Biblioteką Główną UPH w zakresie organizowania lekcji mających na celu funkcjonowanie bibliotek, kształtowanie umiejętności korzystania z katalogów komputerowych, organizowanie wystaw książek i innych publikacji oraz udział młodzieży w konkursach.

Jerzy Celiński - dyrektor
Teresa Mateusiak - wicedyrektor

6. Model praktycznego kształcenia wdrożony w projekcie i jego realizacja w latach 2010-2014

Szansą na polepszenie sposobu przygotowania przyszłych nauczycieli przedmiotów i jednocześnie wychowawców młodzieży są projekty europejskie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jeden z takich projektów przeprowadzony został w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach, w partnerstwie z Miastem Siedlce, pod nazwą „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Był on realizowany w ramach III Priorytetu „Wysoka jakość systemu oświaty”, Działanie 3.3 „Poprawa jakości kształcenia” Poddziałanie 3.3.2. „Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli”. Od września 2010 roku, do października 2014 roku, prowadzono nowoczesne kształcenie studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela biologii, chemii, matematyki i przyrody, polegające na dobrze zorganizowanych praktykach w szkołach na terenie miasta.

Analiza mocnych i słabych stron jest podstawową czynnością przy tworzeniu każdego programu mającego zwiększyć efektywność działania, w tym przypadku kształcenia nauczycielskiego w UPH w Siedlcach. Jakie były mocne strony nauczycielskiego kształcenia studentów przed rozpoczęciem projektu, które starano się rozwijać, a jakie uznano za słabe, traktowane jako problem do rozwiązania?

Do mocnych stron przygotowywania nauczycieli w UPH w Siedlcach można zaliczyć:

- wysoki poziom nauczania wszystkich przedmiotów objętych planem studiów, czego potwierdzeniem jest pełna akredytacja kierunków kształcenia,
- dobre wzory osobowościowe, tradycja i systemowe rozwiązania wypracowane w uczelni w ramach akademickiej autonomii,

- dobre relacje ze środowiskiem pozauniwersyteckim, przekładające się na jakość kształcenia,
- bardzo dobrze przygotowani nauczyciele szkół ćwiczeń i życzliwa atmosfera panująca w szkołach,
- nieliczna grupa młodzieży na specjalności nauczycielskiej – możliwa indywidualizacja kształcenia,
- bardzo dobrze pracujące studenckie koła naukowe zapewniające młodzieży rozwój indywidualnych zainteresowań,
- warunki przyrodnicze miasta i regionu sprzyjające organizowaniu zajęć terenowych, angażowanie studentów w prace badawcze – wspólne publikacje z nauczycielami akademickimi,
- zaangażowanie uczelni w upowszechnianie wiedzy – corocznie organizowany festiwal nauki i sztuki, otwarte seminaria naukowe, udział w piknikach naukowych i festiwalu nauki w Warszawie,
- wolontariat studencki,
- wysoki standard zamieszkania w domach studenta – dobre warunki do nauki i wypoczynku.

Do słabych stron kształcenia nauczycieli w UPH w Siedlcach należy zaliczyć:

- niechęć młodzieży do podejmowania studiów na specjalności nauczycielskiej wynikająca z problemów związanych z możliwościami zatrudnienia po studiach i pauperyzacją zawodu,
- zbyt liczne klasy w szkołach ćwiczeń - utrudnienia w hospitacji lekcji przez grupę studentów,

- zbyt skromne środki na godziwe wynagrodzenie dla nauczycieli szkół ćwiczeń za ich odpowiedzialną pracę ze studentami,
- praktyki studenckie głównie poza miastem uniwersyteckim, co stwarza problemy ze sprawowaniem bezpośredniego nadzoru nad ich przebiegiem.

Efektom projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” miało być lepsze, w stosunku do stanu z 2010 r, przygotowanie 18 szkół do praktycznego kształcenia studentów, przeszkolenie 132 studentów przy zaangażowaniu 84 doświadczonych nauczycieli przedmiotów, pedagogów i dyrektorów z siedleckich placówek oświatowych. Jednym z zadań projektu było usprawnienie współpracy Uniwersytetu ze szkołami różnych typów oraz z organem prowadzącym te placówki i dążenie do zbudowania w akademickim mieście wspólnoty dydaktycznej, w której dojrzewać mogą kandydaci/kandydatki do nauczycielskiego zawodu.

W ramach projektu podjęto szereg działań, które miały ułatwić osiągnięcie zaplanowanych celów. Za środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, współfinansującego projekt, doposażone zostały pracownie przedmiotowe i gabinety pedagogiczne w pomoce dydaktyczne. Nad organizacją i sprawnym przebiegiem praktyk czuwali doświadczeni koordynatorzy kierunkowi. Ważne jest to, że praktyki pedagogiczne odbywały się w szkołach na terenie miasta uniwersyteckiego, co ułatwiło sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad ich przebiegiem. Studenci spoza Siedlec mieli zagwarantowane bezpłatne zakwaterowanie na terenie miasta w okresie, w którym odbywała się praktyka ciągła. Ważne jest też to, że nauczyciele biorący udział w projekcie otrzymywali za swoją pracę godziwe wynagrodzenie, adekwatne do wykształcenia, zdobytych przez lata swojej pracy stopni awansu zawodowego,

posiadanego doświadczenia oraz nakładu pracy, a w końcu odpowiedzialności za jej wykonywanie.

W kształceniu i doskonaleniu nauczycieli nie można ograniczać się do przekazywania studentom wiedzy z przedmiotów określonych planem studiów. Planując projekt uwzględnione zostały różne formy wsparcia dla wszystkich uczestników, zarówno studentów jak i nauczycieli przedmiotów, szkolnych pedagogów, dyrektorów, w postaci cyklu konferencji organizowanych pod wspólnym hasłem „Wychowanie we współczesnej szkole”, szkoleń aktualizujących wiedzę przedmiotową i ogólną, zatytułowanych „Co nowego w nauce?”, szkoleń akcentujących potrzebę równego traktowania uczniów ze względu na płeć oraz przełamywanie zakorzenionych w świadomości wielu ludzi myślowych stereotypów. Przeprowadzane były też szkolenia informatyczne „Komputer nauczycielem”, szkolenia z zakresu oligofrenopedagogiki, aby przygotować studentów do pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniami wymagającymi specjalnej troski oraz szkolenia w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Dla uczestników projektu – studentów i nauczycieli, stworzona została możliwość wspólnego spędzania czasu w teatrze, ponieważ przyjęto założenie, że uczestnictwo w kulturze integruje środowisko edukacyjne i pozwala docenić znaczenie kultury w wychowaniu młodego pokolenia. Każdy beneficjent projektu otrzymał bezpłatnie niezbędną literaturę przydatną w pracy dydaktycznej i wychowawczej, w formie pakietu studenta i nauczyciela.

Ze względu na sfeminizowanie placówek oświatowych, w projekcie podejmowane były działania zachęcające młodzież męską do studiowania na specjalności nauczycielskiej. „Panie w szkole też mile widziani!” – tak brzmiało upowszechniane w różnej formie projektowe hasło. Nie zapomniano też o kształceniu proekologicznym, gdyż bliska jest nam koncepcja

zrównoważonego rozwoju i dlatego studenci praktykanci podejmowali na lekcjach wychowawczych problemy ochrony środowiska przyrodniczego. Aktywni uczniowie otrzymywali specjalnie przygotowane projektowe torby z nadrukiem zachęcającym do prośrodowiskowego myślenia i działania.

Nowością w ramach tego projektu było podniesienie rangi przygotowania opiekuńczo-wychowawczego w kształceniu przyszłych nauczycieli. Nauczyciel przedmiotu jest też wychowawcą młodzieży i to trzeba uświadomić studentom i dobrze ich do tego przygotować. Z tego też powodu dotychczasowy system praktyk studenckich wzbogacono o 4-godzinną praktykę wychowawczą śródroczną i tygodniową praktykę wychowawczą ciągłą. Na każdej praktyce ciągłej, pracę nauczyciela przedmiotu wspierał pedagog szkolny. To gwarantowało wszechstronne zapoznanie studentów z pracą nauczyciela-wychowawcy i funkcjonowaniem placówki oświatowej jako instytucji opiekuńczo-wychowawczej. Sedno projektu określone zostało dokładnie w jego tytule – przygotowujemy studentów do kompetentnej i twórczej pracy w szkole i staramy się to robić w przyjemny, życzliwy sposób.

Szczegółowe rozwiązania organizacyjne, rodzaje podejmowanych działań dostosowanych do poszczególnych grup beneficjentów, zostały przedstawione na rycinach (Ryc. 10–13).

Rycina 10 przedstawia rozwiązania systemowe kształcenia nauczycieli wdrożone w projekcie. Szkoły zgłaszał Partner – Miasto Siedlce, jako organ prowadzący, a w związku z tym mający najlepsze rozeznanie w zakresie jakości pracy podległych mu placówek. Ważnym elementem tego systemu jest odpowiedni dobór kadry nauczycieli z siedleckich szkół. Rekrutując nauczycieli, jako główne kryterium zastosowano stopień jaki posiada nauczyciel w hierarchii zawodowego rozwoju. Przyjęto zasadę, że do projektu będą rekrutowani nauczyciele ze

stopniem nauczyciela mianowanego i dyplomowanego. Jako kryterium rozstrzygające, przy tym samym stopniu zawodowym u dwóch lub większej liczby osób, przyjęto dotychczasową współpracę tych nauczycieli z Uniwersytetem oraz osiągnięcia i zaangażowanie w kształcenie studentów. W systemie przewidziano także rekrutację młodzieży studenckiej opartą na kryteriach jakościowych. Jako podstawę przy dokonywaniu personalnych wyborów przyjęto wyniki w nauce wyrażone w postaci ocen na złożonych świadectwach i dyplomach.

Praktyka śródroczna ma za zadanie wdrożenie studentów do wykonywania zadań przewidzianych do zrealizowania w czasie trwania praktyk ciągłych. W projekcie, realizację praktyki śródrocznej zaplanowano w systemie rotacyjnym w sześciu szkołach na każdym etapie kształcenia. W ten sposób, przed pójściem na praktykę ciągłą, każdy-/a student/-ka miała możliwość zapoznania się z pracą dydaktyczno-wychowawczą w sześciu różnych placówkach. W każdej z nich dwójka studentów odbywała w późniejszym terminie praktykę ciągłą. Dwójkowy system zastosowany na praktykach ciągłych (wychowawczej i przedmiotowych), to wyróżnik i mocny punkt tego modelu kształcenia. Dwójka studentów, skierowanych w tym samym okresie do jednej placówki, miała za zadanie współpracować ze sobą, wzajemnie się wspierać, wspólnie pokonywać stres, uczyć się prowadzenia lekcji asystowanych. Czteroletnie doświadczenie pozwala nam stwierdzić, że to założenie w pełni się sprawdziło. Rekomendujemy zatem wszystkim podmiotom zajmującym się kształceniem przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela rotacyjny system praktyk śródrocznych i dwójkowy system organizacji praktyk ciągłych.

Omawiany system organizacji praktyk zakładał doposażenie szkół i pracowni, w których studenci mieli uczyć się nauczycielskiego zawodu, w potrzebne środki dydaktyczne. Szkoła dobrze przygotowana, to taka, w której na lekcjach wykorzystuje się nowoczesną technikę

przekazu wiedzy oraz środki dydaktyczne pozwalające na realizację w praktyce zasady pogłębłości nauczania. Doposażenie pracowni wzbogaciło szkoły i w ten sposób przyczyniło się do ich lepszego przygotowania do pełnienia funkcji „szkół praktyk” kształcących studentów, ale i dla studentów praktykantów miało istotne znaczenie, ponieważ mogli oni efektywniej i bardziej przekonująco prowadzić swoje pierwsze lekcje. W omawianym modelu praktycznego kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela warto jeszcze zwrócić uwagę na dokładne przewidzenie i zaplanowanie czynności studentów. Osiągnięto to poprzez opracowanie i wydrukowanie dzienników praktyk. Każda osoba odbywająca praktyki mogła dzięki temu na bieżąco i w uporządkowany sposób prowadzić dokumentację swojej pracy.

Ryc. 10. Ważne elementy systemu kształcenia nauczycieli wdrożone w projekcie.

Rycina nr 11 przedstawia organizację praktycznego kształcenia w projekcie. Ważnym elementem w organizacji praktyk były szkolenia. Organizowano je przed każdą praktyką. Polegały na omówieniu celów i zadań praktycznego kształcenia, sposobu dokumentacji pracy, warunków zaliczenia praktyki. Po zakończeniu każdej praktyki odbywały się spotkania podsumowujące. Brali w nich udział studenci tworzący grupę kształcenia oraz nauczyciele, pedagodzy i dyrektorzy szkół, w których praktyki się odbywały. Była to dobra okazja do wymiany zdań i wzajemnego doskonalenia się. System organizacji praktyk zakładał hospitację zajęć prowadzonych przez studentów, z których sporządzane były protokoły. Każda lekcja prowadzona przez studenta/-kę była szczegółowo omawiana. Każdy student/ka mógł liczyć na wsparcie ze strony nauczyciela przedmiotu, szkolnego pedagoga i dyrektora szkoły praktyk. Nad przebiegiem praktyki, od strony merytorycznej, czuwał nauczyciel zatrudniony w szkole praktyk, nauczyciel akademicki specjalizujący się w dydaktyce przedmiotowej, a od strony organizacyjnej koordynator kierunkowy i biuro projektu. Doskonaleniu umiejętności pedagogicznych służyło zaplanowane w założeniach projektu mikronauczanie. Polegało ono na nagrywaniu lekcji lub ich fragmentów, aby potem materiał filmowy wykorzystać do analizy i pracy nad sobą. Aby ułatwić młodzieży prowadzenie zajęć w szkołach na terenie Siedlec, w czasie praktyk ciągłych można było skorzystać z opcji bezpłatnego zakwaterowania. Część młodzieży zamiejscowej chętnie korzystała z tej możliwości. Wspólne zamieszkanie w jednym hotelu było korzystnym rozwiązaniem sprzyjającym integracji, wymianie myśli, wzajemnej pomocy w przygotowaniu się do obowiązków szkolnych.

Ryc. 11. Podstawowe ogniwa w organizacji praktycznego kształcenia przewidziane w projekcie.

Formy wsparcia studentów w projekcie przedstawiono na rycinie nr 12. Oprócz tych opisanych w charakterystyce organizacji praktycznego kształcenia wdrożonego w projekcie, trzeba wymienić dodatkowo możliwość uczestniczenia w konferencjach związanych z tematyką wychowania we współczesnej szkole, w seminariach aktualizujących wiedzę, w szkoleniach pomagających w równościowy i niestereotypowy sposób prowadzić zajęcia w szkole. Wszyscy studenci przeszli szkolenie komputerowe, ukierunkowane na tematykę obsługi dziennika elektronicznego w szkole, zatytułowane „Komputer nauczycielem” oraz szkolenie z zakresu oligofrenopedagogiki, mające ułatwić w przyszłości pracę z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W cyklu szkoleń studenci poznali także zasady pracy poradni psychologiczno-

pedagogicznej, aby móc w pełni skorzystać z oferty takiej placówki. Każda osoba uczestnicząca w projekcie otrzymała jednorazowo pakiet studenta, złożony z aktualnej literatury przydatnej w nauczycielskiej biblioteczce oraz przedmiotów ułatwiających pracę w szkole. Wyróżnikiem tego projektu było zaplanowanie uczestnictwa w spektaklu teatralnym. Nie ma bowiem lepszego sposobu na wychowanie, niż poprzez uczestnictwo w kulturze, wiodące do własnego zaangażowania się w tworzenie kultury.

Ryc. 12. Formy wsparcia studentek/-ów słuchaczy/-ek w projekcie.

Ścieżki praktycznego kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela w zależności od kierunku, stopnia i formy studiów opisane zostały w tabeli nr 1.

Niektóre rodzaje wsparcia przewidziane dla studentów były jednocześnie skierowane do nauczycieli. Należą do nich konferencje wychowawcze, szkolenia aktualizujące wiedzę, szkolenie równościowe i służące przełamaniu stereotypów myślowych, pakiet z literaturą, uczestnictwo w kulturze. Nauczyciele zostali ponadto przeszkoleni w zakresie udziału w projektach PO KL, mogli zawsze liczyć na wsparcie ze strony biura projektu, a za swą pracę ze studentami, wykraczającą poza obowiązki wynikające z etatu w szkole, otrzymali wynagrodzenie adekwatne do wykształcenia, nakładu pracy i odpowiedzialności. (Ryc. 13).

Ryc. 13. Formy wsparcia nauczycieli/-ek uczestniczących w projekcie.

Tabela 1. Ścieżki kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przyjęte w projekcie, z uwzględnieniem różnic wynikających ze studiowanego kierunku oraz poziomu i formy studiów: studia licencjackie (lic.), magisterskie (mgr), podyplomowe (pod.).

Etap	Czynność/Forma wsparcia	Opis	Beneficjenci poziom i kierunek studiów			
			Biologia licencjat	Biologia mgr	Chemia mgr, pod.	Matematyka mgr, pod.
Sprawy formalne						
1	Rekrutacja	Złożenie wymaganych dokumentów w biurze projektu, przystąpienie do rekrutacji	+	+	+	+
Praktyki wychowawcze i przedmiotowe						
2	Praktyka wychowawcza śródroczna	Przeprowadzona przez pedagoga szkolnego z całą grupą studencką, 4 godziny. Odbyła się w szkole podstawowej (biologia lic., matematyka), w gimnazjum (chemia) i w szkole ponadgimnazjalnej (biologia mgr).	+	+*1	+	+

3	Praktyka wychowawcza ciągła	W szkole, w wymiarze 1 tygodnia = 25 godzin, pod opieką nauczyciela/-ki przedmiotu + 4 godziny wsparcia ze strony pedagoga szkolnego. Odbędzie się w szkole podstawowej (biologia lic., matematyka), w gimnazjum (chemia) i w szkole ponadgimnazjalnej (biologia mgr).	+	+*1	+	+
4	Praktyka śródroczna przedmiotowa w szkole podstawowej	Zajęcia wspólne dla grupy studentów/-ek, słuchaczy/-ek, zorganizowane w 6 szkołach w systemie rotacyjnym. Jedna lekcja pokazowa nauczyciela/-ki i po jednej lekcji każdego studenta/-ki słuchacza/-ki. Każda przeprowadzona lekcja była omówiona i oceniona.	+			+
5	Praktyka ciągła przedmiotowa w szkole podstawowej	Zajęcia w systemie dwójkowym, w wymiarze 2 tygodni = 50 godzin (w tym 4 godziny obserwacji lekcji i 8 godzin przeprowadzonych lekcji na każdy tydzień praktyki; pod opieką nauczyciela/-ki przedmiotu + 4 godziny wsparcia ze strony pedagoga szkolnego).	+			+

6	Praktyka śródroczna przedmiotowa w gimnazjum	Zajęcia wspólne dla grupy studentów/-ek, słuchaczy/-ek, zorganizowane w 6 szkołach w systemie rotacyjnym. Jedna lekcja pokazowa nauczyciela/ki i po jednej lekcji każdego studenta/-ki, słuchacza/-ki. Każda przeprowadzona lekcja była omówiona i oceniona.	+*2	+*1	+	+
7	Praktyka ciągła przedmiotowa w gimnazjum	Zajęcia w systemie dwójkowym, w wymiarze po 3 tygodnie = 75 godzin dla biologii i chemii i 2 tygodnie dla matematyki (w tym 4 godziny obserwacji lekcji i 8 godzin przeprowadzonych lekcji na każdy tydzień praktyki; pod opieką nauczyciela/-ki przedmiotu + 4 godziny wsparcia ze strony pedagoga szkolnego.	+*2	+*1	+	+
8	Praktyka śródroczna przedmiotowa w szkole ponadgimnazjalnej	Zajęcia wspólne dla grupy studentów/-ek, słuchaczy/-ek, zorganizowane w 6 szkołach w systemie rotacyjnym. Jedna lekcja pokazowa nauczyciela/-ki i po jednej lekcji każdego studenta/-ki słuchacza/-ki. Każda przeprowadzona lekcja była omówiona i oceniona.		+	+	+

9	Praktyka ciągła przedmiotowa w szkole ponadgimnazjalnej	Zajęcia w systemie dwójkowym, w wymiarze po 2 tygodnie = 50 godzin (w tym 4 godziny obserwacji lekcji i 8 godzin przeprowadzonych lekcji na każdy tydzień praktyki; pod opieką nauczyciela przedmiotu + 4 godziny wsparcia ze strony pedagoga szkolnego.		+	+	+
10	Szkolenia przed każdą praktyką przedmiotową ciągłą	Przeprowadzane przez koordynatorki kierunkowe dla całej grupy studentów/-ek, słuchaczy/-ek.	+	+	+	+
11	Podsumowania po każdej praktyce przedmiotowej ciągłej	Wspólne dla studentów z trzech kierunków kształcenia, z udziałem nauczycieli/-ek opiekunów/-ek, pedagogów szkolnych, dyrektorów, prowadzone przez koordynatorów kierunkowych.	+	+	+	+
Konferencje, szkolenia i inne formy wsparcia						
12	Szkolenie w zakresie równości szans i niestereotypowego prowadzenia zajęć	Przeprowadzone przez osobę wyłonioną w postępowaniu ofertowym. Udział wspólnie z nauczycielami przedmiotów, szkolnymi pedagogami i dyrektorami szkół. Czas trwania 8 godzin.	+	+	+	+
13	Konferencja „Wychowanie we współczesnej szkole”	Z udziałem 4 wykładowców wyłonionych w postępowaniu ofertowym. Udział wspólnie z nauczycielami przedmiotów, szkolnymi pedagogami i dyrektorami szkół.	+	+	+	+

14	Szkolenie „Komputer nauczycielem”	Przeprowadzone przez osobę wyłonioną w postępowaniu ofertowym. Przedmiotem szkolenia była obsługa dziennika elektronicznego. Czas trwania 4 godziny.	+	+	+	+
15	Szkolenie „Co nowego w nauce?”	Wspólne dla wszystkich uczestników projektu, dwugodzinne.	+	+	+	+
16	Szkolenie w zakresie wychowania uczniów specjalnej troski	Zorganizowane w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Siedlcach w celu zapoznania z podstawami oligofrenopedagogiki i pracą z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Czas trwania 9 godzin.	+		+	+
17	Szkolenie w poradni psychologiczno-pedagogicznej	Zorganizowane w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siedlcach. Czas trwania 6 godzin.		+		
18	Udział w spektaklu teatralnym	Udział wspólny z nauczycielami, pedagogami i dyrektorami szkół.	+	+	+	+

*¹ – dotyczy studentów z trzeciego naboru, realizujących kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela na podstawie nowego standardu kształcenia z 17.01.2012 r.

*² – zgodnie ze standardem kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela z 07.09.2004 r.

7. Rezultaty i produkty projektu

Rezultaty i produkty mierzone były w liczbach przeszkolonych osób, szkół biorących udział w projekcie, wydanych publikacji, zorganizowanych konferencji i szkoleń. Osiągnięte rezultaty w podsumowywanym projekcie przedstawiają się następująco:

- 136 studentów/-ek, oraz słuchaczy/-ek przygotowanych do zawodu nauczyciela/-elki (kobiety-121, mężczyźni -15),
- 49 przeszkolonych nauczycieli/-ek przedmiotu (kobiety-46, mężczyźni -3),
- 21 przeszkolonych dyrektorów/-ek (kobiety -11, mężczyźni -10),
- 18 przeszkolonych pedagogów (kobiety -18),
- 18 szkół przygotowanych do przyjęcia studentów/-ek, oraz słuchaczy/-ek na praktykę.

Grupa chemików przygotowanych do zawodu nauczyciela.

Grupa studentów kończąca udział w projekcie w 2012 r.

Życzenia sukcesów w pracy nauczycielskiej!

Grupa studentów kończąca udział w projekcie w 2013 r.

Grupa studentów kończąca udział w projekcie w 2014 r.

W czasie trwania projektu wypracowane zostały następujące produkty:

- 1 opracowany model programu praktyk pedagogicznych,
- 4 konferencje podnoszące kompetencje wychowawcze i przedmiotowe z cyklu „Wychowanie we współczesnej szkole”,
- 1 konferencja podsumowująca projekt,
- 4 publikacje poruszające problematykę wychowawczą z cyklu „Wychowanie we współczesnej szkole”,

- 1 publikacja podsumowująca projekt,

- 4 seminaria interdyscyplinarne z cyklu „Co nowego w nauce??”,

- 4 broszury – materiały szkoleniowe „Co nowego w nauce?”

- 4 doposażenia 48 pracowni przedmiotowych,
- 48 doposażonych pracowni przedmiotowych,
- 1 doposażenie 18 pracowni pedagogicznych,
- 18 doposażonych pracowni pedagogicznych,
- 737 tygodni praktyk ciągłych i 294 godzin praktyk śródrocznych.

Planowane oraz osiągnięte rezultaty twarde oraz stopień ich realizacji szczegółowo przedstawia tabela 2.

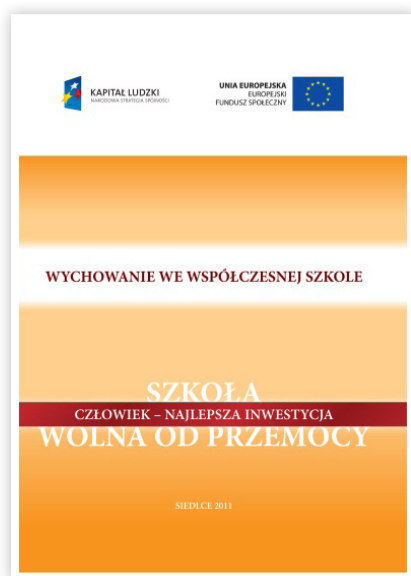
Tabela 2. Stopień realizacji osiągniętych rezultatów twardych i produktów projektu.

L.p.	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika (liczba osób)	Wartość osiągnięcia wskaźnika (liczba osób)	Stopień realizacji wskaźnika (%)
1	Liczba studentów/-ek i słuchaczy/-ek dobrze przygotowanych do zawodu nauczyciela	132 (K-117, M-15)	136 (K-121, M-15)	103,03
2	Liczba przeszkolonych nauczycieli/-ek przedmiotów	48 (K-45, M-3)	49 (K-46, M-3)	102,08
3	Liczba przeszkolonych dyrektorów/-ek	18 (K-11, M-7)	21 (K-11, M-10)	116,67
4	Liczba przeszkolonych pedagogów	18 (K-18)	18 (K-18)	100,00
5	Szkoły podstawowe przygotowane do przyjęcia studenta/-ki i słuchacza/-ki na praktykę	6	6	100,00
6	Szkoły gimnazjalne przygotowane do przyjęcia studenta/-ki i słuchacza/-ki na praktykę	6	6	100,00
7	Szkoły ponadgimnazjalne przygotowane do przyjęcia studenta/-ki i słuchacza/-ki na praktykę	6	6	100,00

8	Opracowany model programu praktyk pedagogicznych studentów/słuchaczy	1	1	100,00
9	Konferencje podnoszące kompetencje wychowawcze i przedmiotowe	4	4	100,00
10	Konferencja podsumowująca projekt	1	1	100,00
11	Publikacje – problematyka wychowawcza	4	4	100,00
12	Publikacja podsumowująca projekt	1	1	100,00
13	Seminarium interdyscyplinarne	4	4	100,00
14	Broszury – materiały szkoleniowe	4	4	100,00
15	Ilość doposażeń 48 pracowni przedmiotowych	4	4	100,00
16	Ilość doposażonych pracowni przedmiotowych	48	48	100,00
17	Ilość doposażeń 18 pracowni pedagogicznych	1	1	100,00
18	Ilość doposażonych pracowni pedagogicznych	18	18	100,00
19	Liczba tygodni praktyk ciągłych	684	737	107,75
20	Liczba godzin praktyk śródrocznych	279	294	105,38

8. Formy wsparcia realizowane w ramach projektu

Cykl konferencji „Wychowanie we współczesnej szkole”

W ramach projektu przeprowadzone zostały cztery konferencje połączone wspólnym nadtytułem „Wychowanie we współczesnej szkole”. Spotkania z tego cyklu, organizowane w rocznych periodach, poświęcone były różnym tematom istotnym z punktu widzenia pracy dydaktyczno-wychowawczej w szkołach: przemocy w szkołach (2011), nadpobudliwości psychoruchowej i sposobów radzenia sobie z tym problemem w klasie (2012), nauczania i wychowania uczniów z różnymi dysfunkcjami (2013) oraz twórczemu myśleniu i aktywnemu działaniu w szkole (2014).

Uczestnikami tych konferencji byli dyrektorzy/-ki, pedagodzy, nauczyciele/-ki przedmiotów, a także studenci/-tki oraz słuchacze/-ki przygotowujący się do podjęcia pracy pedagogicznej. W charakterze wykładowców występowały osoby mające bogaty dorobek w postaci opublikowanych prac naukowych oraz wiedzę i doświadczenie w zakresie rozwiązywania wychowawczych problemów. Konferencje były wartościowymi spotkaniami i służyły wymianie myśli i nauczycielskiemu dojrzewaniu, które dla młodzieży akademickiej oznaczało gotowość do podjęcia pracy w szkole, a dla czynnych nauczycieli aktualizację wiedzy i zdobycie nowych umiejętności pedagogicznych.

2011

Nazwa konferencji: „Wychowanie we współczesnej szkole – Szkoła wolna od przemocy”

Data: 29.01.2011 r.

Cel: Wzbogacenie wiedzy i wymiana doświadczeń w zakresie rozwiązywania problemów szkolnej przemocy, integracja środowiska naukowego i oświatowego, a także budowanie wspólnoty dydaktycznej w Siedlcach.

Prelegenci i tytuły wykładów:

- prof. dr hab. Lesław Pytka, Uniwersytet Warszawski -
Przemoc i agresja w szkole - fakt medialny czy znak naszych czasów?

- prof. nzw. dr hab. Sławomir Sobczak, Pedagogium – Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie - Teoretyczne podstawy przyczyn przemocy w ujęciu realistycznym w aspekcie czynników biopsychicznych i socjokulturowych.

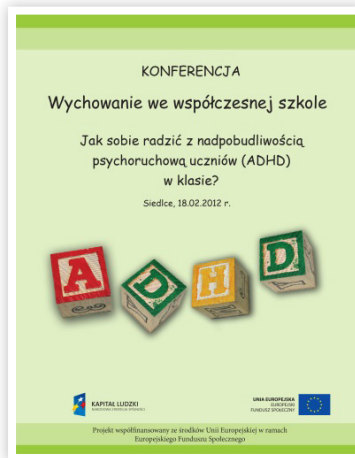
- prof. nzw. dr hab. Tamara Zacharuk, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach - Przemoc werbalna w szkole i jej korelaty psychospołeczne.

- dr Lucyna Dołowska-Żabka, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach - Aktywność ruchowa jako jedna z form zapobiegania agresji wśród dzieci i młodzieży.

2012

Nazwa konferencji: „Wychowanie we współczesnej szkole – Jak sobie radzić z nadpobudliwością psychoruchową uczniów (ADHD) w klasie?”

Data: 18.02.2012 r.

Cel: Wzbogacenie wiedzy, wymiana doświadczeń oraz poznanie metod terapeutycznych pomagających uczniom dotkniętym nadpobudliwością psychoruchową.

Prelegenci i tytuły wykładów:

- dr n. med. Tomasz Srebnicki, Warszawski Uniwersytet Medyczny - Złe zachowanie czy objawy ADHD? Różnicowanie, propozycje interwencji.

- dr n. med. Anita Bryńska, Warszawski Uniwersytet Medyczny - Uczeń z ADHD jako uczeń o specyficznych potrzebach edukacyjnych.

- dr Joanna Zienkiewicz, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach: - Współpraca nauczyciela z rodzicami dziecka z ADHD.

- mgr Katarzyna Orkisz, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Nadpobudliwością Psychoruchową w Rzeszowie - Asystent dziecka z ADHD sposobem na dziecko z nadpobudliwością psychoruchową w klasie szkolnej.

2013

Nazwa konferencji: „Wychowanie we współczesnej szkole – Dysfunkcje jako problem w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży”

Data: 02.03.2013 r.

Cel: Aktualizacja i poszerzenie wiedzy oraz wymiana doświadczeń o rodzajach dysfunkcji, etiologii zaburzeń, neuropsychologicznych uwarunkowaniach, aspektach prawnych, metodach i technikach dających dobre efekty w pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami dysfunkcyjnymi.

Prelegenci i tytuły wykładów:

- mgr Hanna Michalska, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim - Dysfunkcje jako problem w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży.

- dr Paulina Forma, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach - Dysfunkcje jako czynnik zaburzonej komunikacji wewnątrzszkolnej.

- dr hab. Aneta R. Borkowska, prof. UMCS, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie - Problemy w funkcjonowaniu uczniów z padaczką, chorobami OUN i nietypowym rozwojem mózgu – objawy i wskazania do pracy.

- dr hab. Katarzyna Markiewicz, prof. UMCS, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie - Edukacja uczniów z autyzmem – zagrożenie czy zadanie dla nauczyciela?

2014

Nazwa konferencji: „Wychowanie we współczesnej szkole – Twórcze myślenie i aktywne działanie w szkole”

Data: 22.03.2014 r.

Cel: Poruszenie zagadnienia rozwoju kreatywności, zainteresowań i pasji oraz ograniczeń w rozwijaniu szkolnej aktywności. Przedstawienie wskazówek dotyczących rozpoznawania twórczego potencjału uczniów, a także edukacji przez twórczość. Ugruntowanie przekonania, że efektywne nauczanie i wychowanie w szkole powinno być oparte na twórczym my-

śleniu i aktywnym działaniu oraz motywacji do podejmowania aktywności i wykonywania zadań w szerszym zakresie, niż wynika to z etatowych obowiązków.

Prelegenci i tytuły wykładów:

- dr Małgorzata Wolska-Długosz, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach - Żeby dzieciom chciało się chcieć - o rozwoju kreatywności, zainteresowań i pasji.

- dr Marta Galewska-Kustra, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie - Stymulowanie rozwoju twórczości uczniów w środowisku szkolnym: potrzeby, możliwości, ograniczenia.

- dr Jacek Gralewski, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie - Kreatywny uczeń w oczach nauczyciela: kilka słów o tym czy nauczyciele trafnie rozpoznają twórczy potencjał swoich uczniów.

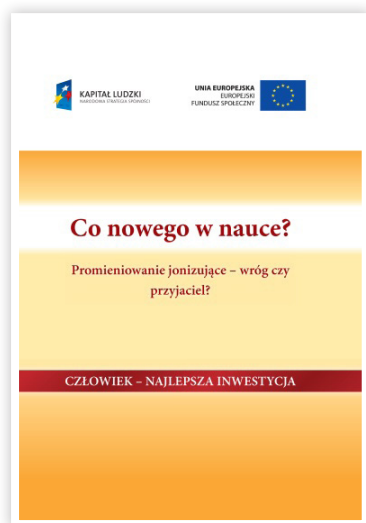
- dr Małgorzata Kuśpit, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – Edukacja przez twórczość.

Cykl szkoleń interdyscyplinarnych aktualizujących wiedzę przedmiotowo- -metodyczną „Co nowego w nauce?”

„Co nowego w nauce?” - to hasło przypisane było do jednego z rodzajów wsparcia udzielanego beneficjentom projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Miało ono formę szkoleniowego seminarium i organizowane było cyklicznie. Celem była aktualizacja wiedzy uczestników projektu w zakresie wybranej dziedziny nauki. W roku 2011 szkolenie poświęcone było chemii, w roku 2012 – biologii, a 2013 roku matematyce. Ostatnie spotkanie, w roku 2014 r., dotyczyło interdyscyplinarnej dziedziny - psychoedukacji. Przygotowując te seminaria dokładano starań, aby zakres tematyczny, metody i formy przekazu informacji były interesujące i dostosowane do potrzeb zróżnicowanych grup docelowych – słuchaczy/-ek i studentów/-ek trzech kierunków studiów, nauczycieli/-ek czterech szkolnych przedmiotów, a ponadto pedagogów i dyrektorów.

2011

Nazwa szkolenia: „Co nowego w nauce? - Promieniowanie jonizujące – wróg czy przyjaciel?”

Data: 08.04.2011 r.

Cel szkolenia: Wzbogacenie wiedzy o różnorodnych metodach wykorzystania zjawiska promieniotwórczości, dostarczenie argumentów do zabrania głosu w toczącej się w społeczeństwie dyskusji na temat energetyki jądrowej oraz zachęta nauczyciela-wychowawcy do rozmów z młodzieżą na tematy promieniotwórczości i praktycznego wykorzystania tego zjawiska.

Prelegent i tytuł wykładu: dr Michał Kowal, Instytut Problemów Jądrowych w Warszawie - Promieniowanie jonizujące – wróg czy przyjaciel?

2012

Nazwa szkolenia: „Co nowego w nauce? - Biologia molekularna jako nauka interdyscyplinarna.”

Data: 13.04.2012 r.

Cel szkolenia: Ukazanie biologii jako nauki funkcjonującej w sieci powiązań z wieloma innymi dziedzinami. Osiągnięcia tej nauki przyczyniają się z jednej strony do rozwoju jej samej, ale także innych dziedzin i dyscyplin wiedzy i odwrotnie inne dziedziny i dyscypliny umożliwiają, wzmacniają, przyspieszają lub determinują postęp w biologicznych badaniach, zarówno tych podstawowych jak i aplikacyjnych.

Prelegent: Prof. dr hab. Magdalena Fikus

Z wykształcenia biochemik, praca zawodowa w dziedzinie biologii molekularnej i biofizyki, kolejno w PZH (1959-1965), UW (1965-1975) i IBB PAN (1975 -). Badania własne w zakresie biofizyki kwasów nukleinowych, inżynierii genetycznej bakterii i drożdży i biofizyki błon komórkowych. Wykładała w UW, UMCS, PW, AP.

W latach 1997-2010 współzakładała i kierowała, jako wicedyrektor, pierwszym w Polsce Festiwalem Nauki w Warszawie. Od 2008 r. jest przewodniczącą Rady Upowszechniania Nauki przy Prezydium PAN. Organizatorka pierwszej w Polsce Kawiarni Naukowej i Kawiarni Rodziców przy Uniwersytecie Dzieci. Członek Rady Programowej Centrum Nauki Kopernik (2007-). Autorka dwu książek z zakresu biologii molekularnej i licznych artykułów naukowych. Zna na jest z wielkiego zaangażowania w popularyzację nauki i jej osiągnięć w prasie, audycjach radiowych i telewizyjnych. Laureatka pierwszej nagrody „Popularyzator Nauki” w konkursie organizowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Polską Agencję Prasową, a także nagrody im. Steinhausa za popularyzację nauki. Odznaczona przez Prezydenta RP Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Polonia Restituta w 2011 roku.

2013

Nazwa szkolenia: „Co nowego w nauce? - Dane powiedzą ci całą prawdę...”

Data: 12.04.2013 r.

Cel szkolenia: Ukazanie statystyki matematycznej jako interdyscyplinarnej gałęzi wiedzy przydatnej w wielu aspektach życia, poprzez zabranie uczestników w intelektualną podróż po kartach historii, ukazującą kształtowanie się, dojrzewanie i doskonalenie naukowych metod w matematyce na wielu przykładach dotyczących m.in. astronomii, historii, biologii i in.

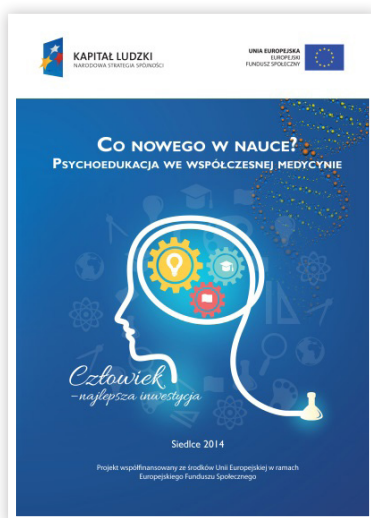
Prelegent: dr Andrzej Dąbrowski, Uniwersytet Wrocławski. Studia matematyczne ze specjalnością zastosowania matematyki ukończył na Uniwersytecie Wrocławskim. Zastosowania matematyki były i są jego pasją. Pracę magisterską napisał na temat wartości informacji, a pracę doktorską na temat okresowych szeregów czasowych. Na temat teorii informacji napisał później książkę. Przez cały czas naukowej aktywności publikował prace ze statystyki i rachunku prawdopodobieństwa. Współpracował i współpracuje z różnymi instytucjami, jako konsultant statystycz-

ny - od Szkoły Orłąt w Dęblinie, poprzez porady dla koncernu Forda do projektowania urządzeń diagnostycznych w medycynie. Ma w swoim dorobku także patent europejski dotyczący projektowania dróg.

Drugą jego pasją jest popularyzacja matematyki. Wykładał o matematyce od gimnazjum do Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Pisał też artykuły popularne do różnych czasopism. Jest członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma popularnego *Delta* i uczestnikiem prawie 50 Szkół Matematyki Poglądowej.

2014

Nazwa szkolenia: „Co nowego w nauce? – Psychoedukacja we współczesnej medycynie”

Data: 30.05.2014 r.

Cel: Zapoznanie uczestników projektu z zagadnieniem psychoedukacji we współczesnej medycynie, w tym omówienie współczesnego stanu wiedzy na temat znaczenia edukacji w działaniach terapeutycznych. Jednym z celów tego szkolenia było udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Czy warto zajmować się bezsennością? To pytanie jest także bardzo ważne w aspek-

cie pracy w szkole, ponieważ konsekwencje bezsenności mogą być bardzo groźne i skutkować otyłością, chorobami układu krążenia, cukrzycą, stanami lękowymi i depresyjnymi, popadaniem w nałogi. Podstawą leczenia tej dolegliwości jest terapia poznawczo-behawioralna, czyli edukacja pacjenta dotycząca zachowań okołosennych.

Prelegent: dr nauk med. Michał Skalski

Psychiatra, jeden z pionierów medycyny snu w Polsce. Założyciel i pierwszy kierownik Poradni Zaburzeń Snu w Klinice Psychiatrycznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Wieloletni dydaktyk i wykładowca.

Dr Michał Skalski przejawia dużą aktywność w różnych towarzystwach naukowych. Jest przewodniczącym Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Neurofizjologii Klinicznej (PTNK), członkiem zarządu Polskiego Towarzystwa Badań Snu, European Sleep Research Societies (ESRS), członkiem Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego (PTBUN), Komisji Neurofizjologii PAN oraz Komisji Chronobiologii PAN.

Przez 5 lat, jako ekspert, brał udział w projekcie WHO - Night Noise Guideline, który zakończył się publikacją raportu z zaleceniami dla UE. Należy do grupy członków założycieli kilku stowarzyszeń, w tym Stowarzyszenia Pacjentów z Narkolepsją oraz Stowarzyszenia Aktywni Przeciw Depresji. Pełni funkcję sekretarza komisji ds. walki z depresją przy Ministrze Zdrowia. Dr Michał Skalski od kilkunastu lat zajmuje się popularyzowaniem wiedzy na temat snu i zaburzeń snu. Jest autorem i współautorem ponad 100 publikacji naukowych.

Szkolenie „Komputer nauczycielem”

Jedną z ważnych umiejętności nauczycieli jest sprawne posługiwanie się komputerem. Komputer jest we współczesnej szkole przede wszystkim narzędziem usprawniającym i uatrakcyjniam proces dydaktyczny, ułatwiającym szybki dostęp do baz danych, przygotowanie sprawdzianów i in. Przygotowując studentów do wykonywania zawodu nauczyciela nie można zapomnieć o wielorakim zastosowaniu technik informatycznych w szkole. Mając to na uwadze, wszyscy studenci i słuchacze biorący udział w projekcie „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” otrzymali wsparcie w postaci szkolenia zatytułowanego „Komputer nauczycielem”, ukierunkowanego na obsługę dziennika elektronicznego. Było to bardzo istotne wsparcie, dzięki któremu młodzież studencka udoskonaliła umiejętność sprawnego posługiwania się dziennikiem elektronicznym w czasie zaplanowanych w projekcie praktyk, a po skończeniu studiów w przyszłej pracy zawodowej w szkole.

Uczestnicy: studenci/-tki biologii, chemii i matematyki oraz słuchacze/-ki Podyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli Chemii/Matematyki.

Prelegenci: Jakub Rządkiwicz - LIBRUS Sp. z o.o. (2011 r.), Janusz Skonieczny - Brave Labs sp. z o.o. (2012 r.), Jakub Buczek - LIBRUS Sp. z o.o. (2013 r.).

Szkolenie z zakresu równości szans i niestereotypowego prowadzenia zajęć

Jedną z form wsparcia przewidzianą dla wszystkich uczestników projektu było szkolenie poświęcone tematyce równości szans ze względu na płeć i niestereotypowemu prowadzeniu zajęć w szkołach. Szkolenie to pomogło lepiej zrozumieć, jak stereotypy, uprzedzenia i konstrukcja ról społecznych, w szczególności płciowych, wpływa na nasze postrzeganie rzeczywistości społecznej. Osoby uczestniczące dowiedziały się, jakie są podstawowe schematy dyskryminacyjne i jak można zapobiegać temu niekorzystnemu zjawisku.

Uczestnicy szkolenia: Dyrektorzy/-ki, nauczyciele/-ki przedmiotów, szkolni pedagodzy oraz studenci/-tki studiów stacjonarnych kierunku biologia, chemia i matematyka oraz słuchacze/-ki z Podyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli Chemii/Matematyki

Prelegent: Marzenna Skoczylas - Akademia Szkoleń Adeptus (2011 r.), Mariusz Matouszek - ARS PROPECTUS (2012 r.), Iwona Niedojadło - Instytucja szkoleniowa Muster-in (2013 r.)

Szkolenie z zakresu kształcenia uczniów specjalnej troski

Szkolenie z zakresu specyfiki kształcenia uczniów specjalnej troski było kolejną formą wsparcia udzieloną beneficjentom projektu. Szkolenie zorganizowano w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Siedlcach. Najważniejszym celem tego szkolenia było zapoznanie studentów i słuchaczy z podstawami oligofrenopedagogiki, metodami pracy dydaktycznej z uczniami o różnym stopniu upośledzenia umysłowego oraz technikami terapeutycznymi stosowanymi w tej szkole. Młodzież zapoznała się z zadaniami opiekuńczo-wychowawczymi tej placówki, sposobami rozwiązywania problemów wychowawczych. Uczestnicy mieli też okazję poznać terapię logopedyczną m.in. metodę Tomatisa, polegającą na usprawnieniu czynnego słuchania, skierowaną do osób z zaburzeniami mowy, głosu, koncentracji czy autyzmem. Nauczycielki prowadzące szkolenie przedstawiły metodę terapeutyczną EEG Biofeedback, stosowaną do poprawy koncentracji uwagi, sprawności uczenia się, zmniejszania nadpobudliwości ruchowej (ADHD), ADD, i in. Szkolenie było ważną formą wsparcia dla przyszłych nauczycieli. Dzięki niemu są oni bardziej wszechstronnie przygotowani do pracy dydaktycznej i wychowawczej w szkole, szczególnie w zakresie nauczania i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Uczestnicy: studenci/-tki biologii, chemii i matematyki oraz słuchacze/-ki Podyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli Chemii/Matematyki.

Osoby prowadzące szkolenia: Marzenna Habib, Iwona Kubalska, Zofia Mazurek, Maria Weresa

Daty szkolenia: 03.12.2010 r., 11.12.2010 r., 02.12.2011 r., 09.12.2011 r., 10.12.2011 r., 14.12.2012 r., 15.12.2012 r., 15.12.2012 r.

Szkolenie w poradni psychologiczno-pedagogicznej

Formą wsparcia przewidzianą dla studentów biologii studiów magisterskich było zorganizowane w ramach projektu 6-cio godzinne szkolenie w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siedlcach. Studenci zapoznali się z pracą dyrektora, psychologa i pedagoga. Przybliżone zostały im cele statutowe poradni, systemem poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, procedury kierowania do poradni, stosowane rodzaje terapii psychologiczno-pedagogicznej, przykładowe sposoby rozwiązywania problemów uczniów, nauczycieli i rodziców przez pracowników poradni.

Daty szkoleń: 12.03.2012 r., 28.03.2013 r., 20.03.2014 r.

Osoby prowadzące szkolenia: Zofia Tokarska, Iwona Orzełowska, Millena Wnuk, Magdalena Krasuska.

Praktyki śródroczne - wychowawcze

Ideą praktyk śródrocznych wychowawczych jest przygotowanie studentów do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych w szkole. W czasie trwania praktyki pedagog szkolny zapoznał studentów/-ki słuchaczy/-ki ze specyfiką pracy na zajmowanym stanowisku pracy oraz z zasadami współpracy z innymi nauczycielami i rodzicami uczniów. Celem tej praktyki, zorganizowanej dla całej grupy studenckiej, było także zapoznanie z zadaniami wychowawczymi szkoły, w tym ze szkolnym programem wychowawczym, szkolnym programem profilaktyki, problemami wychowawczymi szkoły. Praktyka ta zaplanowana była w wymiarze 4 godzin na grupę studencką.

Praktyki śródroczne - przedmiotowe

Ich zadaniem jest przygotowanie studentów do praktyki ciągłej przedmiotowej, czyli do wykonywania podstawowych obowiązków nauczyciela przedmiotu, w tym przygotowania lekcji, jej przeprowadzenia, motywowania uczniów do pracy, dokonania oceny aktywności uczniów na zajęciach i in. W modelu praktyk wdrożonym w tym projekcie, praktyki śródroczne przedmiotowe były prowadzone w systemie rotacyjnym. Oznacza to, że grupa studencka w jednej ze szkół praktyk hospitała lekcję prowadzoną przez nauczyciela. Po jej zakończeniu lekcja została omówiona z całą grupą studentów. Następnie, w kolejnych tygodniach, lekcje prowadzili studenci, po dwie osoby w każdej z sześciu szkół uczestniczących w projekcie. W ciągu semestru nauki, cała grupa studencka uczestniczyła w lekcjach prowadzonych przez koleżanki i kolegów w sześciu różnych szkołach. Zaletą takiego systemu jest poznanie pracy w różnych placówkach oświatowych, w których potem zorganizowana była praktyka ciągła przedmiotowa. W czasie trwania

tej praktyki, każdy nauczyciel przedmiotu, współpracując ze studentami, podawał im temat lekcji oraz wskazówki metodyczne, co do sposobu jej przeprowadzenia. Nauczyciel miał za zadanie zasugerowanie jakie środki dydaktyczne powinny być wykorzystane na lekcji. Inne obowiązki nauczyciela opiekującego się studentami polegały na analizowaniu z praktykantami przygotowanych konspektów lekcji, sugerowaniu ewentualnych zmian i poprawek w konspektach przygotowanych przez studentów. Nauczyciel uczestniczył w lekcji praktykanta/-ki oraz w jej omówieniu i ocenie. Studenci na tej praktyce prowadzili swoje lekcje w obecności całej grupy studenckiej, nauczyciela ze szkoły i nauczyciela akademickiego – dydaktyka przedmiotu.

Praktyki ciągłe wychowawcze

Zgodnie z założeniami modelu praktyk przyjętym w tym projekcie, praktyka ciągła wychowawcza zaplanowana była na okres jednego tygodnia pobytu studenta/-ki, słuchacza/-ki w szkole i przebiegała pod opieką nauczyciela przedmiotu. Studenci byli kierowani na praktykę po dwie osoby do każdej szkoły uczestniczącej w projekcie (system dwójkowy). Nauczyciela przedmiotu wspierał w czasie tej praktyki pedagog szkolny. Przyjęto założenie, że studenci odbywający tę praktykę mają rozliczyć się z 25 godzin udokumentowanych działań opiekuńczo-wychowawczych. Każdy student/-ka miał/-a też zaplanowane 4 godziny pracy z pedagogiem szkolnym.

Do zadań nauczyciela przedmiotu, bezpośredniego opiekuna dwójki studentów, należało zapoznanie ich ze specyfiką pracy wychowawcy klasy oraz prowadzeniem dokumentacji działań opiekuńczo-wychowawczych, z planowaniem i prowadzeniem lekcji z wychowawcą, z prowadzeniem obserwacji lekcji przedmiotowych i analizowania ich pod kątem realizowanych celów

wychowawczych, z kryteriami oceniania zachowania ucznia, z wydarzeniami odbywającymi się w szkole w czasie trwania praktyki np.: rada pedagogiczna, wycieczka, apel.

Zadania pedagoga szkolnego, wspierającego nauczyciela przedmiotu w praktycznym kształceniu młodzieży akademickiej, polegały na zapoznaniu studenta/-tki z przepisami regulującymi pracę wychowawczą na terenie szkoły, z prawami i obowiązkami ucznia, zadaniami samorządu szkolnego i rady rodziców, ze sposobem opracowania charakterystyki ucznia, z przykładami rozwiązywania różnych problemów wychowawczych oraz z realizowanymi w szkole formami pracy pozalekcyjnej i pozaszkolnej uczniów.

Praktyki ciągle przedmiotowe

Organizowane były w systemie dwójkowym w szkołach na terenie Miasta Siedlce. Opiekunem dwójki studentów, kierowanej do każdej szkoły, był nauczyciel przedmiotu. Wspierał go pedagog szkolny, którego czas pracy z każdym studentem/-tką zaplanowany był na 4 godziny. Na tej praktyce obowiązywała zasada, że udokumentowany czas pracy praktykanta/-ki wynosił 25 godzin w każdym tygodniu praktyki, w tym 8 godzin przeprowadzonych/asystowanych lekcji, z obowiązkiem przygotowania konspektów lekcji i 4 lekcje obserwowane, z obowiązkiem sporządzenia protokołu obserwacji lekcji. Dla nauczyciela przedmiotu – opiekuna praktykantów, przewidziano zadania polegające na zapoznaniu studentów/-ek, słuchaczy/-ek z:

- prowadzeniem obserwacji lekcji,
- opracowaniem konspektów lekcji i prowadzeniem lekcji,
- prowadzeniem „lekcji z wychowawcą” na określony temat,

- udziałem w wydarzeniach odbywających się w szkole w czasie trwania praktyki,
- pracą z uczniami dysfunkcyjnymi,
- przeprowadzaniem oceny osiągnięć uczniów i sposobem opracowania narzędzi pomiaru dydaktycznego,
- wyposażeniem pracowni przedmiotowej,
- prowadzoną dokumentacją szkolną,
- podręcznikami szkolnymi, rozkładami materiału nauczania oraz literaturę metodyczną przydatną w przygotowaniu do lekcji,
- zakresem obowiązków i specyfiką pracy nauczyciela przedmiotu oraz wychowawcy klasowego,
- szkolnym i przedmiotowym systemem oceniania osiągnięć uczniów,
- zewnątrzszkolnym systemem oceniania osiągnięć uczniów,
- zasadami organizacji uroczystości szkolnych i udziale w nich uczniów,
- swoją opinią na temat jego/jej pracy podczas praktyki.

Zadania pedagoga szkolnego polegały na zapoznaniu studentów/-ek słuchaczy/-ek:

- z zasadami opracowania studium przypadku ucznia i charakterystyki ucznia,
- z technikami badań socjometrycznych klasy,
- z realizowanymi w szkole programami wychowawczymi,
- z prowadzonym przez siebie indywidualnym poradnictwem dla uczniów w zakresie np. rozwiązywania problemów osobistych czy rodzinnych, konfliktów koleżeńskich, niepowodzeń w nauce, uzależnień, przemocy,
- z orzecznictwem i pracą z uczniami dysfunkcyjnymi,

- z prowadzonymi zajęciami warsztatowymi,
- ze swoją opinią na temat jego/jej zaangażowania i postawy w czasie praktyki.

„Blżej kultury” - udział w spektaklu teatralnym

Wszyscy beneficjenci projektu mieli możliwość wzięcia udziału w spektaklu teatralnym. Uczestnictwo w kulturze miało bardzo silny związek z budowaniem wspólnoty dydaktycznej. Celem tej formy wsparcia było zaszczepienie w przyszłych nauczycielach potrzeby uczestnictwa w życiu kulturalnym, co powinno pozytywnie przekładać się na ich pracę dydaktyczno-wychowawczą po podjęciu pracy w szkole. Planując ten rodzaj wsparcia przyjęto założenie, że uczestnictwo w kulturze i tworzenie kultury jest jednym z najlepszych sposobów wychowawczych. Wspólne wyjazdy studentów, słuchaczy, nauczycieli, pedagogów i dyrektorów do teatru miały za zadanie zintegrować środowisko projektowe. Miało to swoje bezpośrednie przełożenie na efektywność praktyk. Wyjazdy do teatru wzbogaciły także projektową społeczność o nowe doświadczenia w zakresie pracy opiekuńczo-wychowawczej, organizacji wycieczek szkolnych i kierowania zespołem uczniowskim podczas zajęć pozalekcyjnych. W czasie trwania projektu jego beneficjenci mieli okazję uczestniczyć w następujących spektaklach teatralnych:

13.05.2011 r. – Scena Teatralna Miasta Siedlce - *Chór Alexandre Poustovalov*,

13.05.2011 r. – Teatr Muzyczny Roma w Warszawie - *Les Misérables*,

27.05.2011 r. – Scena Teatralna Miasta Siedlce - *Zdobyć, utrzymać, porzucić*,

15.06.2012 r. – Teatr 6. piętro w Warszawie - *Fredro dla dorosłych mężów i żon*,

28.05.2012 r. – Scena Teatralna Miasta Siedlce - *Scenariusz dla trzech aktorów*,
11.05.2012 r. – Teatr 6. piętro w Warszawie - *Central Park West*,
21.06.2013 r. – Teatr Kamienica w Warszawie - *Jak się kochają w niższych sferach*,
14.06.2013 r. – Teatr Studio Buffo w Warszawie - *Polita*,
03.04.2014 r. – Teatr Komedia w Warszawie - *Fotki z wakacji*,
11.04.2014 r. – Teatr Kamienica w Warszawie - *ZUS czyli Zalotny Uśmiech Słonia*.

Pakiet studenta/-ki, słuchacza/-ki, nauczyciela/-ki

Pakiet studenta/słuchacza i nauczyciela to kolejne wsparcie udzielone w ramach projektu. W skład pakietów wchodziła literatura przedmiotowo-metodyczna i wychowawcza, teczka z projektowym nadrukiem, podręczniki, przydatne przybory, prezenter multimedialny ze wskaźnikiem laserowym i in. pomoce przydatne w pracy wychowawczej i dydaktycznej.

Student z otrzymanym w ramach projektu pakietem praktykanta.

Doposażenie szkół praktyk

W celu wykonywania filmowej dokumentacji pracy studentów i słuchaczy na praktykach śródrocznych i ciągłych, umożliwienia analizowania przeprowadzonych lekcji z zamiarem podniesienia jakości kształcenia, w ramach projektu, dla każdej z 18 szkół zakupiono laptop, rzutnik multimedialny oraz kamerę cyfrową ze statywem. Był to zakup z cross financingu. Ze sprzętu tego mogli korzystać praktykanci stosując tzw. „mikronauczanie”. Jest to metoda pracy polegająca na filmowaniu czynności nauczyciela w czasie zajęć z uczniami, w celu dokonania późniejszej analizy materiału filmowego i wyciągnięcia wniosków prowadzących do doskonalenia umiejętności pedagogicznych.

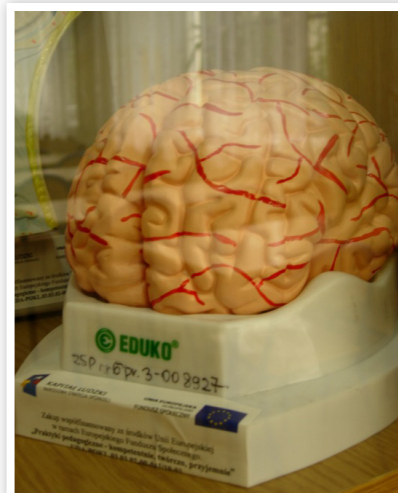

Władze Miasta Siedlce przekazujące doposażenie projektowym szkołom.

Doposażenie pracowni przedmiotowych i pedagogicznych w szkołach praktyk

Projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” przyczynił się do uzupełnienia wyposażenia pracowni przedmiotowych i gabinetów pedagogów w środki dydaktyczne niezbędne do prawidłowego przeprowadzenia zajęć przez praktykantów.

Czterokrotnie doposażano 48 pracowni szkolnych (biologii, chemii, matematyki, przyrody), w pomoce szkolne, każdorazowo przeznaczając na ten cel kwotę 2000 zł na pracownię. Asortyment pomocy przekazywanych szkołom, uzgadniany był przed wszczęciem procedury przetargowej z nauczycielami przedmiotów i pedagogami. W zależności od specyfiki nauczanego przedmiotu, pracownie otrzymywały sprzęt laboratoryjny, odczynniki chemiczne (pracownie chemiczne), kalkulatory, zestawy do nauczania geometrii, materiały graficzne (pracownie matematyczne); sprzęt optyczny, zestawy do badań terenowych, tablice poglądowe (pracownie biologiczne, przyrodnicze).

Przykładowe doposażenie pracowni biologicznej.

Ważną i odpowiedzialną pracę ze studentami wykonują także pedagodzy szkolni, dlatego też jednorazowo doposażono ich pracownie, aby jeszcze lepiej mogli wykonywać swoje obowiązki w zakresie przygotowywania przyszłych nauczycieli do pracy w szkołach. Każdą pracownię pedagogiczną wzbogacono w środki dydaktyczne, o równowartości 2000 zł. Zakupiono gry i zabawy edukacyjne, zestawy tablic demonstracyjnych, pakiety filmów, książki, odtwarzacze audio, teczki terapii zajęciowej i inne środki pomocne w pracy pedagoga szkolnego.

9. Promocja projektu

Aby poinformować społeczeństwo o realizacji projektu, „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, biuro projektu prowadziło szereg działań informacyjno-promocyjnych. Kampanie reklamujące projekt zamawiane były w regionalnych mediach m.in. radiu, telewizji, na telebimach, w gazetach i w Internecie.

Promocja projektu na antenie Katolickiego Radia Podlasie.

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA STRATEGICZNA POLSKA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach
realizowany w partnerstwie z Miastem Siedlce

**„Praktyki pedagogiczne
– kompetentnie, twórczo, przyjemnie”**

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzi, Priorytet II. Wzrost jakości systemu oświaty, Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2. Stworzenie nowych kształceń i doskonalenie nauczycieli
NA PRACOWNICZYM PODZIALE 12.0.2014-04.01.2015
NR UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO W SIEDLCACH 0404/17/000
Otwarcie realizacji projektu: 01.08.2014 r. - 30.11.2014 r.
Wzrost jakości kształcenia 13.13.13.000.0

**PANOWIE
W SZKOLE TEŻ MILE WIDZIANI**

Grupami docelowymi w projekcie są:

Studenci
biologii studiów stacjonarnych i II stopnia kształcenia,
chemii i matematyki z Poddyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli
Chemii i Matematyki

Nauczyciele
przedmiotów biologia, fizyka,
szkolni pedagodzy, dydaktycy

Biuro Projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”
Instytut Biologii w Wydziale Przyrodniczym
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach,
ul. Boboliwów Pasaż 12, pok. 28, 08-110 Siedlce, tel./fax: (25) 643 13 80
e-mail: praktyki@uph.edu.pl

UNIWERSYTET PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNY W SIEDLCACH

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA STRATEGICZNA POLSKA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach
realizowany w partnerstwie z Miastem Siedlce

**„Praktyki pedagogiczne
– kompetentnie, twórczo, przyjemnie”**

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzi, Priorytet II. Wzrost jakości systemu oświaty, Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2. Stworzenie nowych kształceń i doskonalenie nauczycieli
NA PRACOWNICZYM PODZIALE 12.0.2014-04.01.2015
NR UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO W SIEDLCACH 0404/17/000
Otwarcie realizacji projektu: 01.08.2014 r. - 30.11.2014 r.
Wzrost jakości kształcenia 13.13.13.000.0

**Panowie
są w szkole
też mile
widziani!**

Praktyki Pedagogiczne
KOMPETENTNIE,
TWÓRCZO,
PRZYJEMNIE
2010 - 2014

Projekt Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w Siedlcach realizowany w partnerstwie z Miastem Siedlce

Efekty naszej pracy to m.in.:

- opracowany i zweryfikowany model studenckich praktyk pedagogicznych,
- 18 szkół dobrze przygotowanych do prowadzenia praktyk,
- 49 nauczycieli/ek przedmiotów, 18 pedagogów szkolnych oraz 21 dyrektorów/ek przygotowanych do pracy ze studentami,
- 4 konferencje podnoszące kompetencje wychowawcze i przedmiotowe,
- 4 seminaria interdyscyplinarne z cyklu „Co nowego w nauce?”,
- 4 szkolenia z zakresu równości szans i niestereotypowego prowadzenia zajęć,
- 3 szkolenia „Komputer nauczycielem”,
- 3 szkolenia w poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- 3 szkolenia w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym,
- 9 projektowych wydawnictw,
- 4 wydarzenia kulturalne,
- 4 doposażenia pracowni przedmiotowych i 1 pracowni pedagogicznych,
- 737 tygodni praktyk ciągłych i 294 godzin praktyk śródrocznych.

Z sukcesem wspieraliśmy oświatę i ludzi z nią związanych, ponieważ „Człowiek to najlepsza inwestycja”

PANOWIE W SZKOLE TEŻ MILE WIDZIANI

Biuro Projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”
Instytut Biologii w Wydziale Przyrodniczym
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach,
ul. Boboliwów Pasaż 12, pok. 28, 08-110 Siedlce, tel./fax: (25) 643 13 80
e-mail: praktyki@uph.edu.pl

UNIWERSYTET PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNY W SIEDLCACH

Grupy docelowe projektu:

Studenci
• biologii, chemii, matematyki studiów stacjonarnych i II stopnia kształcenia,
• chemii i matematyki z Poddyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli Chemii i Matematyki

Nauczyciele
• biologii, chemii, matematyki, przyrody, pedagogicy

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Biuro Projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”
Instytut Biologii w Wydziale Przyrodniczym
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach,
ul. Boboliwów Pasaż 12, pok. 28, 08-110 Siedlce, tel./fax: (25) 643 13 80
e-mail: praktyki@uph.edu.pl

UNIWERSYTET PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNY W SIEDLCACH

Plakaty promujące projekt eksponowane w siedleckich szkołach.

Biuro projektu regularnie informowało o wszystkich działaniach, umieszczając ogłoszenia w witrynie internetowej projektu www.praktyki.uph.edu.pl oraz stronie głównej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach.

"Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie"
Projekt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce

Panowie w szkole też mile widziani!

UNIWERSYTET PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNY W SIEDLCACH

- Strona główna
- O projekcie
  - Cel projektu
  - Uczestnicy projektu
  - Dlaczego warto?
- Aktualności
- Zamówienia publiczne
- Galeria "Ale to już było"
- Rekrutacja
- Dokumenty projektowe
- Najbliższe działania

 KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Projekt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (Lider) realizowany w partnerstwie z Miastem Siedlce (Partner)

"Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie"
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty,
Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia

Tablica informacyjna, na której informowano o bieżących pracach w projekcie.

Projekt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach realizowany w partnerstwie z Miastem Siedlce

„Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
 Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
 Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia,
 Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli
 NR PROJEKTU WND-POKL.03.03.02-00-041/10
 NR UMOWY DOFINANSOWANIA UDA-POKL.03.03.02-00-041/10-00
 Okres realizacji projektu: 01.09.2010 r. – 20.10.2014 r.
 Wartość projektu: 3 833 175,00 zł

W SZKOLE TEŻ MILE WIDZANI!

Grupami docelowymi w projekcie są:

Studenci
 biologii studiów stacjonarnych I i II stopnia kształcenia,
 chemii i matematyki z Podyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli
 Chemii / Matematyki

Nauczyciele
 przedmiotów biologia, chemia, matematyka, przyroda,
 szkolni pedagodzy, dyrektorzy szkół.

Biuro Projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”
 Instytut Biologii na Wydziale Przyrodniczym
 Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach,
 ul. Bolesława Prusa 12, pok. 39, 08-110 Siedlce, tel./fax: (25) 643 13 80
 e-mail: praktyki@uph.edu.pl

www.praktyki.uph.edu.pl

Baner promujący projekt.

Stoiska promocyjne projektu urządzano przy okazji organizowania dni otwartych UPH, festiwali i pikników naukowych. Osobom odwiedzającym projektowe stoisko rozdawano promocyjne ulotki, publikacje wydane w ramach projektu oraz torby bawełniane z nadrukiem. Wszelkie projektowe materiały zostały opracowane z uwzględnieniem zasad równości szans ze względu na płeć.

Promocja projektu na dniach otwartych UPH.

Baner informacyjny był zawsze prezentowany na konferencjach i szkoleniach.

Materiały wydane w ramach promocji projektu, uwzględniające koncepcję zrównoważonego rozwoju, rozpowszechniane w szkołach praktyk.

Formą promocji modelu wypracowanego w ramach tego projektu był udział pracowników biura i koordynatorek kierunkowych w konferencjach organizowanych w UPH, jak również w innych uczelniach. W materiałach konferencyjnych zamieszczane były teksty artykułów. W okresie czterech lat trwania projektu opublikowano parę artykułów związanych z tematyką kształcenia nauczycieli w UPH w Siedlcach, z uwzględnieniem modelu praktycznego kształcenia opracowanego w projekcie:

1. Kowalski R., Obrębska M., Szyrkarczyk O., (2011). Kształcenie nauczycieli biologii i przyrody w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach. Edukacja Biologiczna i Środowiskowa, nr 4.
2. Wojciechowska K., Kowalski R. (2013). Przygotowanie studentów chemii UPH w Siedlcach do wykonywania zawodu nauczyciela w ramach projektu unijnego, 56 Zjazd Naukowy PTCh i SIPCh, Wyd. PTCh, Warszawa.
3. Kowalski R., Obrębska M., Wojciechowska K., Kadej C., Szyrkarczyk O., Andrzejewska A. (2014). Praktyczne kształcenie nauczycieli na przykładzie UPH w Siedlcach przez praktyki do praktyki w stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli, cz.3 Pedagogika, Wyd. UMCS, Lublin.
4. Wojciechowska K, Wojciechowski K. (2014). Midterm school practice of the chemistry students- purpose, organization, efficiency, 6-th International Conference Research in Didactics of the Sciences, Wyd. Pedagogical University of Kraków, Kraków.
5. Kowalski R., Obrębska M., Wojciechowska K., Kadej C., Szyrkarczyk O., Andrzejewska A. (2014). Model kształcenia nauczycieli na przykładzie Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. UŁ.

10. Projekt w świetle wyników badań ewaluacyjnych

Aneta Strupiechowska – specjalistka ds. ewaluacji

Przedmiot i definicja ewaluacji

Ewaluacja w projekcie pt. „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie” miała na celu sprawdzenie poziomu osiągnięcia zaplanowanych wskaźników rezultatów miękkich oraz określenie na tej podstawie, czy przewidziane w w/w projekcie formy wsparcia zostały odpowiednio zaplanowane i przeprowadzone.

Ewaluacja prowadzona była przez cały okres trwania projektu.

Badania ewaluacyjne zastosowane w projekcie przeprowadzono zgodnie z definicją ewaluacji¹, która brzmi: *„Ewaluacja jest osądem (oceną) wartości interwencji publicznej dokonanym przy uwzględnieniu odpowiednich kryteriów (skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości) i standardów. Osąd dotyczy zwykle potrzeb, jakie muszą być zaspokojone w wyniku interwencji oraz osiągniętych efektów. Ewaluacja oparta jest na specjalnie w tym celu zebranych i zinterpretowanych informacjach za pomocą odpowiedniej metodologii”*.

W „Podręczniku zarządzania projektami miękkimi, w kontekście europejskiego funduszu społecznego”² zapisano, że *„ewaluacja to stwierdzenie (lub sprawdzanie), czy w wyniku podejmowanych w projekcie działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy te rezultaty przelożyły się na realizację celów projektu (lub czy przybliżają tych celów osiągnięcie)”*.

1 Rozporządzenie Rady UE nr 1083/2006

2 Wydany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2006 r., str. 101

Zasadniczym celem ewaluacji jest stałe ulepszanie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych skutków społecznych i gospodarczych związanych bezpośrednio z danym programem. Ma ona za zadanie zwiększanie przejrzystości i promowanie działań podejmowanych przez władze publiczne. Ewaluacja powinna dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji o obiekcie badania, wspierając w ten sposób proces decyzyjny oraz doskonalić współdziałanie wszystkich zaangażowanych w realizację programu partnerów.

Metody badawcze

W badaniu zastosowano następujące metody badawcze: obserwację, wywiad z grupami docelowymi oraz ankietę, która była traktowana jako najważniejsze narzędzie pozyskiwania informacji. Dla potrzeb niniejszych badań skonstruowano kwestionariusze składające się z pytań zamkniętych i otwartych. Ankiety były zróżnicowane i dostosowane, poprzez odpowiednio dobrane pytania, do oceny różnych form wsparcia realizowanych w projekcie.

W badaniach ewaluacyjnych przyjęto pięciostopniową skalę ocen, gdzie liczba 1 – oznaczała ocenę bardzo niską, a 5 – bardzo wysoką.

Próba badawcza

Zgodnie z zapisami we wniosku o dofinansowanie projektu „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie” w badaniach ewaluacyjnych uczestniczyli:

- studenci/słuchacze kierunków: biologia, chemia i matematyka,
- dyrektorzy szkół,
- pedagodzy szkolni,
- nauczyciele przedmiotów: biologia, chemia, matematyka i przyroda.

W badaniach wzięło udział łącznie 224 uczestników projektu (w tym 196 kobiet i 28 mężczyzn). W tabeli nr 3 przedstawiono strukturę badanej grupy z uwzględnieniem płci.

Tabela 3. Uczestnicy projektu z uwzględnieniem zróżnicowania grupy docelowej i podziału na płeć.

Płeć	Liczba							
	Studenci/słuchacze		Nauczyciele		Dyrektorzy szkół		Pedagodzy szkolni	
	planowana	końcowa	planowana	końcowa	planowana	końcowa	planowana	końcowa
Kobiety	112	121	38	46	11	11	18	18
Mężczyźni	20	15	10	3	7	10	0	0
Łącznie	132	136	48	49	18	21	18	18
Planowana liczba uczestników - 216								
Końcowa liczba uczestników – 224								

Rezultaty miękkie projektu

We wniosku o dofinansowanie projektu założono osiągnięcie niżej wymienionych rezultatów miękkich:

1. 80% studentów/słuchaczy będzie dobrze przygotowanych do pełnienia zadań wychowawczych;
2. 75% studentów/słuchaczy oceni pozytywnie przydatność mikronauczania w kształceniu nauczycieli jako sposobu pokonania stresu;
3. 80% studentów/słuchaczy doceni zalety odbywania praktyk w szkołach w Siedlcach;
4. 80% grup docelowych pozytywnie oceni realizowany model kształcenia praktycznego;
5. 80% nauczycieli i studentów/słuchaczy zaktualizuje wiedzę przedmiotową, metodyczną i wychowawczą;
6. u 70% nauczycieli wzrośnie motywacja do sprawowania opieki nad studentami/słuchaczami;
7. 80% dyrektorów uzna, że dzięki projektowi szkoły są lepiej przygotowane do praktyk;
8. 80% studentów/słuchaczy i nauczycieli będzie dobrze przygotowanych do prowadzenia zajęć w sposób niestereotypowy i równościowy.

W wyniku przeprowadzonych badań i opracowanych na ich podstawie analiz pozyskano dane niezbędne do oceny adekwatności zaproponowanych form wsparcia uczestników/-czek projektu „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli nr 4, stopień osiągnięcia założonych wskaźników rezultatów miękkich w projekcie przekroczył ich pierwotnie założoną wartość. Tym samym uzyskano potwierdzenie osiągnięcia założonych w projekcie celów.

Tabela 4. Realizacja wskaźników rezultatów miękkich w świetle przeprowadzonych badań ewaluacyjnych.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika (liczba osób)	Wartość wskaźnika osiągnięta (liczba osób)	Stopień realizacji wskaźnika (%)
1	Liczba studentów/słuchaczy dobrze przygotowanych do pełnienia zadań wychowawczych	106	134	126,42
2	Liczba studentów/słuchaczy pozytywnie oceniających przydatność mikronauczania w kształceniu nauczycieli jako sposobu pokonania stresu	99	118	119,19
3	Liczba studentów/słuchaczy doceniających zalety prowadzenia praktyk w szkołach w Siedlcach	106	132	124,53
4	Liczba osób z grup docelowych pozytywnie oceniających realizowany model kształcenia praktycznego	173	224	129,48
5	Liczba nauczycieli/-ek i studentów/ słuchaczy, którzy zaktualizują wiedzę przedmiotową, metodyczną i wychowawczą	144	179	124,31
6	Liczba nauczycieli/-ek u których wzrosła motywacja do sprawowania opieki nad studentami/słuchaczami	34	49	134,12

7	Liczba dyrektorów/-ek, którzy uznają, że dzięki projektowi szkoły są lepiej przygotowane do praktyk	15	21	140
8	Liczba studentów/słuchaczy i nauczycieli/-ek przygotowanych do prowadzenia zajęć w sposób niestereotypowy i równościowy	144	181	125,69

Ocena zaproponowanych w projekcie form wsparcia

Studenci/słuchacze uczestniczący w projekcie, brali udział w następujących rodzajach praktyk:

- A. Śródrocznej praktyce wychowawczej,
- B. Ciągłej praktyce wychowawczej,
- C. Śródrocznej praktyce przedmiotowej,
- D. Ciągłej praktyce przedmiotowej.

Dodatkowo, w ramach doskonalenia umiejętności pedagogicznych i przedmiotowych, zaplanowano szereg szkoleń i konferencji, w tym:

- A. Szkolenia „Równość szans ze względu na płeć i niestereotypowe prowadzenie zajęć”,
- B. Szkolenia „Komputer - nauczycielem” ,
- C. Konferencje „Wychowanie we współczesnej szkole”,
- D. Szkolenia interdyscyplinarne „Co nowego w nauce?”.

Poniżej przedstawiono ocenę i wnioski, wypływające z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych, dotyczące każdej z w/w form wsparcia.

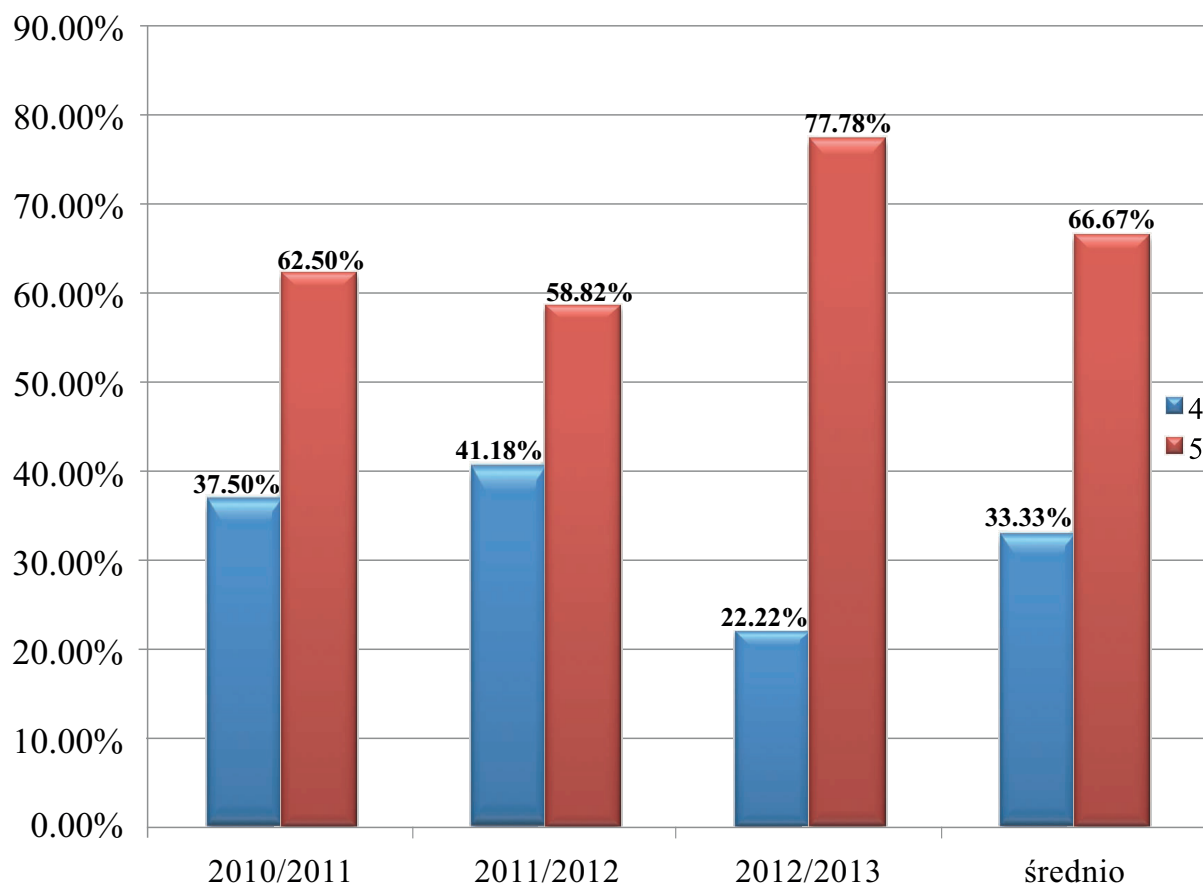
Ocena przeprowadzonych praktyk

A. Śródroczna praktyka wychowawcza w opinii studentów/słuchaczy

Śródroczna praktyka wychowawcza przeprowadzona była w trzech typach szkół: podstawowej, gimnazjum i ponadgimnazjalnej. Realizowano ją w wymiarze 4 godzin dydaktycznych na grupę studentów. W trakcie praktyki studenci/słuchacze uczestniczyli w zajęciach zorganizowanych przez pedagoga szkolnego.

Na rycinie nr 14 przedstawiono graficznie wyniki badań ewaluacyjnych, w których studenci/słuchacze ocenili organizację, przebieg i znaczenie śródrocznej praktyki wychowawczej. Świadczą one o tym, że studenci/słuchacze bardzo wysoko ocenili śródroczną praktykę wychowawczą, zarówno w aspekcie jej przydatności, jak i organizacji. Wysokie oceny dotyczą wszystkich lat, w których występował ten rodzaj praktyk.

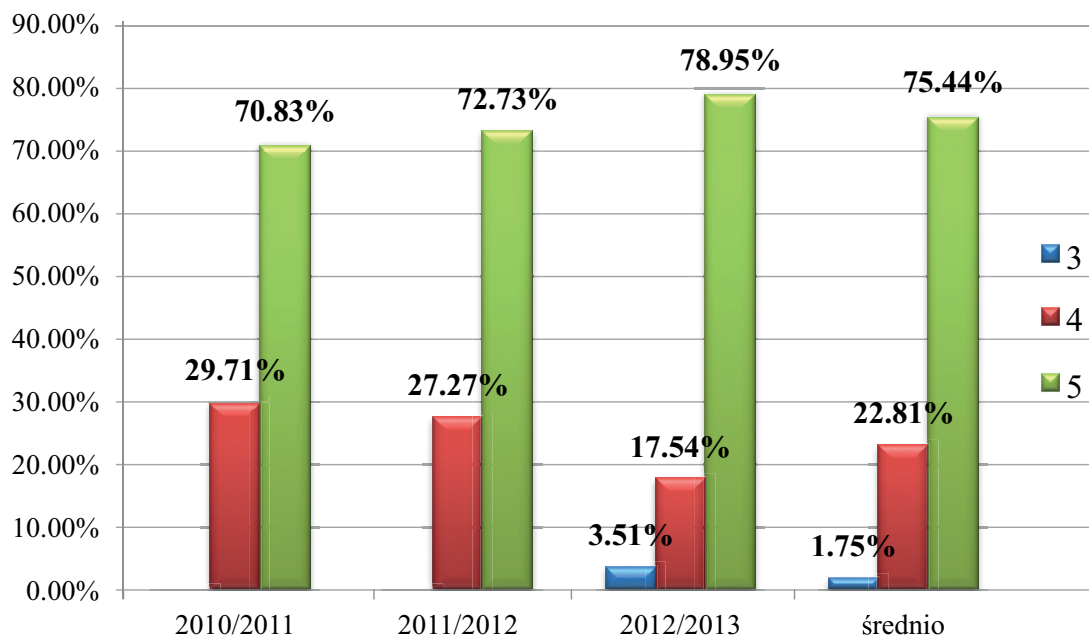

Ryc. 14. Ogólna ocena śródrocznej praktyki wychowawczej dokonana przez studentów/słuchaczy.

B. Ciągła praktyka wychowawcza w opinii studentów/słuchaczy i nauczycieli/-ek

Miejszem odbywania tej praktyki były szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. W jednej szkole praktykę odbywały jednocześnie dwie osoby, ponieważ przyjęto założenie, że mają one ze sobą współpracować i wzajemnie się wspierać. Z wywiadów przeprowadzonych ze studentami wynika, że doceniali tę możliwość i chwalili wspólne odbywanie praktyki z koleżanką/kolegą w tej samej szkole. Zdaniem młodzieży to rozwiązanie zastosowane w czasie praktyk ciągłych zmniejszało stres towarzyszący wykonywaniu zajęć w szkole. Jak wynika z danych przedstawionych na rycinie nr 15, większość studentów oceniła zorganizowanie i przeprowadzenie ciągłej praktyki wychowawczej bardzo pozytywnie. W jednostkowych przypadkach praktykę tę oceniono na dostateczny (1,75%).

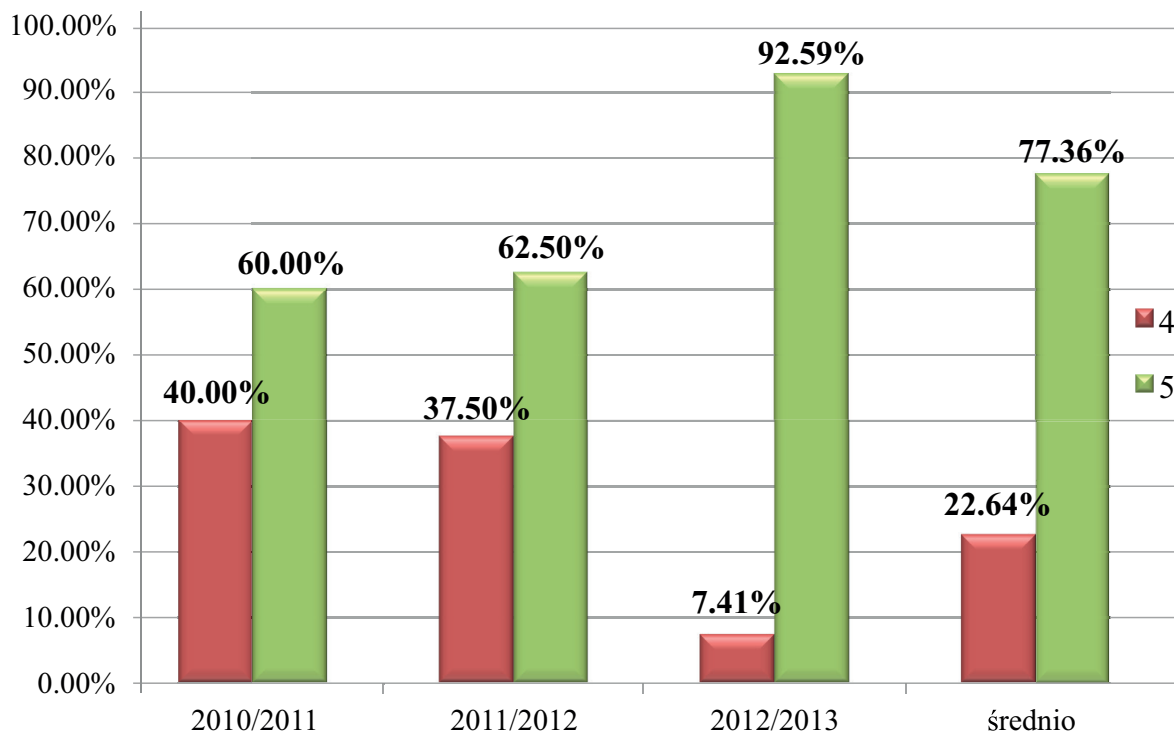

Ryc. 15. Ogólna ocena ciągłej praktyki wychowawczej dokonana przez studentów/słuchaczy.

Ciągłą praktykę wychowawczą studentów oceniali także nauczyciele wyrażając swoje opinie na spotkaniach podsumowujących, organizowanych przez koordynatorów kierunkowych. Celem tych spotkań była wymiana doświadczeń po praktykach i dyskusja prowadząca do optymalizacji działań w tym zakresie.

Analiza ankiet ewaluacyjnych wypełnionych przez nauczycieli została przedstawiona graficznie na rycinie nr 16. Z zawartych tam danych wynika, że nauczyciele ocenili swoich studentów/słuchaczy bardzo wysoko – przeważają oceny bardzo dobre. Wysokie oceny powtarzały się we wszystkich latach, w których dokonywane były badania ewaluacyjne.

W uwagach zamieszczanych w ankietach, jak również wyrażanych na spotkaniach podsumowujących, nauczyciele wskazali na dobrą współpracę ze studentami, ich zdyscyplinowanie, odpowiedzialność i duże zaangażowanie w wykonywanie obowiązków. Nie stwierdzono opinii negatywnych dotyczących praktykantów jak i organizacji praktyk ciągłych.

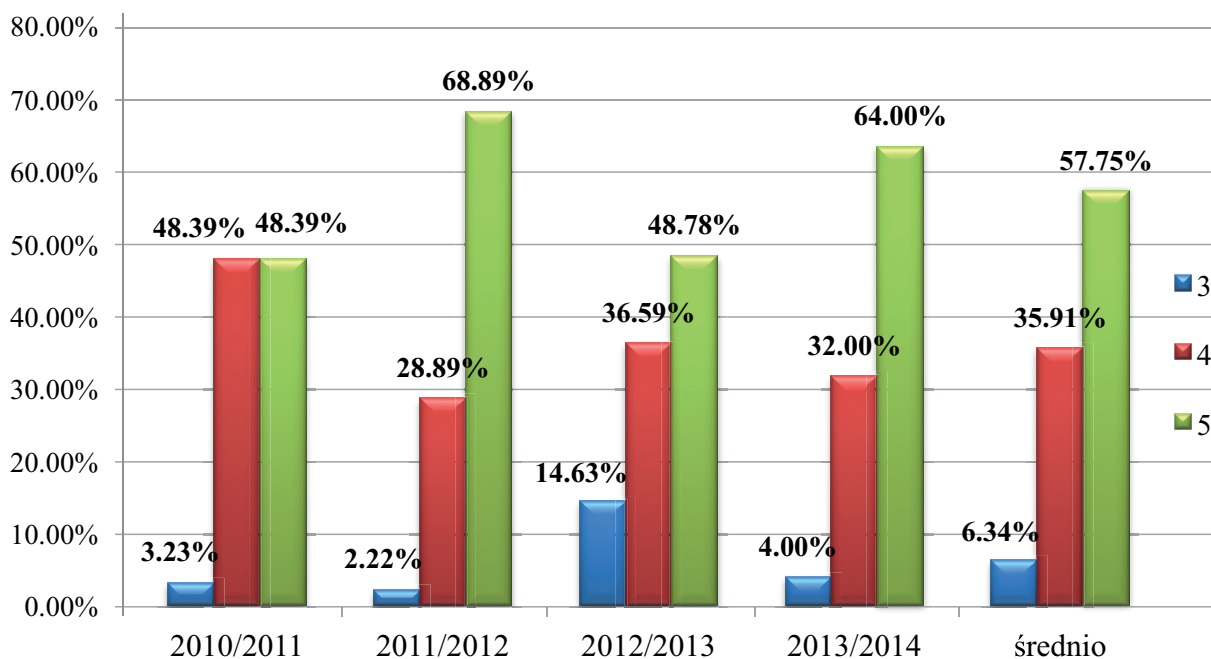

Ryc. 16. Ogólna ocena ciągłej praktyki wychowawczej dokonana przez nauczycieli/-ki.

C. Śródroczna praktyka przedmiotowa w opinii studentów/słuchaczy

Studenci/słuchacze realizowali śródroczną praktykę przedmiotową w systemie rotacyjnym, w sześciu szkołach na danym etapie kształcenia, co umożliwiło im poznanie pracy dydaktycznej i wychowawczej w różnych placówkach.

Z danych zawartych na rycinie nr 17 wynika, że studenci/słuchacze ocenili śródroczną praktykę przedmiotową na ocenę bardzo dobrą (57,75%), dobrą – 35,91%. Niewielka grupa studentów/słuchaczy (6,34%) oceniła omawianą praktykę na poziomie dostatecznym. W ankietach ewaluacyjnych nie zamieszczono uzasadnienia ocen.

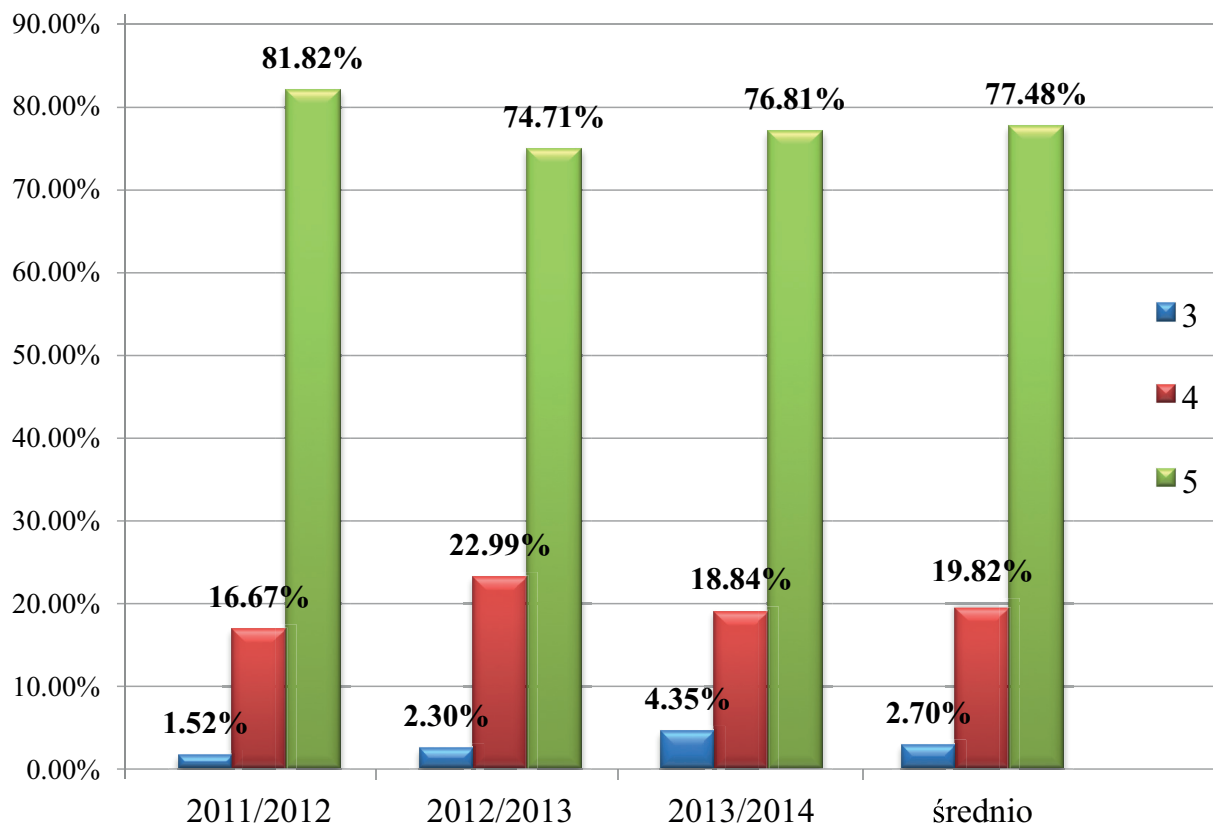
Ryc. 17. Ogólna ocena ciągłej praktyki wychowawczej dokonana przez studentów/słuchaczy.

D. Ciągła praktyka przedmiotowa w opinii studentów/słuchaczy i nauczycieli/-ek

Ciągłą praktykę przedmiotową studenci/słuchacze odbywali po dwie osoby jednocześnie w jednej szkole. To rozwiązanie organizacyjne nazwano „systemem dwójkowym”. Praktykanci/-ki przeprowadzali samodzielnie lekcje, pełnili zadania opiekuńczo-wychowawcze związane z wykonywaniem funkcji nauczyciela przedmiotu jak również diagnozowali i rozwiązywali problemy wychowawcze.

Jak pokazują wyniki zestawione na rycinie nr 18, 77,48% studentów/słuchaczy bardzo dobrze oceniło tę praktykę. Wysoka ocena powtarzała się we wszystkich latach, w których prowadzono tę praktykę. Ocenę dobrą zakresliło w ankiecie 19,82% osób, a dostateczną 2,70%.

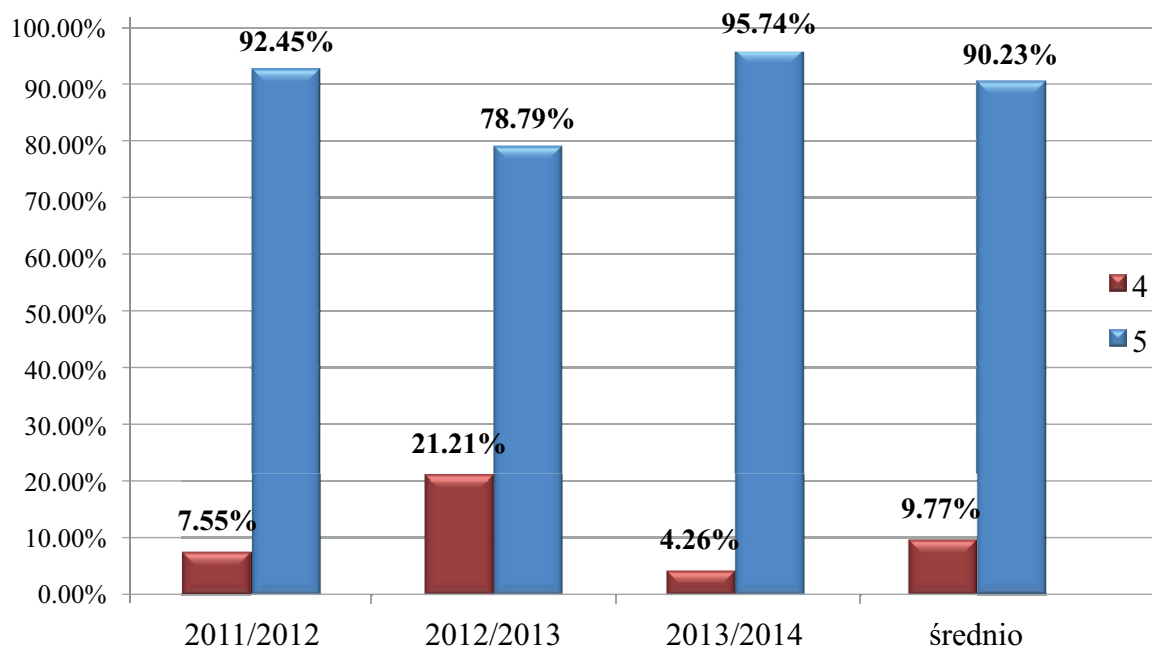

Ryc. 18. Ogólna ocena ciągłej praktyki przedmiotowej dokonana przez studentów/słuchaczy.

Opinie o ciągłej praktyce przedmiotowej nauczyciele wyrażali na spotkaniach podsumowujących oraz wypełniając ankietę ewaluacyjną.

Rycina nr 19 ukazuje wysokie oceny nauczycieli na temat ciągłej praktyki przedmiotowej. Nauczyciele podkreślali w ankietach bardzo dobre przygotowanie studentów/słuchaczy do praktyki i ich zdyscyplinowanie. Przeważały oceny bardzo dobre (średnia z trzech lat 90,23%). Żaden z nauczycieli nie wystawił studentowi/słuchaczowi oceny poniżej dobrej.

Ryc. 19. Ogólna ocena ciągłej praktyki przedmiotowej dokonana przez nauczycieli/-ki.

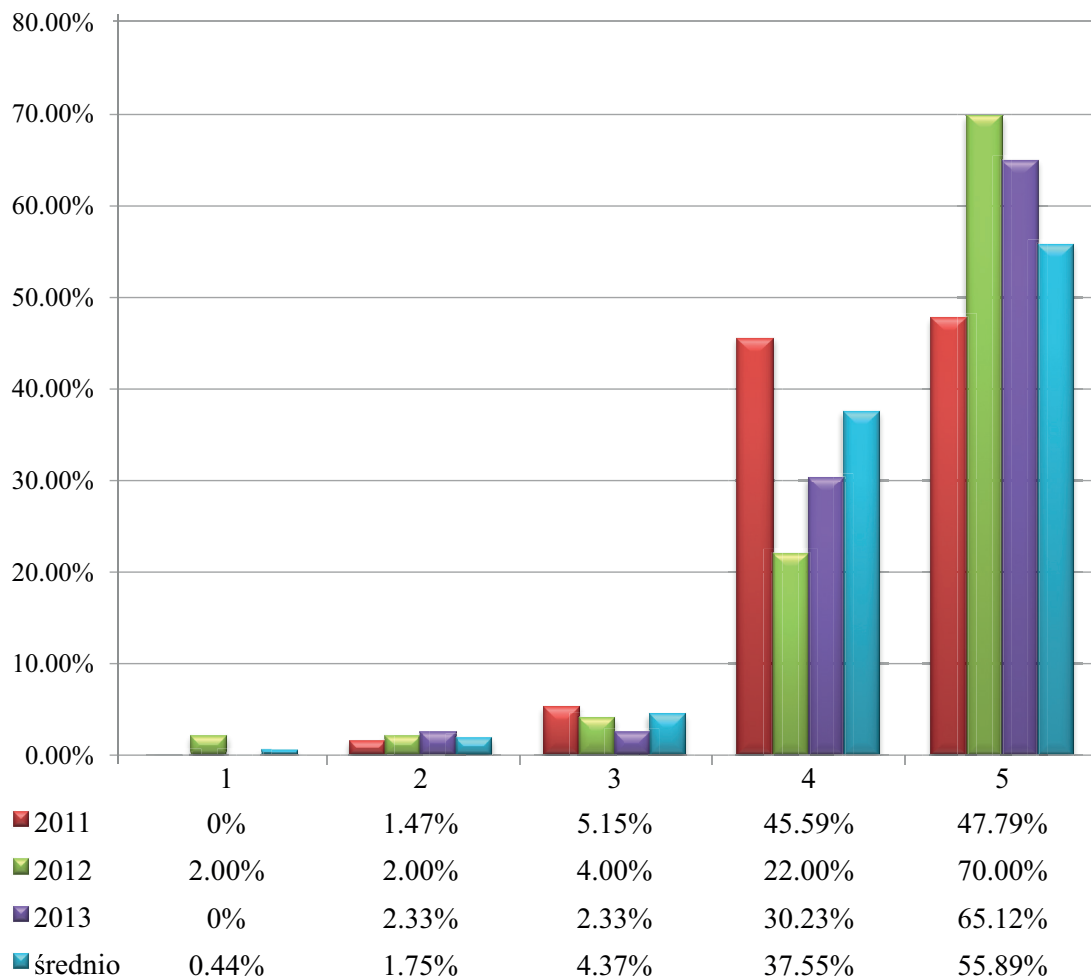

A. Szkolenie „Równość szans ze względu na płeć i niestereotypowe prowadzenie zajęć”

Opinie o szkoleniu nt. równości szans ze względu na płeć i niestereotypowe prowadzenie zajęć, przeprowadzane dla wszystkich grup docelowych, zbierano w kolejnych latach 2011, 2012 i 2013. W opinii beneficjentów, wyrażanych w przeprowadzanych z nimi wywiadach, efektem uczestnictwa w tych szkoleniach był wzrost ich świadomości na temat równości szans i stereotypów funkcjonujących w społeczeństwie.

Jak ukazuje rycina nr 20, zdecydowana większość beneficjentów oceniła szkolenie na wysokim poziomie: 55,89% - ocenę bardzo dobra, 37,55% - ocena dobra. Na podstawie dokonanej oceny można stwierdzić, że szkolenie to było bardzo potrzebną formą wsparcia, zarówno dla studentów jak i nauczycieli i uświadomiło beneficjentom projektu potrzebę stosowania zasady równości szans w praktyce szkolnej oraz przełamywania stereotypów zakorzenionych w myśleniu i postępowaniu wielu osób.

Zdaniem beneficjentów, z którymi przeprowadzono wywiad, udział w tym szkoleniu stworzył możliwość poszerzenia ogólnej wiedzy pedagogicznej, przydatnej zarówno w szkole jak i w społecznym funkcjonowaniu.

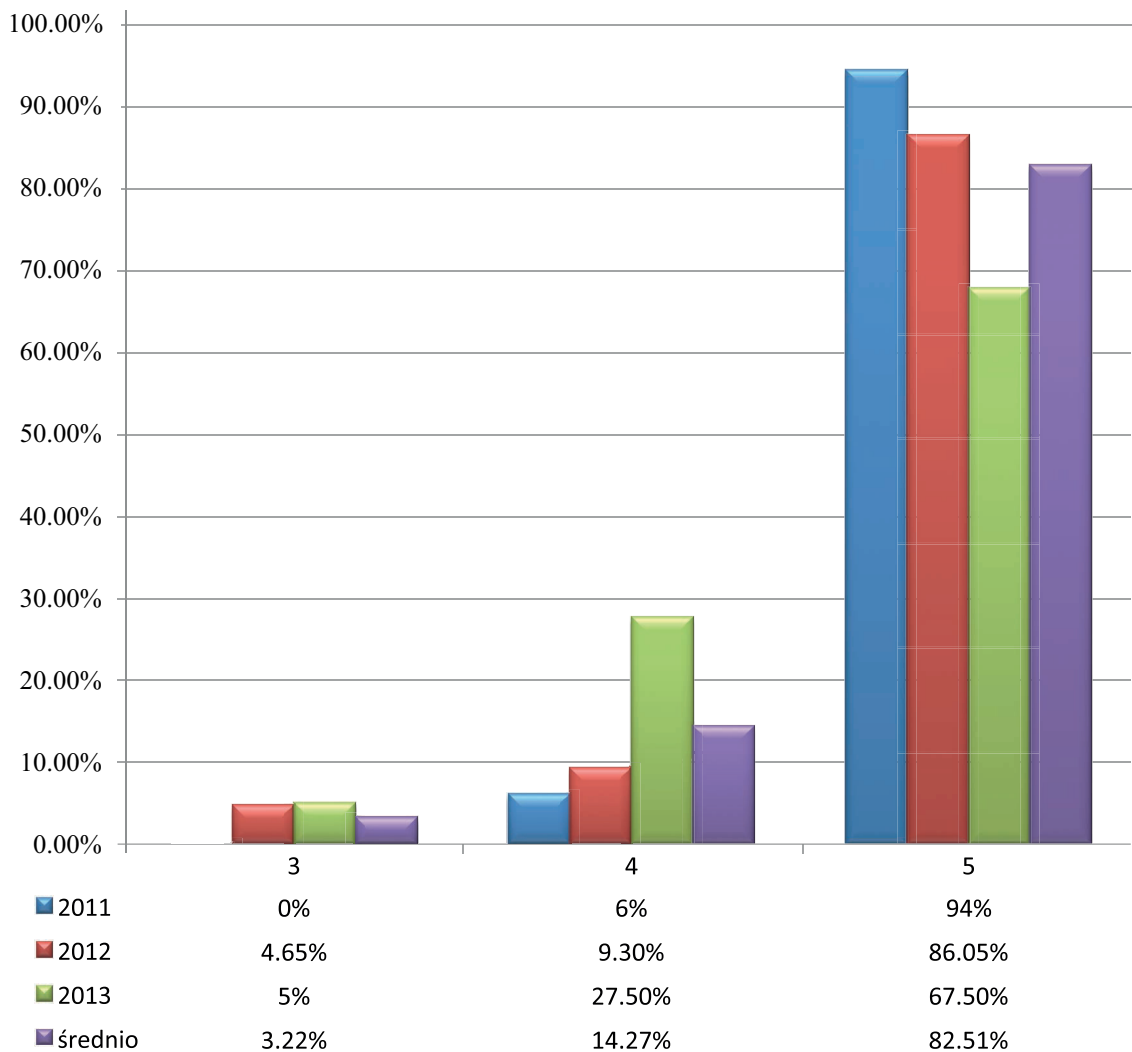
Ryc. 20. Ogólna ocena szkolenia „Równość szans ze względu na płeć i niestereotypowe prowadzenie zajęć” na podstawie opinii wyrażonych przez osoby z wszystkich grup docelowych.

B. Szkolenie „Komputer - nauczycielem”

Szkolenie „Komputer nauczycielem” było przeprowadzane dla studentów/słuchaczy w kolejnych latach 2011, 2012 i 2013. Miało ono na celu doskonalenie umiejętności stosowania nowych technik w edukacji, a przede wszystkim obsługi dziennika elektronicznego.

Jak wynika z danych zamieszczonych na rycinie nr 21, 82,51% studentów/słuchaczy oceniło to szkolenie przyznając ocenę bardzo dobrą. Na podstawie wywiadu przeprowadzonego z uczestnikami można stwierdzić, iż szkolenie przekonało ich o tym, że dziennik elektroniczny to bardzo praktyczne rozwiązanie usprawniające prowadzenie dokumentacji w szkole. Zdaniem respondentów, ta forma wsparcia pomogła im poznać wiele praktycznych możliwości korzystania z tego narzędzia, zarówno przy planowaniu nauczycielskiej pracy, jej dokumentowaniu, jak i mających zastosowanie w kontaktach z rodzicami.

*Ryc. 21. Ogólna ocena szkolenia „Komputer nauczycielem”
na podstawie opinii studentów/słuchaczy.*

C. Konferencje „Wychowanie we współczesnej szkole”

Konferencje w ramach ogólnej tematyki: „Wychowanie we współczesnej szkole” organizowane były dla wszystkich grup docelowych i miały na celu zaktualizowanie wiedzy pedagogicznej i przygotowanie do diagnozowania i rozwiązywania problemów wychowawczych.

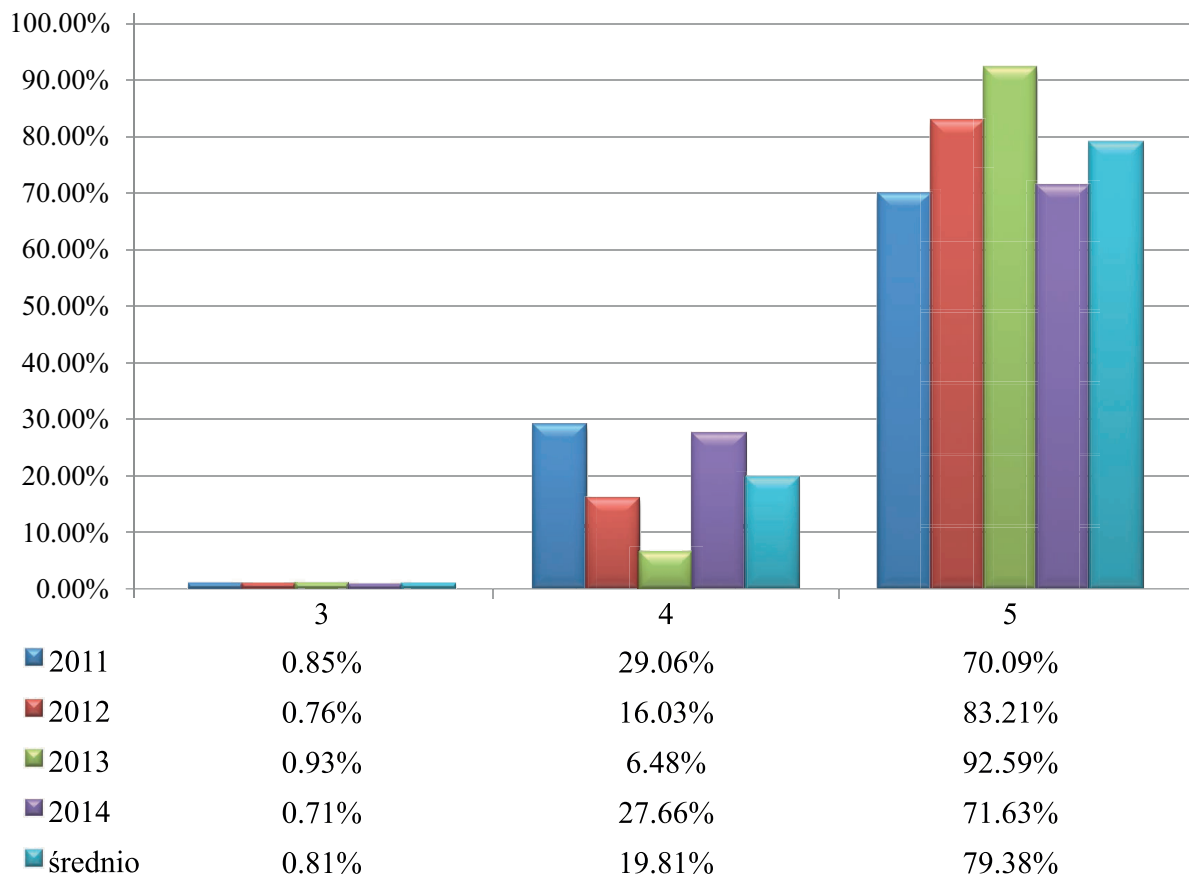
Badania ankietowe były przeprowadzane po następujących konferencjach zorganizowanych w ramach cyklu pod w/w tytułem:

- „Szkola wolna od przemocy” (2011),
- „Jak sobie radzić z nadpobudliwością psychoruchową uczniów (ADHD) w klasie?” (2012),
- „Dysfunkcje jako problem w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży” (2013),
- „Twórcze myślenie, aktywne działanie w szkole” (2014).

Oceny uczestników/-czek odnośnie w/w konferencji były bardzo wysokie (ocena bardzo dobra kształtowała się na poziomie 79,38%) – ryc. nr 22. Należy je traktować jako wyraz trafnego wyboru tematyki konferencji, doboru kompetentnych wykładowców oraz sprawnej organizacji konferencji.

Zdaniem beneficjentów ta forma wsparcia poszerzyła ich wiedzę i dała większą pewność siebie w rozwiązywaniu trudnych problemów wychowawczych w szkole.

Na podstawie obserwacji i wywiadu przeprowadzonego w trakcie i po konferencjach z ich uczestnikami stwierdzono, iż tego typu konferencje są potrzebną formą wsparcia dla nauczycieli.

Ryc. 22. Ogólna ocena cyklu konferencji „Wychowanie we współczesnej szkole” na podstawie opinii wszystkich grup docelowych.

D. Szkolenie interdyscyplinarne „Co nowego w nauce?”

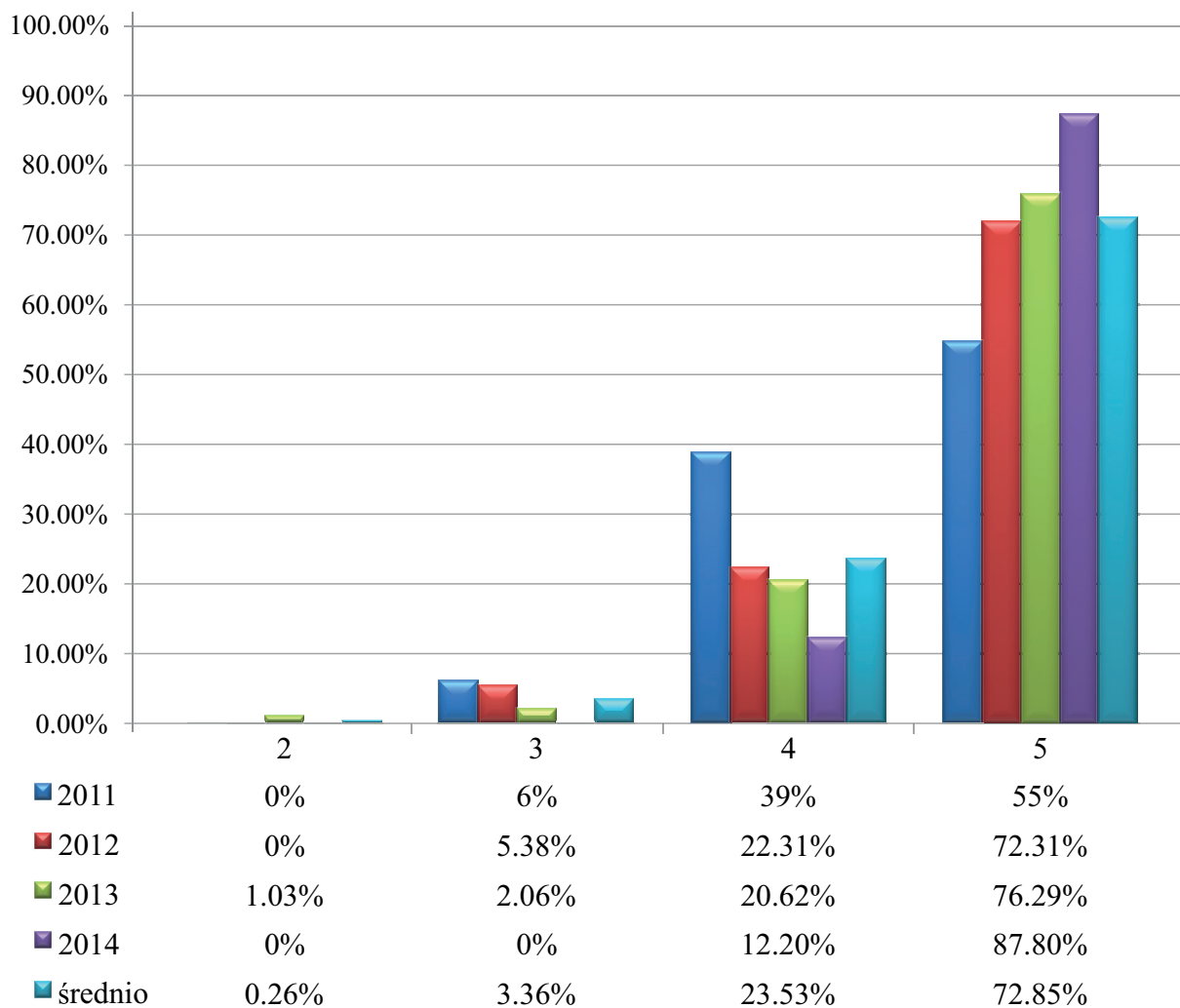
Szkolenia z cyklu „Co nowego w nauce?”, organizowane dla wszystkich grup docelowych, miały za zadanie zaktualizować wiedzę przedmiotowo-metodyczną.

Badania ankietowe były przeprowadzane po niżej wymienionych szkoleniach zorganizowanych w poszczególnych latach realizacji projektu:

- „Promieniowanie jądrowe – wróg czy przyjaciel?” (2011),
- „Biologia molekularna jako nauka interdyscyplinarna” (2012),
- „Dane powiedzą ci całą prawdę” (2013),
- „Psychoedukacja we współczesnej medycynie” (2014).

W opiniach respondentów, wyrażanych podczas przeprowadzanych wywiadów i potwierdzonych w ankietach ewaluacyjnych, realizacja szkolenia była przydatną formą wsparcia, która poszerzyła ich wiedzę merytoryczną w zakresie w/w tematów. Wiele osób zwróciło uwagę na umiejętności popularyzatorskie zaproszonych na szkolenie wykładowców, ich umiejętności przedstawiania wiedzy w sposób przystępny dla niespecjalistów. Można na tej podstawie stwierdzić, że oprócz zaktualizowania wiedzy przedmiotowej, szkolenia te wniosły cenny wkład w doskonalenie metodyki prowadzenia zajęć, nawiązywania kontaktu ze słuchaczami, argumentowania.

Z ryciny nr 23 wynika, że 72,85% respondentów przyznało szkoleniom aktualizującym wiedzę, z cyklu „Co nowego w nauce?”, najwyższą ocenę (5). Świadczy to o dużym zainteresowaniu ich tematyką i o wysokiej ocenie sposobu ich zorganizowania i przeprowadzenia.

Ryc. 23. Ogólna ocena szkoleń aktualizujących wiedzę z cyklu „Co nowego w nauce” na podstawie opinii wszystkich grup docelowych.

Reasumując, ewaluacja zaproponowanych form wsparcia prowadzonych w ramach projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” potwierdziła efektywność i adekwatność zaplanowanych działań.

Z analizy zebranych danych wynika, że wszystkie założone wskaźniki miękkie projektu zostały osiągnięte. Co niezwykle istotne, respondenci uznali, iż dzięki udziałowi w projekcie zdobyli wiele nowej i przydatnej w praktyce wiedzy.

Wyniki badań ewaluacyjnych i obserwacja podejmowanych w projekcie działań, pozwalają na stwierdzenie, że została osiągnięta wartość dodana wyrażająca się:

- wyższymi kwalifikacjami osób uczestniczących w projekcie,
- większą szansą studentów/słuchaczy na podjęcie pracy w charakterze nauczyciela,
- poprawą wizerunku nauczyciela w oczach uczniów,
- docenieniu uczestnictwa w kulturze w wychowaniu młodzieży.

Wywiad z uczestnikami pozwala na stwierdzenie, iż wzrosła szansa absolwentów na podjęcie pracy w charakterze nauczyciela, a także zwiększyło się zainteresowanie wśród studentów/słuchaczy studiami nauczycielskimi.

Z informacji przekazanych do biura projektu wynika, iż kilku studentów/słuchaczy podjęło już pracę w szkołach i wykonuje zawód nauczyciela, w czym pomógł im dyplom uzyskany w projekcie „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

Zdaniem nauczycieli na wyróżnienie zasługuje profesjonalna praca pracowników Biura Projektu. Respondenci podkreślali również nadzwyczaj sympatyczną atmosferę

w czasie realizacji projektu. Słowa uznania nauczyciele kierowali do koordynatorek kierunkowych, które zapewniały płynny przepływ informacji pomiędzy wszystkimi ogniwami projektu.

Respondenci podkreślili, iż wskazana byłaby kontynuacja projektu w przyszłości, bądź zastąpienie go podobnym. Przedstawiony model praktyk pedagogicznych, zdaniem beneficjentów projektu, wart jest upowszechnienia. Projekt, zdaniem nauczycieli mających wcześniejszą współpracę z Uniwersytetem, wniósł do praktycznego kształcenia studentów nową jakość i należałoby dołożyć starań, aby tę jakość utrzymać.

Z wielu pozytywnych opinii wyrażanych przez uczestników projektu można przytoczyć chociażby takie zdania:

- *„Jestem zadowolona z udziału w projekcie, mam nadzieję, że będzie kontynuacja pomysłu”*,
- *„Jestem bardzo zadowolona z organizacji tego przedsięwzięcia i pracy biura (serdeczność, uprzejmość i wysoka kultura)”*,
- *„Ambitny projekt, trudny w realizacji, ale przyniósł efekty”*,
- *„Dzięki projektowi udało się nawiązać współpracę ze studentami w ramach wolontariatu”*,
- *„Wysoka kreatywność studentów w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć z wykorzystaniem nowoczesnych pomocy dydaktycznych; duże zaangażowanie oraz wiedza opanowana na uczelni umożliwiły kształtowanie postaw i umiejętności uczniów, rozwijanie zainteresowań”*,
- *„Na wyróżnienie zasługuje profesjonalna praca pracowników Biura Projektu. Projekt umożliwił zaktualizowanie wiedzy, doposażył pracownię oraz zapewnił intelektualną rozrywkę na wysokim poziomie”*,
- *„Dokonując analizy działań doszłam do przekonania, że dzielenie się wiedzą i doświadcze-*

niem to bardzo ważna umiejętność, którą mogłam doskonalić. Praca ze studentami, koordynatorami i pracownikami Biura przyniosła mi wiele satysfakcji.”

W/w opinie są dodatkowym potwierdzeniem tego, iż projekt przyczynił się do rozwiązania zidentyfikowanych w diagnozie problemów, zaś studenci/słuchacze i nauczyciele podnieśli poziom swoich umiejętności niezbędnych w nauczycielskiej pracy.

11. Refleksje dotyczące nauczycielskiego kształcenia na kierunku biologia

Maria Obrębska – koordynatorka ds. kierunku biologia

Kształcenie nauczycieli biologii w siedleckiej uczelni sięga jej początków, to jest roku 1969. Od samego początku uczelnia współpracowała ze szkołami ćwiczeń, w których odbywało się praktyczne przygotowanie kandydatów do nauczycielskiej profesji. Pracownicy uczelni oraz nauczyciele biologii wspólnie planowali organizację praktyk, a następnie dbali o jej właściwy przebieg. Praktyki ciągle studenci odbywali z reguły poza Siedlcami, zwykle w miejscu swego zamieszkania, o czym decydowały głównie mniejsze koszty ponoszone przez studentów na zakwaterowanie i wyżywienie. Podążając za zmianami w systemie oświaty i w systemie kształcenia nauczycieli, Uczelnia modyfikowała system przygotowania przyszłych nauczycieli. Wprowadzane zmiany dotyczyły wymiaru zajęć z przedmiotów psychologiczno-pedagogicznych, dydaktyk szczegółowych, godzin i tygodni praktyk. Nie wprowadzano jednak takich zmian, które wiązałyby praktyczne kształcenie ze szkołami funkcjonującymi w mieście akademickim, co z wielu powodów, a głównie ze względu na jakość kształcenia, ma znaczenie decydujące.

Od roku 2010 w uczelni realizowany jest Projekt „Praktyki Pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, którego jednym z celów jest stworzenie efektywnego modelu studenckich praktyk pedagogicznych i zorganizowanie praktycznego kształcenia w szkołach na terenie miasta, w którym funkcjonuje uczelnia.

Praktyki pedagogiczne studentów biologii w UPH organizowane są na studiach pierwszego i drugiego stopnia. W latach 2010-2012, na studiach pierwszego stopnia przygotowano studentów do nauczania biologii w gimnazjum i przyrody w szkole podstawowej, a na

studiach drugiego stopnia przygotowano do nauczania biologii w szkole ponadgimnazjalnej. Po wprowadzeniu przez MNiSW w 2012 roku nowych standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, przygotowanie studentów do nauczania biologii na poziomie gimnazjum zostało przeniesienie ze studiów pierwszego stopnia na stopień drugi. Praktyki pedagogiczne na studiach pierwszego stopnia były organizowane w ramach projektu dla dwóch grup studentów. W roku akademickim 2010/2011 przeprowadzono rekrutację studentów do pierwszej grupy - przyjęto 12 studentek I roku studiów, a w roku akademickim 2011/2012 do udziału w projekcie zostało zrekrutowanych 14 studentek z I roku biologii.

Na studiach drugiego stopnia praktyki pedagogiczne organizowane były dla trzech grup studentów: w roku akademickim 2010/2011 przyjęto pierwszą grupę liczącą 12 studentek, w roku 2011/2012 przyjęto 12 studentów (jedna studentka zrezygnowała za studiów), a w naborze w roku 2012/2013 przyjęto 13 studentów.

Na studiach pierwszego stopnia udział studentek w projekcie rozpoczynał się od praktyk wychowawczych – 4-godzinnych śródrocznych, prowadzonych przez pedagoga ze szkoły podstawowej, a po nich odbyła się tygodniowa praktyka ciągła w szkole podstawowej pod opieką nauczyciela przyrody ze wsparciem pedagoga szkolnego. Podczas ciągłych praktyk wychowawczych studentki, zgodnie z założeniami tych praktyk, poznawały organizację pracy na lekcji oraz na zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych, włączały się w przeróżne zadania opiekuńczo-wychowawcze szkoły. Asystowały nauczycielom przyrody w prowadzeniu lekcji przyrody i godzin z wychowawcą, a także pedagogom w prowadzeniu zajęć integracyjnych, socjoterapeutycznych, logopedycznych. Pełniły opiekę nad uczniami podczas wyjścia do kina, do lasu, na basen, do sali zabaw z najmłodszymi uczniami. Praktykantki pomagały przygotować

imprezy szkole, takie jak: święto świetlicowe, europejski dzień języków, otrzęsiny, a nawet były zaangażowane w przeprowadzenie próbnej ewakuacji przeciwpożarowej szkoły. Pomagały uczniom w odrabianiu lekcji i pracowały z uczniami wymagającymi indywidualnej opieki. Z opisów przebiegu praktyk wynika, że niektóre studentki uczestniczyły w pracy kół: Caritas, miłośników książki, polonistycznego, historycznego, bibliotecznego, technicznego, wędkarskiego, teatralnego, tanecznego i SKS-u. Brały udział w apelu szkolnym oraz w zajęciach rekreacyjno-sportowych.

Edukacja środowiskowa na lekcji wychowawczej prowadzonej przez studentkę.

Dzięki tej praktyce, studentki, jeszcze przed kursem dydaktyki i przed praktykami przedmiotowymi, oswoiły się ze szkołą i mogły poczuć się w niej jak nauczycielki, a nie jak uczennice – taką rolę jeszcze niedawno pełniły w szkole. Praktyki te pomogły zmienić ich myślenie o szkole. Studentki podkreślały, że uczyły się cierpliwości w stosunku do „rozbrykanych dzieci”, nabywały pierwszych umiejętności pracy z grupą, dzielenia zespołu na grupy i organizowania zajęć w grupowej formie pracy. Przekonały się, że „poprzez współpracę dzieci też uczą się”. Fakt, że dzieci chętnie współpracują w grupie, eksperymentują, a niechętnie słuchają wykładu nauczyciela, który mówi do nich przez dłuższy czas, był dla niektórych studentek odkryciem. Oto niektóre wypowiedzi studentek po zakończonych praktykach wychowawczych:

„Nauczyciel musi być autentyczny, a takim nie jest, gdy mówi, że palenie papierosów szkodzi, a uczniowie widzą go palącego”.

„Jako wychowawca powinnam starać się jak najlepiej poznać warunki domowe dziecka. Gdy uczeń ma problemy należy wyciągnąć do niego pomocną dłoń.”

„Na praktykach zrozumiałam, że nie można zbyt łagodnie podchodzić do dzieci. W szkole potrzebna jest dyscyplina, by nie dać wejść sobie na głowę i przede wszystkim wychowywać”.

„Ciągła praktyka wychowawcza była bardzo ciekawa i wartościowa, ponieważ mogłam poznać pracę nauczyciela i pedagoga. Pobyt w szkole wykorzystałam na obserwację lekcji i zachowań zarówno nauczyciela, jak i uczniów, dzięki temu sama mogłam się przygotować do prowadzenia zajęć. Uświadomiłam sobie, że cierpliwość i wytrwałość są niezbędne do przekazywania wiedzy dzieciom. Bardzo ważna jest też stanowczość i asertywność, ponieważ dzieci lubią wywierać wpływ na nauczyciela. Ponadto bardzo ważna jest też umiejętność słuchania i rozumienia potrzeb dzieci, często bardzo różnych. Lekcje powinny być ciekawe, interesujące i angażo-

wać uczniów, bo wtedy więcej zapamiętują. Planując lekcje trzeba pamiętać o wykorzystaniu pomocy naukowych, bo to pomaga dzieciom w zrozumieniu realizowanego materiału. Lekcja powinna być pełna ciekawostek. Bardzo ważna jest motywacja dzieci, ponieważ dzięki temu lekcja nabiera dynamiki, wszystko można lepiej i dokładniej utrwalić. Nauczyciel powinien chwalić uczniów lub też ganić, jeśli na to zasłużą, ważne, by wszystko robił z umiarem. Dużą rolę odgrywa konsekwencja i sumienność w przekazywaniu wiedzy, ale także w kształtowaniu charakterów uczniów. Nabrałam przekonania, że wychowanie jest bardzo ważne w szkole. Zachowanie ucznia jest kształtowane przez otoczenie, rodzinę, ale też szkołę, dlatego powinno się przeprowadzać lekcje wychowawcze, pokazujące właściwe postawy i zachowania. Dużą rolę we właściwym funkcjonowaniu dziecka w szkole mają kontakty rodziców z nauczycielem, które powinny być regularne i szczerze. Do tego stopnia, ja i moja koleżanka, zżyłyśmy się z klasą i szkołą, że na koniec trudno nam się było rozstać”.

Po wprowadzeniu nowych standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, praktyki wychowawcze stały się obowiązkowe także dla studentów studiów II stopnia. Pierwsza i druga grupa studentów biologii na studiach magisterskich, przyjeżdżających do projektu w czasie obowiązywania poprzedniego standardu kształcenia nauczycieli, nie odbywała takich praktyk. Praktykami tymi objęto tylko trzecią grupę studentów biologii. Podczas tych praktyk studenci poznawali organizację i zadania wychowawcze szkoły ponadgimnazjalnej. Obserwowali prowadzenie lekcji biologii, wychowania do życia w rodzinie, zajęć fakultatywnych, nauczania indywidualnego, koła PCK, koła Caritas, zajęć wyrównawczych. Włączali się w szkolne wydarzenia, takie jak: spotkanie z rzecznikiem praw ucznia, wyjście do kina, impreza walentynkowa, wykonanie szkolnej gazetki. Przygotowując charakterystykę

wybranego ucznia, obserwując go na lekcjach i rozmawiając z nauczycielem oraz pedagogiem przekonali się, jak wiele czynników wpływa na zachowanie się ucznia na lekcji i jego szkolne osiągnięcia. Organizacja praktyki wychowawczej dla studentów drugiego stopnia kształcenia miała taki sam przebieg jak na studiach licencjackich: 4 godzinna praktyka wychowawcza śródroczna, zorganizowana dla całej grupy studenckiej i tygodniowa praktyka ciągła zorganizowana w systemie dwójkowym (dwie osoby kierowane w tym samym czasie do jednej szkoły).

Po praktykach wychowawczych studenci rozpoczynali praktyki przedmiotowe śródroczne, podczas których mieli okazję prowadzić swoje pierwsze lekcje w szkole ponadgimnazjalnej, pod opieką nauczyciela przedmiotu i nauczyciela akademickiego oraz w obecności koleżanek i kolegów z grupy. Konfrontowali w ten sposób zdobytą wcześniej wiedzę teoretyczną z własnym myśleniem o prowadzeniu lekcji na tym etapie edukacji, wyciągali wnioski, dyskutowali z kolegami i koleżankami, nauczycielem przedmiotu oraz nauczycielem akademickim – opiekunem praktyk śródrocznych. Dzięki tym wspólnym ocenom lekcji, osoba ją prowadząca mogła zyskać bardziej obiektywny obraz siebie oraz poprawności merytorycznej i dydaktycznej przeprowadzonej lekcji. Wychodziły na jaw wszelkie niedomówienia, nieścisłości w wypowiedziach nauczyciela i uczniów, błędy, braki organizacyjne, niestosowności w zachowaniu. Osoba prowadząca lekcję mogła dzięki temu utwierdzić się w przekonaniu o słuszności i poprawności przyjętych rozwiązań lekcji, zbierając pochwały i gratulacje. W sprawozdaniach z odbytych praktyk studenci pisali, że przygotowanie i prowadzenie lekcji stanowiło dla nich okazję do nauki realnego oceniania swoich możliwości, komunikowania się z uczniami, organizowania pracy, głośnego wyrażania ocen.

Po przeprowadzonych pierwszych lekcjach oraz na podstawie wniosków z obserwacji lekcji koleżanek i kolegów, studenci dzielili się refleksjami dotyczącymi postawy nauczycielskiej:

„Praktyki pomagają młodym nauczycielom w pozbyciu się wielu zachowań, które nam, mogły wydawać się normalne, a w szkolnych realiach bywają niedopuszczalne.”

„Nawet drobiazgi w moim zachowaniu, przygotowaniu się do lekcji mogą zwrócić uwagę uczniów, zaburzyć przebieg lekcji.”

„Do lekcji trzeba być perfekcyjnie przygotowanym – uczniowie potrafią zadawać zaskakujące pytania.”

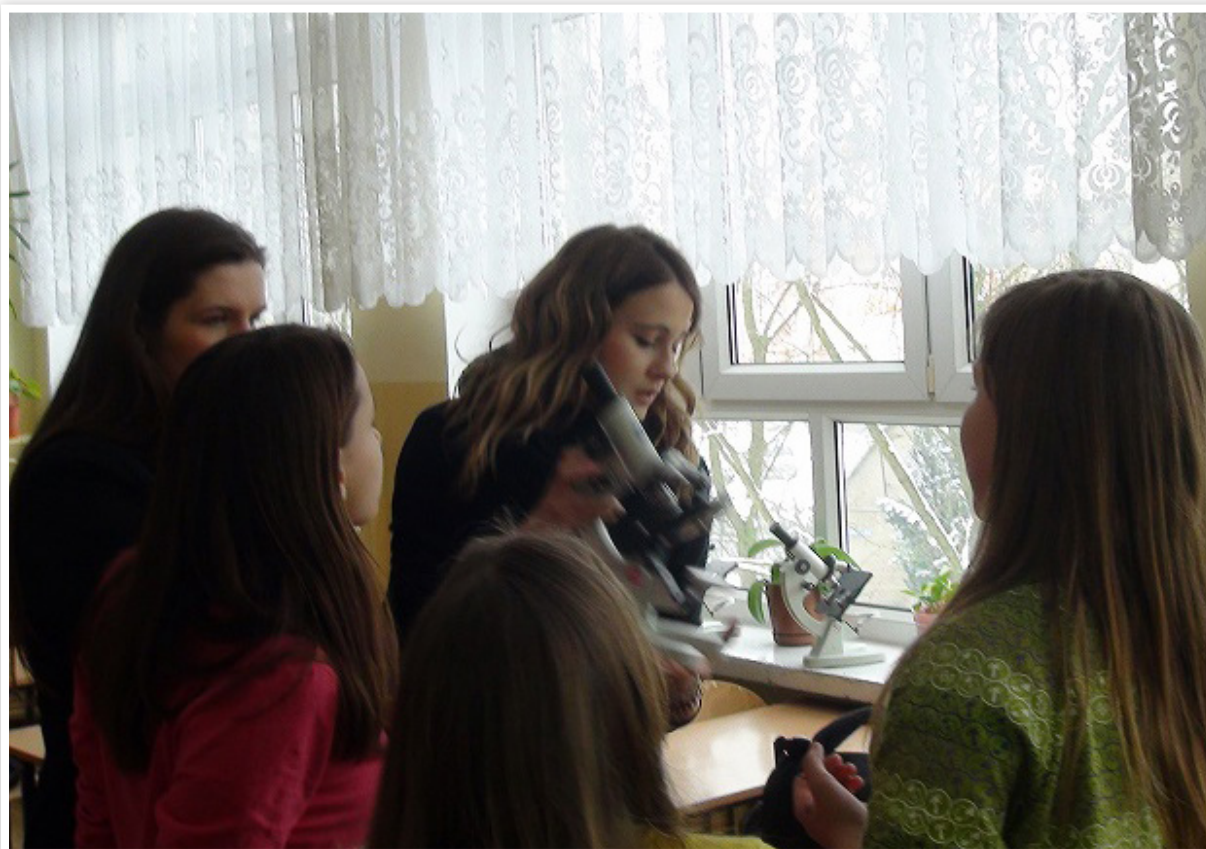
„Należy poświęcić przygotowaniu zajęć wiele czasu i wysiłku, żeby zaszczerpić w uczniach miłość do otaczającego świata. Taki cel można osiągnąć jedynie przez sumienną pracę i przygotowanie ciekawych lekcji.”

Początkowo z niepokojem, ale też z pewnym zainteresowaniem studenci odnosili się do tego, że śródroczne praktyki odbywały się w kilku, a nie w jednej szkole. Szybko jednak przekonali się do tej formy organizacji praktyk, o czym świadczy poniższy zapis:

„Uważam, że dużą zaletą projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” była możliwość chodzenia do sześciu różnych szkół, z różnym poziomem nauczania...”

Studenci podczas praktyk sami projektowali przebieg lekcji i planowali dobór pomocy szkolnych. Dzięki doposażeniu w ramach projektu pracowni biologicznych i przyrodniczych, ich wyposażenie w środki dydaktyczne znaczenie się poprawiło i studenci mieli dostęp do potrzebnych pomocy. Część środków dydaktycznych przygotowywali sami. Do najczęściej wy-

konywanych pomocy należały prezentacje multimedialne, plansze, schematy oraz karty pracy. Przynosili również na lekcje okazy, np.: ślimaków, pióra ptaków itp. Studenci przed i po każdej lekcji omawiali jej przygotowanie i przebieg z nauczycielem przedmiotu, korzystali z rad i uwag, dyskutowali na temat zakresu treści, celów i metod nauczania oraz wspólnie z nim oceniali zajęcia. Do zadań studentów należało również przygotowanie i przeprowadzenie na lekcji testu lub kartkówki, a następnie ocenienie prac uczniów.

Praktykantka z uczennicami na lekcji przyrody w szkole podstawowej.

Podczas ciągłej praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej oraz w gimnazjum większość studentów miała okazję obserwować lub samemu przeprowadzić lekcje w terenie – najczęściej w pobliżu szkoły lub w miejskim parku. Wielu praktykantów uczestniczyło również w wycieczkach (np.: do Ogrodu Botanicznego w Powsinie i do Korycin, do punktu ujęcia wody, do muzeum regionalnego), które wymagały od studentów nie tylko przygotowania się pod względem merytorycznym, ale również stanowiły okazję do ćwiczenia umiejętności opiekuńczych i organizacyjnych. Po lekcjach studenci prowadzili zajęcia wyrównawcze, koła biologiczne i ekologiczne, fakultety przygotowujące uczniów do matury.

Nauczyciele dawali studentom możliwość wyboru tematu zajęć godziny z wychowawcą oraz koła zainteresowań. Niektórzy praktykanci skorzystali z możliwości wyboru tematu i proponowali taki, który wydawał się im ważny dla uczniów, albo wynikał z ich własnych zainteresowań. Jedna ze studentek zaproponowała na godzinę wychowawczą w szkole ponadgimnazjalnej temat uzależnienia i zagrożeń związanych z opalaniem się – czyli tanoreksję. Na lekcję przygotowała formularz anonimowej ankiety dla uczniów. Inna studentka zorganizowała licealistom zajęcia na temat: Jak poprawić swoją kreatywność? Dwie studentki przeprowadziły w gimnazjum zajęcia: „Góra śmieci” – z wykorzystaniem dyskusji panelowej, na zakończenie której promowały wśród uczniów ideę zrównoważonego rozwoju. Na koniec tych zajęć uczniowie otrzymali projektowe torby bawełniane na zakupy.

Były też takie studentki, które po lekcji przyrody na temat ssaków przez pół roku przychodziły jeszcze do szkoły i prowadziły dla uczniów zajęcia na kółku przyrodniczym. W ramach zajęć kół zainteresowań, jeden ze studentów przygotował dla gimnazjalistów prelekcję o sowach, a studentka dla uczniów szkoły podstawowej pokazał okazów myśliwskich i łowieckich oraz

pogadankę o znaczeniu zwierząt w lesie i potrzebie ich ochrony. Kolejna studentka zorganizowała dla uczniów ze szkoły podstawowej zajęcia o ptakach naszej okolicy z wykorzystaniem lornetek i przewodników. Innym przykładem inicjatywy ze strony studentów było zainteresowanie się przez studentkę uczennicą, która podczas lekcji miała duże trudności w pisaniu na tablicy. Po rozmowie z pedagogiem, praktykantka wybrała tę dziewczynę do opracowania charakterystyki ucznia. Dalej, podjęte zostały przez szkołę kroki zmierzające do zachęcenia uczennicy do skorzystania z porady poradni pedagogiczno-psychologicznej.

Klasa salą rozprawy sądowej – oryginalna lekcja z wychowawcą w gimnazjum.

Studenci pozytywie oceniali współpracę z drugim studentem/studentką. Argumentowali to wspólnym przygotowaniem lekcji asystowanych, pomocy dydaktycznych, analizą nagrań

z lekcji. Twierdzili, że sama obecność drugiej osoby wpływała pozytywnie i dodawała odwagi i pewności siebie.

„Obserwowanie lekcji koleżanki także wiele wniosło do mojego doświadczenia, wspólne konsultacje nad formą lekcji z pewnością ułatwiły jej przeprowadzenie.”

Lekcja biologii w liceum ogólnokształcącym.

Większość studentów otrzymała bardzo dobre oceny z praktyk i wyrażała zadowolenie z pobytu w szkole, współpracy z nauczycielami i pedagogami, a także satysfakcję z przeprowadzonych lekcji. Kilka osób uzyskało ocenę dobrą, a jedna osoba ocenę dostateczną. Dla wszystkich czas praktyk był czasem zdobywania doświadczeń zawodowych – nauczyciela biologii i/lub przyrody oraz wychowawcy dzieci i młodzieży.

12. Refleksje dotyczące nauczycielskiego kształcenia na kierunku chemia

Krystyna Wojciechowska – koordynatorka ds. kierunku chemia

---

*”Usus est optimus magister - praktyka (doświadczenie)
jest najlepszym nauczycielem.”*

Cyцерon

Zakończenie projektu skłania do refleksji, sięgnięcia pamięcią wstecz. Przypominam sobie, jak wiosną 2010 roku dr Ryszard Kowalski, mgr Celina Kadej i ja, pracowaliśmy nad koncepcją tego unijnego projektu. To były bardzo długie godziny dyskusji. Korzystając z naszych wieloletnich doświadczeń w pracy na uczelni jako dydaktyków przedmiotowych, chcieliśmy stworzyć jak najlepszy model praktycznego kształcenia studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela. Zaproponowane przez nas założenia projektu zostały zaakceptowane i rozpoczął się następny etap, nie mniej pracowity, wdrażanie naszych pomysłów w życie. Koniec projektu to jego podsumowanie i uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy osiągnęliśmy w pełni zakładane cele. Spróbuję odpowiedzieć na to pytanie.

Jako koordynator kierunku chemia, sprawowałam opiekę nad studentami chemii biorącymi udział w projekcie. Dwie pierwsze edycje objęły w sumie 27 słuchaczy kierunku chemia z Podyplomowych Studiów Kształcenia Nauczycieli Chemii/Matematyki. Zajęcia w ramach w/w studiów odbywały się w soboty i niedziele (sześć zjazdów w semestrze), a ze względu na śródroczne praktyki również w piątki. W ramach projektu zaplanowane zostały dwie praktyki śródroczne i dwie ciągle przedmiotowe. Słuchacze, szczególnie I edycji, byli absolwentami uczelni, pracowali, mieli obowiązki rodzinne (małe dzieci). Pojawił się problem, jak powinny

przebiegać śródroczne praktyki, aby w tych warunkach mogli oni je zrealizować i aby możliwe było osiągnięcie celów zakładanych przez regulaminy praktyk. Stąd ze względu na specyfikę w/w studiów praktyki te postanowiono przeprowadzić w ten sposób, aby odbywały się one tego samego dnia równolegle w dwóch szkołach. Dwóch słuchaczy, w jednej szkole, prowadziło lekcje chemii wobec grupy, nauczyciela chemii i nauczyciela akademickiego, a w drugiej szkole jedna osoba z „dwójki” słuchaczy prowadziła lekcję w obecności kolegi/ koleżanki, nauczyciela chemii i koordynatora. Słuchacz, który na praktyce w gimnazjum nie prowadził lekcji w obecności grupy, był zobligowany do jej poprowadzenia w ten sposób na drugiej praktyce śródrocznej w szkole ponadgimnazjalnej. Analizując przebieg tych praktyk mogę stwierdzić, że to było bardzo dobre rozwiązanie, korzystne dla tej formy studiów. Z kolei praktyki ciągłe, zwłaszcza 3-tygodniowa w gimnazjum, to duże wyzwanie dla słuchaczy studiów podyplomowych, szczególnie dla osób pracujących, aby pogodzić pracę zawodową z praktyką. Jestem pełna podziwu dla tych osób, które podjęły to wyzwanie i udało się im je zrealizować.

Trzecia edycja, licząca 12 osób, składała się ze studentów studiów stacjonarnych, drugiego stopnia. Im już łatwiej było realizować śródroczne praktyki, gdyż mieli je zaplanowane w ramach planu studiów. Na obu praktykach każdy student/ka prowadził/a lekcję chemii wobec grupy, nauczyciela chemii, nauczyciela akademickiego i koordynatora. Praktyki ciągłe odbyły się w gimnazjum we wrześniu, a w szkole ponadgimnazjalnej w czasie przerwy międzysemestralnej.

Moim zdaniem, aby dobrze przygotować studentów do wykonywania zawodu nauczyciela niezbędne są śródroczne praktyki przedmiotowe i to tak zorganizowane, aby mogli oni prowadzić lekcje wobec grupy koleżanek/kolegów i nauczyciela chemii oraz nauczyciela

akademickiego. Nieodzowne jest również po każdej lekcji dokonanie jej analizy. Dzięki tak przeprowadzonej praktyce studenci zdobywają wiedzę i umiejętności niezbędne do realizacji praktyki ciągłej. Widzą, jak prowadzą lekcje ich koledzy/ koleżanki, jakie są ich zalety i mankamenty, a to jest dla nich podstawą do przemyśleń, jak powinna wyglądać lekcja prawidłowo przeprowadzona, na jakie jej elementy należy zwrócić szczególną uwagę.

Konsultacja metodyczna z koordynatorką kierunkową ds. kierunku chemia.

Moją opinię potwierdzili studenci, zarówno na zebraniach podsumowujących te praktyki, jak i w sprawozdaniach zawartych w dziennikach praktyk. Oto niektóre z uwag, jakie zamieścili oni w sprawozdaniach z tych praktyk:

„Bardzo ważnym elementem było wspólne omówienie przeprowadzonej lekcji. Dzięki temu, osoba, która prowadziła lekcję wie, jakie błędy popełniła, co zrobiła dobrze, a dla obserwujących to bardzo ważne wskazówki, które warto wziąć pod uwagę podczas prowadzenia własnej lekcji.”

„Dzięki tym obserwacjom mogłam dobrze przygotować się do prowadzenia lekcji. Wiedziałam jakich błędów powinnam unikać, jak zapanować nad klasą oraz jaki mieć stosunek do uczniów.”

„...dowiedziałam się na co trzeba zwracać uwagę podczas prowadzenia lekcji, szczególnie podczas wykonywania doświadczeń chemicznych przez uczniów, jak ich aktywizować, zachować ład i porządek na tablicy, jak ważna jest siła i modulacja głosu, gestykulacja, zadawanie im pytań dotyczących wcześniejszego i bieżącego materiału.”

Studenci odbywali praktyki śródroczne w systemie rotacyjnym, dzięki czemu mogli poznać warunki pracy i specyfikę sześciu szkół gimnazjalnych i sześciu ponadgimnazjalnych w Siedlcach, mieście w którym studiowali. Taka forma organizacji jest moim zdaniem bardzo dobra nie tylko dla studentów, ale również dla szkół, gdyż w każdej szkole studenci są tylko jeden raz w semestrze (dwa razy w przypadku studiów podyplomowych). Nie zakłóca to pracy szkół, w odróżnieniu od praktyki realizowanej przez cały semestr w jednej szkole. Moje stanowisko popierają nauczycielki chemii. Można zatem stwierdzić, że ten sposób organizacji śródrocznych praktyk, w zaproponowanym przez nas modelu praktycznego kształcenia studentów - przyszłych nauczycieli, sprawdził się w praktyce.

Przebieg praktyk studenci rejestrowali w trzech dziennikach praktyk: wychowawczej, przedmiotowej w gimnazjum, przedmiotowej w szkole ponadgimnazjalnej. Każdy dziennik obejmował dwie praktyki: śródroczną i ciągłą. Studenci mieli w nich regulaminy praktyk, rubryki do wypełnienia porządkujące ich czynności w trakcie praktyki. Dzienniki te ułatwiały pracę nie tylko studentom, ale również opiekunowi praktyk w szkole i nauczycielowi akademickiemu.

W czasie praktyk śródrocznych i ciągłych studenci wypełniali karty obserwacji. Karty te moim zdaniem były im pomocne w obserwacji i analizie lekcji.

Bardzo przydatne okazało się nagrywanie lekcji prowadzonych przez studentów. Czynie to oni wprawdzie z dużymi oporami, zwłaszcza na pierwszej praktyce, twierdząc, że nie lubią się „ogłądać”. Potem jednak przekonywali się, że jest to im pomocne w analizowaniu lekcji.

Studenci odbywali praktyki ciągłe po dwie osoby w jednej szkole. Taki sposób organizacji praktyk bardzo sobie chwalili nie tylko oni, ale również nauczyciele chemii.

Razem raźniej! – dwójkowy system praktyk ciągłych.

To rozwiązanie organizacyjne okazało się bardzo dobre i z pełnym przekonaniem należy go polecać organizatorom praktyk pedagogicznych. Oto niektóre z opinii studentów na ten temat:

„Uważam, że możliwość współpracy z innym praktykantem jest bardzo cennym doświadczeniem, szczególnie dla osób, które będą w przyszłości pracowały z nauczycielem wspomagającym.”

„Współpraca z koleżanką była bardzo dobra, zawsze mogłam liczyć na jej pomoc i poradę dotyczącą prowadzenia lekcji. Obecność koleżanki dodawała mi większej pewności siebie. Lekcje, które prowadziłam z jej udziałem przebiegały płynnie, bo pomagała mi utrzymać ład i porządek w klasie. Współpracowała ze mną także przy przeprowadzaniu doświadczeń i sprawdzianów.”

„Dzięki lekcjom asystowanym mogliśmy się uzupełniać, łatwiej nam było o wszystkim pamiętać, pilnować każdego ucznia, aby pracował i uważał na zajęciach.”

Założenia naszego projektu kładły duży nacisk na problematykę wychowawczą, stąd zaplanowano w nim praktyki wychowawcze: śródroczną i ciągłą, zajęcia z pedagogiem, konferencje. Studenci chemii byli bardzo zainteresowani tematyką wychowawczą i zadowoleni z tego, że mogli poznać specyfikę pracy pedagoga, problemy wychowawcze na różnych etapach kształcenia, a przede wszystkim uzyskać praktyczne wskazówki, jak je rozwiązywać. Pomogła im w tym, jak stwierdzili, praktyka śródroczna wychowawcza oraz zajęcia z pedagogiem szkolnym w gimnazjum i w szkole ponadgimnazjalnej w trakcie ciągłych praktyk. Nabyte umiejętności mieli oni możliwość wykorzystać prowadząc lekcje „z wychowawcą”. O przydatności praktyk wychowawczych świadczą następujące wypowiedzi studentów:

„Zaobserwowałem, jak w praktyce wygląda wspieranie ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych, jakie metody i formy pracy stosuje nauczyciel wspierający oraz nauczyciel przedmiotu.”

„Prowadzenie godziny wychowawczej dało mi możliwość sprawdzenia się w roli wychowawcy i pozwoliło mi poznać uczniów, ich zachowanie i zaangażowanie podczas prowadzonych dyskusji ćwiczeń związanych z tematem lekcji.”

„Do każdego ucznia należy podchodzić indywidualnie. Każdy z nich ma swoje mocne i słabe strony a nauczyciel powinien umieć dostrzec te mocne i pozwolić im się rozwinąć.”

Twórcza dyskusja z nauczycielem przedmiotu.

Bardzo przydatne, moim i studentów zdaniem, były też zajęcia w Ośrodku Szkolno- Wychowawczym, dzięki którym mogli oni poznać na czym polega praca z uczniami o różnym stopniu umysłowego upośledzenia i o różnych dysfunkcjach. Potwierdzają to wypowiedzi studentów:

„Szkolenie to było cennym doświadczeniem dla studentów jako przyszłych nauczycieli, pozwoliło zrozumieć potrzeby osób niepełnosprawnych i poznać specyfikę i metody pracy z nimi.”

„Wizyta w ośrodku przybliżyła mi trudności z jakimi muszą się zmagać pracujący w nim wychowawcy. Muszą mieć oni ogromną cierpliwość i wykazywać się poświęceniem w swojej pracy.”

„Wizyta w ośrodku na długo pozostanie w mojej pamięci. Było to wspaniałe doświadczenie dla przyszłego pedagoga.”

„Uważam, że odwiedzenie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego było dla wszystkich studentów bardzo cennym doświadczeniem. Pozwoliło poznać specyfikę pracy pedagoga specjalnego i dowiedzieć się jak postępować z dziećmi niepełnosprawnymi intelektualnie, z którymi przecież każdy z nas może się zetknąć w swojej przyszłej pracy.”

Zajęcia w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Siedlcach.

Projekt nasz uwzględniający w szerokim zakresie tematykę wychowawczą „wyszedł” naprzeciw i spełnił, jak się okazało w 2012 roku, oczekiwania nowych standardów kształcenia nauczycieli, wprowadzonych rozporządzeniem MNiSzW z dnia 17.01 2012 r.

W dobrym przygotowaniu studentów chemii do zawodu nauczyciela nieodzowne jest wyposażenie ich w umiejętności przeprowadzania i wykorzystania doświadczeń chemicznych na lekcjach chemii. Oczywiście studenci nabywają te umiejętności w trakcie zajęć na uczelni z dydaktyki chemii, ale istotne jest ich sprawdzenie w praktyce szkolnej. Aby to było możliwe

konieczne jest odpowiednie wyposażenie szkolnej pracowni chemicznej w środki dydaktyczne, zwłaszcza w sprzęt i materiały laboratoryjne oraz modele. Projekt ten „wzbogacił” pracownie chemiczne w zestawy do eksperymentów chemicznych w skali mikro, przeprowadzania reakcji w roztworach wodnych, elektrolizy, destylacji, badania zanieczyszczenia środowiska, modelowania struktur substancji chemicznych, wagi i wiele innych. Potwierdzeniem, jak jest to ważne są słowa jednej ze studentek : *„Dużym ułatwieniem dla mnie był fakt, że pracownia chemiczna w tym gimnazjum jest bogato wyposażona w pomoce dydaktyczne, więc prowadzenie lekcji jest o wiele ciekawsze i pomaga uczniom w zrozumieniu materiału.”* Dzięki temu projektowi, w Siedlcach jest teraz sześć gimnazjów i sześć szkół ponadgimnazjalnych posiadających bardzo dobre warunki do realizacji praktyk przez kolejne grupy studentów chemii, chętnych do wykonywania zawodu nauczyciela.

Istotne w przygotowaniu do pracy nauczyciela chemii jest również dobre przygotowanie merytoryczne studentów, w czym pomocny ich zdaniem był otrzymany przez nich „pakiet studenta”, a także konferencja „Co nowego w nauce?”. Otrzymane w ramach „pakietu studenta” podręczniki o tematyce merytorycznej, metodycznej i wychowawczej pomogły im w przygotowywaniu się do prowadzenia lekcji na praktykach. Z kolei uczestniczenie w w/w szkoleniu umożliwiło im poszerzenie wiedzy z danego zakresu, a także uświadomiło jego wielowątkowość i spojrzenie na dane zagadnienie pod różnym kątem.

Studenci chemii, jak wynika z przeprowadzonych z nimi rozmów, analizy sporządzonych po praktyce sprawozdań czy uwag zgłoszonych przez nich podczas zebrań podsumowujących praktyki, zostali bardzo dobrze przyjęci przez grono pedagogiczne w każdej ze szkół.

Oto niektóre z ich wypowiedzi potwierdzające tą opinię:

„Praktyki odbywały się w milej atmosferze, dzięki czemu czułam się w tej szkole swobodnie.”

„Ze strony opiekunek praktyki spotkałam się z wielką życzliwością i zaangażowaniem. Będę wspominać tą praktykę w samych superlatywach.”

„Bardzo dobrze mi się współpracowało z nauczycielami pracującymi w szkole.”

„Kontakt z opiekunką był bardzo dobry, zawsze można było się zgłosić z jakimś problemem. Zawsze służyła mi radą i pomocą przy pisaniu konspektów. Podejście opiekunki było bardzo profesjonalne. Jej rady będą mi bardzo przydatne nie tylko w sprawach tych zawodowych, ale też życiowych.”

„Bardzo dobra atmosfera i życzliwość wszystkich nauczycieli pozwoliła mi jeszcze bardziej i pewniej prowadzić lekcje.”

Myślę, że na dobrą współpracę wszystkich grup biorących udział w projekcie miał pozytywny wpływ również wspólny wyjazd do teatru.

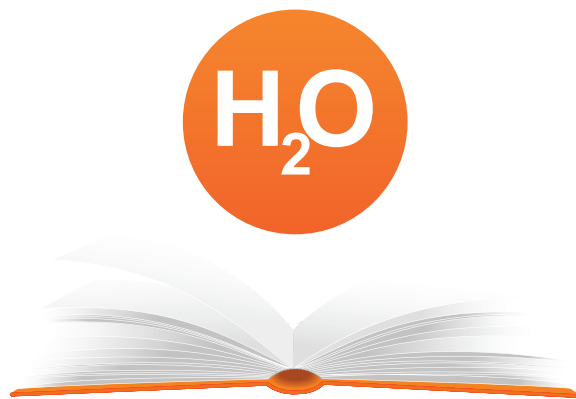
Obserwując studentów chemii uczestniczących w projekcie mogę stwierdzić, że nie było im łatwo wypełniać zadania związane z realizacją założeń projektu i pogodzić je z pracą zawodową i życiem osobistym. Sporządzanie dokumentacji z praktyk oraz wykonywanie innych zajęć związanych z realizacją projektu wymagała od studentów sporo żmudnej pracy, także tej „papierkowej” – najmniej przez młodzież lubianej. W okresie trwania projektu, z kierunku chemia, zrezygnowała tylko jedna osoba ze względu na podjęcie pracy w oddalonej od Siedlec miejscowości.

Założone w projekcie cele nie mogłyby być osiągnięte bez zaangażowania wszystkich grup: studentów, nauczycieli chemii, pedagogów, dyrektorów, nauczycieli akademickich peł-

niących rolę opiekunów praktyk. Pragnę złożyć podziękowania wszystkim osobom z w/w grup za współpracę, cierpliwość, otwartość, wzajemne zrozumienie. Dziękuję również kierownikowi projektu dr Ryszardowi Kowalskiemu oraz Paniom z biura projektu, mgr Oldze Szyncarczyk i mgr Annie Andrzejewskiej za „czuwanie” nad sprawną realizacją projektu, za pomoc, wyrozumiałość, życzliwość. Współpraca z koordynatorkami, dr Marią Obrębską i mgr Celiną Kadej, przebiegała pomyślnie, w atmosferze twórczych dyskusji, za co niniejszym im dziękuję. Szczególnie chciałabym podziękować mgr Celinie Kadej, z którą wspólnie m.in. „wypracowałyśmy” sposób organizacji praktyk na studiach podyplomowych, wzory dokumentacji przebiegu praktyk i projektu.

Porównując uzyskane efekty z naszymi założeniami i oczekiwaniami uważam, że zaproponowany model kształcenia praktycznego przygotowania studentów chemii do zawodu nauczyciela sprawdził się w praktyce i można go polecić do realizacji.

Cieszę się, że dzięki projektowi szkoły w Siedlcach zostały dobrze przygotowane do kształcenia studentów chemii – przyszłych nauczycieli tego przedmiotu.

13. Refleksje dotyczące nauczycielskiego kształcenia na kierunku matematyka

Celina Kadej – koordynatorka ds. kierunku matematyka

---

*„Kto uprzednio zdobytą wiedzę pielęgnuje tak,
by służyła mu do ciągłego przyswajania nowej,
ten może być nauczycielem innych”.*

Konfucjusz

W siedleckiej uczelni nauczycieli kształci się od początku jej powstania, czyli od roku 1969. W procesie tym znaczną rolę odgrywali zawsze nauczyciele matematyki siedleckich szkół, zwani „nauczycielami szkół ćwiczeń”. Z nimi ściśle współpracowali pracownicy obecnego Instytutu Matematyki. Współpraca ta nie ograniczała się tylko do realizacji praktyk szkolnych. Wspólnie organizowano konferencje, seminaria i warsztaty w Pracowni Dydaktyki Matematyki oraz Turnieje Wiedzy Matematycznej dla uzdolnionych uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa mazowieckiego. Wśród siedleckich nauczycieli matematyki są autorzy podręczników i zbiorów zadań dla klas 1, 2 i 3 szkoły ponadgimnazjalnej, programu nauczania „Matematyka - poznać rozumieć”. Kilkoro aktywnie działało w realizowanym w uczelni, w latach 2005-2008, międzynarodowym projekcie Krygowska Project for Professional Development of Teacher-Researchers (no.226685-CP-1-2005-1-PL-COMENIUS-C21). W ramach tego projektu odbywały się w uczelni cotygodniowe seminaria. Nauczyciele uczestniczyli w międzynarodowych konferencjach (w Debreczynie, Barcelonie) oraz współorganizowali konferencję kończącą projekt w Siedlcach. Możliwość udziału w Projekcie „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” nauczyciele potraktowali jako kolejny etap do-

skonalenia swojego warsztatu pracy. Grupa nauczycieli matematyki zwiększyła się teraz do 18 osób. Do nich dołączyło jeszcze 18 pedagogów, po 6-ciu z trzech poziomów edukacji szkolnej. Postulat współpracy nauczycieli z pedagogami, promowany w innych krajach na szeroką skalę, w naszym mieście również zaczął być realizowany poprzez odpowiednią organizację praktyk pedagogicznych przyszłych nauczycieli.

Z dużym zadowoleniem oraz zainteresowaniem przyjąłem propozycję współudziału w tworzeniu, a potem realizacji projektu „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Jediną przeszkodą był brak specjalności nauczycielskiej na kierunkach chemia i matematyka. Od kilku bowiem lat nie przygotowywano tu studentów do zawodu nauczyciela na studiach stacjonarnych, ani też na zaocznych. Problem „braku studentów” rozwiązano tworząc niestacjonarne Studia Podyplomowe Kształcenia Nauczycieli Chemii/Matematyki. Roczники słuchaczy były nieliczne, więc w rekrutacji do projektu w pierwszej edycji przyjęto 12 osób, z których jeden student nie zaliczył pierwszego semestru, tym samym nie mógł być w projekcie. Do edycji drugiej przyjęto wszystkich studentów następnego rocznika. Było ich tylko 7, w tym jedna osoba niepełnosprawna. Edycję trzecią stanowili studenci matematyki studiów stacjonarnych II stopnia. Początkowo było ich 18 osób, z których jedna zrezygnowała ze studiów, dwie przeniosły się na inny kierunek i jedna została skreślona z listy studentów. W dodatkowej uzupełniającej rekrutacji do projektu zakwalifikowano trzy studentki. Ostatecznie trzecia edycja zamknęła się liczbą 17 osób.

Dla słuchaczy/studentów kierunku matematyka w projekcie zaplanowane były:

- praktyki wychowawcze: śródroczna i ciągła jednotygodniowa w szkole podstawowej,
- praktyki przedmiotowe: dwie śródroczne (pierwsza w szkole podstawowej i gimnazjum,

druga w szkole ponadgimnazjalnej), trzy ciągle dwutygodniowe (w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej).

Organizacja tych praktyk dla słuchaczy studiów podyplomowych była utrudniona, gdyż były to studia niestacjonarne. Zajęcia w semestrze odbywały się w sześciu zjazdach sobotnio-niedzielnym, a w czasie trwania praktyk śródrocznych także w piątki. Z uwagi na „dwójkowy system praktyk” w praktykach słuchaczy matematyki edycji drugiej wzięły udział trzy losowo wybrane szkoły każdego szkolnego etapu kształcenia oraz szkoły integracyjne, w których odbywał praktykę student niepełnosprawny: Szkoła Podstawowa nr 6, Gimnazjum nr 3 oraz Szkoła Ponadgimnazjalna nr 3.

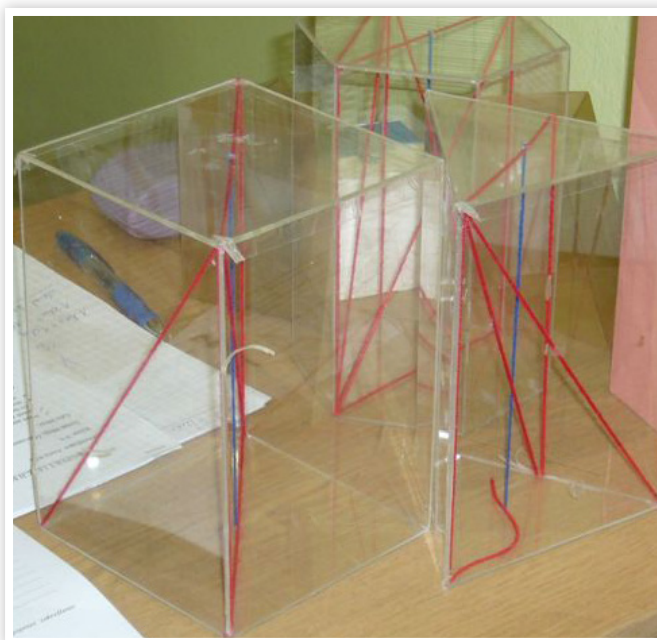
Organizacja praktyk studentów edycji trzeciej była łatwiejsza. Praktyki śródroczne odbywały się w semestrze co tydzień, zgodnie z rozkładem zajęć studentów. Nieco trudniej było zorganizować praktyki ciągle ze względu na większą liczbę studentów. Jednocześnie w ustalonym terminie praktykę mogło odbywać 12 osób w 6-ciu szkołach. Pozostałe osoby z konieczności odbywały praktykę w innym terminie w trzech szkołach, w których nie było studentów edycji drugiej.

Obecny system oświatowy w Polsce nie daje nauczycielowi zbyt dużej swobody w pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniami. Obowiązek realizacji programu nauczania przy jednoczesnej konieczności przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych, powoduje, że nauczycielowi brak jest czasu na analizę własnej pracy w tym obserwację pracy swoich uczniów. Udział w Projekcie „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie” stworzył nauczycielom przyjazne warunki do analizy efektów i doświadczeń własnej pracy z uczniami.

Konsultacje studentki matematyki z nauczycielką przedmiotu i koordynatorką kierunkową.

Doposażanie pracowni matematycznych w nowoczesne środki dydaktyczne, na których zakup dotychczas w szkołach nie wystarczało środków finansowych, zwiększyło efektywność oraz atrakcyjność lekcji matematyki. Przyrządy geometryczne, plansze, gry, modele brył i inne pomoce dydaktyczne okazały się w praktyce bardzo pomocne. Wykonane i gromadzone przez lata papierowe wielościany zastąpiono estetycznymi i bardziej funkcjonalnymi modelami do kształtowania wyobraźni przestrzennej uczniów.

Bryły wykorzystywane w szkołach przed doposażeniem (lewa strona) i po doposażeniu w ramach projektu (prawa strona).

Ułatwiły one uczniom zauważenie związków między poszczególnymi elementami bryły oraz były pomocne przy sporządzaniu rysunków pomocniczych. Poprawny i czytelny zarys figury w znacznej mierze ułatwia rozwiązanie zadania z geometrii przestrzennej. Przekonali się o tym studenci prowadząc lekcje w gimnazjach, kiedy rysunek sporządzony przez ucznia nie tylko nie był pomocny, ale utrudniał rozwiązanie zadania. (co widoczne jest na poniższym zdjęciu).

Łamigłówki matematyczne uczniów.

Na lekcjach geometrii, w gimnazjum oraz w szkole ponadgimnazjalnej, nauczyciele podkreślali, że trudności uczniów w rozwiązywaniu zadań mogą wynikać również z braku wiadomości dotyczących własności rzutu równoległego na płaszczyznę. Sugerowali, aby mimo, iż w programach nauczania nie ma tego hasła, zapoznać uczniów z tym tematem.

Organizacja praktyk w projekcie umożliwiła nauczycielom bardziej refleksyjne podejście do wykonywanego zawodu. Wspólne przygotowywanie ze studentami lekcji, ich obserwacja oraz omawianie skłaniały do wnikliwej analizy i dyskusji nad różnymi koncepcjami pracy dydaktycznej. W trakcie zajęć prowadzonych przez jedną osobę i asystowanych przez drugą, nauczyciel mógł wnikliwiej obserwować pracę swoich uczniów.

Indywidualna konsultacja na lekcji matematyki.

Obserwując, wychwytywał te momenty lekcji, które potem należało omówić z uczniami, bądź ze studentami. Wtedy nasuwały się pytania dotyczące szczegółów pracy metodycznej oraz osobowości niektórych uczniów. Najczęściej powtarzające się to: Jakiego typu trudności ma uczeń (bądź grupa uczniów)? Jakie są tego przyczyny? Czy możliwa jest zmiana postępowania (ewentualnie zachowania) nauczyciela? Jaki wpływ może mieć wprowadzenie zmiany na ucznia? Czy i w jakim zakresie zmiana jest możliwa z punktu widzenia dydaktyki matematyki?

Odpowiedzi na te i inne pytania szukano omawiając lekcje ze studentami/studentkami w obecności nauczyciela, nauczyciela akademickiego i koordynatora, bądź tylko z samymi praktykantami. Dyskusje kończyły się czasami zaplanowaniem działań prowadzących do zmian w realizacji treści matematycznych. Zwrócono szczególną uwagę na te, których skuteczność zastosowania została sprawdzona w praktyce szkolnej. Dotyczy to opracowywania z uczniami niektórych treści matematycznych np. „funkcji trygonometrycznych”, „procentów” i kilku innych.

Funkcje trygonometryczne wprowadza się zazwyczaj w kilku etapach: najpierw dla kąta ostrego w trójkącie prostokątnym, potem dla dowolnego kąta, a na końcu dla zmiennej rzeczywistej. Takie podejście do tematu wymaga czasu i posiada pewne ograniczenia. Przekonali się o tym obserwatorzy lekcji na temat „Funkcje trygonometryczne”, prowadzonej przez studentkę w gimnazjum. Jeden z uczniów zadał wówczas kłopotliwe, aczkolwiek istotne pytanie: „Czy sinus kąta może przybierać wartość 1?”. W klasie nie było w zasadzie dyskusji – uczniowie nieśmiało stwierdzili, że nie. Prowadząca z wahaniem zaakceptowała odpowiedź i przeszła do dalszej części lekcji. Widać było jednak, że pytający nie był usatysfakcjonowany. Studentom natomiast nasuwały się podobne pytania dotyczące innych funkcji trygonometrycznych oraz

zapytanie o wartość funkcji sinus dla kąta o mierze zero stopni. Dla nich sprawa nie była zakończona. Zastanawiali się, czy należało i kiedy, wyjaśniać, że jednak sinus kąta może być równy 1. Rozmowy na ten temat rozpoczęto już na przerwie.

Dyskusja po przeprowadzonej lekcji.

Potem odbyło się omówienie lekcji, w którym oprócz studentów uczestniczyły nauczycielka oraz koordynatorka. Dyskusją kierował nauczyciel akademicki prowadzący zajęcia z dydaktyki matematyki dr Krzysztof Mostowski.

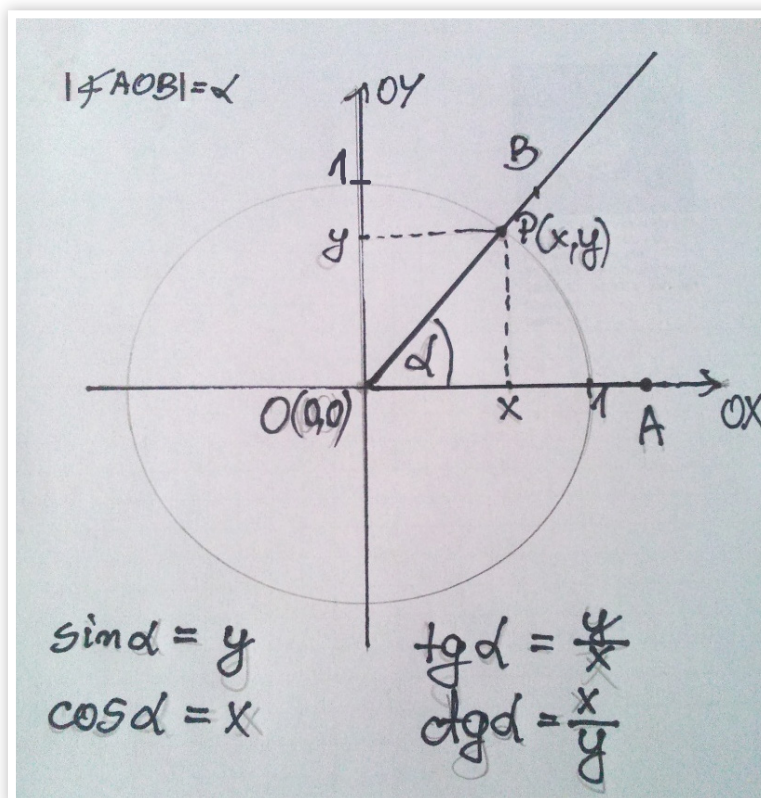
Wymiana doświadczeń z nauczycielem akademickim.

Zdaniem obserwujących lekcję, prowadząca powinna dokładniej przeanalizować i wyjaśnić dlaczego może się zdarzyć, że sinus kąta ma wartość 1. Nie zrobiła tego, gdyż nie bardzo wiedziała, czy uczniowie znają funkcje trygonometryczne tylko dla kątów w trójkącie prostokątnym, czy też dla dowolnych kątów. Ustalono, że pytanie ucznia należało uściślić. Jeśli kąt

w trójkącie prostokątnym jest kątem ostrym, to jego sinus nie może przyjąć wartości 1, gdyż w trójkącie prostokątnym boki leżące przy kącie prostym są krótsze od boku trzeciego tzw. przeciwprostokątnej, więc „sinus” jako iloraz „długości przyprostokątnej do długości przeciwprostokątnej” zawsze jest liczbą mniejszą od jeden. Nie może też przyjmować wartości „zero”, gdyż bok trójkąta musiałby mieć długość 0. Oznaczało by to, że trójkąt musiałby się zdegenerować do odcinka. Stwierdzono, że uczniowi zainteresowanemu problemem można, a nawet trzeba wyjaśnić, informując go, że „sinus” rozpatrywany w innej sytuacji niż w trójkącie może przyjmować nie tylko wartość 1, ale i inne wartości nawet ujemne, o czym dowie się w trakcie dalszej nauki.

Na tym spotkaniu zaproponowano inne wprowadzenie funkcji trygonometrycznych z wykorzystaniem koła jednostkowego. Propozycja dotyczy takiego zdefiniowania funkcji, które jest ogólniejsze i nie ma problemu wartości funkcji trygonometrycznych nie tylko dla kąta „zerowego”, „prostego”, ale również dla kątów o miarach większych od 180 stopni. Ponadto pozwala określić te funkcje od razu dla zmiennej rzeczywistej po wprowadzeniu miary łukowej kąta (temat realizowany w szkole ponadgimnazjalnej, w klasach z rozszerzonym poziomem matematyki).

Umieszczając kąt w układzie współrzędnych, tak, by jego ramię pokryło dodatnią półoś osi OX, a wierzchołek znalazł się w początku układu współrzędnych, określa się „sinus kąta jako y”, „cosinus kąta jako x”, „tangens kąta jako iloraz y przez x” zaś „cotangens kąta jako iloraz x przez y”, gdzie (x, y) jest punktem wspólnym okręgu jednostkowego i ramienia kąta.

Oryginalny sposób na przybliżenie funkcji trygonometrycznych.

W takim ujęciu nie ma ograniczeń, co do kąta oraz sporządzenie wykresów funkcji trygonometrycznej nie jest kłopotliwe.

Inna ciekawe rozwiązanie metodyczne dotyczące opracowywania materiału z działu „procenty” zostało przeanalizowane na omówieniu lekcji poświęconej rozwiązywaniu zadań związanych z „obniżkami” i „podwyżkami” procentowymi. Studentka prowadząca lekcję poleciła uczniom rozwiązać zadanie:

Pilka kosztowała 140 zł. Oblicz cenę tej piłki po podwyżce o 15%.

Większość uczniów przyjęła: $15\%=15/100$ i wykonała dwa działania: $15/100 \times 140 = 21$ zł oraz $140 + 21 = 161$ zł. Tylko nieliczni obliczali od razu 115% ze 140 zł $115/100 \times 140 = 161$ zł.

W czasie omawiania lekcji analizowano oba rozwiązania. Zauważono, że w obu przypadkach można wykorzystać do obliczeń kalkulator. Sposób pierwszy etapowy (przykład tzw. ujęcia *addytywnego*) oraz sposób drugi, dający od razu wynik (jest to przykład tzw. ujęcia *multiplikatywnego*). Przyjęto, że ujęcie multiplikatywne jest lepsze i warto je stosować na lekcjach. Na tym spotkaniu podano jeszcze inne przykłady wykorzystania kalkulatora na lekcjach matematyki. Zwrócono szczególną uwagę na tematy, w których opracowaniu koniecznie trzeba wykorzystać kalkulator dla uzyskania wyniku bez wykonywania długich i żmudnych rachunków (zamiana ułamków zwykłych na dziesiętne i dziesiętnych na zwykłe, obliczanie prawdopodobieństwa zdarzenia, obliczanie pól i objętości figur i inne).

Mocno akcentowano to, że użycie kalkulatora ma być sensowne i wspomagać oraz rozwijać myślenie ucznia. Podkreślano konieczność zmiany przekonań i nastawienia przeciwników stosowania kalkulatorów w edukacji szkolnej.

Przygotowanie się do prowadzenia lekcji matematyki wymaga dużej wiedzy metodycznej, której w uczelni, z powodu małej liczby godzin przeznaczonych na dydaktykę przedmiotową, student/studentka nie są w stanie opanować. W większości przypadków to nauczyciele-opiekunowie pomagali praktykantom/praktykantkom planować zajęcia zgodnie z zasadami nauczania, formułować i uzasadniać cele. Wspólnie ustalali właściwy zakres materiału, dobór metod i środków nauczania. Przy omawianiu przeprowadzonych lekcji oraz przygotowywaniu konspektów współpracując ze sobą w dwuosobowych zespołach praktykanci wykazywali więcej śmiałości w wypowiedzaniu swoich uwag i zadawaniu pytań. Czasami też proponowane przez

nich rozwiązania metodyczne były bardzo pomysłowe, co było z zadowoleniem akceptowane przez nauczycieli.

Mimo dużej pomocy ze strony nauczycieli studenci stwierdzają, że w czasie praktyki napotykali na trudności. Najczęściej wymieniali następujące problemy:

- utrzymanie dyscypliny na lekcjach,
- ocena pracy uczniów na lekcji, szczególnie, gdy pracują oni w zespołach,
- przygotowanie lekcji powtórzeniowych, gdyż często brak orientacji treści poznanych przez uczniów wcześniej - w różnych programach nauczania układ i kolejność treści bywa różny,
- przeprowadzenie lekcji przeznaczonej na rozwiązywanie zadań tekstowych (problem z analizą zadania i jej zapisem, różnorodnością sposobów rozwiązania, obawą przed pomysłami uczniów, które często zaskakują nawet bardzo doświadczonych nauczycieli.

Studenci byli bardzo zadowoleni z tego, że praktyki w szkołach mogli odbywać po dwie osoby w jednej szkole. Samo „wejście do szkoły” było dla nich mniej stresujące. Dla studentów matematyki to jednak nie było najważniejsze. Specyfika przedmiotu wymaga od prowadzącego lekcję skupionej uwagi nie tylko na ścisłości wypowiedzi, ale również na zapisach na tablicy (choć czasami są to długie i zawiłe rachunki). Błędy na tablicy łatwiej dostrzec osobie obserwującej lub asystującej niż prowadzącemu lekcję. Bardzo pomocne studentom okazały się wzajemne rozmowy przed prowadzonymi lekcjami. Praktykant/praktykantka czuli się wówczas pewniej, wiedząc, że w przypadku, gdy uczniowie zaskoczą ich jakimś pomysłem, obok jest ktoś zorientowany w temacie, na kogo można liczyć. Wspólnie łatwiej zastanowić się nad poprawnością i wyborem definicji danego pojęcia matematycznego, nad doбором i wykorzy-

staniu środków dydaktycznych. W czasie spotkań z nauczycielem, w obecności kolegi/koleżanki, ma się więcej śmiałości w zadawaniu pytań i wypowiedzaniu swoich uwag.

Dzięki projektowi jestem dobrze przygotowany do prowadzenia lekcji matematyki.

Z moich obserwacji oraz rozmów z nauczycielami, pedagogami, dyrektorami i studentami wnioskuję, że pełniona przez nauczycieli matematyki funkcja opiekuna praktyki z ramienia szkoły stworzyła nauczycielom okazję do uświadamiania sobie, jak ważna i pożyteczna jest krytyczna postawa wobec własnej rutyny oraz stała weryfikacja metod własnej pracy. Umożliwiła ona obserwację i analizę zachowania się uczniów, zainicjowała podejmowanie pewnych zabiegów dydaktycznych i badanie ich skuteczności.

Studenci mieli na praktykach zapewnioną dobrą opiekę doświadczonych i odpowiednio przygotowanych nauczycieli. W czasie praktyki na każdym z etapów szkolnych pozostawali pod właściwym nadzorem dydaktyka matematyki i koordynatorki kierunkowej zatrudnionych w uczelni.

Ostatnie wskazówki nauczycielki i koordynatorki kierunkowej przed rozpoczęciem lekcji matematyki przygotowanej przez studenta.

Cieszę się, że realizacja projektu „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo, przyjemnie” odbywała się w szkołach w rzeczowej i miłej atmosferze. Zaowocowała dobrym przygotowaniem absolwentów siedleckiej uczelni do pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniami. Jednocześnie umożliwiła kontakty pracowników naukowo-dydaktycznych z szerszym niż dotychczas szkolnym gronem pedagogicznym.

Na zakończenie pragnę serdecznie podziękować kierownikowi projektu panu doktorowi Ryszardowi Kowalskiemu za wspólną pracę nad koncepcją projektu i jego prowadzeniem. Dziękuję również za miłą i owocną współpracę koordynatorkom kierunkowym paniom dr Marii Obrębskiej oraz dr Krystynie Wojciechowskiej, a także pracownikom biura pani mgr Annie Andrzejewskiej i pani mgr Oldze Szykarczyk.

14. Projekt widziany z perspektywy dyrektorów szkół, nauczycieli przedmiotów oraz pedagogów szkolnych

Eksperymenty na lekcjach podnoszą motywację do uczenia się chemii!

W latach 2010-2014 byłam opiekunem praktyk studenckich w ramach projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo i przyjemnie” jako nauczyciel chemii w gimnazjum. Chemia nie jest ulubionym przedmiotem większości gimnazjalistów. Zachęcenie uczniów do większej aktywności na lekcjach wymaga starannego przygotowania nauczyciela do zajęć, przemyślenia metod i form pracy z uczniami, zastosowania atrakcyjnych narzędzi i środków dydaktycznych.

Dzięki otrzymanym materiałom wspomagającym pracę nauczyciela, zajęcia stały się bardziej interesujące dla uczniów. Uczniowie mieli możliwość samodzielnego wykonania doświadczeń laboratoryjnych określonych w podstawie programowej. Większa ilość wykonywanych eksperymentów przyczyniła się do wzrostu zainteresowania przedmiotem, co zaowocowało podniesieniem wyników nauczania.

Studenci, przyszli nauczyciele, mogli w warunkach szkolnych sprawdzić poziom swojej wiedzy i umiejętności dydaktycznych oraz predyspozycje do zawodu nauczyciela chemii. Praktykanci zapoznali się z rzeczywistym obrazem pracy gimnazjum, nie tylko od strony dydaktycznej, ale i wychowawczej. W trakcie zajęć z uczniami, studenci dostosowywali metody i formy pracy do specyfiki zespołu klasowego oraz indywidualizowali proces dydaktyczny w zależności od możliwości poznawczych uczniów. Opracowanie konspektu prowadzonych lekcji było poprzedzone rozmową z nauczycielem chemii oraz pedagogiem szkolnym na temat form pracy z uczniami, dla których została zorganizowana pomoc psychologiczno-pedagogiczna na terenie szkoły.

W trakcie realizacji projektu, miałam możliwość zaktualizowania i poszerzenia wiedzy przedmiotowej, metodycznej i wychowawczej poprzez udział w konferencjach i szkoleniach.

Moim zdaniem cele projektu zostały osiągnięte. W przyszłości, tego typu projekty, powinny być kontynuowane.

Urszula Borkowska

Projekt innowacyjny pod względem edukacyjnym i społecznym!

Jestem nauczycielką liceum z ponad trzydziestoletnim stażem pracy, długoletnim doświadczeniem nauczyciela szkoły ćwiczeń. Uczestniczyłam w wielu innych projektach, jednak udział w projekcie „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo, przyjemnie” ma dla mnie znaczenie szczególne. Projekt ten był bowiem innowacyjny nie tylko pod względem edukacyjnym, lecz także społecznym, ponieważ aktywizował i integrował środowisko pedagogów, studentów oraz sprzyjał ich rozwojowi.

Projekt pozwalał zwiększyć zasoby kapitału ludzkiego, ponieważ umożliwił samorozwój nauczycieli, pedagogów szkolnych i studentów, a także kapitału społecznego, ponieważ sprzyjał wytwarzaniu kontaktów i więzi zarówno w obrębie środowiska nauczycielskiego, jak i akademickiego oraz między nimi. Mocną stroną projektu jest docenienie faktu, że dobry pedagog, który ma być wzorem i autorytetem, to nie tylko ekspert w swojej dziedzinie, lecz także ktoś, kto posiada kompetencje miękkie, wiedzę ogólną, śledzi nowinki naukowe z różnych dziedzin i uczestniczy w kulturze.

Uczestnictwo w przedsięwzięciach projektu – wspólnych dla nauczycieli, studentów, pracowników uczelni – nie tylko sprzyjało poszerzeniu wiedzy psychologicznej, pedagogicz-

nej, kierunkowej, ale także umożliwiało międzypokoleniową wymianę doświadczeń, stwarzało warunki partnerskiej współpracy oraz minimalizowało bariery między studentami a nauczycielami, a to z kolei procentowało w czasie praktyk śródrocznych i ciągłych.

Podoba mi się, że inicjatorzy projektu docenili aspekt społeczny istotny w procesie praktyk dydaktycznych. Projekt przełamał tradycyjne podejście do tego typu praktyk. Uwzględnienie aspektu społeczno-kulturowego stworzyło szansę na rozwój kreatywności oraz wytworzenie się wspólnoty umożliwiającej wymianę doświadczeń, wypracowywanie nowych koncepcji w nauczaniu i wychowaniu.

W dobie ogromnych trudności finansowych szkół cenne było doposażenie pracowni przedmiotowych w pomoce naukowe i sprzęt multimedialny. Nie można pominąć istotnego faktu, że wynagrodzenie adekwatne do wykonywanej pracy sprzyjało pełnemu zaangażowaniu w realizację zadań. Należy także podkreślić wyjątkową życzliwość i sympatię ze strony kierownictwa i pracowników projektu, kontakty i współpraca z nimi była prawdziwą przyjemnością.

Myślę, że te wieloaspektowe działania w ramach projektu były niezwykle istotne i w znacznym stopniu zmieniły podejście jego uczestników do nauczania i wychowania, a także przygotowania studentów do roli pedagoga. Aby te efekty zostały właściwie wykorzystane, nie może być to działanie incydentalne, ale trwała zmiana we wzorach i metodach. W tym celu projekt powinien być powtarzany. Uważam, że działania projektowe winny być zakończone systematyczną ewaluacją, co pozwoliłoby skonfrontować doświadczenia różnych stron zaangażowanych w projekt i uwzględnić uwagi oraz sprawiłoby, że kolejne edycje byłyby jeszcze lepsze.

Ze swojej strony rekomendowałabym wprowadzenie kilku modyfikacji. W kolejnych edycjach projektu warto poczynić starania, aby:

- praktyki studenckie w szkołach ponadgimnazjalnych trwały co najmniej 3 tygodnie i były organizowane w dogodnym czasie dla studentów i szkoły;
- organizować więcej dłuższych spotkań sprzyjających integracji środowiska uczestniczącego w projekcie;
- zobowiązać dyrektorów szkół do właściwego przydziału czynności nauczycielom biorącym udział w projekcie, umożliwiającą realizację zadań projektowych.

Anna Kania

Praktyka chwilą refleksji nad sobą!

Praktyka pedagogiczna w ramach projektu „Twórczo, kompetentnie i przyjemnie” była ważnym elementem w przygotowaniu studentów do zawodu nauczycielskiego.

Wysoka kreatywność studentów w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć, z wykorzystaniem nowoczesnych pomocy dydaktycznych, duże zaangażowanie, wiedza opanowana na uczelni oraz szkolenia w ramach projektu, umożliwiły kształtowanie postaw i umiejętności uczniów oraz rozwijanie ich zainteresowań. Wysoką kulturą osobistą i twórczą postawą studenci korzystnie wpływali na środowisko wychowawcze uczniów oraz relacje z opiekunem i innymi pracownikami szkoły. W odróżnieniu od innych praktyk, studenci w ramach projektu mogli dodatkowo uczestniczyć w konferencjach z zakresu wychowania we współczesnej szkole, stosowania technologii informacyjnej w pracy nauczyciela oraz wzbogacać swoją wiedzę o nowości w nauce w ramach interdyscyplinarnych szkoleń z biologii, chemii, matematyki

organizowanych pod hasłem „Co nowego w nauce?”.

Studencka praktyka pedagogiczna jest nie tylko czasem przeznaczonym na sprawdzenie swoich umiejętności dydaktycznych, ale również chwilą refleksji nad sobą w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: gdzie jest moje właściwe miejsce w życiu po ukończeniu studiów?

Teresa Mateusiak

Praktyki źródłem inspiracji dla przyszłej aktywności zawodowej!

Praktyki pedagogiczne odbywane w ramach projektu umożliwiły poprawę jakości przygotowania studentów UPH w Siedlcach do wykonywania zawodu nauczyciela oraz przyczyniły się do poszerzenia wiedzy i podniesienia kompetencji nauczycieli biorących udział w projekcie.

Uważamy, że praktyki pedagogiczne są polem doświadczalnym i badawczym dla studentów, a jednocześnie źródłem inspiracji dla ich przyszłej aktywności zawodowej. Umożliwiają one nawiązywanie kontaktu pedagogicznego z uczniami o różnych możliwościach i potrzebach, kształtowanie i doskonalenie umiejętności, rozbudzają zainteresowanie problematyką dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą szkoły. Praktyki to także świetny sprawdzian dla studenta/ki, czy nadaje się do pracy pedagogicznej czy nie. Wielu studentów po odbyciu praktyk „otwiera oczy” i stwierdza, że nauczycielska praca wcale nie jest takim łatwym zadaniem jak myśleli wcześniej.

Projekt edukacyjny „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” angażował nauczycieli, pomógł doskonalić proces dydaktyczny i podniósł jego efektywność, stworzył innowacyjny model praktyk pedagogicznych. Dzięki udziałowi w tym projekcie zarówno studenci jak i nauczyciele odnieśli wymierne korzyści, a mianowicie pozwolił on na lep-

sze przygotowanie studentów i nauczycieli do roli nauczyciela przedmiotu, wychowawcy oraz niestereotypowego i równowartościowego prowadzenia zajęć. Zaktualizowana została dzięki niemu wiedza przedmiotowa, metodyczna i wychowawcza.

ZSP nr 3 w Siedlcach jest jedyną w regionie szkołą ponadgimnazjalną z klasami integracyjnymi. Uczęszczają do niej uczniowie z różnymi dysfunkcjami. Studenci UPH w Siedlcach, dzięki uczestnictwu naszej szkoły w wyżej wymienionym projekcie, mieli szansę poznania specyfiki pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, prowadzili ich obserwacje, opracowywali studium przypadku wybranego ucznia/uczennicy i jego/jej charakterystykę. Zadania realizowane przez pedagoga szkolnego w czasie praktyk były różnorodne i polegały m.in. na obserwacji i diagnozie ucznia/uczennicy z trudnościami dydaktycznymi lub wychowawczymi, sporządzaniu charakterystyki i opisu indywidualnego przypadku, poznawaniu technik socjometrycznych w pracy wychowawczej. Studenci poznali także metody i formy pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na etapie szkoły ponadgimnazjalnej oraz mieli możliwość sprawdzenia się w pracy dydaktycznej i wychowawczej. Działania zaplanowane w ramach praktyk pedagogicznych pozwoliły na optymalne przygotowanie studentów i przekazanie wiedzy teoretycznej jak i praktycznej. Inny charakter niż praktyki śródroczne mają praktyki metodyczno-przedmiotowe odbywające się w systemie ciągłym. Praktyki ciągłe pozwoliły na zapoznanie studentów z całokształtem życia szkoły i nabycie umiejętności samodzielnego prowadzenia lekcji. W czasie odbywania tych praktyk studenci brali czynny udział we wszystkich zajęciach, które obowiązują nauczyciela: dyżury na przerwach międzylekcyjnych, prowadzenie lekcji wychowawczej, udział w zebraniach z rodzicami uczniów, udział w radach pedagogicznych itp. Po takich zajęciach studenci i my

nauczyciele dokonaliśmy analizy po to, aby nie powielać ewentualnych błędów. Należy zwrócić szczególną uwagę na rolę eksperymentu w procesie nauczania, co wymaga przyswojenia zasad obowiązujących przy stosowaniu tej metody, zarówno w formie pokazu, jak i doświadczenia uczniowskiego. Zdajemy sobie sprawę jak ważne jest przygotowanie eksperymentu, jego przeprowadzenie i nadzór nad prawidłowym przebiegiem przy zachowaniu zasad bezpiecznej pracy z substancjami i aparaturą.

Uczestnictwo w projekcie sprawiło, że również my, nauczyciele, rozbudowaliśmy swój warsztat pracy, doposażyliśmy pracownie przedmiotowe, otrzymaliśmy materiały wspomagające pracę dydaktyczno-wychowawczą, podnieśliśmy swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w cyklu wykładów „Co nowego w nauce?”. Braлиśmy również udział w wartościowych konferencjach z cyklu „Wychowanie we współczesnej szkole”.

Uczestnictwo w wyżej wymienionym projekcie pozwoliło rozwinąć w sposób twórczy kompetencje pedagogiczne, zacieśniło współpracę z pedagogami i nauczycielami z innych siedleckich szkół.

Mamy nadzieję, że po odbytych praktykach studenci zostaną nowoczesnymi nauczycielami, którzy potrafią zweryfikować swoją wiedzę o metodach i technikach przekazywania informacji, będą wykazywać się samodzielnością, kreatywnością, innowacyjnością, umiejętnością posługiwania się technologią informacyjną.

Jolanta Zagalska

Anna Borkowska

Agnieszka Soroczyńska

Jestem nauczycielką z wieloletnim stażem. Nauczyciel dziś to zupełnie ktoś inny niż w latach minionych. Wiedza przedmiotowa nie jest wyłącznie tym, czego oczekuje się od współczesnego nauczyciela. Oczywiście, trzeba być specjalistą w dziedzinie, której się naucza, ale to za mało. Obecnie trzeba budzić zainteresowania młodzieży, skłaniać do samokształcenia, uczyć myślenia i zaciekawiać. Na równi z merytoryczną wiedzą przedmiotową potrzebna jest sprawność posługiwania się wiedzą technologiczną. Nauczyciel biologii „epoki cyfrowej” to nie tylko ekspert od wiedzy na ten temat – to specjalista od organizacji procesu uczenia się.

Jak najbardziej wskazany wydaje się w tej sytuacji kontakt młodych adeptów „sztuki nauczycielskiej” z doświadczonymi nauczycielami – praktykami. Praktyki studenckie, kontakt z realiami szkolnymi pozwalają na zastosowanie i zweryfikowanie wiedzy oraz umiejętności zdobytych przez studentów w trakcie studiów. Jest to okazja do nabycia nowych kompetencji zawodowych.

Program praktyk realizowany przez UPH w ramach projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” dał szansę przyszłym pedagogom na właściwe przygotowanie się do pracy z młodzieżą XXI w.

Aldona Czapska

Nauczyć odpowiedzialności za własny rozwój!

Kto może być nauczycielem? Jakie warunki musi spełniać i jakie kompetencje posiadać? Oto kilka przemyśleń, które nasunęły się nam w związku z pracą w projekcie „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo przyjemnie”.

Odpowiedź na to pytanie znajduje się w Karcie Nauczyciela - ustawie, której niektórzy nauczycielom zazdroszczą, a którą inni najchętniej zlikwidowaliby od zaraz, jako relikwiny minionej epoki. Zapisano tam, że *„nauczycielem może być osoba, która posiada obywatelstwo polskie, ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych, nie toczy się przeciwko niej postępowanie karne lub dyscyplinarne, lub postępowanie o ubezwłasnowolnienie, nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie i posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska.”*

Na szczególną uwagę zasługuje tu określenie „przygotowanie pedagogiczne”. Omawiane rozporządzenie tak je definiuje: *„Przygotowanie pedagogiczne - należy przez to rozumieć nabywanie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej...”*.

I teraz uwaga! *„O posiadaniu takiego przygotowania świadczy dyplom wydany przez szkołę wyższą, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli i świadectwo ukończenia pedagogicznego kursu kwalifikacyjnego..”* Jeżeli jedynym dowodem na posiadanie tych kompetencji jest papier - dyplom lub świadectwo - to gdzie określono precyzyjnie, jakie to wiadomości, a zwłaszcza umiejętności, winien posiadać kandydat do zawodu w procesie swojego kształcenia? Dokumentem takim jest rozporządzenie MENiS w sprawie standardów kształcenia nauczyciela, a właściwie załącznik do tego rozporządzenia. Odnajdujemy tam sylwetkę absolwenta. Oto ona: *„Absolwent studiów i studiów podyplomowych w specjalizacji nauczycielskiej powinien*

być przygotowany do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły. W związku z tym powinien posiadać przygotowanie w zakresie:

- 1. wybranych specjalności nauczycielskich tak, aby w sposób kompetentny przekazywać nabytą wiedzę oraz samodzielnie ją pogłębiać i aktualizować, a także integrować ją z innymi dziedzinami wiedzy;*
- 2. psychologii i pedagogiki tak, aby pełnić funkcje wychowawcze i opiekuńcze, wspierać wszechstronny rozwój uczniów, indywidualizować proces nauczania, zaspokajać szczególne potrzeby edukacyjne uczniów, organizować życie społeczne na poziomie klasy, szkoły i środowiska lokalnego, współpracować z innymi nauczycielami, rodzicami i społecznością lokalną;*
- 3. dydaktyki przedmiotowej tak, aby skutecznie prowadzić zajęcia edukacyjne, rozbudzać zainteresowania poznawcze oraz wspierać rozwój intelektualny uczniów przez umiejętny dobór metod aktywizujących, technik nauczania i środków dydaktycznych, a także badać i oceniać osiągnięcia uczniów oraz własną praktykę;*
- 4. posługiwania się technologią informacyjną, w tym jej wykorzystywania w nauczaniu przedmiotu.”*

Najciekawsze są jednak opisane w tym dokumencie umiejętności. Czytamy tam, że przygotowanie do zawodu nauczyciela powinno prowadzić do nabycia kompetencji w zakresie: „*dydaktycznym; wychowawczym i społecznym, związanym z umiejętnością rozpoznawania potrzeb uczniów oraz zdolnością do współpracy w relacjach międzyludzkich; kreatywnym - wyrażającym się zdolnością do samokształcenia, innowacyjnością i niestandardowością działań w powiązaniu ze zdolnościami adaptacyjnymi, mobilnością i elastycznością; prakseologicznym*

- wyrażającym się skutecznością w planowaniu, realizacji, organizowaniu, kontroli i ocenie procesów edukacyjnych; komunikacyjnym - wyrażającym się skutecznością zachowań werbalnych i pozawerbalnych w sytuacjach edukacyjnych; informacyjno-medialnym - wyrażającym się umiejętnością posługiwania się technologią informacyjną, w tym jej wykorzystywania w nauczaniu przedmiotu (prowadzeniu zajęć); językowym - wyrażającym się znajomością co najmniej jednego języka obcego w stopniu zaawansowanym.”

Tak wygląda teoretyczno-prawny model awansu zawodowego kandydata na nauczyciela. Jak widać, elementem najbardziej znaczącym dla końcowego efektu tej drogi kształcenia zawodowego jest uczelnia wyższa lub zakład kształcenia nauczycieli! A jakie są realia, jak w rzeczywistości realizowane są te zadania?!

Dotychczasowy model kształcenia nauczycieli produkował „przedmiotowców”, przygotowanych teoretycznie do przekazywania wiedzy z zakresu danej dziedziny nauki: biologii, fizyki, matematyki, nauki o języku i literaturze i in.

Nieszczęściem dla studentów, ale przede wszystkim dla ich przyszłych, potencjalnych uczniów jest to, że tego wszystkiego nie można nauczyć się na wykładzie, jakże często będącym wykładem nawet dla kilkuset słuchaczy z różnych kierunków. Każda uczelnia kształcąca nauczycieli musi posiadać, organizacyjnie ze sobą powiązane, szkoły ćwiczeń! A z tym jest różnie. Poza tym za mało jest ćwiczeń praktycznych, gdzie to nauczycielem jest student. Czasem ogranicza się to do prowadzenia 4 lekcji w ciągu całego cyklu kształcenia, a reszta to obserwacja bądź teoria. A sytuacje podczas lekcji są różne i lepiej byłoby wiedzieć wcześniej z czym będziemy się borykać w czasie przyszłej pracy, dlatego udział w projekcie był dla studentów swoistym narzędziem, aby ocenić sytuację w szkole, poznać zasady w niej panujące,

zetrząść się oko w oko z problemami uczniów, rodziców, szkoły. Studenci mogli się dowiedzieć, że oprócz przygotowania merytorycznego ważną wiedzę stanowią też zagadnienia z zakresu psychologii, pedagogiki, że dobry nauczyciel to też dobry człowiek, wrażliwy na los ucznia i czasem tak jak przekazywanie wiedzy ważne jest rozwiązywanie problemów szkolnych i niesienie pomocy uczniom, znajdującym się w trudnym położeniu. Tego mogli się uczyć studenci, odbywający praktyki od doświadczonych pedagogów. Uczelnie i zakłady kształcące nauczycieli powinny zatrudniać nie tylko teoretycznie przygotowanych do nauczania naukowców. Należałoby zapewnić tam miejsce dla wybitnych nauczycieli, dydaktyków i wychowawców, a także specjalistów-trenerów, którzy nie rezygnując z pracy w swoich szkołach czy poradniach, prowadziliby na uczelni zajęcia metodyczne i treningi umiejętności wychowawczych. Takie zamierzenia miała realizacja projektu – „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo, przyjemnie” i wyrażamy przekonanie, że w pełni udało się je zrealizować.

UPH w Siedlcach dzięki projektowi „Praktyki pedagogiczne kompetentnie, twórczo, przyjemnie” zapewnił dużej grupie studentów warunki do rzetelnego kształcenia i przygotowania do zawodu nauczyciela. Kontakt z doświadczonymi pedagogami jest konieczny, aby przekonać się o tym jak wcielać w życie teoretyczne umiejętności wyniesione z wykładów i zajęć na uczelni. Studenci podczas lekcji mogą przekonać się, czy dobrze czują się w tym zawodzie, czy potrafią komunikować się z młodzieżą, czy potrafią stosować różne metody nauczania w praktyce oraz dobierać je do zróżnicowanego poziomu klas. Jak wygląda przygotowanie studentów do zawodu okiem opiekunów praktyk:

Mocne strony przygotowania studentów UPH do zawodu nauczyciela w ramach projektu to:

- potwierdzana w praktyce znajomość zasad metodycznego projektowania lekcji w formie konspektu;
- wykazywane przez wielu studentów (podczas rozmów pohospitacyjnych) zainteresowanie nowymi trendami w edukacji przyrodniczej sposobami uwspółcześniania i uatrakcyjniania procesu lekcyjnego;
- docenianie wagi eksperymentu w procesie dydaktycznym, pracy w grupach, jak i pracy indywidualnej;
- dostrzeganie roli pomocy dydaktycznych w procesie uczenia (gry dydaktyczne, plansze, tablice, sprzęt multimedialny itp.);
- docenianie roli i wagi pracy pozalekcyjnej nauczycieli (przeprowadzanie ewaluacji pracy szkoły, analiza wyników osiągnięć uczniów, organizowanie kół zainteresowań, organizowanie imprez szkolnych, organizacja wyjść i wycieczek, praca w świetlicy oraz bibliotece szkolnej, zapoznanie z charakterem pracy wychowawcy klasowego, dyżury międzylekcyjne itp.);
- studenci zauważyli jak ważna jest znajomość podstawy programowej, rozkładu materiału oraz wymagań programowych na poszczególne oceny;
- dostrzeganie jak dużą rolę w pracy nauczyciela odgrywa dobra organizacja;
- znajomość obowiązującej dokumentacji w szkole;
- przywiązywanie znaczenia do dobrych relacji interpersonalnych oraz interakcji lekcyjnych przez tworzenie dobrej atmosfery pracy i współpracy, inicjowanie dyskusji, motywowanie uczniów do rozmowy i wyrażania indywidualnego/wynegocjowanego w grupie stanowiska wobec problemu wywołanego na lekcji;

- znajomość i różnicowanie rozwiązań metodycznych w organizowaniu lekcyjnej pracy z tekstami biologicznymi, umiejętność uzasadniania podejmowanych decyzji dydaktycznych;
- wykazywanie refleksyjnej postawy wobec podejmowanych działań edukacyjnych w formie ustnej lub pisemnej samooceny przeprowadzonej/obserwowanej lekcji; stosowanie narzędzi ewaluacyjnych (karty oceny lekcji przez uczniów) itp.
- potrzeba uzyskania od opiekuna praktyki obiektywnej informacji zwrotnej na temat umiejętności dydaktyczno-wychowawczych wykazywanych podczas praktyk.

Studenci podczas praktyk angażowali się w życie szkoły przygotowując różne uroczystości szkolne, gazetki ścienne, brali udział w wycieczkach, wyjściach oraz zebraniach z rodzicami, czy też rozmowach indywidualnych. Czasem dziwili się temu, że szkoła to nie tylko lekcje, ale wymaga dodatkowego nakładu pracy poza procesem dydaktycznym, a dzień pracy nauczyciela nie trwa tylko kilka godzin lekcyjnych. Prawdziwej pracy nie pozna się tylko na uczelni, ale należy też poznać rzeczywistość.

Studenci mieli możliwość wcielenia w życie wiedzy merytorycznej. Zauważali również, że nawet najlepiej przygotowany konspekt nie gwarantuje bardzo dobrej jakości lekcji. Istotną sprawą jest odpowiednie reagowanie na różne zachowania uczniów, wycucie, cierpliwość, a nawet przewidywanie zachowań podopiecznych. Wymaga to od prowadzącego dużej koncentracji, jak również podzielności uwagi.

Praktyki pedagogiczne we współpracy ze szkołami z UPH w ramach projektu "Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie" to umożliwiły.

Na zakończenie pragnęłybyśmy przytoczyć słowa profesora K. Konarzewskiego, który napisał, że wychowanie powinno być takie „...*żeby tworzyło nie tylko ludzi dobrze wychowanych, co zdolnych do życia na własny rachunek*”. Zdolnych do przyjmowania odpowiedzialności za własny rozwój umysłowy i fizyczny, za sprawność i zdrowie, ludzi posiadających odpowiednie kompetencje. Takich ludzi chcemy wychować w tym kształcie edukacji, który zaproponowała reforma oświaty. Aby spełnić to zadanie potrzebni będą w przyszłości nauczyciele, którymi są obecni studenci UPH o wszechstronnych kompetencjach, bo tylko tacy będą potrafili wyposażać swoich uczniów w odpowiednie kompetencje do życia. Uważamy, że udział studentów w projekcie „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie” w dużej mierze pozwolił zrealizować to zadanie.

Barbara Jezierska

Elżbieta Zboina

Przenikanie się doświadczenia i młodości dało wszystkim wymierne korzyści!

Od dawna kierunki dydaktyczne cierpią na niedobór godzin przeznaczanych na praktyki w szkołach. Odpowiedzią na tę bolączkę był znakomicie napisany projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” realizowany przez Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce. Studenci przebywając w szkole mieli okazję zapoznać się z różnymi aspektami jej funkcjonowania i przede wszystkim mogli nawiązać bezpośredni kontakt z uczniami. Musieli pokonać treść, solidnie przygotować się merytorycznie do lekcji i ... czekać na ocenę uczniów. Dopiero w trakcie praktyk następowała weryfikacja planów i marzeń. Akceptacja młodzieży znaczyła dla praktykantów dużo więcej niż zachwyty dydaktyków.

Jako opiekun tych praktyk miałam możliwość współpracy z wieloma studentami, którzy wykazywali zapał i duże zaangażowanie. Było to dla mnie bardzo mobilizujące i inspirujące. Studenci twórczo podchodzili do przygotowywanych lekcji. Swoim entuzjazmem i pomysłami zarażali także i mnie. Dzięki temu i we mnie kiełkowały nowe pomysły. Zyskałam świeże spojrzenie i wprowadziłam na stałe niektóre pomysły moich praktykantów. Takie przenikanie się doświadczenia i młodości dało wymierne korzyści wszystkim, także uczniom.

Ogromnym plusem projektu było wsparcie nauczycieli i szkół pomocami naukowymi i sprzętem. Pomogło to prowadzić lekcje w nowoczesny i interesujący sposób.

Warto także wspomnieć o znakomitej i profesjonalnej obsłudze projektu. Współpraca z takim zespołem to prawdziwa przyjemność. Całe przedsięwzięcie okazało się doskonałą platformą porozumienia i współpracy między uczelnią a szkołami. Dziękuję bardzo.

Dorota Kostecka

Przekazywanie wiedzy stało się łatwiejsze, efektywniejsze i ciekawsze dla uczniów, dzięki wyposażeniu pracowni przedmiotowych!

W czasie trwania Praktyk Pedagogicznych miałam możliwość i przyjemność dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem z młodzieżą przygotowującą się do pracy nauczycielskiej. Udział w nich pozwolił mi również zaktualizować i poszerzyć swoją wiedzę przedmiotową, metodyczną i wychowawczą. Wybór tematów konferencji i szkoleń, osób je prowadzących, a także niezwykle urokliwe miejsca szkoleń sprawiły, że uczestnictwo w nich było wielką przyjemnością. Wspólne spotkania i wyjazdy stały się okazją do wymiany doświadczeń zawodowych. Projekt przyczynił się do wzbogacenia pomocy dydaktycznych w szkolnej pracowni przyrodniczej, dzięki którym przekazywanie wiedzy stało się łatwiejsze, efektywniejsze i ciekawsze dla uczniów.

Podsumowując udział w projekcie nie sposób pominąć Pań pracujących w Biurze Projektu, których uprzejmość i życzliwość chroniła nauczycieli przed stresem związanym z wypełnianiem wymaganej dokumentacji.

Nieoceniona była również współpraca z Panią koordynatorką kierunkową, na której cenne rady i pomoc zawsze można było liczyć.

Agnieszka Kowalczyk

Przełożyć wiedzę merytoryczną na praktyczne umiejętności!

Praktyki pokazują w jaki sposób umiejętności studentów dostosowane są do potrzeb przyszłych pracodawców. Takie cechy jak pracowitość, umiejętność zarządzania, elastyczność, komunikatywność, radzenie sobie z konfliktami, samodzielność, lojalność, są bardzo pożądane w oświacie. Student/ka powinien/na przekładać wiedzę merytoryczną na praktyczne umiejętności, zarówno w kontaktach międzyludzkich jak i w obcowaniu z nowoczesną technologią.

Grażyna Malinowska

Każda grupa młodych ludzi wzbogaca mój warsztat pracy!

W projekcie – „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” organizowanym przez UPH w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce byłam opiekunem praktyk.

Było to moje kolejne doświadczenie związane z tą funkcją, gdyż od 1992r. współpracowałam z Uczelnią w charakterze nauczyciela szkoły ćwiczeń dla studentów biologii. Każda grupa młodych ludzi wносиła nowe innowacyjne rozwiązania do mojego warsztatu pracy jak również mobilizowała mnie do doskonalenia. Dzięki możliwości uczestniczenia w projekcie mogłam doposażyć swoją pracownię w nowe pomoce.

W czasie trwania projektu miałam możliwość uczestniczenia w różnych konferencjach organizowanych przez lidera projektu. Udział w nich pozwolił mi na poszerzenie i udoskonalenie wiedzy przedmiotowej, metodycznej i wychowawczej.

Studenci odbywający praktykę mogli zapoznać się z pracą nauczyciela i zdobyć pierwsze doświadczenia w pracy z młodzieżą gimnazjalną.

Atmosfera panująca między pracownikami projektu, a nauczycielami i studentami była życzliwa, co sprzyjało otwartości i zaangażowaniu wszystkich stron. Osoby odpowiedzialne za projekt z ramienia Uczelni cechuje sumienność, takt i serdeczność w kontaktach interpersonalnych z nauczycielami.

Beata Poppek

Wieloletnia współpraca z studentami biologii UPH sprawia mi ogromną satysfakcję!

Projekt „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, realizowany przez Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, był okazją do stworzenia efektywnego modelu praktyk pedagogicznych. Studenci w nim uczestniczący zostali właściwie przygotowani do roli nauczyciela przedmiotu, który w sposób niestereotypowy prowadzi zajęcia w szkole, poszerza wiedzę, doskonalili umiejętności metodyczne, bogaci warsztat pracy. Celem praktyki było wdrożenie studentów do samodzielnego przygotowania i prowadzenia lekcji biologii, przeprowadzenia oceny obserwowanej lekcji, pełnienia funkcji nauczyciela przedmiotu i wychowawcy w szkole ponadgimnazjalnej.

Stworzenie efektywnego modelu praktyk sprzyjało lepszemu przygotowaniu studentów. Mieli oni okazję obserwować prowadzone przeze mnie, jako nauczyciela-opiekuna w szkole ćwiczeń, zajęcia lekcyjne, pozalekcyjne, godziny wychowawcze. Omawianie lekcji służyło wymianie spostrzeżeń i doświadczeń. Zajęcia odbywały się w pracowni wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu, niezbędne oprogramowanie, dziennik

elektroniczny, rzutnik multimedialny, projektor, niezbędne materiały i różnorodne pomoce dydaktyczne. Wykorzystywane metody, formy pracy pozwoliły na realizację podstawy programowej i kształtowanie umiejętności uczenia się. Uczniowie korzystali z różnych źródeł informacji, umiejętnie posługiwali się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, zaspokajali naturalną ciekawość świata, odkrywali i rozwijali swoje zainteresowania, przygotowywali się do dalszej edukacji, pracowali indywidualnie oraz zespołowo. W trakcie odbywania praktyki przedmiotowej studenci nabywali i doskonalili umiejętności w zakresie planowania, organizowania i dokumentowania zajęć dydaktycznych, obserwowali i samodzielnie prowadzili lekcje, pełnili zadania opiekuńczo-wychowawcze, diagnozowali i rozwiązywali problemy wychowawcze, analizowali własną pracę, a wnioski wykorzystywali w dalszej pracy nad doskonaleniem swych umiejętności zawodowych. Na uwagę zasługuje zwłaszcza umiejętne stosowanie wiedzy teoretycznej w praktyce, posługiwanie się różnorodnymi metodami i formami pracy z młodzieżą. Zdobyte podczas praktyki doświadczenie będzie miało znaczący wpływ na jakość kształcenia w przyszłości. Wieloletnia współpraca z studentami biologii Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach sprawia mi ogromną satysfakcję. Wykazują się oni wiedzą, z dużym zaangażowaniem podejmują nowe zadania, są zdyscyplinowani, z zainteresowaniem zapoznają się z wyposażeniem pracowni przedmiotowej, warsztatem pracy nauczyciela, przygotowują i przeprowadzają lekcje w sposób staranny i rzetelny. Chętnie uczestniczą w pracach dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych, pogłębiają wiedzę i umiejętności pedagogiczne, zapoznają się z przepisami dotyczącymi systemu oświaty, uwzględniają specyfikę szkoły, umiejętnie organizują i udoskonalają swój przyszły warsztat pracy, dokonują ewaluacji własnych działań, oceniają ich

skuteczność. Ponadto umiejętnie uwzględniają potrzeby rozwojowe młodzieży, stosują wiedzę z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki. Sprawne wykorzystywanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w pracy z uczniami pozwala na realizację lekcji w sposób atrakcyjny, nowoczesny i efektywny. Studenci wykazywali również zainteresowanie przepisami dotyczącymi systemu oświaty, zwłaszcza w zakresie Przedmiotowego Systemu Oceny, egzaminu maturalnego z biologii, nowej podstawy programowej, wyboru i sposobów modyfikowania programów nauczania.

Wypracowane w ramach Projektu „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie modelowe rozwiązania w zakresie organizacji praktyk pedagogicznych studentów oceniam bardzo wysoko. Przygotowanie studentów do pracy w szkole przez organizację praktycznego kształcenia, zapewnianie warunków do zdobywania cennych doświadczeń, to niezwykle ważne czynniki wpływające na jakość kadr pedagogicznych dla oświaty. Jestem przekonana, że udział studentów w Projekcie i odbywanie przez nich praktyk pedagogicznych w mojej szkole przyczynią się do podwyższenia kompetencji w tak trudnym zawodzie nauczyciela. W obliczu zmian cywilizacyjnych, postępu i nowych wyzwań głównym zadaniem szkoły jest stałe podnoszenie efektywności i jakości kształcenia, zapewnianie uczniom warunków do wszechstronnego rozwoju. Obserwacja i prowadzenie przez studentów zajęć w warunkach szkolnych ułatwi im nie tylko wywiązywanie się z powierzonych w przyszłości zadań nauczyciela, ale sprawi również, że stosowane przez nich rozwiązania metodyczne i formy pracy z uczniami będą różnorodne, twórcze a przez to szkoła stanie się atrakcyjna i nowoczesna.

Bożena Surdyk

Studenci byli autorami pomysłów i działań, które uatrakcyjniły lekcje!

Na pomyślny przebieg praktyki pedagogicznej decyduje w dużym stopniu rodzaj relacji studentów z nauczycielem przedmiotu. Zależało mi na tym, aby nasze relacje były partnerskie, co wyrażało się głównie we wspólnym planowaniu i organizowaniu przebiegu praktyki w szkole. Studenci byli często autorami pomysłów i działań, które uatrakcyjniły zajęcia lekcyjne. Stosowali pomoce i środki dydaktyczne dostępne w szkole, otrzymane w ramach projektu oraz wykonane samodzielnie, dostosowane do celów zajęć i poziomu uczniów.

Zaplanowane zajęcia pozwalały na wykorzystanie wiedzy i umiejętności zdobytych na uczelni w praktyce szkolnej. Podczas praktyki odbywa się przecież „zderzenie” wiedzy teoretycznej z konkretnymi szkolnymi warunkami i gotowe scenariusze nie zawsze się sprawdzają. W takich sytuacjach studenci często odnosili się do doświadczeń osobistych wyniesionych z pobytu w szkole i z poprzednich praktyk.

Niezaprzeczalnym atutem praktyk, zorganizowanych w ramach projektu, były wspólne obserwacje oraz analiza treści i sytuacji, które miały miejsce podczas lekcji, również z wykorzystaniem nagrań wideo. Czas praktyki to przecież okazja sprawdzenia swoich umiejętności pedagogicznych, czas refleksji nad własnym działaniem i możliwość do odpowiedzenia sobie na pytanie; czy na pewno chcę być pedagogiem?

Anna Wolińska

Ważny jest dialog i zrozumienie!

Myślę, że projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” to dobre doświadczenie dla studentów, którzy w przyszłości będą nauczycielami. Jako pedagog zwracałam przede wszystkim uwagę na przygotowanie studentów do roli wychowawcy. Akcentowałam, aby nie zapomnieli, że sami też chodzili do szkoły i byli uczniami. Dzięki temu łatwiej będzie im zrozumieć wiele zachowań swoich podopiecznych.

Ważne jest stworzenie przez nauczycieli przyjaznej atmosfery, która pozwoli uczniom przyjść do nich z każdym problemem, ale też i sukcesem. Ważny jest też dialog i zrozumienie. Nauczyciele powinni umieć przyznać się, że czegoś nie wiedzą, ale sprawdzą i potem wyjaśnią, że popełnili błąd, ale potrafią przeprosić. Taki nauczyciel-wychowawca budzi szacunek i zaufanie wśród uczniów.

Mam nadzieję, że studenci biorący udział w projekcie będą nauczycielami kompetentnymi i twórczymi, a praca będzie im sprawiała dużo przyjemności.

Magdalena Korbel

Bardzo wysoko oceniam przygotowanie studentów do prowadzenia zajęć!

W ramach projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” miałam ogromną przyjemność współpracować z pracownikami Biura Projektu, koordynatorką kierunkową zajmującą się studentami chemii oraz grupą moich młodszych kolegów – studentów odbywających praktyki wychowawcze i przedmiotowe.

Bardzo wysoko oceniam przygotowanie studentów do prowadzenia zajęć dydaktycznych i do współpracy ze mną i uczniami naszej szkoły.

Myślę, że organizowane dla uczestników projektu konferencje, warsztaty i wyjazdy integrujące pozwoliły mi poszerzyć moją wiedzę i umiejętności oraz lepiej poznać koleżanki i kolegów pracujących w innych placówkach oświatowych.

Elżbieta Smółka

Projekt wkomponował się w realia i oczekiwania szkoły!

Projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” wkomponował się w realia i oczekiwania szkoły. I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa w Siedlcach jest szkołą, w której praktyki pedagogiczne studentów różnych uczelni realizowane są ciągle. Nigdy natomiast ta forma pracy szkoły i współpracy z uczelniami delegującymi studentów na praktyki nie była tak przygotowana i sformalizowana jak dzięki temu projektowi. I, co również jest dla nas niezwykle ważne – nie dawała szkole tylu wymiernych korzyści. Mam na myśli zarówno nauczycieli bezpośrednio biorących udział w projekcie jak i szkołę jako instytucję, która z projektu otrzymała wartościowe doposażenie. Nie bez znaczenia jest także fakt przygotowania w ramach projektu kilku konferencji uwzględniających niezwykle aktualną tematykę związaną z problemami dydaktyczno-wychowawczymi współczesnej szkoły. Zakładam, że z projektu równie wymierne korzyści odnoszą studenci uczestniczący w praktykach, jak i Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, jako inicjator i główny realizator projektu.

Andrzej Kopiec

Spotkała mnie miła niespodzianka!

Kiedy zaproszono mnie do współpracy w projekcie, współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej „*Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie*”, przyznam się, że podeszłam do propozycji sceptycznie. Pomyślałam sobie: nic nowego, tyle że trzeba będzie poświęcić o wiele więcej czasu na drobiazgową dokumentację swoich działań, czyli „*papirologię*”. Zastanawiałam się, czy mnie, nauczycielkę z długoletnią praktyką, która w każdym roku szkolnym pracuje ze studentami odbywającymi w szkole podstawowej praktykę, może coś jeszcze zaskoczyć.

Z radością przyznaję się do pomyłki! Spotkała mnie miła niespodzianka!

Pierwszym zaskoczeniem było wrześniowe spotkanie, w czasie którego opiekunowie praktyk zapoznali się z planem pracy na cały rok (nigdy wcześniej w takim nie uczestniczyłam). W ciągu roku spotkaliśmy się jeszcze w lutym i w kwietniu na bardzo ciekawych i przydatnych w pracy nauczyciela konferencjach. Wspaniali prelegenci w sposób jasny przedstawili m.in. problem ADHD i dysfunkcji w nauczaniu i wychowaniu młodzieży.

Druga nowość to bardzo dobre wyposażenie studentów w materiały do odbywanych praktyk. Każdy miał przejrzysty i starannie przygotowany „*Dziennik praktyk*”, łatwy w prowadzeniu i kontrolowaniu podejmowanych działań.

Pierwsza praktyka, którą odbywali młodzi matematycy, była jednotygodniowa – wychowawcza i druga (w następnym roku szkolnym) dwutygodniowa – przedmiotowa. Spotykałam się również z grupą młodzieży; cztery studentki prowadziły lekcje (poza wyznaczonymi praktykami) w obecności pozostałych studentów z ich grupy i opiekuna. Następnie wspólnie omawiano przeprowadzone przez nie zajęcia.

Nowatorski okazał się *Regulamin praktyk*, gdyż zezwalał na asystowanie w lekcjach lub wspólne prowadzenie zajęć przez dwóch studentów. Asystowanie polegało na pomocy w sprawdzeniu pracy domowej, rozdaniu pomocy naukowych, podziału klasy na grupy itp.

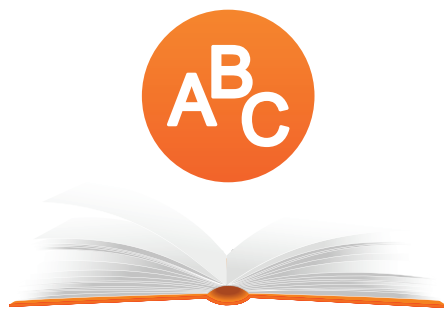
Studentki, którymi się opiekowałam, wykazały się dużym zaangażowaniem, chętnie wykonywały polecenia nauczyciela, interesowały się życiem i pracą szkoły, a także wykazywały się własną inicjatywą. Były kreatywne, pomogły w rozwiązaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych, zdobyły wdzięczność i sympatię uczniów. Sądzę, że sprawdzą się w roli nauczycieli matematyki.

Dzięki mojemu udziałowi w *Projekcie* szkoła wzbogaciła się o ciekawe zbiory zadań i książki metodyczne, a także o wiele przydatnych w pracy na lekcjach pomocy, takich jak: kamera, projektor, przyrządy magnetyczne, kalkulatory, bryły itp.

Z satysfakcją muszę przyznać, że za swoją pracę ze studentami otrzymałam godziwą zapłatę, a dodatkowym podziękowaniem za trud i przyjemnym ukoronowaniem współpracy było zaproszenie uczestników *Projektu* na spektakl teatralny.

Oby było więcej tak przemyślanych i dobrze przygotowanych praktyk, bo są one naprawdę: kompetentne, twórcze i przyjemne!

Elżbieta Abramowicz

Projekt był nowym podejściem do przygotowania studentów do przyszłej pracy w szkole!

W mojej wieloletniej karierze zawodowej nauczyciela miałem do czynienia z praktykami studentów z kierunku matematyka o specjalności nauczycielskiej. Byli to studenci z różnych uczelni z Polski (m.in. UW, UMCS,UMK,UJ, UPiH). Początkowo zajmowałem się praktycznym kształceniem studentów z kierunku matematyka nauczycielska, którzy odbywali praktykę pedagogiczną w szkole po 3 roku nauczania, a następnie po 4 roku. Praktyka trwała 2 tygodnie. Polegała ona tak jak obecnie na obserwowaniu zajęć prowadzonych przez nauczyciela, przygotowywaniu konspektów i prowadzeniu lekcji osobiście przez studentów. Główny nacisk należało położyć wówczas na prawidłowe przygotowanie konspektów lekcji, które studenci później realizowali na swoich lekcjach. Do szkoły kierowano tylko jednego studenta, który sam musiał wykonać wszystkie zadania jemu powierzone. Dydaktyka przedmiotowa była najważniejsza w tamtych systemach przygotowywania studentów do pracy w zawodzie nauczyciela. Liczyło się przede wszystkim to, aby student umiał dobrze uczyć matematyki. Inne problemy, które występują w procesie uczenia się i nauczania były na dalszym planie. Najważniejsza była lekcja, do której studenci byli przygotowywani merytorycznie. Wielu studentów miało wtedy problemy natury wychowawczej i nie radziło sobie z ich rozwiązywaniem.

Projekt „Praktyki pedagogiczne -kompetentnie, twórczo, przyjemnie” jest nowym podejściem do przygotowania studentów do pracy w szkole. Można powiedzieć, że przygotowanie studentów do wykonywania obowiązków nauczycielskich jest w nim całościowe. Liczy się nie tylko dydaktyka matematyki, ale również bardzo ważnym elementem tego procesu jest przygotowanie pedagogiczne. Do pozytywów projektu zaliczam możliwość udziału w konfe-

rencjach naukowych, szkoleniach oraz imprezach kulturalnych, które poszerzają horyzonty myślowe i ogólny rozwój intelektualny przyszłego nauczyciela. Nauczyciel bowiem musi nie tylko nauczyć swojego przedmiotu, ale jest też pierwszą osobą, która powinna reagować na różne problemy wychowawcze w szkole. Bardzo często musi być on animatorem różnych działań kulturalnych, gdy dyrektor szkoły powierzy mu obowiązki pełnienia roli wychowawcy klasy.

Ważnym elementem w tym projekcie było hospitowanie lekcji prowadzonej przez studenta przez grupę pozostałych studentów i późniejsze omawianie jej przebiegu. Cenne uwagi koleżanek i kolegów poczynione po obserwacji lekcji pozwalały na eliminowanie błędów w przyszłości. Podczas praktyki ciągłej student/ka musiał/a zaangażować się we wszystkie zadania nauczyciela przedmiotu jak i wychowawcy danej klasy, a to jest prawidłowy kierunek do pełnego przygotowania do przyszłej pracy w szkole jako nauczyciela i wychowawcy. Ten kierunek jest bardzo właściwy do stworzenia efektywnego modelu praktyk pedagogicznych, lepszego przygotowania studentów i nauczycieli do roli wychowawcy – nauczyciela przedmiotu.

Dzięki otrzymanym materiałom dydaktycznym, pomocom dydaktycznym nauczyciele mogli lepiej wyposażyć i unowocześnić swoje pracownie. Należy podkreślić wspierającą pracę pracowników Biura podczas trwania całego projektu i koordynatorki kierunkowej. Dzięki tym ludziom projekt spełnił moje oczekiwania i uważam, że praktyki w tym modelu należy kontynuować.

Tadeusz Koczoń

Było to dla mnie nowe doświadczenie zawodowe!

Praktyki studentów w ramach projektu wspominam bardzo miło i sympatycznie. Było to dla mnie nowe doświadczenie zawodowe, choć już kilkakrotnie miałam w swojej pracy studentów na praktykach. Jednak to inne doświadczenie, gdyż praca związana była z przyjemnością jej wykonywania. Tym razem byli to studenci różnych kierunków (biologia, matematyka, chemia), a nie tak jak zawsze pedagogika. Studenci chętnie realizowali godziny praktyk, dzielili się swoimi wiadomościami i umiejętnościami. Byli dociekliwi i zainteresowani pracą pedagoga szkolnego zatrudnionego w szkole. Będąc u mnie na praktykach potrafili wyłuskać istotę problemów szkoły ponadgimnazjalnej. Ja, najlepiej jak potrafiłam, przekazałam im wszystkie wiadomości związane z pracą pedagoga szkolnego w szkole ponadgimnazjalnej. Podzieliłam się wiedzą i doświadczeniem w swojej pracy. Myślę, że zrealizowałam założone cele. Przebieg projektu oceniam bardzo pozytywnie pod każdym względem i dziękuję za uczestnictwo w nim.

Monika Łopuska

Studenci byli dla mnie źródłem inspiracji do pracy z młodzieżą i nadawali świeżość w relacjach z uczniami!

Jak dotąd odbywanie studenckich praktyk budziło we mnie wiele sprzecznych, nie zawsze pozytywnych dla samej ich idei odczuć. Programy praktyk były według mnie niepotrzebnie przeładowane treściami nieistotnymi dla studentów, lub możliwymi do realizacji wyłącznie w trakcie systematycznej, długotrwałej pracy doświadczonego pedagoga. Również bardzo duża liczba godzin, koniecznych do realizacji podczas praktyk, w istocie uniemożliwiała codzienną, rzetelną pracę pedagoga.

Stąd też zorganizowany na lata 2010-2014 projekt Uniwersytetu Przyrodniczo- Humanistycznego, realizowany w partnerstwie z Miastem Siedlce, okazał się bardzo miłym zaskoczeniem. Projekt przygotowano z rozmysłem, dokładnie planując treści, z jakimi student/ka zapoznawał/a się stopniowo, co umożliwiło kompleksowy ogląd pracy profilaktyczno-wychowawczej w szkole. Studenci podczas odbywania praktyk mieli możliwość zapoznania się z:

- charakterem pracy pedagoga szkolnego,
- głównymi problemami natury opiekuńczo-wychowawczej, jakimi się zajmuje,
- z rodzajem i charakterem zajęć organizowanych dla uczniów,
- formami i sposobami pomocy psychologiczno- pedagogicznej,
- rodzajami współpracy z różnymi instytucjami pomocowymi,
- badaniami socjometrycznymi prowadzonymi w szkole

oraz wieloma innymi aspektami pracy pedagoga szkolnego, nie wyłączając planowania i ewaluacji programów szkolnych.

Dla większości studentów odbywających praktyki nowością było odniesienie do pracy z uczniem z perspektywy dorosły- nauczyciel. Dotąd te młode osoby utożsamiały się z rolą młodzież-uczeń, i nowe spojrzenie na rzeczywistość szkolną okazało się zupełnie inne od dotychczasowego. Młodzi studenci, którzy z racji swoich ambicji i obranych dróg życiowych, rzadko doświadczali problemów wychowawczych, z ogromnym zainteresowaniem i często zdziwieniem zapoznawali się z realiami funkcjonowania uczniów w gimnazjum oraz problemami, z jakimi się borykają. Myślę, że dało to możliwość skonfrontowania dotychczasowych wyobrażeń z obecną szkolną rzeczywistością.

Ale nie tylko dla studentów praktyki owocowały w nowe doświadczenia. Oni sami byli również dla mnie źródłem inspiracji do pracy z młodzieżą, nadawali świeżość w relacjach z uczniami, a uwagi, wskazówki i „młodsze” spojrzenie na ucznia, na pewno dały mi możliwość mentalnego zbliżenia się do podopiecznych. Dlatego uważam, że praktyki były okazją do czerpania obopólnych korzyści z ich odbywania.

My, nauczyciele i pedagodzy, mieliśmy również wielokrotnie okazję odbywania szkoleń w ramach projektu, co ubogaciło naszą codzienną pracę, a otrzymywane zgodnie z planem pomoce naukowe były dobrze przemyślane i realnie będą wykorzystywane w szkole.

Nie bez znaczenia jest fakt, że projekt praktyk pedagogicznych dawał wszystkim uczestnikom szansę korzystania z proponowanych form życia kulturalnego. Wspólne szkolenia, wyjazdy do teatrów były doskonałą formą integracji, zacieśniania więzi interpersonalnych, dawały okazję do wymiany poglądów, rozmów zawodowych, ale także zwykłych, serdecznych międzyludzkich kontaktów.

Nad całością tych wszystkich działań czuwał zespół przemyśłych i niezwykle sympatycznych osób. Ich rzetelna, niezwykle systematyczna i solidna praca, ogromna dyspozycyjność, spokój i uśmiech, dały gwarancję powodzenia projektu i jego realizacji w naprawdę sympatyczny sposób.

Podsumowując, uważam, że projekt „Praktyki pedagogiczne- kompetentnie, twórczo, przyjemnie” był najlepiej zorganizowanym, przemyślanym i najsolidniej przeprowadzonym projektem, w jakim miałam możliwość uczestniczyć w ciągu mojej wieloletniej pracy pedagogicznej, za co serdecznie dziękuję organizatorom.

Beata Grodzicka

15. Studenci o swoim projekcie

Być otwartym na doskonalenie się i wspieranie szkoły!

Obecna szkoła często jest krytykowana za to, że przekazuje zbyt wiele informacji i faktów, nie dbając o to czy uczniowie rozumieją i potrafią je ze sobą powiązać, jak również zastosować w praktyce. W konsekwencji uczniowie posiadają tzw.: „martwą wiedzę”, którą wykorzystują do rozwiązywania testów, zadań na egzaminie, lecz nie potrafią zastosować jej do rozwiązywania problemów.

Nasuwają się więc pytania: Jakie kompetencje powinien posiadać przyszły nauczyciel, a dzisiejszy student, uczestniczący w praktykach pedagogicznych? Od czego będzie zależał sukces ucznia, a zarazem nauczyciela? Każdy student, przygotowujący się do wykonywania zawodu nauczyciela powinien sam sobie odpowiedzieć na te pytania.

Niewątpliwie, aby ukształtować osobowość ucznia, jego postawę oraz umiejętności, należy stworzyć odpowiednią atmosferę kształcenia i być dobrze przygotowanym do zawodu nauczyciela. Nauczyciel powinien być osobą uczącą i wychowującą młodzież, a zarazem otwartą na potrzeby i możliwości uczniów oraz ściśle współdziałającą z rodzicami. Dobre relacje z otoczeniem społecznym stanowią bowiem najlepszą podstawę dialogu i rozwiązywania wszelkich problemów. Ważna jest zdolność wywierania wpływu na uczniów przez umiejętne komunikowanie się zarówno w swobodnej rozmowie, jak i podczas różnicy zdań i poglądów.

Praktyki realizowane w ramach projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, umożliwiły nam studentom, a zarazem przyszłym nauczycielom uświado-

mienie sobie tej prawdy. Dzięki nim mogliśmy zweryfikować swoją wiedzę o metodach i technikach przekazywania uczniom wiadomości i nabywania przez nich umiejętności.

Nauczyciel powinien stale doskonalić swój warsztat przygotowując się na wyzwania szkoły przyszłości i to umożliwił nam studentom ten projekt. Dano nam możliwość pogłębienia swojej wiedzy i umiejętności z zakresu pedagogiki, psychologii, dydaktyki przedmiotu i nowoczesnych technologii w nauczaniu. Zostaliśmy przygotowani do pełnienia roli nie tylko nauczyciela chemii, ale i wychowawcy, również młodzieży niepełnosprawnej, z dysfunkcjami i specyficznymi trudnościami w nauce.

Przygotowując się do zawodu nauczyciela chemii w ramach projektu uzyskaliśmy kompetencje w dwóch zakresach:

- umiejętności o charakterze dydaktyczno-wychowawczym, które nabyliśmy dzięki zajęciom na uczelni oraz na praktykach wychowawczych i pedagogicznych,
- przygotowania merytorycznego z chemii i umiejętności dostosowania przekazywanych treści chemicznych do poziomu umysłowego uczniów na danym etapie kształcenia.

Podsumowując, udział w projekcie uświadomił nam, że nauczyciel przyszłości powinien być otwarty na doskonalenie się i wspieranie szkoły w wypełnianiu jej różnorodnych ról, takich jak organizowanie procesu kształcenia, wychowanie młodzieży, moderowanie, doradztwo, mediacje.

Angelika Kachniarz

Dostrzec potencjał młodych osób i potrafić go rozwijać!

Z projektem „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” byłam związana jako studentka chemii od roku 2012. Głównym celem mojego uczestnictwa w tym projekcie było przygotowanie się do wykonywania zawodu nauczyciela. Uważam, że projekt spełnił swoją funkcję i dał mi możliwość dogłębnego zapoznania się z pracą nauczyciela.

Podczas odbytych praktyk, zarówno wychowawczych jak i przedmiotowych, zapoznałam się z obowiązkami nauczyciela, nie tylko jako osoby przekazującej wiedzę uczniom, ale głównie jako wychowawcy i dobrego wzoru dla młodych pokoleń. Nauczyciel powinien być osobą, która prezentuje poprawne i godne naśladowania obyczaje i zachowania, dostrzega potencjał młodych osób i umie go rozwijać. Nauczyciel jest wychowawcą młodych ludzi i ich kreatorem. Szczególnie dotyczy to pracy w szkole podstawowej i gimnazjum, kiedy to uczniowie są szczególnie podatni na negatywne wzorce otaczające ich w codziennym życiu lub ich całkowity brak. Praca z uczniami w tym wieku, jest jeszcze bardziej odpowiedzialna i wymagająca, ponieważ przekazuje on wzorce godne naśladowania i wpływa na zachowanie swoich uczniów. Podczas praktyk przedmiotowych ciągłych, w Publicznym Gimnazjum nr 2 i w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3, współpraca z nauczycielkami przedmiotu przebiegała pomyślnie. Jestem bardzo zadowolona z tej współpracy. Opiekunki mojej praktyki bardzo chętnie udzielały odpowiedzi na stawiane pytania, organizowały odpowiednio czas oraz zachęcały do współpracy i udziału podczas organizowanych akcji pedagogiczno - profilaktycznych lub innych związanych z pracą szkoły. Jestem pod wrażeniem ilości inicjatyw i działań podejmowanych z myślą o uczniach przez dyrekcje szkół, nauczycieli i pedagogów. Szkoły te cały czas się rozwijają a odbywanie w nich praktyk było przyjemnością. Współpraca z koleżanką, która odbywała praktyki w tych

samych placówkach oświatowych, oraz innymi uczestnikami III edycji projektu przebiegała pomyślnie i bez zakłóceń. Pani koordynująca praktyczne kształcenie na kierunku chemia wykazała się pełnym profesjonalizmem. Zawsze służyła pomocą i z pełnym zaangażowaniem odpowiadała na pytania i wątpliwości pojawiające się w trakcie praktycznego kształcenia. Oprócz samych praktyk w szkołach miałam możliwość uczestnictwa w szkoleniach m.in. „Komputer nauczycielem” oraz w „Szkoleniu z zakresu równości szans i niestereotypowego prowadzenia zajęć”. Poszerzyły one moje umiejętności oraz podniosły moje kwalifikacje. Udział w konferencji nt. „Wychowanie we współczesnej szkole – dysfunkcje jako problem w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży” z pewnością poszerzył moją dotychczasową wiedzę na ten temat. Podczas trwania projektu miałam możliwość wyjazdu do teatru wraz z pozostałymi uczestnikami projektu. Organizatorzy zatroszczyli się o to, aby udział w projekcie był atrakcyjny i przyjemny. Wspólny wyjazd i spędzenie wolnego czasu umocnił więzi i zbliżył uczestników projektu, jako swoistego rodzaju grupy społecznej, której poprawne funkcjonowanie zależy od wzajemnych relacji.

Projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” spełnił moje oczekiwania i zakładany cel. Jestem zadowolona z przebiegu i organizacji praktyk i różnych form wsparcia, które w aspekcie przydatności dla przyszłych nauczycieli oceniam bardzo pozytywnie. Projekt umożliwił mi zdobycie cennego doświadczenia jak i wiadomości niezbędnych w przyszłej pracy nauczyciela. Zgodnie ze swoją pełną nazwą, projekt był kompetentny, twórczy i przyjemny. Myślę, że mój udział w nim z pewnością zaowocuje w przyszłości dobrze wykonywaną pracą nauczycielki chemii.

Anita Baldyga

Udział w projekcie wspominam bardzo miło!

Projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” realizowany przez Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce, współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, umożliwił mi realizację praktyk pedagogicznych w jednej z najlepszych szkół w Siedlcach.

Przez cały okres praktyk miałam wsparcie ze strony koordynatora kierunkowego, dzięki któremu wszystkie moje wątpliwości i problemy były na bieżąco wyjaśniane. Miałam również możliwość uczestniczenia w konferencjach, szkoleniach i spotkaniach integracyjnych, dzięki którym mogłam m. in. zapoznać się ze wszystkimi aktualnymi zmianami w szkolnictwie, poznać obsługę elektronicznego dziennika lekcyjnego oraz nauczyć się radzenia sobie z przemocą w szkole. Otrzymałam również materiały dydaktyczno-wychowawcze, które ułatwiły mi pracę w czasie praktyk. Podczas praktyk miałam zapewnione zakwaterowanie w Siedlcach, co ułatwiło mi docieranie do szkoły, dzięki czemu mogłam poświęcić więcej czasu na przygotowanie się do prowadzonych przeze mnie lekcji. Bardzo dobrze wspominam również współpracę ze swoją opiekunką praktyk, która przekazała mi wiele cennych uwag, podzieliła się swoją wiedzą i doświadczeniem. Ze strony swojego opiekuna zawsze dostawałam wsparcie, kiedy tylko miałam jakieś problemy. Opracowując temat prowadzonej lekcji mogłam zawsze i o każdej porze zadzwonić i wyjaśnić wątpliwości.

W ramach praktyk mieliśmy także spotkania z pedagogiem szkolnym, dzięki którym zrozumiałam, że praca w szkole to nie tylko prowadzenie lekcji, ale również powinność rozeznania się z warunkami życia i nauki uczniów oraz pomaganie im udzielając rad i wskazówek

w trudnych sytuacjach życiowych. Udział w projekcie wspominam bardzo miło. Przygotował mnie bardzo dobrze do przyszłej pracy nauczyciela przedmiotu biologia oraz wychowawcy.

Anna Kapusta

Projekt rozbudził we mnie zamiłowanie do pracy pedagogicznej!

Jako studentka studiów magisterskich kierunku biologia na specjalności nauczycielskiej, w latach 2011-2013 uczestniczyłam w projekcie „Praktyki pedagogiczne- kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, realizowanym na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach.

Głównym celem projektu było zorganizowanie praktyki pedagogicznej, w moim przypadku w szkole średniej. Praktyka w ramach projektu uwzględniała nie tylko przygotowanie przedmiotowe, ale również wychowawcze i wzbogacona była o dodatkowe godziny pracy ze szkolnym pedagogiem. Oprócz nauczyciela opiekuna w szkole, mieliśmy wyznaczonych koordynatorów kierunkowych będących pracownikami uczelni. Umożliwiało to dodatkowe konsultacje i nadzór akademicki nad praktycznym kształceniem. Ten system w sprawny sposób pozwalał na bieżąco omawianie napotykanymi trudnościami i wątpliwościami. Wiele razy korzystałam z tej możliwości, konsultując problemy i pomysły. Otrzymywałam cenne wskazówki metodyczne oraz te dotyczące literatury i podręczników szkolnych.

Jednakże najcenniejszym dla mnie elementem projektu była możliwość udziału w konferencjach i szkoleniach, np.: „Równość szans ze względu na płeć i niestereotypowe prowadzenie zajęć”, „Komputer nauczycielem” - sprofilowane na obsługę dziennika elektronicznego, szkolenie w Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Siedlcach czy konferencja „Dysfunkcje jako problem w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży”. Dzięki tym dodatkowym formom

wsparcia miałam niezwykle okazję spotkania wielu osób pracujących w edukacji. Taki transfer wiedzy i praktyki między szkołami, instytucjami związanymi z nauczaniem i środowiskiem akademickim rozszerzał spojrzenie na system edukacji, aktualne potrzeby uczniów i zadania stojące przed przyszłymi nauczycielami. Spotkania ze specjalistami pozwalały dzielić się wieloma różnymi doświadczeniami i pobudzały nas studentów - przyszłych nauczycieli do szukania pomysłów na własną pracę pedagogiczną.

Przez cały czas trwania projektu wszyscy mogliśmy liczyć na niezwykle serdeczną pomoc pozostałych pracowników projektu w uzgadnianiu terminów spotkań, pomocy w kompletowaniu dokumentów i innych. W ramach projektu każdy praktykant otrzymał pomoce dydaktyczne: podręczniki akademickie, przybory szkolne. Cennym elementem projektowych działań był wspólny udział studentów i nauczycieli w wydarzeniach kulturalnych. Niezwykle miło wspominać wyjazd na spektakl do jednego z teatrów w Warszawie.

Ostatnimi czasy zawód nauczyciela tracił na popularności i prestiżu. Studenci kierunków nauczycielskich miewają więc wątpliwości czy obrany kierunek - zawód to dobry plan życiowy. Praktyka i spotkania w jakich uczestniczyłam w ramach projektu pokazały, że współczesna edukacja nie tylko nie zamyka się w szkolnych murach, ale i wciąż potrzebuje nowych pedagogów doskonalących to co funkcjonuje w szkołach od dawna i szukających nowych metod i form nauczania, wnoszących nowe spojrzenia, pomysły, zaangażowanie i zapał.

Udział w projekcie wzbogacił mnie w wiedzę i wiele nowych doświadczeń. Wniósł także coś więcej do mojego rozwoju, co w moim odczuciu jest najważniejsze - rozbudził zamiłowanie do pracy pedagogicznej i dał motywację do dalszego doskonalenia się w tym kierunku.

Magdalena Zontek

Nie sądziłam, że to ja będę wybierać szkołę, w której chce pracować...!

Siedlce – Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Kierunek Biologia z przyrodą... Pięć niezapomnianych lat, do których wracam często w myślach i w rozmowach z bliskimi. To właśnie tam nadałam kierunek mojemu życiu, czyli pracy w szkole.

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny to miejsce, w którym zyskałam wiedzę, doświadczenie i kwalifikacje do wykonywanego zawodu. Jak każdy młody człowiek kończący studia w dobie dzisiejszego kryzysu na rynku pracy obawiałam się, że nie będę mogła robić tego w życiu, co chcę robić - uczyć w szkole. W lipcu 2012 roku zarejestrowałam się w Urzędzie Pracy nie wierząc w to, że uda mi się podjąć pracę od września. Jednak pomyliłam się, nie zdążyłam złożyć nawet dokumentów do wszystkich szkół w moim powiecie, a już otrzymywałam telefony z propozycją pracy na stanowisku nauczyciela przyrody. Pracodawcy informowali mnie o tym, że jest zawsze kilka osób na jedno miejsce. Po niedługim czasie otrzymywałam telefony z informacją o tym, że to mnie chcą przyjąć na to stanowisko i mówili, że skończyłam bardzo dobrą uczelnię, która na wysokim poziomie przygotowuje nauczycieli, że mam świetne kwalifikacje, że nie mają obaw, czy sobie nie poradzę mimo tak młodego wieku i braku doświadczenia w pracy w szkole... (ja też ich nie miałam, od 1 września czułam się pewnie). Nie sądziłam, że to ja będę wybierać szkołę, w której chce pracować...

Doświadczenie nabrałam m.in. dzięki projektowi współfinansowanemu ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Udział w projekcie pomógł mi przełamać wszystkie bariery, jakie dotychczas miałam. Pozwolił mi „rozwinąć skrzydła” i lepiej przygotować do pracy w szkole, w roli wychowawcy-nauczyciela przedmiotu. Nauczyłam się niestereotypowo

prowadzić zajęcia wykorzystując nowoczesne metody, środki dydaktyczne, a to sprzyja podnoszeniu efektywności i atrakcyjności prowadzonych zajęć lekcyjnych. Nauczyłam się jak pracować w małych grupach, w zespole, nabyłam umiejętność wspólnego, konstruktywnego rozwiązywania problemów, radzenia sobie z presją, naciskiem grupy, umiejętności bycia asertywnym. Nauczyłam się jak pracować z uczniami z trudnościami w nauce oraz z dziećmi chorymi.

W zakresie biologii i przyrody nauczyłam się jak przeprowadzać ciekawe doświadczenia przyrodnicze, eksperymenty, pokazy i zajęcia praktyczne – dzięki temu potrafię motywować uczniów do systematycznej obserwacji zjawisk przyrodniczych i zainteresować przedmiotem. Nauczyłam się też jak uczyć poprzez działanie, czyli jak rozwijać zainteresowania badawcze uczniów, jak organizować zajęcia terenowe z wykorzystaniem odpowiednich przyrządów i materiałów. Zdobyłam wiedzę przedmiotową, metodyczną i wychowawczą.

Teraz pracuję drugi rok w Publicznej Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi im. Tadeusza Kościuszki w Pułtusku ucząc przyrody. W tym roku otrzymałam wychowawstwo w klasie 4. Spełniam się zawodowo, udzielam się w projektach unijnych pisząc wnioski, jestem koordynatorem jednego z nich. Promuję naszą szkołę, pracuję na całym etacie mając dodatkowo lekcje indywidualnego nauczania, w szkole, na terenie miasta i poza miastem. Prowadzę kronikę szkolną, zajęcia wyrównawcze i rozwijające - kółko przyrodnicze „Horyzonty”, a to wszystko dzięki Wam.

Za to wszystko chciałabym z całego serca podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w projekt „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Mam nadzieję, że będę mogła osobiście za to podziękować, gdy się spotkamy na podsumowaniu projektu.

Anna Poteraj

16. Rola Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siedlcach w przygotowaniu studentów UPH do zawodu nauczyciela

Zofia Tokarska, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siedlcach

---

Praktyki studenckie prowadzone są w Poradni od wielu lat. Posiadamy w tym obszarze duże doświadczenie. Dotychczas współpracowaliśmy z wieloma uniwersytetami i innymi szkołami wyższymi. Proces ten jest ciągły, systematyczny i trwa do chwili obecnej.

Zgodnie z programowymi założeniami kształcenia, celem praktyk studenckich jest nabywanie kompetencji praktycznych studentów w zakresie działań pedagogicznych umożliwiających zdobywanie doświadczeń związanych z funkcjonowaniem systemu edukacyjnego.

Dla przyszłych nauczycieli ważne jest poznanie specyfiki pracy placówek, z którymi będą w przyszłości systematycznie współpracować. W Poradni przyszli adepci nauczycielskiego zawodu zapoznają się z całokształtem pracy, strukturą organizacyjną, charakterystycznymi zadaniami wykonywanymi przez poszczególnych pracowników merytorycznych - diagnoza, terapia, profilaktyka, poradnictwo. Poznają różnorodne narzędzia do oceny wieloprofilowej dziecka, formy i metody pracy terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą.

Praktykanci asystują pedagogowi/psychologowi/logopedzie/doradcy zawodowemu/ w czasie ich zajęć diagnostycznych, terapeutycznych, profilaktycznych, psychoedukacyjnych, uczestniczą też, jako obserwatorzy w pracy zespołu orzekającego w sprawie wydawania orzeczeń i opinii wczesnego wspomaganie. Poznają mechanizm funkcjonowania dzieci będących na danym etapie rozwoju, o określonym typie osobowości i temperamentu, poziomie motywacji, stylu reagowania emocjonalnego, potencjale intelektualnym, sytuacji zdrowotnej i ekono-

micznej, dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych (min. bardzo zdolnych, z dysfunkcjami poznawczymi, niepełnosprawnych). itp. Nabywają w ten sposób ważnego i przydatnego doświadczenia do pracy z dziećmi wymagającymi indywidualizowania im procesu dydaktyczno-wychowawczego, dostosowania odpowiednio form, metod, tempa, warunków pracy. Podczas praktyk samodzielnie przygotowują też i realizują własne projekty, mają okazję do weryfikacji wiedzy uzyskanej w procesie akademickiego kształcenia, i konfrontują ją w toku zajęć praktycznych, co wymaga od nich efektywnego i twórczego działania.

W trakcie praktycznego kształcenia podkreślamy też istotne znaczenie pracy wychowawczej nauczyciela w całości procesu dydaktycznego. Opiekun praktyk, pracując indywidualnie ze studentem, wspólnie analizuje różnorodne formy i metody pracy wychowawczej z uczniem, jest osobą, która systematyzuje wiedzę, jak i jednocześnie staje się przewodnikiem, uczy weryfikowania informacji, pomaga przyszłemu nauczycielowi pogłębiać umiejętności komunikacyjne i społeczne, ułatwiające nawiązywanie prawidłowych relacji z uczniami, rozumienie ich problemów, właściwe interpretowanie ich zachowań i odpowiednie na nie reagowanie. Te kompetencje są pomocne także przy współpracy nauczyciela z rodzicami uczniów i z innymi pracownikami placówki działającymi na rzecz dziecka.

Zwracamy dużą uwagę na znaczenie inteligencji emocjonalnej. Współcześnie daje się zauważyć, że dzieci i młodzież niejednokrotnie mają problem z wyrażaniem uczuć i emocji, otwieraniem się na innych, dzieleniem się własnymi przeżyciami. Jeszcze częściej problem dotyczy właściwego odczytywania stanów emocjonalnych innych osób, wyrażania empatii itd. Wzrasta liczba zaburzeń emocjonalnych u dzieci i dorosłych. Nauczyciele, którzy przygotowują innych do życia w społeczeństwie, powinni być szczególnie uwrażliwieni na drugiego

człowieka. Nauczenie wychowanków właściwych form interakcji społecznych, poprawnej interpretacji własnych i cudzych stanów emocjonalnych, to o wiele trudniejsze zadanie niż przekazanie dzieciom i młodzieży wiedzy do zapamiętania. Z kompetencjami emocjonalnymi wiążą się kompetencje komunikacyjne. Nauczyciele, jak już zostało zasugerowane, powinni współpracować z opiekunami/rodzinami uczniów i ich środowiskiem, a także z innymi nauczycielami oraz pracownikami placówek edukacyjnych. Rozmowy z uczniami, nauczycielami oraz rodzicami wymagają od nauczycieli z Poradni znajomości reguł komunikacji interpersonalnej, komunikacji werbalnej i niewerbalnej (i zgodności komunikacji werbalnej z niewerbalną), asertywności oraz aktywnego słuchania. Dobry nauczyciel to osoba, która pozwala uczniom na dyskusję, umie ją poprowadzić i aktywnie uczestniczyć. To także osoba, która potrafi zintegrować zespół i kierować grupą, dostrzegać dynamikę zachodzących w niej procesów.

Uważamy, że praktyki studenckie w Poradni znacząco pogłębiają umiejętności merytoryczne i praktyczne studentów. Są ponadto zachętą do dalszych kontaktów z Poradnią podczas pracy zawodowej oraz mogą stanowić cenne źródło inspiracji w pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą.

17. Znaczenie zajęć w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marii Grzegorzewskiej w Siedlcach w przygotowaniu studentów UPH do zawodu nauczyciela

Marzenna Habib, dyrektor SOSzW w Siedlcach

Współczesna rzeczywistość społeczna coraz częściej kreuje procesy integracyjne i inkluzyjne. Oznacza to potrzebę włączania coraz to nowych grup społecznych w główne nurty aktywności kulturowej, edukacyjnej i zawodowej. Istniejąca w XX wieku formuła ekskluzywności, a więc wyłączania jednostek i grup społecznych nie mieszczących się w głównej przestrzeni życia politycznego, gospodarczego i kulturowego powoli odchodzi w zapomnienie. Doświadczamy obecnie nie tylko ideowej czy teoretycznej współpracy z osobami, które do tej pory były marginalizowane (osoby dysfunkcjonalne, przewlekłe chore, resocjalizowane, niepełnosprawne), ale wręcz konieczności cywilizacyjnej.

Idea uczestnictwa w życiu edukacyjnym i społecznym osób z niepełnosprawnością intelektualną z pełnosprawnymi budzi wciąż wiele emocji. Dla jednych jest to przede wszystkim poczucie zagrożenia, lęku i dezorientacji, gdyż nie wyobrażają sobie wspólnego życia, dla innych - nadzieją na poprawę warunków ich egzystencji oraz upodmiotowienie.

System kształcenia integracyjnego „polega na maksymalnym włączeniu dzieci i młodzieży z odchyleniami od normy do zwykłych szkół i innych placówek oświatowych, umożliwiających im – w miarę możliwości – wzrastanie w gronie zdrowych rówieśników. (...) celem integracji jest bowiem umożliwienie poszkodowanym na zdrowiu osobom prowadzenia normalnego życia (...). Integracja zakłada umożliwienie młodzieży upośledzonej na zdrowiu

korzystanie ze wszystkich stopni szkolnictwa – podstawowego, ogólnokształcącego i zawodowego”³

W Polsce kształcenie uczniów niepełnosprawnych, w tym z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężonymi niepełnosprawnościami, zapewnia się w klasach ogólnodostępnych, klasach integracyjnych, szkołach specjalnych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych.

Na terenie Siedlec wsparcie osobom niepełnosprawnym gwarantują szkoły z oddziałami integracyjnymi oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Siedlcach zapewnia edukację, terapię oraz wychowanie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, (zespół Downa, autyzm, dziecięce porażenie mózgowe, mutyzm, niedosłuch, niedowidzenie, ADHD). Uczniowie, którzy ze względu na stan zdrowia nie mogą uczęszczać do szkoły, realizują nauczanie w formie indywidualnej (w domu lub placówce).

Ośrodek kształci na poziomie:

Szkoły Podstawowej:

- dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

Publicznego Gimnazjum:

- dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

---

3 Hulek A. 1977. Integracyjny system kształcenia i wychowania, [w:] *Pedagogika rewalidacyjna*. Warszawa.

Zasadniczej Szkoły Zawodowej:

- dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Zasadnicza Szkoła Zawodowa oferuje cztery kierunki kształcenia zawodowego – kucharz, cukiernik, piekarz, stolarz.

Szkoły Przynoszącej do Pracy

- dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi. Dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, pomoc zapewniają **Zespoły Rewalidacyjno Wychowawcze**.

W SOSzW organizowane są także **wczesne wspomaganie rozwoju dziecka** oraz:

zajęcia rewalidacyjne:

- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- zajęcia logopedyczne,
- gimnastyka korekcyjna,
- rehabilitacja ruchowa,
- zajęcia metodą Integracji Sensorycznej,
- alternatywne metody komunikacji,
- terapia polisensoryczna w Sali Doświadczenia Świata
- zajęcia socjoterapeutyczne,
- arteterapia,
- hipoterapia,
- dogoterapia
- pomoc psychologa i pedagoga.

koła zainteresowań:

- chór szkolny
- drużyna harcerska „Rozśpiewane Iskry”
- koło rękodzieła artystycznego
- koło teatralne
- koło informatyczne
- koło dziennikarskie
- Uczniowski Klub Sportowy (zajęcia na basenie, tenis stołowy)

sekcje w internacie:

- dekoratorska
- rekreacyjno-sportowa
- gospodarczo-porządkowa
- taneczna

Chcemy wyposażyć naszych wychowanków w kompetencje i umiejętności niezbędne w społecznym i osobistym funkcjonowaniu i przygotowujemy ich do niezależnego, samodzielnego życia. Celem naszych działań edukacyjno-terapeutycznych i opiekuńczych jest wszechstronny rozwój podopiecznych (intelektualny, emocjonalny, społeczny i fizyczny), rozwój ich samodzielności, rozbudzanie ciekawości poznawczej oraz pomoc w zapewnieniu im i rodzicom poczucia akceptacji, podmiotowości oraz stworzenie możliwości znalezienia i utrzymania pracy zawodowej na chronionym bądź otwartym rynku pracy.

Zadaniem placówki jest stworzenie warunków niezbędnych do zapewnienia uczniowi komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa, uznania i akceptacji, nawiązania pozytywnych

relacji interpersonalnych, rozwijania motywacji do samorozwoju.

Tradycją Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Siedlcach jest rozwój i szerzenie współpracy z placówkami doskonalącymi nauczycieli oraz uczelniami wyższymi - Samorządowym Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Centrum Osób Niepełnosprawnych w Siedlcach, Wyższą Szkołą Nauk Społecznych „Pedagogium” w Warszawie, Akademią Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Od wielu lat uczniowie i nauczyciele Ośrodka, wspólnie ze studentami i profesorami Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (wcześniej Akademią Podlaską) podejmują ciekawe formy aktywności na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną- zbiórki zabawek, wieczory andrzejkowe, spotkania mikołajkowe, praktyki studenckie, obserwacje zajęć. Ostatnio nasza współpraca wzbogaciła się poprzez uczestnictwo w projekcie PO KL „Praktyki pedagogiczne - kompetentnie, twórczo, przyjemnie”.

Ideą integracji społecznej placówki jest wyzwalanie aktywności osób pełnosprawnych na rzecz rozwoju psychospołecznego i emocjonalnego jednostek z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich akceptacja rozpowszechniana przez różnych animatorów życia społecznego, kulturalnego i edukacyjnego.

W czasach współczesnych, niezwykle ważne jest wychowywanie nowych pokoleń w duchu prawdy, pokory i tolerancji oraz wyposażonych w umiejętności adaptacyjne i innowacyjne. Zmiany społeczne wymagają od współczesnego człowieka postawy twórczej i aktywnej, refleksyjnej, odważnej i samodzielnej, wyzwolonej od stereotypowego myślenia. W przyszłości bowiem zajmą oni znaczące miejsce w społeczności lokalnej kształtując tym samym właściwe postawy wobec osób niepełnosprawnych.

Studenci podczas praktyk w SOSzW w Siedlcach poszerzają swoją wiedzę o wybrane zagadnienia dotyczące zaburzonego rozwoju psychospołecznego i emocjonalnego osób z lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim stopniem niepełnosprawności intelektualnej. Omawiane są podstawowe narzędzia i elementy diagnozy funkcjonalnej, niezbędnej w pracy edukacyjnej i terapeutycznej wskazując na nieharmonijny rozwój i zróżnicowane zaburzenia procesów orientacyjno-poznawczych, osobowościowych i społecznych uczniów ośrodka. Zdobyta przez studentów wiedza podczas spotkań w SOSzW stanowić powinna podstawę do wykorzystania jej w przyszłej aktywności edukacyjno-rehabilitacyjnej.

Udział w zajęciach wprowadza studentów w zintegrowany proces dydaktyczno-wychowawczy osób z niepełnosprawnością intelektualną z uwzględnieniem specyficznych form i metod pracy oraz zasad nauczania, polecanych przez współczesną pedagogikę. Studenci dokonają pobieżnej analizy organizacji pracy w Ośrodku i wynikających z niej obowiązków nauczyciela. Nabywają umiejętności niezbędnych do konstruowania sytuacji wychowawczych sprzyjających rozwojowi emocjonalnemu i społecznemu dzieci i młodzieży z głębszymi postaciami upośledzenia oraz w zakresie organizowania środowiska terapeutyczno-edukacyjnego.

Dodatkowo zostają zapoznani ze wspomagającymi i alternatywnymi sposobami porozumiewania się z uczniami o zaburzonej komunikacji werbalnej oraz wybranymi formami terapii indywidualnej - terapią Metodą Thomatisa, prowadzoną przez Panią Zofię Mazurek i terapią metodą EEG Biofeedback – terapeuta Maria Weresa. Terapeuci przekazują studentom podstawową wiedzę teoretyczną dotyczącą powyższych metod, wspomagających rozwój dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Zostały pokazane możliwości zastosowania tych

metod szczególnie w zaburzeniach uczenia się, zachowania, opóźnieniu rozwoju psychomotorycznego, autyzmie i zaburzeniach komunikacji językowej. Przedstawiono również możliwości zastosowania terapii w pracy z dorosłymi w konkretnych zaburzeniach (np. zaburzenia głosu, depresja, jąkanie, nerwice, zaburzenia uwagi, itp.) lub w celu poprawy funkcjonowania u osób nie przejawiających żadnych zaburzeń. Studenci mieli możliwość wzięcia udziału w praktycznych treningach i sesjach słuchania i osobistego doświadczania tych metod. Wiedza wyniesiona z praktyk wzbogaciła ich kompetencje zawodowe i wyposażyła w podstawową wiedzę, która ułatwi im podejmowanie właściwych kroków i kierowanie dziecka na odpowiednią terapię.

Podczas praktyk studenci uzupełniają swoją wiedzę z zakresu pedagogiki specjalnej oraz nabywają i poszerzają niezbędne kompetencje w pracy i działalności na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną. Poznają specyficzne potrzeby i możliwości psychospołeczne naszych podopiecznych jak również szanse rozwoju ich autonomii i socjalizacji. Są bardziej świadomi sytuacji niepełnosprawnych członków społeczności, ich problemów emocjonalnych i egzystencjonalnych.

Obserwacja uczniów w różnych sytuacjach edukacyjnych, terapeutycznych i społecznych, udział w ćwiczeniach, wykłady i rozmowy z pracownikami Ośrodka oraz doświadczanie na co dzień obecności osób z niepełnosprawnością intelektualną, bez wątpienia wzbogacają teoretyczną i praktyczną wiedzę studenta - młodego człowieka i przyszłego nauczyciela, pozbawionego stereotypów i uprzedzeń wobec osób niepełnosprawnych oraz świadomie i mądrze działających przeciw ich wykluczeniu i marginalizacji.

Podczas pobytu w Ośrodku w ramach Projektu „Praktyki pedagogiczne-kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, studenci uczestniczyli w zajęciach prowadzonych przez Marzennę Habib - dyrektora SOSzW oraz Panią Iwonę Kubalską – pedagoga szkolnego. Wspomnienie ze spotkań ze studentami oraz osobiste doświadczenia i refleksje pedagoga szkolnego przedstawione są poniżej.

Z doświadczeń pedagoga szkolnego

Iwona Kubalska, pedagog, SOSzW w Siedlcach

Moje spotkania ze studentami Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego zaczęły się przed kilkunastoma laty. Wydawało się, że pomysł, aby studentom biologii czy matematyki mówić o problemach, organizacji i specyfice szkolnictwa specjalnego jest dziwny...

A jednak.

Od samego początku zdawałam sobie sprawę, że wielu z tych młodych ludzi, odwiedzających nasz Ośrodek może w przyszłości zostać nauczycielami, choć oni sami, często jeszcze o tym nie wiedzieli, a nie jest to łatwy zawód, o ile chce się go dobrze wykonywać.

Zawód ten wymaga wiele wiedzy i umiejętności. Wymaga też czegoś więcej - poznania i zrozumienia podmiotu swojej pracy – ucznia. Bez tego zamiast wspaniałym pedagogiem i przyjacielem młodego człowieka, można stać się „automatem” do prowadzenia zajęć. Jestem nauczycielem, ale przede wszystkim pedagogiem, więc moim zadaniem jest działać tam, gdzie inni sobie nie radzą, tam gdzie powstają problemy i trudności....

Pamiętam, gdy kiedyś, jakiejś grupie studentów tłumaczyłam, że nie można być dobrym nauczycielem nie znając ucznia, jego środowiska, rodziny. Byli to dociekliwi młodzi ludzie, jeden z nich szczerze zapytał: a po co.....?

Wy tłumaczyłam im to wtedy na przykładzie:

„Jesteś wychowawcą klasy, jest zima, jeden z twoich uczniów często przychodzi do szkoły brudny, a na dodatek zasypia na twoich tak świetnie przygotowanych lekcjach, robisz mu wymówki, wzywasz rodziców, oczywiście wszystko bez rezultatu, jesteś na niego coraz bardziej zirytowany. A gdybyś tak odwiedził jego dom i zobaczył, że mieszka w małym domku pod lasem, dorabia do późna zbierając i rąbiąc drzewo na opał, a do mycia ma zimną wodę ze studni.....”

Pytanie do grupy, co wy zrobilibyście na miejscu tego wychowawcy?

Zapadła cisza, widać było, że przykład ten zrobił na nich duże wrażenie.

Ośrodek nasz jest placówką dla dzieci ze specjalnymi problemami rozwojowymi, jak pokazuje praktyka dzieci takich jest coraz więcej i trudno mi powiedzieć czy wynika to z lepszej diagnostyki, czy z powodu negatywnych zmian cywilizacyjnych. Fakt jest po prostu faktem. Kiedyś znaczna część podopiecznych szkół specjalnych wywodziła się z rodzin zaniedbanych społecznie i to właśnie to zaniedbanie generowało rosnące problemy w nauce, a w efekcie umieszczenie dziecka w ośrodku, dzisiaj jest zupełnie inaczej. Gwałtownie rośnie ilość osób z nadpobudliwością psychoruchową, autyzmem i innymi sprzężeniami - wszystko to połączone z niepełnosprawnością intelektualną różnych stopni.

Sytuacja ta wymaga specjalnej organizacji, form i metod pracy, wiedzy i umiejętności. Zupełnie czym innym jest uczyć się o tym w teorii, a czym innym poznawać i stosować zagadnienia w praktyce, w funkcjonującej szkole z jej ograniczeniami i problemami.

Studenci zawsze bardzo chętnie zwiedzali nasz Ośrodek, wsłuchiwali się w moje wyjaśnienia i uwagi. Kiedyś jedną z grup zainteresował szczególnie temat postawy wobec osoby niepełnosprawnej, byli bardzo zdziwieni jak wielka może być różnorodność tych postaw

i jak bardzo istotne jest, by świadomie odpowiednią postawę wybrać, bo równie szkodliwa jest nadopiekuńczość, jak i odrzucenie, opowiadałam im o tym w oparciu o swoje liczne doświadczenia.

Innym razem przy okazji bardzo udanego występu ucznia, którego byli świadkami, zainicjowałam dyskusję na temat motywacji, zadałam studentom pytanie: dlaczego ten chłopiec tak się starał?

Pytanie było nieco podstępne, bo u sporej części naszych dzieci problem ten wygląda nieco inaczej niż u uczniów w tak zwanej normie intelektualnej, profity w przyszłości mają zdecydowanie mniejsze znaczenie, liczy się uznanie i pozytywny odbiór w oczach najbliższych – dobrze, gdy są to rodzice, ale jeśli ich to nie interesuje, pozostaje nauczyciel. Uczeń specjalnej troski i nie tylko, jest w stanie dla swojego nauczyciela bardzo wiele zrobić, jeśli go lubi i szanuje. Ważne, aby wypracować sobie autorytet wśród uczniów.

Takie rozmowy prowadziłam ze studentami zwiedzając nasz Ośrodek i pokazując jego codzienną pracę. Często zatrzymywaliśmy się przy jakimś uczniu czy uczennicy, który akurat robił coś ciekawego, ja starałam się im przybliżyć postać „bohatera” - później, ze zdziwieniem pytali się mnie: jak to możliwe że Pani ich wszystkich zna?

Mam nadzieję, że moje spotkania ze studentami UPH były dobrze wykorzystanym czasem, oprócz encyklopedycznej wiedzy o szkolnictwie specjalnym, systemie opieki i edukacji osób specjalnej troski, poznania naszego Ośrodka, obserwacji w praktyce ciekawych form i metod pracy, młodzi ludzie dowiedzieli się też sporo na temat najistotniejszych sfer naszego zawodu, które poznaje się poprzez wieloletnie doświadczenie.

Aktualne trendy szkolnictwa w Polsce, czy nam się to podoba czy nie, coraz częściej stawiają na integrację, edukację włączającą, tak więc absolwent UPH jeśli podejmie pracę nauczycielską, bez względu na rodzaj szkoły, wcześniej czy później może się spotkać z osobami o specjalnych potrzebach edukacyjnych i mam nadzieję, że wtedy wspomni nasze spotkania na praktykach studenckich w SOSzW w Siedlcach.

18. Podsumowanie

Każdy projekt ma swój początek i koniec i towarzyszą im odmienne stany emocjonalne. O tym, jaki był początek tego projektu pisałem we wstępie książki: bardzo pracowity, wymagający opanowania wielu przepisów i procedur, wdrożenia się w kwartalny cykl wyznaczany kolejnymi wnioskami o płatność, optymistyczny, bo gdyby tak nie było, dziś nie byłoby okazji do opracowywania publikacji podsumowującej naszą czteroletnią pracę. Początek był także pełen obaw przy odpowiadaniu sobie na dręczące pytanie, czy nam się uda wykonać to, co zaplanowaliśmy we wniosku o dofinansowanie? Gdy zasieje się ziarno, można spodziewać się plonu, ale plon nigdy nie jest pewny i nie zawsze zadawala. Tylko w części zależy on od człowieka, a w dużym stopniu od zmiennych warunków zewnętrznych, na które nie ma się wpływu. W przypadku tego projektu „siewca”, prostymi zabiegami polegającymi na staranności, systematyczności i solidnej codziennej pracy dokładał wszelkich starań o plon i jego wysoką finalną jakość.

Koniec projektu to czas żniw, podsumowań, zestawień i porównywania uzyskanych efektów z zaplanowanymi celami. Koniec projektu cieszy, jeśli cele zostały osiągnięte, ale może także smucić, jeśli coś się nie powiodło. Warto zatem odpowiedzieć na pytanie, jakie są powody do zadowolenia z kończącego się projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”. Z subiektywnego punktu widzenia osób pracujących w biurze projektu, potwierdzonego obiektywnym osądem badań ewaluacyjnych, zewnętrzną kontrolą i audytem, powodów do zadowolenia jest kilka. Zasadniczym jest ten, że osiągnęliśmy główny cel polegający na zrealizowaniu praktyk studenckich w wybranych szkołach. Studenci i słuchacze Uniwersytetu odbyli wszystkie rodzaje praktyk, zaplanowanych zgodnie z obowiązującymi

standardami kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, w 18-tu szkołach na terenie Miasta Siedlce. Stworzony został efektywny model praktyk pedagogicznych, którego zaletą było nastawienie na wysoką jakość kształcenia, co zagwarantowali nam doświadczeni nauczyciele z siedleckich szkół przyjęci do projektu w postępowaniu rekrutacyjnym, a wśród nich nauczyciele przedmiotów, szkolni pedagodzy i dyrektorzy szkół. Jakość budowana była także poprzez wsparcie młodzieży studenckiej przez koordynatorki kierunkowe, na każdym etapie i o każdej porze praktycznego kształcenia. Jakości kształcenia sprzyjały hospitacje lekcji i ich omawianie, analiza nagrań lekcji w celu eliminowania błędów i kształtowania odpowiednich postaw oraz nawyków. Projakościowa była pomoc studentom udzielana przez pracowników biura projektu w postaci powielania materiałów potrzebnych na lekcje. Bezpłatne zakwaterowanie na terenie miasta odciążało studentów/słuchaczy od codziennych trosk egzystencjalnych, co także pośrednio miało związek z jakością.

Wyróżnikiem tego modelu kształcenia było nastawienie na współpracę, wyrażające się w dwójkowym systemie organizacji praktyk ciągłych. O wszechstronności tego modelu można mówić podając za przykłady udział studentów/słuchaczy w konferencjach, seminariach, szkoleniach opisanych we wcześniejszych rozdziałach tej książki. Wymienione formy wsparcia, w których obowiązkowo uczestniczyli studenci/słuchacze, ale także nauczyciele, pedagodzy, dyrektorzy, upoważniają do stwierdzenia, że nasz projekt stwarzał młodzieży doskonałą okazję do nauczycielskiego dojrzewania, a kadrze pedagogicznej, z współpracujących z nami szkół, do doskonalenia i stawania się jeszcze lepszymi w nauczycielskiej profesji. Jeśli wspomnimy jeszcze o projektowej ścieżce uczestnictwa w kulturze, co miało swój wyraz we wspólnym przeżywaniu spektakli teatralnych, to można powiedzieć, że zrealizo-

wany projekt był głęboko humanistyczny, nastawiony na wszechstronny rozwój człowieka, zgodny z naczelnym hasłem wyróżniającym Projekty Operacyjne Kapitał Ludzki (PO KL) - „Człowiek - najlepsza inwestycja”.

W podsumowaniu można z pełnym przekonaniem napisać, że przez cztery lata inwestowaliśmy w oświatę, a przede wszystkim w ludzi z nią związanych. Osiągnięte efekty da się wyrazić konkretnymi liczbami:

- jeden opracowany i zweryfikowany w działaniu model studenckich praktyk pedagogicznych,
- 18 szkół dobrze przygotowanych do prowadzenia praktyk,
- 49 nauczycieli/ek przedmiotów, 18 pedagogów szkolnych i 21 dyrektorów przygotowanych do pracy ze studentami,
- 4 konferencje podnoszące kompetencje wychowawcze i przedmiotowe,
- 4 seminaria interdyscyplinarne w cyklu „Co nowego w nauce?”,
- 4 szkolenia z zakresu równości szans i niestereotypowego prowadzenia zajęć,
- 3 szkolenia „Komputer nauczycielem”, wdrażające do obsługi dziennika elektronicznego,
- 3 szkolenia w poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- 3 szkolenia w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym,
- 9 projektowych wydawnictw
- 4 wydarzenia kulturalne,
- 4 doposażenia pracowni przedmiotowych i 1 pracowni pedagogicznej we wszystkich szkołach realizujących projekt,
- 737 tygodni praktyk ciągłych i 294 godziny praktyk śródrocznych.

Wyliczone rezultaty i produkty stanowią powód do zadowolenia, tym bardziej, że w paru przypadkach udało się osiągnąć więcej, niż zaplanowano. Było to możliwe dzięki gospodarności i oszczędnościom wypracowanym w czasie realizacji projektu. Pomimo konsekwentnych starań prowadzonych od początku projektu, aż do jego końca, nie udało się jedynie przeszkolić zaplanowanej liczby mężczyzn. Upowszechniane przy różnych okazjach i w różnej formie hasło „Panowie w szkole też mile widziani” nie mogło zadziałać z oczywistych powodów: rekrutacja do projektu była zależna od rekrutacji do uczelni, a ta w ostatnich latach niestety malała. Na interesujących nas kierunkach: biologia, chemia i matematyka, studia podejmowały przede wszystkim panie. W sumie udało nam się jednak przygotować większą niż zaplanowano liczbę młodzieży, tyle że w przewadze żeńskiej.

Każda osoba, która wzięła udział w naszym projekcie powinna mieć przeświadczenie, że swoją pracą przyczyniła się do jego wzbogacenia, a wzbogacając projekt miała jednocześnie szansę na własny intelektualny i zawodowy rozwój. Nasza wspólna praca przyczyniła się z pewnością do lepszego przygotowania szkół do prowadzenia studenckich praktyk pedagogicznych, ale także do zacieśnienia związku Uniwersytetu ze szkołami w akademickim mieście, wzajemnego poznania się, udoskonalenia współpracy i powstania wspólnoty dydaktycznej, w której kształcić się mogą kolejne roczniki studentów podejmujących zadania związane z przygotowaniem nauczycielskim.

Każda szkoła, która wzięła udział w projekcie zyskała nie tylko sprzęt i pomoce dydaktyczne do przedmiotowych i pedagogicznych pracowni. Poprzez projekt podwyższyła także swój status dołączając do elitarnej grupy placówek dobrze przygotowanych do współpracy z uczelnią wyższą w zakresie nauczycielskiego kształcenia studentów. Trzeba też zauważyć,

że rozwój szkoły mierzy się także kompetencjami zatrudnionych w niej nauczycieli, a te dzięki projektowi wyraźnie wzrosły.

Podsumowując projekt od strony jego organizacji, z perspektywy funkcjonowania biura, należy zauważyć, że dla zatrudnionych w nim osób był to okres wyjątkowo intensywnej pracy, przeprowadzania wielu czasochłonnych i złożonych procedur przetargowych oraz ofertowych, zawierania umów, rozliczania rachunków, weryfikowania dokumentów, sporządzania wniosków o płatność, przygotowania dokumentów do zewnętrznego audytu i kontroli. Stwierdzam, choć może zabrzmieć to nieskromnie, że z powierzonych zadań biuro projektu wywiązało się bardzo dobrze. Jest to zasługą profesjonalnie przygotowanej młodej kadry, wykształconej w nowoczesnym systemie uniwersyteckim, znającej obowiązujące przepisy i ich stosowanie, sprawnie posługującej się biurową i komunikacyjną techniką, a ponadto obdarzonej talentem współpracy z ludźmi i utrzymywania właściwych interpersonalnych relacji.

W podsumowaniu projektu nie może zabraknąć zdania dotyczącego współpracy biura projektu z Instytucją Pośredniczącą II stopnia w Ośrodku Rozwoju Edukacji. Trzeba podkreślić profesjonalizm opiekunek naszego projektu i ich wielką życzliwość. Tak jak wszyscy i my popełnialiśmy czasami błędy. Wyrozumiałość pań nadzorujących i rozliczających naszą pracę dawała nam szansę na poprawę i za to jesteśmy im wdzięczni.

Projekt podsumujemy. Przechodzi on w naszej pamięci do historii, a zgromadzone dokumenty przenoszone są do archiwum. W akademickim mieście Siedlce pozostają jednak ludzie, którzy przez cztery lata bardzo ściśle ze sobą współpracowali. Mam nadzieję, że także po zakończeniu projektu, połączeni nicią sympatii i zarażeni aktywnością, będziemy ze sobą współpracowali dla dobra lokalnej społeczności, oświaty, rozwoju naszego Miasta i naszego

Uniwersytetu. Mając już bogate doświadczenie w pozyskiwaniu środków krajowych i europejskich oraz w ich wykorzystywaniu i rozliczaniu, może znajdziemy nową płaszczyznę współdziałania w obecnej bądź następnych perspektywach finansowych Unii Europejskiej. Tym życzeniem chciałbym udowodnić, że koniec projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie” może być radosny i optymistyczny, nie tylko dlatego, że osiągnięto zaplanowane cele, ale również z tego powodu, że na horyzoncie pojawia się możliwość dalszej współpracy, może w innym układzie personalnym, z innymi, ale równie ambitnymi celami, pod inną nazwą, choć przyznać należy, że ta była szczególnie trafnie sformułowana, gdyż łączyła kompetencje i twórczość z przyjemnością.

Faktem jest, że Unia Europejska pomaga nam w realizacji ważnych celów gospodarczych i społecznych. W przypadku dobiegającego końca projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, to co osiągnęliśmy było możliwe dzięki dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Dziękuję.

Ryszard Kowalski

SPIS RYCIN

<i>Ryc. 1. Liczba studentów/-ek oraz słuchaczy/-ek z podziałem na kierunki i formy studiów, z uwzględnieniem płci</i>	27
<i>Ryc. 2. Procentowy udział studentów/-ek oraz słuchaczy/-ek z podziałem na płeć</i>	28
<i>Ryc. 3. Liczba nauczycieli/-ek z podziałem na przedmioty nauczania</i>	29
<i>Ryc. 4. Procentowy udział mężczyzn i kobiet w grupie nauczycieli/-ek przedmiotów</i>	29
<i>Ryc. 5. Liczba nauczycieli/-ek przedmiotów z podziałem na płeć i etapy kształcenia</i>	30
<i>Ryc. 6. Pedagodzy szkolni z podziałem na poszczególne etapy kształcenia (kobiety)</i>	30
<i>Ryc. 7. Procentowy udział mężczyzn i kobiet w grupie dyrektorów/-ek szkół</i>	31
<i>Ryc. 8. Liczba dyrektorów/-ek szkół na poszczególnych etapach kształcenia</i>	31
<i>Ryc. 9. Szkoły uczestniczące w projekcie</i>	32
<i>Ryc. 10. Ważne elementy systemu kształcenia nauczycieli wdrożone w projekcie</i>	138
<i>Ryc. 11. Podstawowe ogniwa w organizacji praktycznego kształcenia przewidziane w projekcie</i>	140
<i>Ryc. 12. Formy wsparcia studentek/-ów słuchaczy/-ek w projekcie</i>	141
<i>Ryc. 13. Formy wsparcia nauczycieli/-ek uczestniczących w projekcie</i>	142
<i>Ryc. 14. Ogólna ocena śródrocznej praktyki wychowawczej dokonana przez studentów/słuchaczy</i>	199
<i>Ryc. 15. Ogólna ocena ciągłej praktyki wychowawczej dokonana przez studentów/słuchaczy</i>	201
<i>Ryc. 16. Ogólna ocena ciągłej praktyki wychowawczej dokonana przez nauczycieli/-ki</i>	202
<i>Ryc. 17. Ogólna ocena ciągłej praktyki wychowawczej dokonana przez studentów/słuchaczy</i>	203
<i>Ryc. 18. Ogólna ocena ciągłej praktyki przedmiotowej dokonana przez studentów/słuchaczy</i>	205

Ryc. 19. Ogólna ocena ciągłej praktyki przedmiotowej dokonana przez nauczycieli/-ki.....	206
Ryc. 20. Ogólna ocena szkolenia „Równość szans ze względu na płeć i niestereotypowe prowadzenie zajęć” na podstawie opinii wyrażonych przez osoby z wszystkich grup docelowych.....	208
Ryc. 21. Ogólna ocena szkolenia „Komputer nauczycielem” na podstawie opinii studentów/słuchaczy.....	210
Ryc. 22. Ogólna ocena cyklu konferencji „Wychowanie we współczesnej szkole” na podstawie opinii wszystkich grup docelowych.....	212
Ryc. 23. Ogólna ocena szkoleń aktualizujących wiedzę z cyklu „Co nowego w nauce” na podstawie opinii wszystkich grup docelowych.....	214

SPIS TABEL

Tabela 1. Ścieżki kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przyjęte w projekcie, z uwzględnieniem różnic wynikających ze studiowanego kierunku oraz poziomu i formy studiów: studia licencjackie (lic.), magisterskie (mgr), podyplomowe (pod.).....	143
Tabela 2. Stopień realizacji osiągniętych rezultatów twardych i produktów projektu.....	153
Tabela 3. Uczestnicy projektu z uwzględnieniem zróżnicowania grupy docelowej i podziału na płeć.....	194
Tabela 4. Realizacja wskaźników rezultatów miękkich w świetle przeprowadzonych badań ewaluacyjnych.....	196

NR PROJEKTU: WND-POKL.03.03.02-00-041/10

NR UMOWY DOFINANSOWANIA: UDA-POKL.03.03.02-00-041/10-01

Biuro Projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”

Instytut Biologii, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

ul. Bolesława Prusa 12 pok. 39, 08-110 Siedlce

tel. (25) 643 13 80

www.praktyki.uph.edu.pl

ISBN 978-83-7051-744-1

**Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**